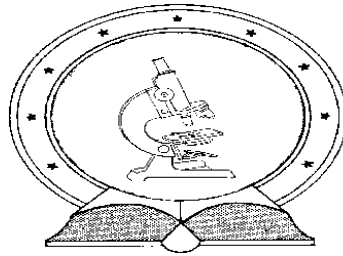

DE TTK

1949

**A SZUBURBANIZÁCIÓ
TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSAI
ÉS KÖVETKEZMÉNYEI
A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓBAN**

Egyetemi doktori (PhD) értekezés

KRISTÓF ANDREA

Témavezető:

Dr. habil Kozma Gábor

Prof. Dr. Süli-Zakar István

Debreceni Egyetem
Természettudományi Doktori Tanács
Földtudományok Doktori Iskola

Debrecen, 2018.

Ezen értekezést a Debreceni Egyetem Természettudományi Doktori Tanács Földtudományok Doktori Iskola társadalomföldrajz-területfejlesztés programja keretében készítettem a Debreceni Egyetem természettudományi doktori (PhD) fokozatának elnyerése céljából.

Nyilatkozom arról, hogy a tézisekben leírt eredmények nem képezik más PhD disszertáció részét.

Debrecen, 2018.

a jelölt aláírása

Tanúsítom, hogy Kristóf Andrea doktorjelölt 2014 - 2017 között a fent megnevezett Doktori Iskola társadalomföldrajz-területfejlesztés programjának keretében irányításommal végezte munkáját. Az értekezésben foglalt eredményekhez a jelölt önálló alkotó tevékenységével meghatározóan hozzájárult. Nyilatkozom továbbá arról, hogy a tézisekben leírt eredmények nem képezik más PhD disszertáció részét. Az értekezés elfogadását javasolom.

Debrecen, 2018.

a témavezető aláírása

A szuburbanizáció társadalmi - gazdasági hatásai és következményei a miskolci agglomerációban

Értekezés a doktori (Ph.D.) fokozat megszerzése érdekében
a társadalomföldrajz tudományágban

Írta: Kristóf Andrea, okleveles földrajz - környezettan tanár

Készült a Debreceni Egyetem Földtudományok doktori iskolája
(társadalomföldrajz- területfejlesztés programja) keretében

Témavezető: Dr. habil Kozma Gábor

A doktori szigorlati bizottság:

elnök: Dr. Szabó Szilárd

tagok: Ekéné dr. Zamárdi Ilona

Dr. Bujdosó Zoltán

A doktori szigorlat időpontja: 2017. 11. 14.

Az értekezés bírálói:

Dr.

Dr.

Dr.

A bírálóbizottság:

elnök:

Dr.

tagok:

Dr.

Dr.

Dr.

Dr.

Az értekezés védésének időpontja: 2018.

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS.....	1
I.1. A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA	1
I. 2. A DISSZERTÁCIÓ SZERKEZETE	2
I. 3. A HIPOTÉZISEK, CÉLKITŰZÉSEK	4
II. ANYAG ÉS MÓDSZEREK	6
II.1 A FELHASZNÁLT ADATBÁZISOK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	6
II.2 A SZUBURBANIZÁCIÓS FOLYAMATOK ELSŐDLEGES STATISZTIKAI MUTATÓI.....	6
II.3 A SZUBURBANIZÁCIÓS FOLYAMATOK KÉRDŐÍVES FELMÉRÉSRE TÉMASZKODÓ MUTATÓI .	7
II.4 A GAZDASÁG ÁTSTRUKTURÁLÓDÁSÁHOZ KAPCSOLÓDÓ ADATBÁZISOK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	8
II.5 A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOK, MINT ADATBÁZISOK	9
II.6 A TÉRKÉPEK, MINT FELHASZNÁLT ADATBÁZISOK ÉS ALKALMAZOTT MÓDSZEREK	9
III. A VIZSGÁLT TERÜLET LEHATÁROLÁSA	11
III.1 A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ LEHATÁROLÁSA.....	11
III.2 A MISKOLCI SZUBURBIA LEHATÁROLÁSA	14
IV. A KUTATÁSI TÉMÁVAL FOGLALKOZÓ SZAKIRODALOM	
ÁTTEKINTÉSE.....	17
IV. 1 A SZUBURBANIZÁCIÓ FOLYAMATÁVAL FOGLALKOZÓ SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE..	17
IV. 2 A HAZAI AGGLOMERÁCIÓK FEJLŐDÉSÉVEL FOGLALKOZÓ SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE	19
.....	19
IV. 2.1 AGGLOMERÁCIÓK MAGYARORSZÁGON	21
V. A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ KIALAKULÁSA ÉS FEJLŐDÉSE.....	24
V.1. MISKOLC FEJLŐDÉSE ÉS HATÁSA A KÖRNYEZŐ TELEPÜLÉSEKRE (1880-1945).....	24
V.2. MISKOLCI TELEPÜLÉSEGYÜTTES VAGY AGGLOMERÁLÓDÓ TÉRSÉG (1945-1970)	27
V.3. A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ FEJLŐDÉSE (1970-1990)	28
VI. A SZUBURBANIZÁCIÓ TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSAI	
MISKOLCON ÉS AZ AGGLOMERÁCIÓBAN	30
VI.1 A SZUBURBANIZÁCIÓ TÁRSADALMI-GAZDASÁGI KÖVETKEZMÉNYEI A MISKOLCI	
„AGGLOMERÁCIÓBAN”	30
VI.1.1 DEMOGRÁFIAI SAJÁTOSSÁGOK A VIZSGÁLT TELEPÜLÉSEKEN	30
VI.2 A MISKOLCI SZUBURBIA LEHETSÉGES TELEPÜLÉSEI A STATISZTIKAI MUTATÓK ALAPJÁN	44
.....	44
VI.3. A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ KISVÁROSAINAK ÁTALAKULÁSA	51
VI.3.1. A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ KISVÁROSAINAK DEMOGRÁFIAI JELLEGZETESSÉGEI	51
VI.3.2 A TÁRSADALOM GAZDASÁGI JELLEMZŐI A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ	
KISVÁROSAIBAN.....	53
VI.3.3 A LAKÁSÁLLOMÁNY MENNYISÉGI ÉS MINŐSÉGI ÁTALAKULÁSA	54
VI.3.4 AZ AGGLOMERÁCIÓ KISVÁROSAINAK KÖZPONTI FUNKCIÓI.....	55
VI.4. A SZUBURBANIZÁCIÓ TÉRBENI FOLYAMATAI MISKOLCON	57
VI.4.1 MISKOLC KÜLTERÜLETEINEK SZEREPE A SZUBURBANIZÁCIÓBAN	57
VI.4.2. MISKOLC KÜLTERÜLETEINEK NÉPESSÉGSZÁM VÁLTOZÁSA	59
VII. A MISKOLCI SZUBURBIA ÁTALAKULÁSA, ÚJ FEJLŐDÉSI	
SAJÁTOSSÁGAI A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS TÜKRÉBEN	63
VII.1 A SZUBURBANIZÁCIÓ TÁRSADALMI JELLEMZŐI NAPJAINKBAN, A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS	
ALAPJÁN.....	64
VII.1.1. A MISKOLCI SZUBURBIA TÁRSADALMI ÁLLAPOTÁT MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK.....	65

VII.1.1.1 A HÁZTARTÁSOK ÉS CSALÁDOK HELYZETE.....	66
VII.1.1.2 A MUNKAHELY ÉS JÖVEDELEM	67
VII.1.1.3 AZ ISKOLAI VÉGZETTSÉG	69
VII.1.1.4 A LAKÓHELY JELLEGZETESSÉGEI.....	70
VII.1.1.5 AZ ELLÁTÁS-SZOLGÁLTATÁS.....	71
VII.1.1.6 A SZEMÉLYI MOTORIZÁCIÓ ÉS A TÖMEGKÖZLEKEDÉS.....	73
VII.1.1.7 SZABADIDŐ.....	74
VII.1.1.8 LOKALITÁS	75
VIII. ADALÉKOK A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ GAZDASÁGÁNAK FUNKCIONÁLIS, ÁGAZATI ÉS TERÜLETI ÁTALAKULÁSÁHOZ.....	77
VIII.1. MISKOLC ÉS AZ AGGLOMERÁCIÓ GAZDASÁGI TÉRSTRUKTÚRÁJA AZ 1990-ES ÉVEK ELEJÉN	77
VIII.2. A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ GAZDASÁGI TÉRSTRUKTÚRÁJA NAPJAINKBAN	80
VIII.2.1 A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ VÁLLALKOZÁSAINAK TERÜLETI-TELEPÜLÉSI HELYZETE ÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE	80
VIII.2.2 A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ IPARI PARKJAI.....	85
VIII.2.3 A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSAINAK ÁGAZATI MEGOSZLÁSA.....	87
VIII.2.4 A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ TÉRSZERKEZETE ÉS GAZDASÁGI ERŐKÖZPONTJAI..	89
IX. ESETTANULMÁNY.....	92
IX. 1. ONGA ALAPRAJZI FEJLŐDÉSE ÉS VÁLTOZÁSAI	92
IX.1.1. ONGA TELEPÜLÉSKÉPE A 18. SZÁZAD VÉGÉTŐL A 19. SZÁZAD KÖZEPÉIG.....	93
IX.1.2. ONGA TELEPÜLÉSKÉPE ÉS ALAPRAJZI FEJLŐDÉSE 1870-1910 KÖZÖTT	96
IX.1.3. ONGA TELEPÜLÉSKÉPE ÉS ALAPRAJZI FEJLŐDÉSE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT ..	97
IX.1.4. ONGA TELEPÜLÉSKÉPE ÉS ALAPRAJZI FEJLŐDÉSE 1945-1990 KÖZÖTT	98
IX.1.5. ONGA TELEPÜLÉSKÉPE ÉS ALAPRAJZI FEJLŐDÉSE 1990-2012 KÖZÖTT	99
IX.2. ONGA NÉPESSÉGÉNEK RÉTEGZÖDÉSE ÉS TERÜLETI SZEGREGÁCIÓJA	101
IX.2.1. A NÉPESSÉG RÉTEGZÖDÉSÉNEK ÉS TERÜLETI SZEGREGÁCIÓJÁNAK ELŐZMÉNYEI	103
IX.2.2. ONGA NÉPESSÉGÉNEK RÉTEGZÖDÉSE ÉS TERÜLETI SZEGREGÁCIÓJA	104
ÖSSZEGZÉS	114
FELHASZNÁLT IRODALOM	122
ADATTÁRAK	129
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	131
ÁBRÁK JEGYZÉKE	133
FÜGGELÉK.....	135

I. BEVEZETÉS

I.1. A témaválasztás indoklása

A modern urbanizáció korunkra jellemző olyan globális jelenség (Tóth J. 2006), amely a településrendszer egészének állandó változását jelenti, s minden települést, településközi kapcsolatot érint (Kőszegfalvi Gy. 1997). A globális településrendszer fejlődésének egyik legnagyobb érdeklődést kiváltó folyamata napjainkban a fejlődő országokban zajló városrobbanás, a fejlett világban azonban a hangsúly értelemszerűen a nagyvárosi agglomerációkban történő változások értelmezésére helyeződik. E régiókban az urbanizációs folyamat eredményeként átalakul a városi térségek arculata, illetve a szuburbán kiköltözések következtében az elővárosi övezet lakosságának gyarapodása mellett a központi település népessége is csökken (Enyedi Gy. 1984, Bajmócy P. 1999, Timár J. 1999).

Magyarországon legkorábban – az 1980-as években – a szuburbán társadalmi-gazdasági változások a Budapest körül elhelyezkedő településeken voltak megfigyelhetők. Vidéki nagyvárosainkat és a hozzájuk kapcsolódó településeket alapvetően a rendszerváltozás után érték el a szuburbanizációs változások. Miskolci lakosként, az 1990-es évtized közepén már én is részese voltam a szuburbán változásoknak lakóhelyemen, s a felerősödő Miskolcon belüli és kívüli lakóhely-változtatás (elköltözés) családukat is elérte. A folyamat térbeli kiterjedésének és sajátosságainak egy szegmensére, először főiskolai hallgatóként igyekeztem egzakt válaszokat adni, részben a szakdolgozatomban.

A vonatkozó szakirodalom tanulmányozása során már ekkor szembesültem azzal a ténnyel, hogy a hazánkban kialakult agglomerációkban lezajló változások kutatásához kapcsolódó tanulmányok markáns színtereiként a főváros és térsége, valamint a dinamikus gazdasági fejlődés által leginkább érintett nagyvárosaink (pl. Győr, Pécs stb.) és térségeik nevezhetők meg. Nem vagy szinte alig volt olyan tudományos dolgozat és tanulmány, amely a miskolci agglomerációban zajló szuburbán folyamatok kutatására és sajátosságainak feltárására irányult, miközben e nagyváros súlyos társadalmi problémáira adhatott volna legalább részben objektív válaszokat. A hazai kutatók egy csoportja már két évtizede felhívta a figyelmet arra, hogy szükséges a vidéki nagyvárosok szuburbanizációs folyamatainak eredményeit összehasonlítani, mert feltehető, hogy az azonosságok mellett, kimutathatók a regionális különbségek is.

A témaválasztással kapcsolatban kiemelten fontos kérdés volt számomra az is, hogy eltért-e a miskolci szuburbia kialakulása és fejlődése, a hazai nagyvárosokra jellemző általános szuburbán folyamatoktól. Doktori (PhD) disszertációm fontossága leginkább azokkal a változásokkal magyarázható, amelyek az elmúlt két évtized társadalmi-gazdasági fejlődése során speciálisan hatottak Miskolcra és a szűkebb társadalmi-gazdasági hinterlandjában elhelyezkedő településekre.

A fenti országos szintetizáló eredmények hiányosságait részben pótolva doktori disszertációmban arra teszek kísérletet, hogy feltárjam a miskolci agglomerációban zajló szuburbán folyamatokat, ezek eredményeit és következményeit pedig a lokális és a regionális összehasonlításokban is hasznosítani tudják. A szuburbanizáció fejlődéstörténeti előzménye a miskolci településeggyüttes, illetve az 1970-es évektől a miskolci agglomeráció, vertikális kapcsolatainak és horizontális kiterjedésének megváltozása.

A témaválasztás során fontos motiváló tényező volt, hogy miskolci lakosként értelmezem és feltárjam a miskolci agglomeráció településeinek szuburbanizációs-agglomerációs folyamatait és specifikumait, illetve a szuburbán kisközpontok és települések térszerkezeti-funkcionális helyzetét és kapcsolatrendszerét. A miskolci agglomerációban lezajlott szuburbán folyamatokhoz kapcsolódó eddigi kutatási eredményeimet – a szuburbanizáció következményeit és a folyamatot meghatározó speciális okokat – doktori (PhD) disszertációmban elemzem, rendszerezem és összegezem.

I. 2. A disszertáció szerkezete

A disszertáció első fejezetében a témaválasztásom indoklásán túlmenően kiemelem, értékelem és bemutatom a módszertani-kutatási háttérrel és a célokat, illetve az ezekhez szorosan kapcsolódó kutatási hipotéziseket. Az általam megfogalmazott kérdések és a disszertációmban ezekre adott válaszok lehetőséget adnak arra, hogy feltáruljanak és magyarázatot nyerjenek a társadalmi-gazdasági különbségek és a hasonlóságok a nemzetközi és a magyarországi agglomerációk relációiban, összevetve a miskolci agglomerációban lejátszódó szuburbán folyamatokkal.

A második és harmadik fejezetben a dolgozat szempontjából kiemelten fontos adatbázisokat (pl. KSH, Opten Cégbírákár stb.), a terület- és településfejlesztési dokumentumokat (pl. Miskolc IVS, Miskolc ITS stb.) és az ezekhez kapcsolódó kutatási módszereket mutatom be, különös tekintettel az empirikus kérdőívek és prominenciavizsgálatok, ill. az Opten Cégbírákár adatainak elemzésére. A harmadik fejezetben kerül sor a doktori disszertáció kutatási területének lehatárolására.

A negyedik fejezetben elsőként az agglomerációt különbözőképpen definiáló fogalmakat, valamint a szuburbanizációs folyamat értelmezéseinek lehetőségeit elemzem. Az agglomeráció és a szuburbanizáció fogalmi elkülönítése mellett a két definíció közötti kapcsolat tisztázása is megtörténik. Ebben a fejezetrészen a szuburbanizáció európai specifikumainak és összefüggéseinek elemzésére is sor kerül. Ebből következik, hogy ezt a fejezetet két egységre tagoltam: elsőként a fejlett országok nagyvárosi agglomerációiban lejátszódó általános szuburbanizációs folyamatokra, másrészt a hazai nagyvárosi agglomerációk általános szuburbanizációs trendjeinek a bemutatására kerül sor. Az alfejezet célja, hogy a vonatkozó nemzetközi szakirodalom, ill. a statisztikai adatok elemzésével megalapozzam doktori disszertációm valós szakmai-kutatási lehetőségeit. A második alfejezetben vázlatosan bemutatom azt, mi jellemezte az európai, illetve a hazai agglomerációs/szuburbanizációs jelenségeket. Mindez azért is fontos, mert ezen elméleti tájékozódás és tudás alapján adhatok reális

választ arra a kérdésre, vannak-e eltérések vagy hasonlóságok a magyarországi, illetve a miskolci agglomerációban lezajló folyamatok között?

A doktori disszertációm az ötödik fejezettől a kutatási eredményekre koncentrálok. Az ötödik fejezetben mutatom be a miskolci agglomeráció kialakulásának történeti előzményeit az első hivatalos magyarországi népszámlálás (1870) adatsorától napjainkig. E folyamat csomópontjaira (pl. Nagy-Miskolc kialakulása, a településeggyüttes kritériumainak teljesülése stb.) különös hangsúlyt fektetek, mert az egyes időkeresztmetszetek segítenek a reális folyamatelemzés elkészítésében. Kiemelem és részletesen magyarázom az 1950-1990 közötti évtizedekben hatást gyakorló, az agglomeráció fejlődését meghatározó tényezőket és folyamatokat. Az 1990 után ható társadalmi-gazdasági folyamatok esetében már a szuburbán folyamatokra fókuszálok, így külön alfejezetben mutatom be a településszerkezeti és településképi változásokat, kiemelt figyelemmel a szuburbán kisvárosokra.

A hatodik fejezetben a szuburbanizáció társadalmi-gazdasági hatásait elemzem Miskolcon és környezetében. A szuburbanizáció társadalmi-térbeli jellemzőit demográfiai-statisztikai adatok alapján analizáltam és szintézisbe foglaltam. Mindezek mellett azonban a szuburbanizáció folyamatát kiváltó és irányító egyéb okokra (pl. közlekedési és forgalmi helyzet állapota és javulása, a lakáspiac állomány átalakulása, a népesség jövedelmének változása stb.) is figyelmet fordítottam, mert ezek változása révén is sajátos állapotkép rajzolódik ki.

A disszertáció hetedik fejezetében a miskolci szuburbiába kiöltözők szándékait, azok irányát és okait, valamint a gazdasági válságnak és az eladósodottságnak a szuburbán társadalomra nehezedő hatásait elemzem. Fontosnak tartottam a lakókörnyezetbe való beilleszkedést, ennek települési és településeken belüli differenciáltságát. E sajátosságok és jellemzők feltárását, a tapasztalati-gyakorlati ismereteim mellett, a szociológiai és szociálgeográfiai kérdőívek segítségével oldottam meg. A kérdőíveken alapuló felmérés eredményeinek önálló elemzése finomítja és településspecifikussá teszi azokat a kutatási eredményeket, amelyek a statisztikai adatok esetén esetleg csak általánosságban rajzolhatók meg.

A nyolcadik fejezetben azoknak a folyamatoknak a következményeit elemzem és értékelem, amely az elmúlt két és fél évtizedben átalakították a miskolci agglomeráció térstruktúráját, megváltoztatva a települések társadalmi-gazdasági súlyát, a cégek telephelyi adottságait és versenyképességét. A 2015-re vonatkozó állapotrajz jól tükrözi Miskolc és az agglomeráció esetében – az elmúlt negyedszázadot tekintve – a leglényegesebb gazdasági változást: a nagyváros előterébe áthelyeződő dinamikus népességgyarapodással rendelkező új és régi termelési, szállítási, árukezelői és raktározási központok megjelenését és megerősödését. A sajátosságokat a cégek ágazati megoszlása, nettó árbevétele és a telephelyválasztásuk által kijelölt gazdasági térszerkezet alapján mutatom be. Az alkalmazott vizsgálati módszerek alapján jól differenciálódhatnak az egyes települések, ezzel a gazdasági folyamatok területi és ágazati eltérései is értelmezhetőek, így nem csak általános tételeket fogalmazhattam meg a miskolci agglomeráció módosult gazdasági térszerkezetére vonatkozóan.

A kilencedik fejezet elemzéseinek alapja és lényege Onga településre kiterjedő esettanulmány. Különösen fontosnak éreztem az ongai vizsgálatokat, egyrészt a

településen általam korábban végrehajtott szociálgeográfia kérdőívezés irányította figyelmemet véglegesen a szuburbán folyamatokra. Másrészt Onga sajátos és egyedi településszerkezete (Óváros, Újváros) lehetőséget teremtettek arra, hogy egy település fejlődésén keresztül követhessem nyomon az elmúlt évtizedek agglomerációs-szuburbanizációs folyamatait. Mindezt elősegítette, hogy a két városrész eltérő történelmi múlttal rendelkezik, s az itt megjelenő társadalmi konfliktusokat kellett elsőként bemutatnom (szakdolgozatomban), kérdőívekre és interjúkra alapozva.

Az összegző fejezet egyik célja az, hogy a disszertáció elején megfogalmazott, majd a fő fejezetekben sokoldalúan tárgyalt hipotézisekre adott válaszok legfontosabb elemeit kiemelje. Mindezeket alapul véve tömören megválaszolom a felvetett kutatási kérdéseket, ellenőrizve a hipotézisek helyességét, hangsúlyozva a disszertáció új kutatási eredményeit. A disszertáció végén a felhasznált irodalom, az ábrák, és táblázatok jegyzéke található.

A doktori disszertációm szerves részét képezik a melléletekben található nagy terjedelmű táblázatok, térképek, esettanulmányok és demókérdőívek, amelyek amellest, hogy szétfeszítették volna a disszertáció terjedelmi korlátait, alapvető fontosságú adatbázist is jelentenek. Jelzik azoknak a sokrétű, intenzív és alapos elemzéseknek és értékeléseknek a háttérét, amelyeken a disszertáció összefüggés-rendszereit bemutató gondolatok nyugsznak.

I. 3. A hipotézisek, célkitűzések

Doktori értekezésem megírása során **fő célkitűzésem** az volt, hogy értelmezsem és feltárjam a miskolci agglomeráció településeinek szuburbanizációs-agglomerációs folyamatait és specifikumait, illetve a szuburbán kisközpontok és települések térszerkezeti-funkcionális helyzetét és kapcsolatrendszerét. A fő célkitűzésem elérése érdekében **öt hipotézis** igazolására tettem kísérletet:

1. **hipotézis:** Feltételeztem, hogy a Miskolcon élő, alacsony és magas társadalmi státuszú csoportok körében a költözés irányai markánsan különböztek, ami a szuburbán településeken belül és a települések között felerősítette a szegregációt.
2. **hipotézis:** Feltételeztem, hogy a szuburbia újonnan érkezett lakosainak domináns többsége a miskolci panellakásokból költözött ki.
3. **hipotézis:** Feltételeztem, hogy a miskolci átlagtól magasabb iskolai végzettségű és az átlagnál magasabb jövedelmű lakosok vettek részt a szuburbanizációban.
4. **hipotézis:** Feltételeztem, hogy a 2009-2013 közötti válság hatására a miskolci agglomerációban korábban zajló szuburbanizáció erőteljesen mérséklődött, a kiköltözések visszaestek, szórványossá váltak, s a szuburbanizáció kifulladásra került.
5. **hipotézis:** Feltételeztem, hogy Miskolc körül sajátos szuburbán zóna alakult ki, mert a miskolci agglomeráció egésze is folyamatosan veszít a népességéből,

s a térkapcsolati rendszerek nem a policentrizmus irányába mozdultak el, hanem a hagyományos nagyváros-agglomeráció centralizált társadalmi-gazdasági kapcsolatrendszer elemei maradtak dominánsak.

A célkitűzéseim megvalósításának és hipotéziseim alátámasztásának érdekében vállalt megoldandó (rész) feladatok közé az alábbiak tartoztak:

- A nemzetközi és hazai szakirodalomra támaszkodva bemutatni a nagyvárosi agglomerációkban lezajló szuburbanizáció folyamatát, annak magyarországi általános és regionális/nagyvárosi specifikumait.
- Miskolc és az agglomeráció településeinek történeti földrajzi aspektusú, de alapvetően településtörténethez kapcsolódó társadalmi-gazdasági fejlődési elemeinek feltárása, különös tekintettel a miskolci településeggyüttes és agglomerálódó térség időbeli és térbeli változására.
- Esettanulmányokon keresztül, települések és településrészek szintjén (pl. Onga, Lyukó-völgy, Bükkszentlászló stb.) is megismerni és feltárni Miskolcon és az agglomerációban zajló szuburbán társadalmi-gazdasági folyamatokat.
- A miskolci kistérség, járás és agglomeráció településeinek statisztikai adatai alapján társadalom- és gazdaságföldrajzi elemzést és értékelést készíteni a miskolci agglomeráció és szuburbia településeiről, egzaktan elkülöníteni és csoportosítani e településeket, a specifikumok alapján.
- Az Opten Cégtár adataiból olyan adatbázist létrehozni és értékelni, amely a miskolci agglomeráció gazdasági folyamatait a vállalkozások tevékenységének és árbevételeinek állapotrajzán át jeleníti meg.
- Miskolc szuburbán zónáját/településeit lehatárolni, elhelyezkedését, infrastrukturális adottságait és az agglomeráció társadalmi-gazdasági állapotát térképeken ábrázolni és elemezni.
- Személyes adatfelvételt és kérdőíves vizsgálatot folytatni a miskolci agglomeráció szuburbán lakosságával, és eredményeit összevetni a hazai szakirodalomban publikált hasonló tanulmányokkal, illetve a korábbi kutatási eredményeimmel.

II. ANYAG ÉS MÓDSZEREK

Az értekezésben vizsgált települések kiválasztása és lehatárolása a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) és a Területi Információs Rendszer (TeIR) statisztikai adatai alapján, saját értékelést követően, a hazai szakirodalom eredményeivel összevetve történt. A disszertáció témájának feldolgozásakor empirikus (ezen belül kvantitatív és kvalitatív) és elméleti módszereket egyaránt alkalmaztam. A miskolci kistérség, járás és agglomeráció településeinek statisztikai adatai, ill. a szuburbán településeken végzett lakossági és önkormányzati kérdőívek és interjúk segítségével tártuk fel azokat a jelenségeket, amelyek az 1980-as évek végén megindult és az 1990-es években gyorsuló szuburbanizációra utalnak.

II.1 A felhasznált adatbázisok és értékelésük

Kutatásom során igyekeztem minél több primer forrást felhasználni. Az adatokat elsősorban az 1990-es, a 2001-es, a 2011-es népszámlálási adatokból, valamint a 2014-es és 2015-ös Borsod-Abaúj-Zemplén megyei statisztikai évkönyvekből gyűjtöttem ki. Dolgozatom elkészítése során kérdőívezést, valamint terepi bejárást végeztem. Szekunder forrásként használtam fel a vonatkozó szakirodalmat. Munkámban az 1980-as EOTR 1:10000 térképszelvényeit, valamint a jelenlegi településszerkezetet a Google Maps segítségével vizsgáltam. Az ábrákat a QGIS és az Arc View GIS térinformatikai szoftverekkel készítettem el. Az adatokat táblázatba foglaltam, a szemléletesség céljából összehasonlító ábrákat is szerkesztettem.

A megvizsgált települések demográfiai, gazdasági és beépítettségi /műszaki/ paraméterei között markáns különbségek figyelhetők meg, melyek jelzik a társadalmi-gazdasági folyamatok eltérő területi-települési specifikumait, s egyben szűkítik a szuburbiába sorolható települési kört (*Melléklet I-X. táblázatok*).

A statisztikai adatok értékelése mellett azonban a miskolci szuburbiát, mint különböző társadalmi-gazdasági tevékenységek (pl. lakóhelyi, rekreációs, ipari, kereskedelmi stb.) és társadalmi csoportok differenciálódó tereit fogom fel, azaz a miskolci szuburbia térben és időben is változó jelenségek összességének eredménye, mely magán hordozza a mindenkori társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális hatások és tényezők együttesét. Mindez fontos motivációs indítékot jelentett a prominencia vizsgálatok és a kérdőíves kutatás elvégzéséhez, illetve az Opten Cégekódár adatainak elemzéséhez.

II.2 A szuburbanizációs folyamatok elsődleges statisztikai mutatói

Miskolc és az agglomeráció településeinek statisztikai adatokon nyugvó sajátosságai során a részletes elemzéskor kiemelt szerepe a demográfiai, a gazdasági és az

infrastrukturális változásokat jelző adatoknak volt. A miskolci agglomerációra összesített adatbázisok nincsenek, ezért az adatok elemzéséhez saját adatbázist kellett kialakítanom. A társadalomstatistikai adatokból ismertek a népességszám változások, ezek okai és következményei. Az iskolázottság értékein túlmenően a foglalkoztatottság és munkanélküliség, valamint a jövedelemviszonyok alakulása és az épített lakások mutatói is fontos indikátorok. Összességében az alábbi tizenhárom statisztikai mutatót választottam ki:

- a népességszám változás értékei (1990-2011)
- a vándorlási különbözet értékei (1990-2001)
- a vándorlási különbözet értékei (2001-2011)
- az érettségivel rendelkezők aránya (2011)
- a diplomával rendelkezők aránya (2011)
- a roma népesség aránya (2011)
- a foglalkoztatottak aránya (2011)
- a munkanélküliség alakulása (2011)
- a munkanélküliek iskolai végzettsége (2011)
- az személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem változása (2010)
- a működő vállalkozások száma 1000 főre (2010)
- az épített lakások aránya (1990-2005)
- a négy vagy több szobás lakások aránya (2005)

A fenti sajátosságok feltárása és települési szintű differenciáinak bemutatása, értékelése meghatározó jelentőségű a miskolci agglomeráció és szuburbia szempontjából is, s a jövőben elősegítheti olyan kistérségi struktúra kialakítását, amely az agglomerációs-szuburbanizációs struktúrával koherenciát mutathatna.

II.3 A szuburbanizációs folyamatok kérdőíves felmérésre témaszkodó mutatói

A szuburbanizációs folyamat egyes szegmensei közül a disszertációm ötödik fejezetében a társadalmi folyamatok egy-egy elemét mutatom be. Az egyes települések helyi társadalmi struktúráinak átalakulása együtt járt a társadalom és a gazdaság térbeliségének megváltozásával, a miskolci agglomerációban érzékelt egyenlőtlenségek növekedésével (*Kristóf A. 2014, 2015, 2016*). A társadalmi-gazdasági egyenlőtlenséget fokozta a szuburbanizáció (*Tímár J. 1999, Dövényi Z. – Kovács Z. 1999, Kovács Z. 2005, Keil R. –Young D. 2011, Ian B. 1999*), amelynek épített környezetet és a helyi társadalmat átformáló hatása mindössze tíz Miskolchoz szorosabban kapcsolódó településre terjedt ki (*Kristóf A. 2015*), kiemelten kedvező helyzetbe hozva e folyamat által érintett kisvárosokat és községeket.

A szuburbán településekhez kapcsolódó kérdőíves felmérés megalapozásaként 15-20 mélyinterjút is készítettem 2016 első negyedében. E háttérbeszélgetéseket a települések prominens személyiségeivel (pl. polgármester, közjegyző, iskolaigazgató stb.) folytattam. A társadalmi-gazdasági szuburbanizáció által leginkább átalakuló települések (Arnót, Onga, Kistokaj, Mályi, Felsőzsolca, Szirmabesenyő, Nyékládháza,

Bükkaranyos, Bükkszentkereszt és Kisgyőr) háztartásainak egy részét (975 db) 2016 tavaszán kérdőívek segítségével mértem fel (*Kristóf A., 2016*) (lásd. *Mellékletek*). Az általam használt lakossági kérdőív a *Günter Herfert (2001)* által készített, majd Dövényi Zoltán és Kovács Zoltán által átdolgozott kérdőív alapján készült.

A felmérés során a miskolci szuburbán települések Miskolcra 1990 után kiköltözött lakosaira fókuszáltunk. A saját készítésű – harmincnégy nyílt és zárt kérdést tartalmazó – kérdőívet önkéntesen és anonim módon a tíz településen – személyes felkeresés során – 975 tizenhét év feletti szuburbán lakos töltötte ki, érdemi információkat nyújtva háztartásáról (például a demográfiai és infrastrukturális sajátosságok – iskolázottság alakulása, korstruktúra stb.), a kiköltöző népesség összetételéről, motivációjáról. Az is kiderült, hogy e folyamat hogyan hatott a befogadó települések társadalmának átalakulására, az újonnan jött családok beilleszkedésére.

Fontos kérdés, hogy a kiköltöző városi lakosok korábbi kapcsolatrendszerükből mit öriztek meg költözésük után, hol veszik igénybe a különböző szolgáltatásokat. A lekérdezés nem volt minden esetben problémamentes, a települési kérdőívek száma ezért sem arányos a népességszámmal, s életkor szerint a 30 év feletti korosztályok – a vizsgálat jellegéből adódóan – felülreprezentáltak.

A miskolci szuburbán társadalom kérdőíves kutatását megelőzte Onga szociálgeográfiai vizsgálata, amelynek tapasztalatai alapján átalakítottam és pontosítottam az eredeti kérdések és az azokra adható válaszok elemszámát és tartalmát. A kérdőívek kitöltése minden esetben személyesen zajlott, önkéntes és anonim módon, zárt egy- és többválaszos, valamint nyitott kérdésekkel. A kérdőív összeállításakor törekedtem arra, hogy nyílt kérdések is szerepeljenek, ugyanis ezek által részletesebb információkra is szert tudtam tenni. A mintavétel nem reprezentatív és nem teljeskörű, azonban az eredmények jól tükrözik kutatási problémám igazolását.

A kérdőívek adatbázisának feldolgozása során, amely a vizsgált települések szuburbán társadalmával kapcsolatos sajátosságok elemeit tartalmazza, a vonatkozó adatokat SPSS szoftverrel elemeztem és értékeltem.

II.4 A gazdaság átstrukturálódásához kapcsolódó adatbázisok és értékelésük

A kérdőívek feldolgozásával szoros összefüggésben a miskolci agglomeráció gazdasági átalakulását és ennek legfontosabb ágazati és térszerkezeti következményeit is vizsgáltam, az Opten Cégekódár működő vállalkozásokra vonatkozó 2016. évi adatainak segítségével. Egy régió gazdaságáról az ott tevékenykedő vállalkozások száma és összetétele fontos tájékoztatást nyújt, mind a gazdaság ágazati szerkezetéről, mind annak térstruktúrájáról. Az Opten Cégekódár tartalmazza a miskolci agglomeráció településein 2016-ban működő valamennyi vállalkozás alapadatait (pl. székhely, nettó árbevétel, főtevékenység stb.). Az adatbázisom a miskolci agglomeráció 35 településén jelen lévő működő vállalkozásokra terjed ki, s értelemszerűen Miskolc kimaradt a vizsgálatokból.

Az empirikus adatbázis összeállításakor az inaktív cégeket kiszűrtem, illetve a legfrissebb (2015) megadott nettó árbevétel adatokkal dolgoztam. Az adatbázisba a legalább 20 millió Ft évi nettó árbevétellel rendelkező működő cégek kerültek be.

Azokat a működő vállalkozásokat vettem figyelembe (640 db), amelyek székhelye is az agglomeráció harmincöt vizsgált településén volt. Az ország többi településén székelő, de a vizsgált 35 település valamelyikén tevékenykedő működő vállalkozásokat kizártam (természetesen a miskolci székhelyűeket is), mert ezek még áttételesen sem jelzik – véleményem szerint – a gazdaság olyan jellegű átstrukturálódását, amely szuburbán elemeket is tartalmaz. Természetesen ez az önkényesen kialakított adatbázis sem öleli fel teljes körűen a gazdasági szuburbanizációban is részt vevő vállalkozások teljes körét, különösen azért, mert nem tudjuk, hogy a vállalkozók és vállalkozásaik Miskolcra települtek-e ki.

A 20 millió forintos nettó éves árbevételhatár sem véletlen, a működő vállalkozások vezetőivel folytatott mélyinterjúk alapján kiderült, hogy e bevételi értékhatár esetén – önmagukon kívül – már legalább egy munkavállalót tudnak alkalmazni. Az egyszemélyes „kényszer” vállalkozások ilyen értelemben kiestek (országosan mintegy 470 ezer, Miskolcon és az agglomerációban mintegy tízezer volt) ugyan, de egy életképes kisvállalkozástól is elvárható, hogy legalább egy alkalmazottal dolgozzon és 20 millió forint nettó árbevételt érjen el évente. Az ilyen cégeknek azt gondolom, hogy ténylegesen „köze lehet” a miskolci agglomeráció gazdaságának funkcionális, ágazati és területi átalakulásához.

Az egyes ágazatcsoportokba történő besorolásnál kizárólag a cégek főtevékenységét vettem figyelembe, a telephelyek pontos beazonosítását települési szinten végeztem, s a bizonytalan eseteket terepbejárással igyekeztem tisztázni.

A gazdaság szereplői közül kiemelt figyelmet fordítottam a működő gazdasági szervezetek ágazati és települési megoszlására, illetve az ipari parkokra, amelyek szintén segíthetik az elmúlt negyedszázad gazdasági folyamatainak helyi sajátosságokhoz igazodó értelmezését és értékelését.

II.5 A településfejlesztési dokumentumok, mint adatbázisok

A magyarországi településképződmények (agglomeráció, agglomerálódó térség, településeggyüttes) lehatárolásáról az 1970-es évek végétől az 1980-as évek elejétől beszélhetünk. Az első ilyen jellegű munkát hazánkban Kőszegfalvi György végezte 1978-1983 között. Ezt követően a Központi Statisztikai Hivatal is publikált 1985-ben, a településrendszer változására vonatkozó adatokat, mutatókat (*Kőszegfalvi Gy. 2012*). A rendszerváltozás után újabb három lehatárolás következett. E lehatárolások Miskolcra kapcsolódó problematikájáról disszertációm következő fejezetében részletes értékelést és elemzést nyújtok. A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény után jelent meg az első, 2003-ban a második, és 2014-ben – a 2013. évi CCXVI. törvényt követően – a harmadik – a magyarországi településképződményeket érintő – lehatárolás (<http://www.magyarkozlony.hu>).

II.6 A térképek, mint felhasznált adatbázisok és alkalmazott módszerek

A miskolci agglomerációra és ezen belül a szuburbán településekre koncentrálna megvizsgáltuk az 1980 és 2015 közötti alaprajzi változásokat, különös tekintettel az új

osztású telkek és kapcsolódó utcahálózat vonatkozásában. Az 1:10000 méretarányú 1980-ban kiadott katonai térképlapok és a 2015 évi állapotot megjelenítő Google Maps térképek segítségével rajzoltuk meg a mellékletben található szuburbán települések alaprajzi térképeit. A szuburbán települések alaprajzának vizsgálatában Mendöl Tibor műve (*Mendöl T. 1963*) adott segítséget, mely részletesen elemzi a települések kialakulásában közrejátszó természeti és társadalmi-gazdasági folyamatokat is. A térképek elkészítésekor retrogresszív, majd komparatív aspektusból vizsgáltam a településeket, azaz a két különböző időpontban készült településtérképeket rekonstruáltam, majd összehasonlítottam, s a változásokat kiemeltem.

III. A VIZSGÁLT TERÜLET LEHATÁROLÁSA

A miskolci agglomeráció és szuburbia település-struktúrájának kialakulásában meghatározó szerepe volt a történelmi tradícióknak, az egyes települések belső szerkezetének, a környező tájak természetföldrajzi viszonyainak és a vonalas infrastruktúra-rendszer földrajzi elemeken nyugvó elhelyezkedésének. A kutatás jellegéből fakadóan a vizsgált terület kettős lehatárolása vált szükségessé, egyrészt a miskolci agglomeráció, másrészt a szuburbán települések körét kellett meghatározni.

III.1 A miskolci agglomeráció lehatárolása

A miskolci agglomeráció lehatárolására számos hivatalos igazgatási-statisztikai szervezet és tudományos kutatók által végzett kísérlet készült, különösen a rendszerváltozás után (*pl. KSH 1998 és 2003, Kovács T.–Tóth G. 2003, Bajmócy P. 2009, stb.*), eredményét tekintve azonban sem az agglomerációs-szuburbanizációs kritériumokat tekintve (*pl. Kőszegfalvi Gy. 1999, Bajmócy P. 2009, Szalkai G. 2010, Kovács T.–Tóth G. 2003 stb.*), sem az oda tartozó települések körét tekintve nem alakult ki konszenzus.

A hivatalos szervezetekhez fűződő elemzések közül az elmúlt két és fél évtizedben a hazai agglomerációk "régi-új" lehatárolási módszereinek egyike a VÁTI Kht. vizsgálata (2001) volt, amely a KSH lehatárolását támasztotta alá, tömör jellemzését adva az ezredfordulós helyzetnek, mely szerint az 551,6 km² területű miskolci agglomeráció az ország területének 0,6 %-án helyezkedik el. A lehatároláskor 17 település alkotta (*1. táblázat*). A vonzásközpont Miskolcon kívül, társközpontként még Kazincbarcika is beletartozott.

A fenti területi lehatárolás egyszerre jelent sokat és sajnos semmit, mert ez alapján az agglomeráció települési szintű lehatárolása is helytelen. Kazincbarcika besorolása olyan hiba, amelynél kísértett a múlt, de a későbbi lehatárolások legalább mindezt korrigálták. Koránt sem véletlen, hogy 2003-ban a Központi Statisztikai Hivatal újabb besorolást és lehatárolást készített, amely szerint 2003-2014 között 13 db település alkotta a miskolci agglomerációt (*1. ábra*). A társadalmi-gazdasági mutatókból a szórásterjedelmek osztályközőkre bontásával komplex mutatókat alakítottak ki az egyes településekre vonatkozóan. A lehatárolás során ezeket a komplex mutatókat vették figyelembe, azzal a feltétellel, hogy csak azok a települések kerülhettek a lehatárolandó térséghez, amelyek a központi településtől 25 percnél nem fekszenek távolabb közúton (*Honvári P. 2014*).

A KSH által a 2010-es évek elején elvégzett vizsgálatokra támaszkodva 36 településre bővült (*1. ábra*) a miskolci agglomerációt alkotó települések köre (területe 982 km², a megye területének 14%-a, lakossága 256.713 fő, a megye népességének 38%-a). A 36 településre kiterjedő miskolci agglomeráció népességének 63%-a Miskolcon, 37%-a az agglomerációban élt, 2013. január 1-jén. Mindkét időpontban (2003, 2014) ugyanazzal a 10 mutatóval dolgoztak a KSH szakemberei, de a számítások

során a normalizált mutatók értékeit átlagolták (Vida J. 2014), amelynek eredményeként – véleményük szerint – a valóságot legjobban megközelítő lehatárolás született. A jelentős településszám emelkedés oka leginkább az ingázás számottevő növekményében kereshető (Tóth G. 2014).

A hivatalos besorolások között szükséges még megemlíteni a miskolci statisztikai kistérség, valamint a napjainkban a területi államigazgatás alsó szintjének számító miskolci járás területét (1. ábra), amelynek határai szintén nem egyeznek.

1. ábra: A miskolci agglomeráció, járás és statisztikai kistérség települései (2003-2014)

Forrás: statisztikai-közigazgatási adatok alapján, saját szerkesztés

A kutatók által elvégzett elemzések közül Zábrádi Zsolt (2006), Bajmócy Péter (2009), Szalkai Gábor (2010) és Tóth Géza (2014) munkájának eredményeit szeretném kiemelni.

Zábrádi Zsolt tanulmányából kiderült, hogy az egyes települések besorolását tekintve az egyszerűség mellett a bonyolultabb statisztikai-matematikai műveletek mentességére is törekedett, rádobbenve, hogy azok sem adnak jobb lehatárolást. A vizsgálat és lehatárolás során a településegységek központjaiból, mint az agglomerálódás gócpontjaiból indultak ki, és nem az országos átlaghoz, hanem az adott központ átlagához viszonyították az értékeket, ezzel részben visszatértek a harminc évvel korábbi (Lukács J.-né – Perger F.-né 1975.) lehatárolási módszerhez. Az országos lehatárolás 23 településcsoportot eredményezett, melyből hat minősült agglomerációnak, nyolc agglomerálódó térségnek és kilenc településegységgel.

miskolci agglomerációhoz 15 település került besorolásra: Miskolc, Alsózsolca, Arnót, Böcs, Bükkszentkereszt, Felsőzsolca, Hernádkak, Hernádnémeti, Kistokaj, Mályi, Nyékládháza, Onga, Sajólad, Sajópetri, Szirmabesenyő.

Bajmócy Péter várostérség lehatárolása (2009) szerint a Miskolc-Kazincbarcikai agglomerációt 2 központ és 22 agglomerációs település alkotja. A lehatárolás problémáit jelzi, hogy a fentiekén túlmenően 53 átmeneti települést is elkülönített, amelyek hovatartozása jó néhány mutató tekintetében erősen kétséges.

Szalkai Gábor (2010) a miskolci várostérség lehatárolásakor, gyakorlatilag vonzáskörzeti lehatárolást végzett. A közúti forgalom 2003 és 2007 közötti adatai alapján – véleménye szerint – Mezőkövesd (megyehatár) jelölhető ki nyugati irányban Miskolc vonzáshatáraként, míg észak felé egészen a szlovák határig érezhető a város hatása. „Ugyanez a helyzet a 26-os úton is, ahol fokozatosan csökken a forgalom Bánrévéig. A 35-ös út forgalmát jelentősen megváltoztatta az autópályák átadása, a vonzáskörzet határa itt is egybeesik a megyehatárral, azaz Tiszaújvárosig terjed. A 37-es úton az elsődleges határt Szerencs jelenti, de az ezredforduló körüli években megfigyelhető volt egy másodlagos vonzáshatár is, amely Sárospatakig terjedt.” (Szalkai G. 2010)

Tóth Géza a várható besorolási változásokat az északkelet-magyarországi autópálya építések kontextusában mutatta be (Tóth G. 2014). Megvizsgálta, hogy a KSH 2003-as lehatárolásához képest (Kovács T.–Tóth G. 2003) a jövőben hogyan változhatnak az északkeleti régió nagyvárosi településegységei a potenciálváltozások függvényében. Megállapította, hogy: „a miskolci agglomeráció bővülése elsősorban déli irányba képzelhető el az autópálya-építés következtében” (2. ábra).

2. ábra: A miskolci agglomeráció és lehetséges bővülési irányai

Forrás: Népszámlálás (2011) és Tóth G. (2014) alapján saját szerkesztés

Így várhatóan szorosabbá válik Nyékládháza, Bükkaranyos és Emőd kapcsolata az agglomerációval, ami idővel térbeli összefonódást is eredményezhet. Az autópálya szlovák határig történő továbbépítése is bővítheti az agglomerációt, mellyel prognosztizálható Szikszó, Aszaló és Alsóvadász kapcsolódása” (Tóth G. 2014). Mindez a miskolci agglomerációs tér átstrukturálódását, településeinek társadalmi, demográfiai, gazdasági és funkcionális differenciálódását eredményezheti. Természetesen ezt a hatást nem csak az autópálya építés, hanem azok a társadalmi-gazdasági folyamatok is befolyásolják, amelyeket a szuburbanizáció is indukált.

III.2 A miskolci szuburbia lehatárolása

A miskolci szuburbia lehatárolása, ha lehet, még nagyobb problémát okoz, mint az agglomeráció lehatárolása. Hivatalos lehatárolás nincs, nem tartalmaz konkrétumokat sem Miskolc Városfejlesztési Stratégiája (2007-2013), sem Miskolc megyei jogú város Településfejlesztési Konceptiója és Integrált Településfejlesztési Stratégiája (2014-2020)”, illetve ehhez hasonló a helyzet Miskolc Megyei Jogú Város Településfejlesztési Konceptióját (2014-2030) megismerve is.

Természetesen mindez csak részben a fenti koncepciók hibája, hiszen a szuburbanizációs folyamat a miskolci agglomerációs tér gyors átstrukturálódását, településeinek társadalmi, demográfiai, gazdasági és funkcionális differenciálódását eredményezte. Nem példa nélküli ez, hiszen a történeti fejlődés Miskolc esetében többször eredményezett (pl. Nagy-Miskolc létrehozása stb.) sajátos térszerkezetet (pl. Enyedi Gy. 1984, Kovács T. 2003 stb.).

Nehezíti a helyzetet, hogy a korábbi kutatások során nem történt meg a szuburbanizációs folyamat miskolci specifikumainak mélyreható vizsgálata és feltárása, de ezek horizontális kiterjedésének települési szintű egzakt elhatárolása sem. Elegendő arra a tényre utalnom, hogy az eddigi kutatások során a biztos szuburbán települések száma egy (Németh Zs. 2011), öt (Márkus M. 2015), kilenc (Hardi T. 2012), illetve tizennégy között változott (Bajmócy P. 2003). A miskolci szuburbia lehatárolását Bajmócy Péter (2003), Németh Zsolt (2011) és Hardi Tamás (2012) is megkísérelte. E kutatások részletes elemzés helyett, e tekintetben elegendő Miskolc szuburbijának kiterjedésében fennálló markáns különbségekre utalnom. Gyakorlatilag kutatásonként külön-külön határozzák meg, mely településeket sorolják Miskolc szuburbán térségébe.

Bajmócy Péter kutatási eredményei alapján (2003), a vidéki Magyarország szuburbanizációs folyamatait vizsgálva Miskolc körül 14 db biztos szuburbán települést és 13 db bizonytalan szuburbán települést határozott meg, ebből két településsel (Taktaharkány, Tiszalúc) átlépte a miskolci statisztikai kistérség és a miskolci járás határait is (3. ábra).

- 1 Sajópetri
- 2 Sajólád
- 3 Kistokaj
- 4 Mályi
- 5 Bükkaranyos
- 6 Böcs
- 7 Nyékládháza
- 8 Arnót
- 9 Onga
- 10 Felsőzsolca
- 11 Alsózsolca
- 12 Kisgyőr
- 13 Hernádkak
- 14 Gesztely

3. ábra: A miskolci szuburbia települései Bajmócy P. szerint

Forrás: Bajmócy P. 2003

Németh Zsolt (2011) kutatásai során fontos kritériumként vette figyelembe, hogy a szuburbanizáció első szakaszában a szuburbia részévé váló településre a központi városból érkezzen az új lakók döntő többsége, akik ráadásul nem lehetnek a várost szociális, megélhetési okokból elhagyó, alacsony státuszú csoportok. E megszorítással az ország vidéki városainak szuburbiaiba mindössze 75 települést sorolt be. Véleménye szerint csak ezekben az esetekben áll fenn az a körülmény, hogy a városi életvilág kiterjed egy-egy új településre, s veszi birtokba azt. Szerinte, ha a rurális világ húzódik közelebb a városhoz és az azzal szoros funkcionális kapcsolatban álló településekre, akkor legfeljebb agglomerációról beszélhetünk. E felfogás szerint Miskolcnak csak egyetlen szuburbán települése volt (Bükkaranyos), s kilenc település alkotta az agglomerációját (pl. Alsózsolca, Onga, Sajóabony stb.).

Hardi Tamás (2012) kutatásai során három vidéki nagyváros (Győr, Pécs, Miskolc) agglomerációs-szuburbanizációs folyamatait vizsgálta. Kutatásainak eredményeként megállapította, hogy Miskolc szuburbiaja kilenc településre terjed ki. A miskolci-agglomerációhoz Hardi Tamás kutatásainak időpontjában – a KSH hivatalos lehatárolása alapján – a központi városon kívül, mindössze 12 település tartozott.

A Debreceni Egyetem hallgatója (Márkus Márton) szakdolgozatában 12 statisztikai mutató alapján készítette el a szuburbanizációval érintett települések körének lehatárolását Miskolc vonatkozásában. Öt település (Arnót, Kistokaj, Mályi, Nyékládháza, Onga) esetében biztos szuburbán kapcsolatot, hét település (Bükkaranyos, Felsőzsolca, Harsány, Kisgyőr, Sajókeresztúr, Sajópálfala, Sajóvamos) esetében bizonytalan szuburbán kapcsolatot állapított meg (Márkus M. 2015).

A kutatás során általam vizsgált szuburbán elemek területi-települési kiterjedése az egyes témakörök tekintetében több esetben is különbözött egymástól. A hatodik

fejezetben a kiinduló pontot a miskolci járás 39 települése jelentette, amely kört – szakértők javaslata alapján – Alacska, Boldva, Szikszó és Sajószentpéter és Muhi bevonásával 44 településre bővítettem (mindezt elsősorban az indokolta, hogy a kutatás kezdetén, 2012-ben, még nem állt rendelkezésünkre a miskolci agglomeráció 36 településre kiterjedő új lehatárolása). A fejezet második részében – felismerve az adott településtípus fontosságát – az agglomerációban fekvő kisvárosok kerültek kutatásaim középpontjába. A statisztikai adatok és a terepbejárások alapján a 44 településre kiterjedő vizsgálati kört szűkítettük, s végül 10 településről jelenthetjük ki nagy biztonsággal, hogy Miskolc szuburbiája. Az egyik legnagyobb problémát Alsózsolca besorolása jelentette, ahol a statisztikai adatok és a terepbejárás mellett csak a prominencia vizsgálatok után derült ki, hogy nem szuburbán folyamatok által elsődlegesen generált kisváros (20. ábra).

IV. A KUTATÁSI TÉMÁVAL FOGLALKOZÓ SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE

A modern urbanizáció leglátványosabb változása a nagyobb városok és környezetük viszonylatában zajló centralizáció és decentralizáció. Az tény, hogy az urbanizáció egyes szakaszainak és elemeinek kutatása – az egyre összetettebb térbeli mozgások és időbeli eltolódások eredményeként – a globális világ nagyvárosai esetében sem egyszerű.

A modern urbanizációra vonatkozó modellt először 1982-ben publikálta Leo van Den Berg kutatótársaival „A Study of Growth and Decline” című tanulmánykötetben (*Leo van Den Berg et al, 1982*), míg a hazai szakirodalomban Enyedi György ismertette elsőként (*Enyedi Gy. 1984, 1988*). Enyedi akadémikus kiemelte a folyamat magyarországi kialakulásának hátterét és okait (pl. a korábban termelésre alapozott gazdaságot felváltja a szolgáltatás alapú gazdaság stb.). Gyakorlatilag ezzel indította el az urbanizációs modell magyarországi szakaszainak és általános sajátosságainak a hazai geográfusok (pl. *Enyedi Gy. 1988, Tóth J. 1988, Timár J. 1999 stb.*) által történő feltárását, mind demográfiai (pl. *Bajmócy P. 2003, 2006, Dövényi Z. 2007, Csanádi G. – Csizmady A. 2002, Tóth J. 2008 stb.*), mind szociálgeográfiai (*Berényi I. 1992, 2003, Cséfalvay Z. 2008*), mind gazdasági és infrastrukturális szegmensek alapján (pl. *Dövényi Z. – Kovács Z. 1999, Konrád Gy. – Szelényi I. 2000, Hardi T. 2012 stb.*).

Az elmúlt évtizedek kutatásainak egyik neuralgikus pontjává vált az agglomerálódás és a szuburbanizálódás kettős folyamatának elkülönítése egy adott hazai nagyváros szuburbán-agglomerációs terében, azaz a népesség, a gazdaság és az infrastruktúra településhálózaton belüli átrendeződésének vizsgálata (*Enyedi Gy. 1984, Dövényi Z. – Kovács Z. 1999, Timár J. 2006 stb.*).

A két térfolyamat között az időbeliség mellett egyéb eltérések is lehetnek. Timár Judit (2006) szerint: „Az agglomerálódás, vagyis a népesség és gazdasági-termelő tevékenységek térbeli koncentrációja és sűrűsödése egyrészt történetileg is megelőzte a szuburbanizáció folyamatát. Másrészt az agglomerálódás mögött az ipari forradalom, a gazdasági fejlődés és annak a népesség területi elhelyezkedésére gyakorolt koncentrációs folyamata húzódik meg.” (*Timár J. 2006 36. old.*). Koránt sem véletlen, hogy ennek egy vetületeként a városok vonzáskörzetének/vidékre gyakorolt hatásának vizsgálata már közel százéves múltra tekint vissza (*W. Christaller 1933*).

IV. 1 A szuburbanizáció folyamatával foglalkozó szakirodalom áttekintése

A szuburbanizáció jelenségének főbb elméleti megközelítéseit Kocsis János Balázs (2000) részletesen áttekintette, különösen a városszociológia és más rokon tudományterületek irodalmában, Szelényi I. (1996) Oxfordban megjelent tanulmánya alapján. E tanulmányban az ökológiai és evolúciós elméleti megközelítések mellett részletesen elemzi és értékeli az egyes modellek lényegi elemeit. Mindezek megismétlése disszertációmban felesleges, annyit azonban meg kívánok jegyezni, hogy a szuburbanizáció folyamata mögött a kutatók véleménye szerint különböző okok

állhatnak. Ezek közül kiemelt figyelmet fordítottak például a városi társadalmi rétegek fokozódó szegregálódására (*Savage és Warde 1993*), a kiköltözési igények alakulására, a társadalmi mobilitás változására, a személyi motorizáció fejlődésére (*Fishman 1987*), a belvárosi telekárakhoz képest olcsóbb, külterületi telekárakra (*Herbert J. Gans 1967*). Gottdiner felhívta a figyelmet arra, hogy a belvárosok leromlásával párhuzamosan az ott működő kereskedelmi és egyéb szolgáltatási egységek is kitelepülhetnek (*Gottdiener 1985*).

Amint az eddigiekből is megállapítható a szuburbanizáció folyamatának első leírása amerikai szociológiai kutatókhoz köthető. E szerzők elsősorban az amerikai nagyvárosok példáján a szuburbanizációt alapvetően társadalmi folyamatként, kiemelten a kertvárosi életforma szerveződése szempontjából vizsgálták. A kutatások alapján kiderült, hogy az ottani városcentrumokból jellemzően a fehér, a középosztálybeli, családok költöztek ki a város környéki kertvárosokba (*Pacione M. 2001*).

Robert Fishman a szuburbanizáció kialakulását Londonhoz kapcsolja (London: Birthplace of Suburbia), de könyvében külön tanulmányt szentelt Manchester, Philadelphia és Los Angeles szuburbán folyamatainak elemzésére is. London esetében - véleménye szerint - már a 17. században fennállt a szuburbanizáció mai feltételének két tényezője (a központba tömörülő lehetőségek és a city lakhatásra való alkalmatlanságának egymást ellentétesen befolyásoló kettőssége).

Brake definíciója is hasonló, szerinte a "szuburbanizáció elsősorban a városokból történő kiáramlás a városhatáron, ill. a településhatáron kívülre. A folyamat lényeges motorja azon szereplők növekvő terület-kereslete, amelyeknek egy város térségéhez, illetve egy ottani telephelyhez kötődnek az érdekeltségeik, viszont azt nem tudják, vagy nem akarják a városban kielégíteni. A területek kereslete a résztvevők (lakosság, intézmények, üzemek) számának emelkedésével nő, és ehhez még hozzá tevődik az egységek egyenként is folyamatosan növekvő területigénye (*Brake 2001, 17. old.*)".

A klasszikus humán ökológiai megközelítésekre támaszkodó hazai munkák (*pl. Enyedi Gy. 1988, Timár J. 1999 stb.*) a szuburbanizációt a nemzetközi szakirodalom alapján és az említett urbanizációs ciklusmodell egyik lényeges elemének tekintik, annak második szakaszaként értelmezik (relatív vagy viszonylagos decentralizáció). Annak részletes elemzésébe és elméleti vitájába nem bocsátkoznék, hogy a szuburbanizáció csak látszólagos vagy tényleges decentralizációként értelmezhető-e.

A hazai szuburbanizáció megítélésére eltérő vélemények fogalmazódtak meg, a kutatók egy része teljes hasonlóságot lát a nyugat-európai tendenciákkal, míg mások szerint jelentősek az eltérések. Az országon belüli differenciák tekintetében feltehető az a kérdés is, hogy a vidéki nagyvárosaink szuburbanizációja miben tér el a budapesti folyamatoktól, másrészt a vidéki nagyvárosok szuburbanizációs folyamatai között tapasztalhatók-e számottevő differenciák?

A magyar geográfusok eltérő értelmezéseinek eredménye, hogy az egyes kutatók nem pont ugyanazt a folyamatot értik szuburbanizáción és nem ugyanazt a térbeli képződményt tekintik szuburbiának. A vidéki Magyarország nagyvárosi és nagy-középvárosi szuburbiáinak lehatárolására számos kísérlet született (*pl. Bajmócy P. 2003, 2006, Németh Zs. 2011, Kókai S. 2006 stb.*), eredményét tekintve azonban sem a

szuburbiák számát, sem az oda tartozó települések körét tekintve nem született konszenzus. Problemátikus eleme a hazai szuburbanizációs kutatásoknak, hogy nincs egységesen elfogadott kritériuma annak, mikor tekinthető egy település szuburbán jellegűnek. Egyes kutatók ezt csupán a népességszám gyarapodásához kötik, mások a népességszám és a lakásépítések alakulását együttesen veszik figyelembe (Kristóf A. 2016).

A szuburbanizációs folyamatok területi és települési sajátosságai hazánkban is részletes elemzésre kerültek (pl. Tímár J. – Váradi M. 2000, Hardi T. 2012, Szabó J. 2003, Szabó J. 2006, Kókai S. 2006 stb.). Az 1990-es évek elejétől a magyarországi nagyvárosi térségek mindegyikében megfigyelhető volt a szuburbanizáció, melynek hatására bekövetkező változások (pl. a központi városok népességszámának csökkenése, a szuburbán öv népességszámának emelkedése, ingatlanpiaci robbanás, lakóparkok megjelenése stb.), a korábbi agglomerálódási jellegzetességektől alapvetően különböztek (pl. Barta Gy. – Beluszky P. 1999, Dövényi Z. – Kovács Z. 1999, Tímár J. – Váradi M. 2000 stb.). Azonban a magyarországi szuburbanizációhoz kapcsolódó társadalmi-gazdasági változások egzakt mérését, a folyamat horizontális és vertikális terjedését reprezentáló egyes elemek jelentőségét tekintve, még nincs konszenzus a hazai társadalomtudományok prominens képviselői között.

Más prioritások mentén haladva, a szociológusok az urbánus társadalmi csoportok városon belül zajló, ill. a rurális terekhez kapcsolódó mozgásfolyamatainak eredőjéről, motiváltságáról és irányáról szintén jelentős szuburbanizációs kapcsolatrendszereket elemeztek és tártak fel (pl. Konrád Gy. – Szelényi I. 2000, Ferge Zs. 2002, Andorka R. 2003 stb.). A szuburbanizáció folyamatában részt vevő egyének és csoportok megítélése és befogadása szinte minden kutatónál eltérő, ezért fogalmára sokféle és összetett magyarázatok születtek (Kocsis Zs. 2000). A kutatók egy csoportja kizárja az alacsony társadalmi státuszú csoportokat a szuburbanizációból (pl. Németh 2011, Hardi T. 2012 stb.). Az alacsony társadalmi státuszú csoportok megítélésének bizonytalanságát fokozza, hogy migrációjuk gyakran túllépi a hazai nagyvárosok körül kialakult agglomerációkat – mint tényleges települési téregységeket –, melyek azonban nem fedik le a szuburbiákat, attól pozitív vagy negatív irányban eltérnek.

Az elmúlt évtizedben, a kutatásokban hangsúlyosabb dimenzióként jelent meg a szuburbanizáció egy sajátos mozgásjelenségének értelmezése: a nagyvárosok közigazgatási határain belüli migráció (pl. Bajmócy P. 2015, Kókai S. 2006, Cséfalvay Z. 2008, Kristóf A. 2015 stb.), amely vitathatatlanul szegregációt eredményez, ennek a társadalmi megítélés szerinti pozitív (lakóparkok), ill. negatív (gettók) megjelenési formáival egyaránt (pl. Ladányi J. - Szelényi I. 1997, Perczel Gy. 2003 stb.). Mindezek hatással vannak a szuburbanizáció „erejének” megítélésére, valamint a nagyvárosaink körül kialakult szuburbiák lehatárolására is.

IV. 2 A hazai agglomerációk fejlődésével foglalkozó szakirodalom áttekintése

A doktori disszertációmban használt fogalmak közül mindenekelőtt bemutatom az agglomeráció fogalmának különböző meghatározásait. Az agglomeráció definícióját, több tudományterület is használja: a közgazdaságtan, a regionális gazdaságtan, a

településföldrajz és a szociológia. A településföldrajz területén az összefoglaló, leíró jellegű tanulmányok egyrészt az elővárosi fejlődés általános kérdéseit fogalmazzák meg (pl. *Ladányi J. –Szelényi I. 1997, Bajmócy P. 2001, 2006, Kókai S. 2006, Timár J. 2005, 2006 stb.*), másrészt feltárják a országon belüli területi eltéréseket (pl. *Tóth J. 1988, Timár J. –Váradi M. M. 2000, Bajmócy P. 2002, Hardi T. 2012 stb.*). A teljesség igénye nélkül az alábbi agglomeráció meghatározásokat emelem ki, amelyek jól érzékeltetik a fogalom komplexitását.

Köszegfalvi György professzor definícióit alapul véve meghatározásra és pontosításra került az agglomeráció fogalma, amely a következő:

„Az agglomerációk olyan településstruktúrák, ahol az ott elhelyezkedő településekben népességyarapodás, jelentős/jelentősebb lakásépítési tevékenység figyelhető meg. Az 1990-es évtizedben végbement folyamatok azt jelzik, hogy a gyarapodó népességszám és lakásépítési tevékenység nem a központokra, hanem az azokat övező településekre jellemző: a központokból a népesség – különböző okok miatt – kitelepedik a környék településeire, illetve más térségekből a bevándorlás ide irányul, lakást ezeken a településeken épít. Az aktív népesség munkahelyei (nagy többségükben) a központokban találhatók. A központ és a közvetlen közelében fekvő települések között sokrétű funkcionális kapcsolatok jönnek létre (munkahely–lakóhely, vállalkozási-gazdasági, kereskedelmi-piaci, oktatási, művelődési, egészségügyi, kulturális, különféle jellegű szolgáltatási). Az intenzív agglomerálódási folyamat eredményeként összefüggő, fizikailag egybeépült településtest alakul ki, a települések egymással összenőnek. A hálózati (vonalas) infrastruktúra-rendszerek átfogják, illetve összefogják”. (*Köszegfaly Gy. 1979*).

Enyedi György (2012) akadémikus szerint: „A nagyvárosi agglomerációk a 19. század második felében az ipari forradalom bázisán létrejött településegységek. Közös jellemzőjük, hogy egy központi nagyvárosból és az agglomerációs gyűrű településeiből állnak, melyek a nagyvárosok „kihelyezett hálósobái” gazdasági és szolgáltatási szempontból is alárendelt helyzetben vannak a központhoz képest.” (*Enyedi Gy. 2012, 16.o.*)

Perger Éva véleménye szerint: „Az agglomerációk többnyire közigazgatási határokkal tagolt, ugyanakkor szoros társadalmi gazdasági és funkcionális-területi kapcsolatokkal egységbe fogott település-csoportok. Az agglomerációk a városiasodás, városfejlődés (urbanizáció) folyamatában alakultak ki, mely során a korábban önálló települések összefonódnak.” (*Perger É. 2004, 213–254 o.*)

Nemes-Nagy József véleménye szerint az agglomeráció: „A termelőerők koncentrációs és centralizációs folyamatainak eredményeként létrejövő olyan településegységek, amelyben – alapesetben – a környezetéből kiemelkedően fejlett várost és a körülötte fekvő településeket a gazdasági és társadalmi élet területein intenzív kapcsolat köti össze, és ahol a központi város körül népességtömörülés megy végbe.” (*Nemes-Nagy J. 2005, 7–14 o.*)

IV. 2.1 Agglomerációk Magyarországon

A településrendszer szerkezeti változásának egyik meghatározó vonása az ország egyes nagyvárosi régióiban megvalósuló agglomerálódási folyamat, valamint az agglomerációk kialakulása. Az agglomerációk kialakulása, fejlődésük vizsgálata mintegy hatvan évvel ezelőtt kezdődött, míg a témával foglalkozó alap kutatások a hatvanas évek elején indultak meg, az Országos Tervhivatal irányításával.

A magyarországi agglomerálódás erősségét kutatók számára e folyamat leginkább szembeütő jellemzője az 1960-as évektől a dinamikus népességnövekedés és a nagymértékű ingázás lett, bár ezek az 1980-as évek végétől sokat veszítettek erősségükből. Közismert, hogy az 1950-es és 1960-as években a magyar fálvából több mint egy millióan vándoroltak el, jelentős részük a városokban telepedett le. A városokba irányuló költözések jelntős szerepet játszott abban, hogy az 1960-as években a főváros népessége mintegy 200 ezer, a többi városé pedig 700 ezer fővel gyarapodott.

A fenti tényezőn túl az ipari termelés területi koncentrációja és az infrastruktúra koncentrált fejlesztése is az agglomerációk kialakulását segítette elő. E tekintetben elegendő arra a tényre utalnom, hogy 1949-1960 között Miskolcra több mint harminc ezren (30 479 fő) vándoroltak be, ami Budapest (267 663 fő) és Pécs (30 596 fő) után a harmadik legmagasabb érték volt az ország városait tekintve.

A településegysétekhez kapcsolódó első magyarországi kutatások (*pl. Fórizs M. 1967, Perczel K. 1964 stb.*) megállapították, hogy az agglomerációk kialakulásakor termelőerők változásának volt a legfontosabb szerepe. Fórizs Margit négy tényező (egészségügyi, középiskolai, kiskereskedelmi, ipari ingázók) alapján a budapesti településegysétekbe 31 települést, a miskolci településegysétekbe 35 települést sorolt.

Az 1970-es években a hazai településhálózat strukturális átalakulása felgyorsult. A budapesti agglomeráció mellett kialakult a Miskolc–Sajó-völgyi és a balatoni agglomeráció, melyek kutatását a magyar geográfusok kiemelten kezelték. Ehhez kapcsolódóan néhány gondolatban fontos megemlítenem, hogy az 1980-as években komoly polémia bontakozott ki a magyar geográfusok körében az egyes településegysétek fejlődési stádiumait tekintve. Tóth József professzor 1985-ben megjelent tanulmányában három stádiumban határozta meg ezt a fejlődési ívet: „Felfogásunk szerint tehát a településcsoportok, a településegysétek és az agglomerációk egy, az urbanizációs folyamat során megvalósuló, az azzal együtt járó területi koncentráció által életre hívott fejlődés elemei, amelyeken túl csupán formai elemek alapján különböztethetünk meg különböző településképződményeket”.

Kőszegfalvi György professzor munkássága nyomán (1979) ismertté vált településképződmények (32 db) közül három agglomerációnak, öt agglomerálódó térségnek, három urbanizálódó térségnek, nyolc kisebb és nyolc nagyobb városkörnyéki településegyséteknek, öt pedig várospárnak, illetve városhármasnak minősítettett. A Központi Statisztikai Hivatal ez alapján - először az 1980-as évek elején - határozta le hivatalosan a településegyséteket (*Pálné Kovács I. – Rechnitzer J. 1982*). A KSH mintegy negyven válogatott adat, illetve mutató közzétételével 1985-től megkezdte a

településképződmények bemutatását, fejlődésük és változásuk nyomon követését (1. táblázat).

1. táblázat: A településképződmények lehatárolásának összehasonlítása

Megnevezés	Az 1996. évi településszám	A 2003. évi településszám	A 2014. évi településszám
Budapesti agglomeráció ¹	79	81	81
Győri agglomeráció	30	29	68
Miskolci agglomeráció	17	13	36
Pécsi agglomeráció	62	21	41
Balatonai agglomerálódó térség ²	41	52	52
Egri agglomerálódó térség	8	10	17
Szombathelyi agglomerálódó térség	45	31	52
Zalaegerszegi agglomerálódó térség	44	29	51
Békéscsabai településeggyüttes	10	10	9
Debreceni településeggyüttes	18	9	13
Dunaújvárosi településeggyüttes	-	-	5
Kaposvári településeggyüttes	13	14	23
Kecskeméti településeggyüttes	18	9	8
Nagykanizsai településeggyüttes	-	-	24
Nyíregyházi településeggyüttes	12	5	10
Salgótarjáni településeggyüttes	19	9	10
Soproni településeggyüttes	21	6	12
Szegedi településeggyüttes	10	12	15
Székesfehérvári településeggyüttes	17	13	35
Szekszárdi településeggyüttes	16	5	10
Szolnoki településeggyüttes	11	6	12
Tatabányai településeggyüttes	15	12	11
Veszprémi településeggyüttes	11	10	18
Összesen	517	386	613

Forrás: <http://www.ksh.hu>. és Köszegfalvi Gy. 2012 alapján saját szerkesztés

1 A budapesti agglomerációhoz tartozó települések lehatárolása a 89/1997. (V.28.) számú kormányrendelet alapján történt.

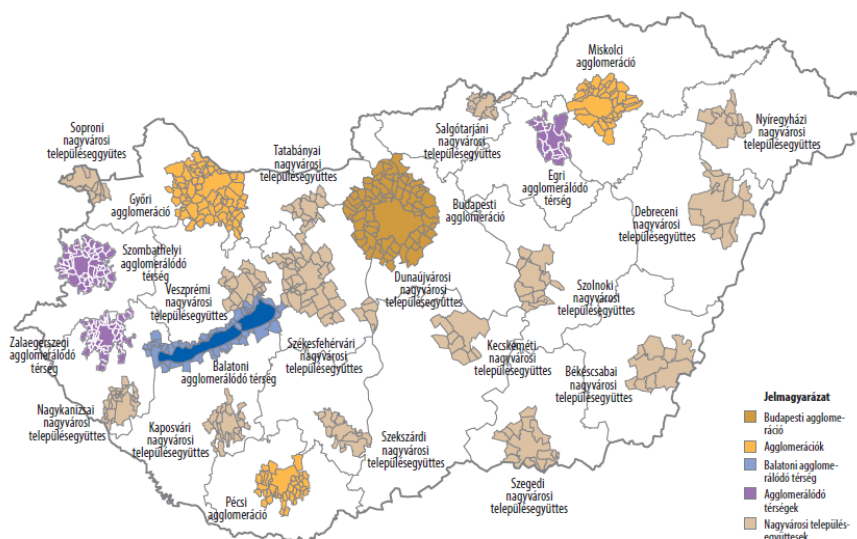
2 A balatonai agglomerálódó térséghez tartozó településeket a Balaton-törvény tartalmazza (2000. évi CXII. törvény 2. számú melléklete).

Valér Éva (1994) harminc társadalmi-gazdasági mutatót (pl. demográfiai, ingázási, népsűrűségi, infrastrukturális stb.) faktoranalízissel vizsgálva, megállapította a magyarországi agglomerálódás folyamatának sajátosságait és területi változásait 1970-1990 között. Véleménye szerint az 1970-es években: „az igen erőteljesen a városok felé irányuló migráció és a városok preferált fejlesztése nem kedvezett az agglomerálódásnak, annak területi és tartalmi kiterjedése 1980-ra számos térségben csökkent. Ezzel ellentétben az 1980-as éveket az agglomerálódás fokozódása jellemezte. Nemcsak a területi koncentrációt hordozó települések száma nőtt dinamikusán, hanem az egyes településekben is fokozódott a területi koncentráció

mértéke, valamint az egyes térségeken belül nagy volt a területi koncentrációt képviselő települések aránya” (Valér É. 1994. 3. old.).

A Központi Statisztikai Hivatal egy évtizednyi adatközlés után 1996-ban 23-ra redukálta a hazánkban megfigyelt településképződmények számát, ami azt is jelentette, hogy ezek az országban összesen – a korábbi 646-tal szemben – 517 települést foglaltak magukba. Összevonások történtek a megmaradt képződmények elnevezésében is (1. táblázat).

Az utóbbi évtizedek hazai agglomerációs-vonzáskörzeti kutatásai (pl. Kőszegfalvi Gy. 1999, Tóth J. 2004, Lőcsei H. 2004, Timár J. 2006, Schuchmann J. 2008, Kovács T.- Tóth G. 2003, Bajmócy P. 2009 stb.) kiemelik azt a tényt, hogy a társadalmi-gazdasági folyamatok súlypontjai a hazai nagyvárosok agglomerációi esetében is megváltoztak. Ennek okai között szerepelhet az extenzív (pl. népességszám gyarapodás, jelentős lakásépítési tevékenység, alpinfrastruktúra kiépülése stb.) és az intenzív (pl. egybeépült településrészek, vonalas infrastruktúra stb.) agglomerálódási folyamat időbeli és térbeli elkülönülése (Timár J. 2006). Az agglomerációk területi lehatárolása geográfusaink szerint különböző, – illetve az egyes tudományágak sajátos fogalomkészlete is – eltérő értelmezésekre nyújt lehetőséget (pl. Timár J. 2006, Nagy G. –Timár J. 2010 stb.). A KSH által 2014-ben Magyarország településhálózata 1. (Agglomerációk, településegységek) c. kiadványban jellemezte a hazai agglomerációk, agglomerálódó térségek és településegységek 2013. évi állapotát, melynek összefoglaló térképe közismert (4. ábra), a besorolt települések számát az 1. táblázatban foglaltuk össze.

4. ábra: Településképződmények Magyarországon (2014)

Forrás: <http://www.ksh.hu>

V. A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ KIALAKULÁSA ÉS FEJLŐDÉSE

V.1. Miskolc fejlődése és hatása a környező településekre (1880-1945)

Miskolc a Bükk hegység keleti oldalán a Szinva, a Hejő és a Sajó völgyében, eltérő természeti és gazdasági tájegységek határára települt (un. Miskolci-kapu és tágabb környéke). Mai felszíne lépcsőzetes felépítésű. Miskolc földrajzi energiái, gazdaságföldrajzi helyzete és településszerkezete napjainkig meghatározzák az itt élők életlehetőségeit. A város kedvezően profitált a kiegyezést követő politikai helyzetből, és a modernizáció fő hordozójává előlépett vasútvonal is korán (1859) elérte. A város jogállásában bekövetkezett változás (1867. május 16-án hirdették ki, hogy Miskolc az 1848/24. tc. értelmében rendezett tanácsú város lett) is pozitív hatást gyakorolt. Miskolc és szűkebb hinterlandja az 1880-as évektől a történelmi Magyarország egyik legdinamikusabban fejlődő ipari térségévé vált.

Miskolc mai városképe – középkori alapokon – az 1860-as évektől, minőségi változásokat eredményező fejlesztések eredményeként kezdett kialakulni. A megyeszékhely az 1880-as évekre vasúti csomóponttá vált, amely az első világháborúig tovább erősödött (pl. abaúji és a gömöri vonalak kiépítése stb.). A fejlődés és a modern városrendezés eredményeként Miskolc belterülete a 19. század első felétől a 20. század elejéig megduplázódott, 1910-ben a belső beépített terület 10,3 km² volt, ahol közel 50 000 ember élt (2. táblázat).

2. táblázat: Nagy-Miskolchoz kapcsolt települések népességszámának változása (1870-1949)

Település	1870	1880	1890	1900	1910	1920	1930	1941	1949
Miskolc	21535	24319	30408	40833	49182	56982	61559	77362	103690
Diósgyőr	4312	4630	6537	11520	17204	19236	20854	26539	na.
ebből: Vasgyár és Újdiósgyőr	na.	kb. 2000	na.	6300	7771	na.	6187 +3479	6886 +2452	na.
Pereces	na.	na.	na.	na.	2312	na.	3007	2902	na.
Görömböly	1175	1160	1482	1604	1840	1930	2296	2845	2177
Hejőcsaba	1542	1570	1808	2490	3184	4455	6356	5036	na.
ebből: Martintelep	na.	na.	na.	na.	493	na.	1935	1331	na.
Hámor	1011	827	953	1042	978	1007	1053	1030	1321
Szirma	1114	1163	1315	1452	1545	1568	1794	1899	1958
Összesen	30689	33669	42503	58941	73933	85178	93912	114711	109146

Forrás: Népszámlálások (1870-1949) adatai alapján, saját szerkesztés

A város lakossága 1870-1910 között közel két és félszeresére emelkedett, s a mai területén lévő egykori önálló települések dinamizmusa is hasonlóan alakult. A robbanásszerű lakónépesség változás az ipar fejlődésével mutatott szoros korrelációt. A diósgyőri vas- és acélgyárnál 1878-ban már 1230 ember dolgozott, 1908-ban pedig több mint 6300 fő. A Vasgyár jelentős munkaerő szükségletét csak úgy tudta biztosítani, hogy a mikrorégió közeli településein is jelentős számú gyári munkás élt.

A diósgyőri Vasgyár mellett Miskolc társadalmi-gazdasági fejlődése is egyre jelentősebb tényezővé vált. Görömböly, Hejőcsaba és Szirma népességszám gyarapodása (2. táblázat) már ekkor is meghaladta a környező települések (a korabeli miskolci járás 31 településének) népességnövekedési átlagát (66,3%). Mindez azért is fontos, mert a dinamizálódó miskolci gazdaság elsősorban a környező borsodi településekre gyakorolt jelentős népességvonzó hatást (3. táblázat).

**3. táblázat: Miskolchoz kapcsolódó települések népességszám változása (1870-1949)
(a 2014-ig érvényes 13 agglomerációs település adatai)**

Település	1870	1880	1890	1900	1910	Vált. (%) 1870-1910	1920	1930	1941	1949
Alsózsolca	1013	1158	1393	1546	1931	+90,6	2030	2504	2899	3093
Arnót	707	735	905	968	987	+39,6	1141	955	940	894
B.aranyos	1017	968	1084	1118	1161	+14,2	1256	1302	1448	1366
Felsőzsolca	946	1137	1348	1627	1982	+109,5	2048	2532	2939	2932
Harsány	1728	1869	1802	1832	1825	+5,6	1955	1972	2002	1988
Kisgyőr	1422	1472	1492	1601	1735	+22,0	1691	1699	1684	1698
Kistokaj	661	608	648	682	703	+6,4	721	856	887	839
Mályi	655	552	562	621	743	+13,5	836	1053	1117	1138
Nyékládháza	969	959	1018	1236	1404	+44,9	1620	2138	2209	2369
B. szentlászló	400	447	505	607	596	+49,0	610	662	723	717
Répáshuta	361	435	441	376	443	+22,7	467	555	618	507
Sz.besenyő	1219	1366	1420	1406	1445	+18,5	1572	1738	2671	2589
B.sztkereszt	476	629	689	857	1007	+111,5	1091	1341	1685	1154
Összesen	11574	12335	13307	14477	15962	+37,9	17038	19307	21822	21284
Miskolci járás (fő, %)	31528	32297	36334	44210	52423	20895	57425	62797	71764	70324
	100	102,4	115,2	140,2	166,3	+66,3	182,1	199,2	227,6	223,1

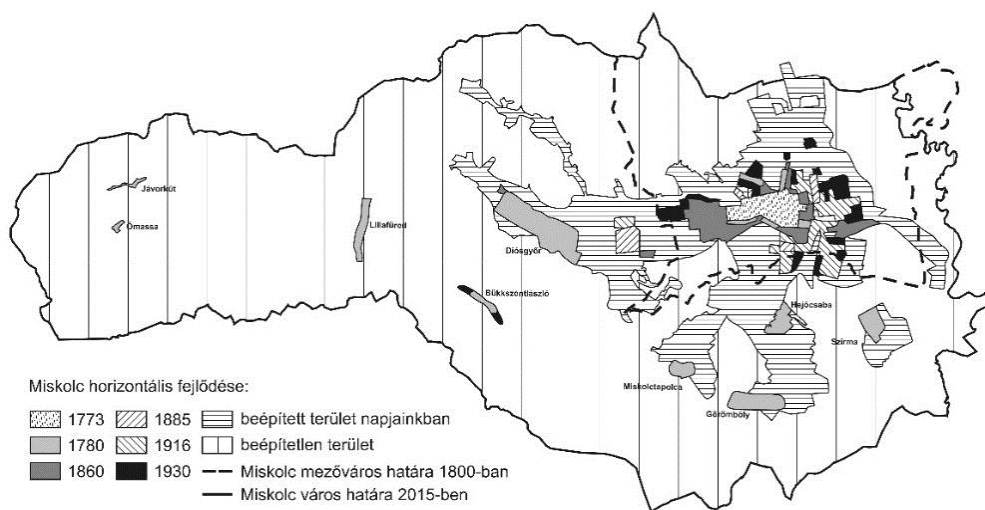
Forrás: Népszámlálások (1870-1949) adatai alapján, saját szerkesztés

Miskolc népességgkoncentrááló szerepét az is jelzi, hogy Arnót és Bükk-szentlászló népességyarapodása is Miskolc pozitív hatása alá került. Miskolc és Diósgyőr, valamint a környező települések szoros gazdasági-tér szerkezeti kapcsolatrendszerbe kerültek. Ezt mutatja, hogy Miskolc villamos fővonalát 1905-ben Diósgyőrig, a mellékvonalat pedig 1910-ben Hejőcsabáig hosszabbították meg. 1910-ben megkezdődött az egységes városi vízvezeték- és csatornahálózat kiépítése.

A dél-borsodi településekkel egyre intenzívebb kapcsolatot tartó Miskolc helyzete és szerepe alapvetően megváltozott a trianoni döntéssel. Trianon előtt a történelmi Magyarország 12. legnépesebb városa volt, utána a trianoni Magyarországon a hatodik. Miskolc a régió - vetélytárs nélküli (Kassa) - vezető nagyvárosává vált, Észak-Magyarország ipari, kereskedelmi, pénzügyi és kulturális központja lett.

Miskolc és a környező települések szoros kapcsolatrendszerét a két világháború közötti további dinamikus népesség-gyarapodás is jelzi. A város lakosságszáma Diósgyőrrrel együtt már 1941-ben 100 000 fölé emelkedett (2. táblázat), s csak idő kérdése volt, hogy a funkcionálisan egybekapcsolódott városrészek jogi egyesítése mikor következik be. Nagy-Miskolc létrehozásának gondolata először a 19/20. század

fordulóján merült fel, de az első világháború hadieseményei miatt ez ügyben már nem következett be érdemi változás. A két világháború közötti változatlanság után 1945-ben Miskolc, Diósgyőr és Hejőcsaba összevonásával létrehozták Nagy-Miskolcot, majd 1950-ben Hámor, Szirma és Görömböly hozzácsatolásával a település az ország második legnépesebb városává vált (2. táblázat, 5. ábra).

5. ábra: Miskolc térbeli növekedése, a beépített terület változása (1773-2015)

Forrás: Korabeli térképek alapján saját szerkesztés

Diósgyőr, Görömböly és Szirma dinamikus népességgyarapodása mellett tovább folytatódott a miskolci településeggyüttes (pl. Alsó- és Felsőzsolca, Szirmabesenyő, Bükkzentkereszt és Nyékládháza stb.) népességszámának emelkedése (2. táblázat).

A fentiek figyelembevételével Miskolc vonzáskörzetébe tartoztak már a második világháború előtt is e települések. Mindazok ellenére ez a véleményem, hogy a város történetével foglalkozó kutatók egy csoportja azt hangsúlyozza, hogy például a Vasgyári-kolónia 1945-ig sem városszerkezeti, sem közösségi szempontból nem integrálódott a miskolci társadalomba. A környező települések évtizedekig csak remélték, hogy számukra is fellendülést hozhat a Vasgyár jelenléte (Dobák J. 2015).

A társadalmi-gazdasági kapcsolatok fejlettsége és mélysége a második világháború előestéjén elérhette – mai fogalomhasználattal – a településeggyüttesek szintjét. A miskolci agglomeráció előzményeit elsősorban ebben a településeggyüttesben kell keresnünk. Mindezt alátámaszthatja, hogy a Magyarország a XX. században c. ötkötetes könyvsorozat második kötetében, a szerzők véleménye szerint az agglomerálódás – a két világháború között – lényegében Budapestre és környékére korlátozódott. Megfogalmazásuk szerint: „a városhálózat többi eleménél nem történt látványos változás, de bizonyos agglomerálódás megfigyelhető volt néhány vidéki város (pl. Miskolc, Szombathely, Pécs stb.) körül is” (Magyarország a XX. században. II. kötet. 348. old.).

V.2. Miskolci településeggyüttes vagy agglomerálódó térség (1945-1970)

A második világháború után a megváltozott településpolitika elsődleges célja az iparosítás településhálózati feltételeinek megteremtése, ugyanakkor a település-fejlesztés legfontosabb eszköze is az iparosítás volt, és e tekintetben Miskolc kiemelt fejlesztési forrásokban és politikai figyelemben részesült. Az új munkahelyek ugyanakkor jelentős számú munkaerőt igényeltek, és a szükségletet nem lehetett csak a város saját lakosságából kielégíteni. Ennek következtében nagymértékben fellendült az ingázás: az 1960. évi népszámlálás adatai alapján Miskolcra – Budapest után – az ország településeit tekintve a legtöbb bejáró érkezett (24.197 fő) érkezett (4. táblázat), akik a város foglalkoztatottjainak 24,6%-át alkották (Pécsre 8.896 fő, Szegedre 8.518 fő, míg Debrecenre 7.900 fő volt az 1960. évre megadott bejárók számértéke).

4. táblázat: Miskolcra ingázók az aktív keresők százalékában (1960)
(a legmagasabb értékkel rendelkező 44 település adatai)

Település	aktív keresők	ingázók		Település	aktív keresők	ingázók	
		fő	%			fő	%
Hejőbába	768	519	67,6	Szikszo	3072	790	25,7
Sajóbábony	1497	975	65,1	Vatta	552	140	25,4
Felsőzsolca	1695	1026	60,5	B.szentlászló	375	95	25,3
Szirmabesenyő	1454	710	48,8	Taktaharkány	1790	448	25,0
Alsózsolca	1752	792	45,2	Mályi	796	195	24,5
Kistokaj	500	225	45,0	Emőd	2597	631	24,3
Nyékládháza	1353	567	41,9	Gesztely	942	226	24,0
Arnót	492	188	38,2	Ónod	1125	268	23,8
Mezőnyárad	818	306	37,4	Aszaló	1066	253	23,7
Onga	1607	571	35,5	Sajópetri	669	153	22,9
Tiszalúc	1860	658	35,4	Sajóecseg	446	86	19,3
Hejőkeresztúr	451	159	35,3	Bükkaranyos	647	113	17,5
Sajókeresztúr	589	187	31,7	Taktaszada	1039	175	16,8
Berzék	476	147	30,9	M. keresztes	2785	467	16,8
Sajólád	1050	311	29,6	Mezőkövesd	9670	1620	16,8
Halma	749	218	29,1	Felsődobsza	800	111	13,9
Bócs	1156	335	29,0	Mezőcsát	3222	440	13,7
Sajópálfa	342	99	28,9	Boldva	987	120	12,2
B.szentkereszt	543	157	28,9	B.ábrány	938	114	12,2
Hernádnémeti	1588	448	28,2	Sajóvamos	1221	124	10,2
Harsány	970	266	27,4	Szerencs	4054	251	6,2
Kisgyőr	935	244	26,1	Sajószentpéter	5073	224	4,4

Forrás: Népszámlálás (1960) adatai alapján, saját szerkesztés

A bejárók területi megoszlását tekintve (4. táblázat) megállapítható, hogy 48,3%-a saját megyéjéből, 27,5%-a a szomszédos megyékből, 15,3%-a más megyékből, míg 8,9%-a Budapestről érkezett. A kibocsátó településeket tekintve az abszolút számokban Mezőkövesd (1620 fő) és Felsőzsolca (1026 fő) értékei voltak a legmagasabbak, de még

kilenc település esetében volt 500 fő feletti bejáró dolgozói létszám. Hejőbába aktív keresőinek kétharmada, Sajóbábony keresőinek közel kétharmada naponta ingázott Miskolc és a lakóhelye között (4. táblázat). A Miskolcra ingázók kétharmada (67,3%) 20 km-en belüli távolságról utazott, s az utazási átlag 15,3 km volt. Mindezen adatok is egyértelműen arra utalnak, hogy az agglomerálódási folyamat első lépcsőjét Miskolc az 1960-as évekre teljesítette, azaz nem kétséges, hogy Miskolc és a környező települések együtt agglomerálódó térséggé váltak.

V.3. A miskolci agglomeráció fejlődése (1970-1990)

Az agglomerálódás a városfejlődési ciklus második szakasza, ekkor zajlik le a települések területi összefonódása, majd összenövése. A területi és a funkcionális egybefonódás eredményezheti az agglomerációk kialakulását és további dinamikus fejlődését. Ebben az értelemben, hazánkban az 1970-es évek végén csak a budapesti és a miskolci agglomerációt tekintették kialakultnak (pl. *Kőszegfalvi Gy. 1979, Süli-Zakar I. 1985, Tóth J. 1988 stb.*).

Miskolc ebben az időszakban ipari központként hatalmas termelőerő-koncentrációt tudhatott magáénak. Külön ki kell emelni a Lenin Kohászati Műveket, valamint a többi nehézipari vállalatot, amelyek az 1980-as évek elején a miskolci ipari foglalkoztatottak mintegy háromnegyedét adták. A város 1980-ban több mint száz iparteleppel rendelkezett, amely egyharmada volt a megyei összes számértéknek. Miskolc extenzív ipari növekedése területi terjeszkedéssel is együtt járt (5. ábra), 1950 és 1981 között számos települést csatoltak hozzá (pl. Lyukó, Bükkszentlászló, Garadna, Lillafüred, Pereces, Ó- és Újmassa stb.) és ezzel, illetve az iparosodáshoz kapcsolódóan Miskolc az ország egyik legnagyobb iparvárosává fejlődött (közigazgatási területe 224 km²). A folyamat eredményeként a város lakosság száma fokozatosan emelkedett (5. táblázat) és az 1980-as évek közepén érte el eddigi maximumát: 211.000 fő.

Miskolc és a környező települések vonzásintenzitásának vizsgálatával több kutatás is foglalkozott (pl. *Lukács J.-né – Perger F.-né 1975, Süli-Zakar I. 1985 stb.*). A vonzáskörzet kutatás ágazati elemei (pl. demográfiai változások, ingázás, kiskereskedelmi forgalom stb.) és komplexitására is találunk szakirodalmi példákat és feldolgozásokat (pl. *Szántó Zs. 1979, Süli-Zakar I. 1989*).

Lukács J.-né – Perger F.-né szerzőpáros 1975-ben megjelent tanulmányában 23 mutató alapján (pl. termelőerők koncentrációja, népesség koncentrációja és ellátottsági mutatói stb.) végezte el a miskolci agglomeráció lehatárolását. Az agglomerációba azokat a településeket sorolták, amelyek a legjobban megközelítették Miskolcnak, mint viszonyítási alapnak az értékeit, míg a minimumot a megyei községek átlaga jelentette. A mutatók súlyozása után három kategóriát állítottak fel (külső, középső és belső övezet), s ez egyben a vonzásintenzitást is jelezte.

Szántó Zs. 1979-ben megjelent tanulmányában, a termelőerők koncentrációját 45 faktor segítségével vizsgálva megállapította, hogy Magyarországon a budapesti agglomeráción kívül, a pécsi, a miskolci, a balatoni és a komáromi agglomerálódó térségek, valamint potenciális agglomerációk (pl. veszprémi stb.) és településcsoportok (pl. nyíregyházi stb.) határolhatók el.

Süli-Zakar István professzor 1981-ben és 1985-ben megjelent tanulmányaiban megállapította, hogy: „a miskolci ipar vonzáskörzetének átrétegződő falvai a borsodi, az abaúji és a zempléni térségekre terjednek ki. Az 1985-ig lejátszódó társadalmi-gazdasági átrétegződés adatai alapján, a Borsodi Iparvidéken Miskolc agglomerációjának két, egymástól élesen elkülönülő területi típusát alakította ki” (*Süli-Zakar I. 1998.162. oldal*). ”

„A városhiányos és közlekedés-földrajzi árnyékban fekvő településeken a mezőgazdaságban kihasználatlan munkaerő – a helyben történő iparosítás hiányában – a megye ipari zónái felé migrált. A legerősebb népesség-kibocsátó területek az Abaújtornai és a zempléni régióban, kevés hasznosítható földdel rendelkező falvai, valamint a Borsodi Mezőség korábban igen magas agrár-népsűrűségű falvai. Az 1980-es népszámlálás adatai alapján az iparosodott területek övezetei tovább szélesedtek, és a miskolci agglomerációban egyre határozottabban jelen voltak, míg az agrárjellegű, népesség-kibocsátó területek összezsugorodtak, és a korábbi, összefüggő agrárterületek felbomlottak. Csupán a Borsodi Mezőség déli részén maradtak egységes agrárzónák. Az 1980-as években végzett felmérés azt igazolta, hogy a városhoz közeli, a fő közlekedési útvonalak mentén fekvő települések esetében volt a legintenzívebb a foglalkozás-szerkezeti átrétegződés: az itt lakók egyre nagyobb hányadát tették ki a nem mezőgazdasági foglalkoztatottak” (*Süli-Zakar I. 1981, 1985. 62., ill. 54. oldal*).

A magyar gazdaság kedvezőtlen fordulata az 1980-as évek elején elsőként Miskolc térségében vált érzékelhetővé. Miskolc és az agglomeráció gazdasága legjobb esetben is csak stagnált. A miskolci agglomeráció társközpontjainak (Leninváros és Kazincbarcika) fejlődési pályája elvált Miskolctól. Az agglomeráció településeinek száma csökkent és – ahogy korábban már utaltam rá - 13 db települést soroltak oda.

Süli-Zakar István professzor újabb tanulmányában (1989) agglomerációs szempontból azokat a településeket emelte ki, ahol az aktív keresők 40–60%-a az iparban dolgozott, és a mezőgazdasági foglalkoztatottak aránya 20%, vagy az alatti volt. Miskolc, mint a legerősebb gazdasági pólus körül az agglomerálódás belső zónájában 14-15 településre vonatkozóan kialakult agglomerációt határolt le. Véleménye szerint a gazdasági szerkezetátalakulás vontatottsága és a demográfiai erózió elemei (pl. természetes fogyás, vándorlási veszteség stb.) miatt különösen nehéz lesz a jövőben megteremteni a gazdaság és a településhálózat egyensúlyát.

Süli-Zakar István professzor már ekkor érzékelhette azoknak a változásoknak az előjeleit, amelyeket ma már szuburbanizációs folyamatként ismerünk, és alapvetően megváltoztatták a központi város és az agglomeráció településeinek egy csoportja (szuburbia) közötti társadalmi-gazdasági kapcsolatok tendenciáit, mélységét, irányát és dinamikáját. A miskolci agglomeráció településeinek egy csoportjában a szuburbán folyamatok váltak meghatározóvá, tovább differenciálva és újabb specifikumokkal „felvértezve” a miskolci agglomeráció településeit, melynek elemeit a doktori disszertációm hatodik fejezetében részletesen elemzek.

VI. A SZUBURBANIZÁCIÓ TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSAI MISKOLCON ÉS AZ AGGLOMERÁCIÓBAN

A szuburbanizáció – mint a disszertáció korábbi fejezeteiből világosan kirajzolódott – rendkívül összetett folyamat, amely Miskolc esetében is több síkon tanulmányozható. Ennek szellemében a fejezet első részében a kiinduló településkör 44 egységének (miskolci járás 39 települése, valamint Alacska, Boldva, Muhi, Sajószentpéter és Szikszó) helyzetét elemzem, és az adatokat felhasználva végzem el a szuburbán térség lehatárolását. Ezután bemutatom az adott térségben kulcspozíciót betöltő kisvárosok társadalmi-gazdasági viszonyait, majd ezekre támaszkodva kategorizálom őket. A fejezet záró részében a népesség vándorlásának sajátos, de egyre fontosabb szeletét alkotó, településen belüli mozgás egy aspektusával is foglalkozom.

VI.1 A szuburbanizáció társadalmi-gazdasági következményei a miskolci „agglomerációban”

VI.1.1 Demográfiai sajátosságok a vizsgált településeken

VI.1.1.1 A népességszám változása

A vizsgált településeken (44 db) 2011. év elejére a tíz évvel korábbihoz képest csökkent a népesség száma (2001-ben 291446 fő, 2011-ben 271820 fő), de kisebb mértékben (6,7%-kal), mint a megyében (7,8%-kal). A vizsgált települések differenciálásának alapját a népességszám növekedés/csökkenés mértéke adta (6. ábra). Határértéknek a megyei átlagot tekintettük, s az alábbi eredményeket kaptuk:

- az első csoportba az a 12 település került, ahol népességgyarapodás volt jellemző, a legmagasabb értéket Hernádkak (20,4%-os gyarapodás) településen regisztrálták
- a második csoportban (23 település) már népességfogyás volt, de annak mértéke nem haladta meg Borsod-Abaúj-Zemplén megye átlagát
- a harmadik csoportot a megyei átlagtól erőteljesebb népességfogyást mutató települések (9 db) képezték, többek között Miskolc (16371 fő=19%-os csökkenés), a legnagyobb tényleges fogyás Répáshután volt, ahol 2011-ben a tíz évvel korábbi népesség 80,8%-a élt (6. ábra).

A népességszám változás alapján egyértelműen kiderül, hogy a szuburbanizációhoz kapcsolódó demográfia folyamatok e szegmense nem terjedt ki sem a vizsgálatba vont negyvennégy, sem a miskolci agglomeráció 35 településére. A szuburbanizáció által érintett települések köre erőteljesen szűkíthető, mindez azonban nem elegendő a szuburbán folyamatok és a demográfiai tendenciák kapcsolatrendszerének értelmezéséhez.

6. ábra: A népesség száma 2011. január 1-jén, a 2001. január 1-jei népesség százalékában

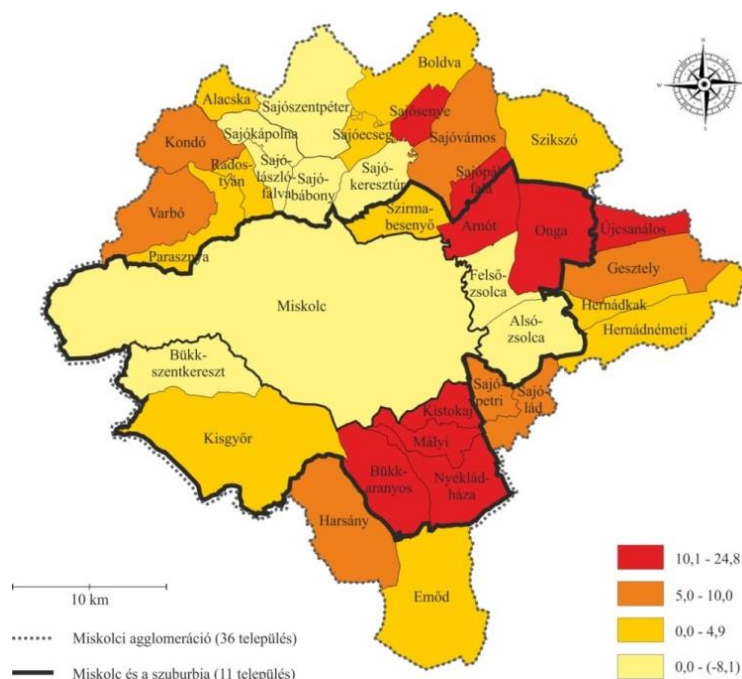
Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

VI.1.1.2 A vándorlási különbözet értékei

Az elmúlt évtizedekben az országos átlagot lényegesen meghaladta Miskolc vándorlási vesztesége és népességszámának csökkenése (*Melléklet I-II. táblázat*), mindez már önmagában is jelentős szuburbanizációt sejtet. Miskolc jelentős vándorlási vesztesége (1990-2011 között 13.478 fő) ellenére sem következett be vándorlási nyereség az agglomeráció 35 települését tekintve. Az azonban a korábbi évtized (1980-1990) vándorlási adataival összehasonlítva megállapítható, hogy az elvándorlás mérséklődött 1990-2001 között, miként Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből is. Az összlakossághoz viszonyítva azonban nagyobb az elvándorlás aránya, mint Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Mindez egyértelműen jelzi, hogy a szuburbanizáció nem terjedt ki az agglomeráció mindegyik településére (Miskolc plusz 35 település), még kevésbé a vizsgálatba vont 44 településre, azaz a szuburbán települések köre erőteljesen szűkíthető.

A statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy 1990-2001 között csak kilenc településnek volt negatív vándorlási egyenlege (7. ábra), azonban 2001-2011 között ezen települések száma 26-ra emelkedett (8. ábra). A vándorlási különbözet értékei alapján is négy csoportba soroltuk a településeket. Meggyőződésünk azonban, hogy még azokról a településekről, amelyeknek a vándorlási vesztesége nagyobb volt 1990-2001, illetve 2001-2011 között, mint a megyei átlag (-0,5%, ill. -4,1%) sem jelenthető ki egyértelműen a szuburbanizáció hiánya. Ezen állításunkat alátámasztja, hogy

mindkét időintervallumban négy szuburbán városi jogállású település (Sajószentpéter, Sajóbábony, Alsózsolca, Felsőzsolca), ill. két szuburbán község is a vándorlási veszteséggel rendelkező települések csoportjába került.

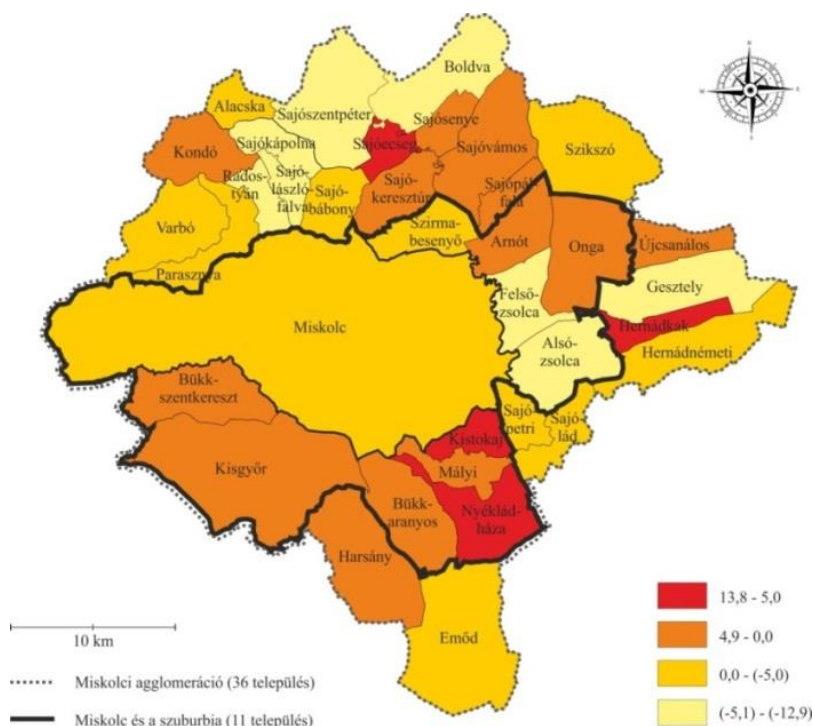
7. ábra: A miskolci agglomeráció és szuburbia településeinek vándorlási értékei (1990-2001)

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

A legmagasabb pozitív vándorlási egyenleggel (az első kategória) rendelkező településekről (12, ill. 4 db) sem állíthatjuk azonban teljes biztonsággal, hogy mindegyik szuburbán település, a kedvező értékek ellenére sem (pl. Sajósenye, Újcsanáros stb). A miskolci agglomeráció települései közül azok egy részénél, amelyek vándorlási nyeresége 1991-2011 között a legmagasabb értékeket érte el (5% felett), már lehetett szuburbanizációs népességyarapodás is, a szuburbanizáció azonban települési szinten ettől differenciáltabban zajlott, ezért mindenképpen települési szintű részletes vizsgálatokat igényelt, amelyeket kérdőívezéssel és prominencia vizsgálatokkal oldottunk meg. A folyamat 2001-2011 között is zajlott, azonban gyengült és egy-két település kivételével gyakorlatilag kifulladás (8. ábra).

A miskolci agglomeráció 35 településének vándorlási nyeresége 1990-2001 között összesen 4127 fő volt, azaz Miskolc vándorlási veszteségének háromnegyede itt vándorlási nyereségként realizálódhatott. Csábító lenne azt feltételeznünk, hogy mind a 4127 fő Miskolcra települt ki, de mint tudjuk a miskolci agglomerációs települési tér sem zárt rendszer, azaz minden bizonnyal a megye más településeiről is érkeztek ide

letelepülők és természetesen elvándorlás is bekövetkezett. Mindezek ellenére tény, hogy a miskolci szuburbia településeinek vándorlási nyeresége már azt mutatja, hogy volt e forrásból népességyarapodás. A Miskolcra történő kiköltözések fokozódása miatt tíz százalék feletti vándorlási nyereséget - az 1990. évi népességszámhoz képest - tizenkét településen regisztráltak (*Melléklet II. és IX. táblázat*). A vizsgált települések közül 19 db településen volt vándorlási nyereség 2001-2011 között, de öt százalék feletti értéket csak négy településen ért el (8. ábra).

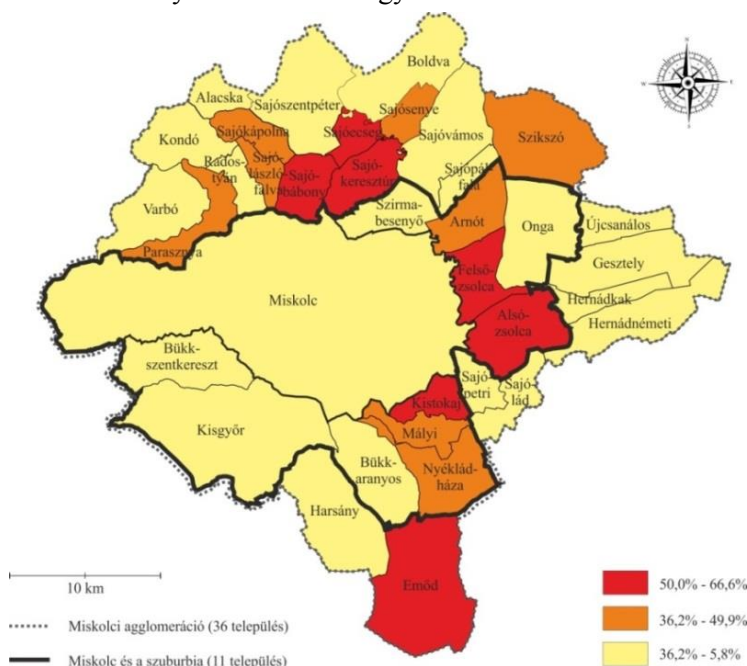
8. ábra. A miskolci agglomeráció és szuburbia településeinek vándorlási értékei (2001-2011)

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

A vándorlási nyereség tendenciáit és értékeit tekintve tizennégy település emelkedik ki: Arnót, Onga, Nyékládháza, Bükkaranyos, Harsány, Hernádkak, Kisgyőr, Kistokaj, Mályi, Sajóecseg, Sajósenye, Sajóvamos, Sajópálfala és Újcsanános (*Melléklet II. és IX. táblázat*). A legintenzívebben kapcsolódó települések belföldi vándormozgalmi egyenlege összességében is nyereséget mutatott 1990-2011 között. Mindez azonban nem elegendő a miskolci szuburbia lehatárolásához, még kevésbé társadalmi folyamatainak feltárásához. A népességszám és a vándorlási nyereség változásai mellett egyéb tényezők is mutatják a vizsgált településeken a szuburbanizációs folyamat hatásait.

VI.1.1.3 Az ingázási viszonyok

Az ingázás az egyik legfontosabb statisztikai mutató, amely a központ és a környező települések szoros kapcsolatára utal. Mind a vonzáskörzetek, mind az agglomerációk és szuburbiák lehatárolásában mennyiségi és minőségi elemeit tekintve egyaránt kiemelt szerepet játszik. A rendszerváltozás a tényleges munkanélküliség megjelenését és az ingázók számának csökkenését eredményezte, az új évezredben azonban ismét növekedésnek indult – a korábbiaktól részben eltérő okok miatt – az ingázás volumene (Lakatos–Váradi 2009). Ezt mutatja, hogy a 2001-es népszámlálási adatok szerint Miskolcra 21146 fő ingázott, 2011-ben azonban már 25704 fő (9. ábra). A 21,6%-os növekedés okai között megemlíthető, hogy a szuburbán hatások következtében a munkahelyek és a lakóközpontok elszakadtak egymástól.

9. ábra: Az ingázók aránya az összes foglalkoztatott százalékában (2011)

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

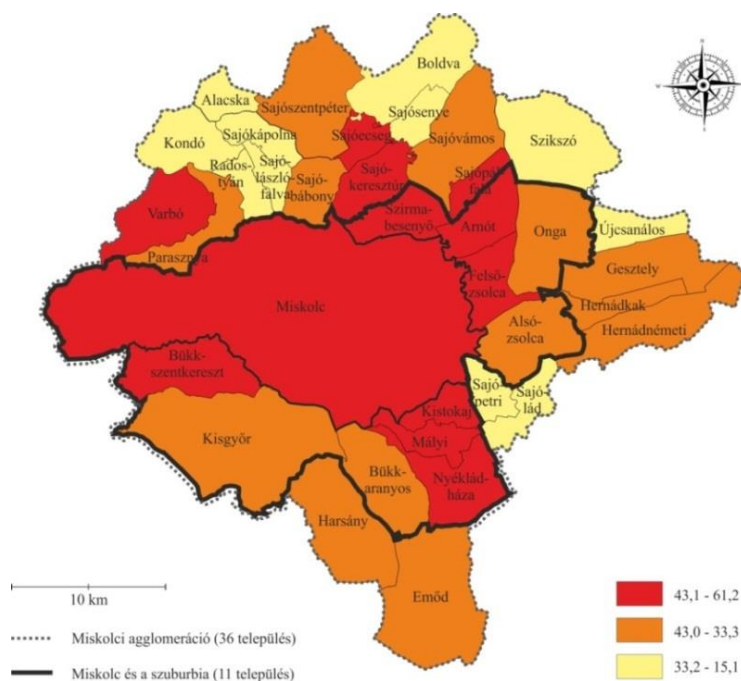
A vizsgált települések differenciálását az eddigi gyakorlatnak megfelelően végeztük el, az ingázók arányát az összes foglalkoztatott százalékában vizsgáltuk, s az alábbi eredményeket kaptuk (9. ábra):

- hét településen az ingázók aránya magasabb volt 51%-nál, azaz a foglalkoztatottak több mint fele munkavégzés céljából el kellett, hogy hagyja a lakóhelyét,
- tíz településen az ingázók aránya az összes foglalkoztatottból ötven százalék és a megyei átlag (36,2%) között változott,
- a fennmaradó 18 településen az ingázók aránya a megyei átlag alatt maradt.

A települési szinten erősen differenciálódott munkaerőáramlás szoros kapcsolatban van a humán tőke állapotaival (pl. iskolázottság, foglalkoztatottság stb.).

VI.1.1.4 Az iskolázottság értékei

A népesség iskolázottsága nem minden esetben mutat szoros kapcsolatot a szuburbanizáció mennyiségi értékeivel, azonban a szuburbán társadalom differenciáltságán túl olyan területi különbségeket tárhat fel, melynek bemutatása és értékelése jelzi a miskolci agglomeráció/szuburbia sajátosságait. Az iskolai végzettség tekintetében különösen a 18 év feletti lakosságból legalább érettségivel rendelkezők aránya (10. ábra), valamint a 25 év feletti népességből egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkezők aránya (11. ábra) világít rá a települési szintű különbségekre.

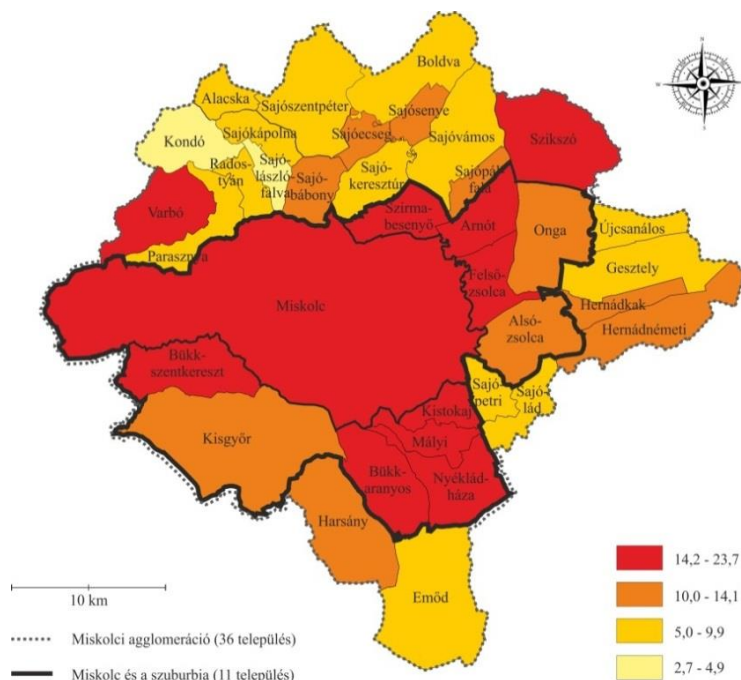
10. ábra: A 18 év feletti lakosságból minimum érettségivel rendelkezők aránya (2011)

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

A minimum érettségivel rendelkező 18 év felettiek aránya Miskolcon 61,2%, míg Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 43,1% volt 2011-ben. A megyei átlagot tizenegy általunk vizsgált településen haladta meg az érettségizettek aránya, melyeket az első csoportba soroltunk (*Melléklet VI. táblázat*). E települések közül hét esetében a lakosság több mint felének volt minimum érettségije, ezzel az értékkel meghaladták a miskolci agglomeráció – Miskolc nélküli – átlagértékét is. Az érettségizettek számának alacsony értékei a másik pólust jelentik, ahol a lakosság maximum egyharmadának volt csak érettségit adó középiskolai végzettsége. Az ide tartozó tizenhat település (*Melléklet VI. táblázat*) lakóinál sem zárható ki a szuburbanizációs jellegű népességmozgás, azonban ott nagy valószínűséggel az alacsony képzettségű és végzettségű társadalmi

csoportoknak volt dominánsabb szerepe. Területileg e települések mindegyike Miskolctól északnyugatra és keletre helyezkedik el.

A legmagasabb iskolai végzettséget jelentő egyetemi vagy főiskolai oklevéllel rendelkező 25 év feletti lakosok aránya hasonló szélsőségeket jelez (11. ábra).

11. ábra: A 25 év feletti lakosságból diplomával rendelkezők aránya (2011)

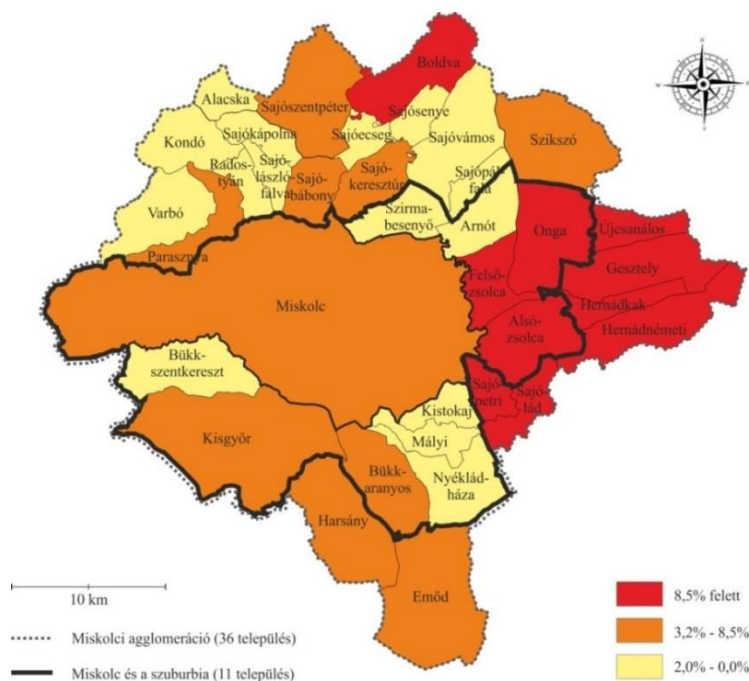
Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

A diplomások aránya Miskolcon 23,7%, míg Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 14,2%, az általunk vizsgált agglomerációs települések közül Kistokajban (23,1%) volt a legmagasabb. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei átlagot kilenc településen haladta meg a diplomások aránya, melyeket az első csoportba soroltunk. E települések közül öt esetében a lakosság közel 20%-nak volt diplomája, ezek: Kistokaj, Mályi (22,5%), Felsőzsolca (19,7%), Arnót (19,5%) és Nyékládháza (18,9%). A felsőfokú végzettségük számának alacsony értékei a másik pólust jelentik, ahol a lakosság alig öt százalékának volt diplomája, megerősítve azt a feltételezésünket, hogy e települések esetében a szuburbanizáció sem valósult meg, inkább az valószínű, hogy e települések ruralizálódtak, s az agglomerációba kívülről érkezettek e tendenciát megerősíthették.

Előbbi feltételezésünket megerősíti a népesség etnikai összetételének vizsgálata (Melléklet V. táblázat) is, amely rámutat arra a tényre, hogy a várost szociális, megélhetési okokból elhagyó, alacsony státuszú csoportok is bekapcsolódtak az elmúlt két évtized lakóhely változtatásába.

VI.1.1.5 A roma népesség száma

A megyei átlagtól (8,5%) magasabb roma népességgel rendelkező tizenhárom település – Boldva kivételével – Miskolctól keletre helyezkedik el, homogén tömböt („roma szegénységi zóna”) alkotva (12. ábra).

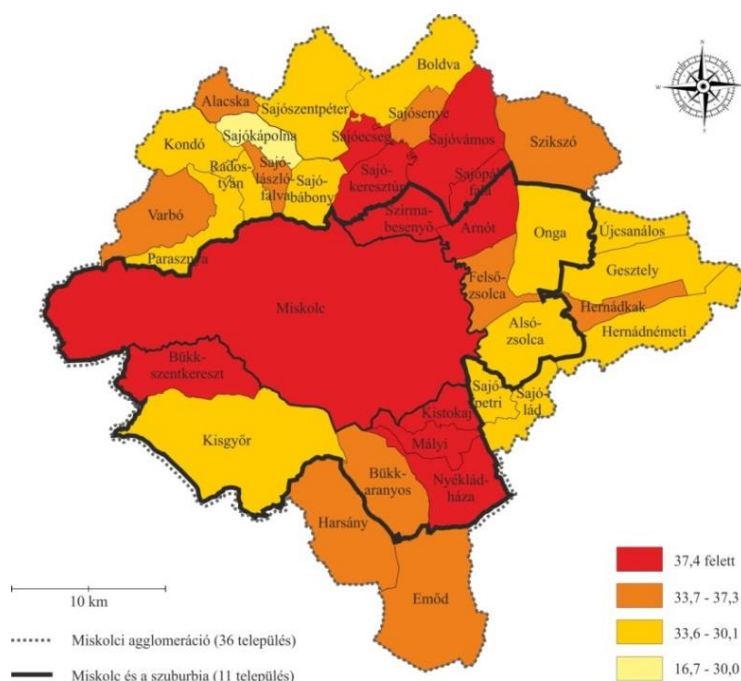
12. ábra: A roma népesség aránya az össznépességből (2011)

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

A roma etnikum magasabb arányú jelenléte mindenképpen befolyásolta a város körüli szuburbán folyamatok irányát, társadalmi differenciáltságát és területi-települési sajátosságait. A roma lakosság számában a hivatalos adatoktól eltér a Debreceni Egyetem kutatócsoportjának térképe, amely még súlyosabb értékeket mutat (Pénzes J. 2014). Direkt hatás és közvetlen kapcsolat nincs a szuburbanizáció kiterjedése és a roma lakosság aránya között, de közvetett módon (pl. emocionálisan) befolyásolja a városból kitelepülők egy részének döntéseit. A fentiekben túlmenően e tényeket a demográfiai folyamatok értelmezésében (pl. népességnövekedés, természetes szaporodás, vándorlási egyenleg stb.), valamint az iskolai végzettség és az infrastruktúra fejlődésének értékelésében (pl. épített lakások száma stb.) is szükséges figyelembe venni. Korábbi szociálgeográfiai vizsgálataim során egy ilyen sajátos helyzetű település (lásd. IX. fejezet: Onga esettanulmány) társadalmának településen belüli elkülönülésére és szegregációjára is rámutattam (Kristóf A. 2012).

VI.1.1.6 A foglalkoztatottság és munkanélküliség területi-települési aspektusai

A foglalkoztatottsági és munkanélküliségi értékek fordított előjellel, szintén jelzik a szuburbán települések kedvezőbb társadalmi-gazdasági helyzetét. Feltételezésünk szerint ugyanis a szuburbiába zömmel a tehetősebb városi középréteg költözött ki, akiknek munkahelye a központi városban maradt (napi ingázóvá váltak), de egyúttal megemelték a szuburbán település foglalkoztatottsági értékeit is (13. ábra).

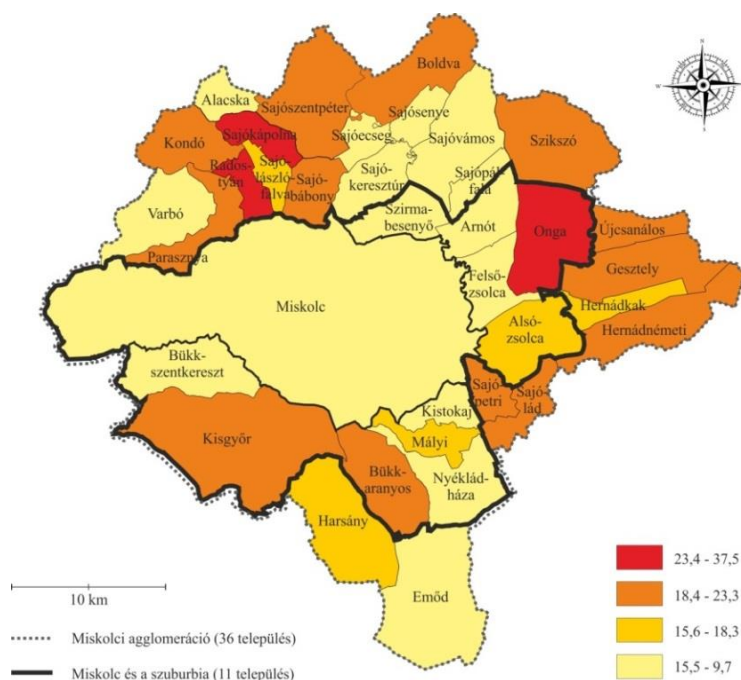
13. ábra: A foglalkoztatottság települési szintű differenciái (2011)

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

A foglalkoztatottak aránya a lakónépességből Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 33,7%, Miskolc lakónépességből 37,4% volt 2011-ben. A miskolci agglomeráció átlaga 36,5%. A vizsgált települések első csoportját tizenkét település alkotta, ezeknél Miskolc adatai felett voltak a foglalkoztatottsági értékek, míg a második csoportba a megyei és a miskolci átlag közötti értékkel rendelkező tíz települést soroltuk. A fennmaradó húsz településen a foglalkoztatottság értékei a megyei átlag alatt maradtak, azaz csak minden harmadik-negyedik lakosnak volt munkahelye.

A szuburbanizációs folyamat települési sajátosságairól közvetve fontos információkat adhat a munkanélküliség alakulása (14. ábra), mind az aktív keresőkhöz viszonyítva, mind a legmagasabb iskolai végzettségüket tekintve (Melléklet IV. táblázat). Az első csoportba azt a tizenhét települést soroltam, melyek értékei kedvezőbbek voltak Miskolc értékeinél (15,5%). A második csoportba a megyei átlag

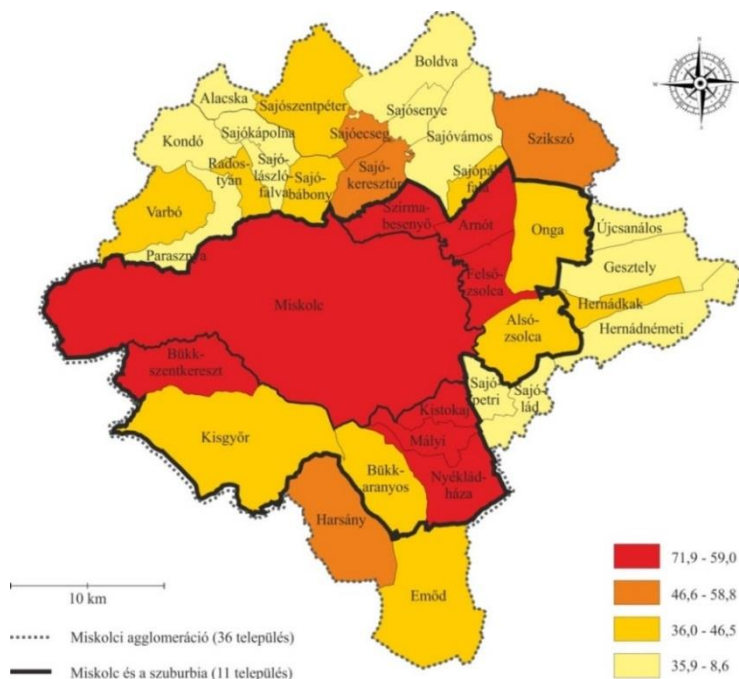
(18,3%) és Miskolc átlaga közötti négy település került. A harmadik csoportba 13 település került. Nagyon magas munkanélküliség (23,3% felett) jellemezte a negyedik csoport településeit (3 db), ahol a miskolci átlagot 50%-kal meghaladta a munkanélküliek aránya (pl. Onga, Radostyán stb.).

14. ábra: A munkanélküliség települési szintű differenciái (2011)

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

A munkanélküliség másik aspektusa szintén tanulságos, ahol a legmagasabb végzettséget jelentő nyolc általános iskolai végzettségű munkanélküliek arányát elemeztük az összes munkanélküliekből. Az első csoportba tartozó tizennégy településen (*Melléklet IV. táblázat*) Miskolc átlagától (33,5%) kedvezőbb értékek figyelhetők meg, míg a harmadik csoportba tartozó tizennégy településen a munkanélküliek több mint felének legmagasabb iskolai végzettsége az általános iskola nyolc osztálya volt, akiknek napjainkra esélyük is alig maradt a „munka világába” visszakerülni (*15. ábra*). Az alacsony iskolázottságú munkanélkülieket tömörítő települések mindegyike Miskolctól keletre helyezkedett el, a miskolci agglomeráció „szegénységi zónájában”.

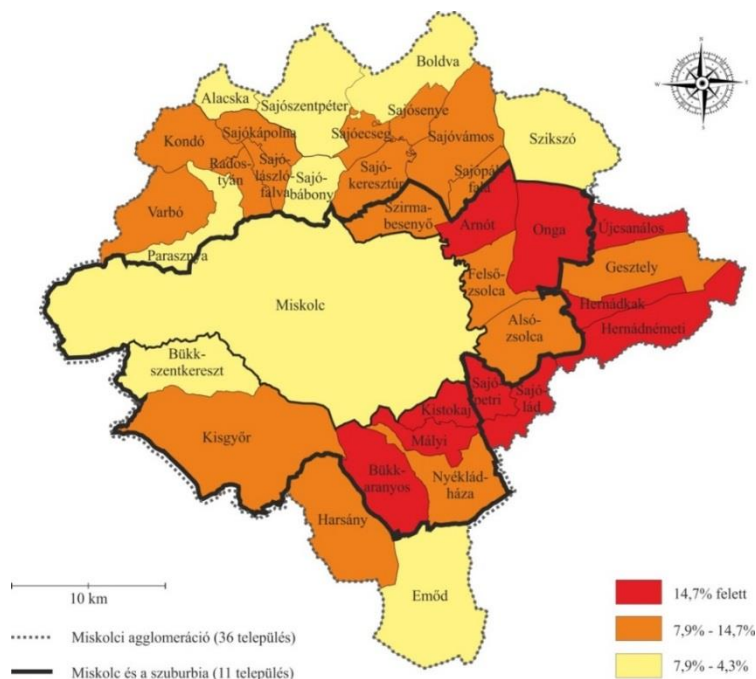
17. ábra: Az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma (2011)

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

VI.1.1.9 A lakásállomány mennyiségi változása és minőségi átalakulása

A fizikai-épített környezeti, valamint a lakásállomány mennyiségi és minőségi változásai fontos indikátorai a szuburbanizációnak. A szuburbán társadalmi-gazdasági változások egyik fontos leképezése az állandó változásban lévő – mind számbelileg, mind területi eloszlásban –, a lakónépesség mozgására és a területi dinamikára is utaló lakásállomány változása. A szuburbanizációs lakóhelyválasztás céltudatos döntés eredménye is, melyben a város helyett, már annak környéke élvez preferenciát az élhetőségi maximum (pl. környezeti állapot, esztétikum stb.) elérése érdekében. E tekintetben tanulságos megvizsgálni az épített lakások számának, illetve minőségének alakulását is (*Melléklet VII-VIII. táblázat*). Az 1990-es éveket követő szuburbanizációs folyamatok erősödésével a lakásállomány is dinamikus bővülést és területi változást mutatott. Az épített lakások komfortossága (víz, gáz, csatorna) és nagysága (szobaszám, alapterület) már korántsem ennyire kedvező.

Az 1990-2005 közötti tizenöt évet tekintve a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei átlagos növekedési ütemet is meghaladó mértékű volt a lakásállomány bővülése a miskolci agglomeráció települései esetében (*18. ábra*).

18. ábra: A lakásállomány jellemzői (1990-2005)

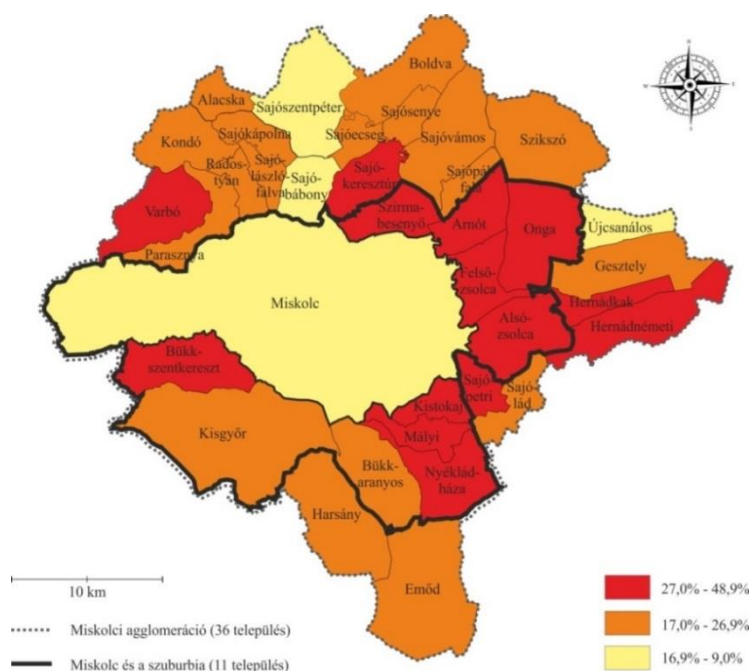
Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

Az épített lakások arányát tekintve a vizsgált harmincöt település (Miskolc ez esetben is kimaradt a vizsgálatból, torzító hatása miatt) 2005. évi lakásállományának 14,7%-a épült 1991-2005 között. Az átlagtól magasabb volt a lakásállomány bővülése az első csoportba tartozó tíz településen. A második csoport településeinek (17 db) lakásállomány gyarapodása 7,9% és 14,7% között változott. A megyei átlagtól (7,9%) alacsonyabb értékkel nyolc település rendelkezett.

A miskolci agglomeráció településeinek adatait tekintve kiemelkedett az agglomeráció keleti szegény zónája, ahol olcsó „szocpolos” lakásokat építettek a Miskolcra kiköltöző, zömmel roma lakosok részére. Hasonló lendülettel bővült a lakásállomány az M30-as autópálya menti településeken, itt a kedvező közlekedéshelyzet mellett a szuburbán folyamatok eredményei is megmutatkoznak. Tíz százalékot meghaladó arányban nőtt a lakásállomány 1990-2005 között további öt településen (pl. Kisgyőr, Szirmabesenyő stb.). A lakásállomány dinamizmusában tapasztalható különbségek okai között megemlíthetjük a települések eltérő lakóhelyi presztízsét, de a folyamatot az önkormányzatok beköltözést támogató, vagy elutasító politikája is befolyásolta.

A lakásállomány gyarapodása – mint látjuk – önmagában ellentmondásosan jelzi a szuburbanizációs folyamatokat, ezért fontos egy minőségi mutató bevonása a vizsgálatba (19. térkép), ez a négy vagy több szobás lakások aránya a teljes lakásállományon belül. E tekintetben a vizsgált agglomerációs települések átlaga

(Miskolc ismét kimaradt) 27%, ettől magasabbra az arány tizenhat településen emelkedett (első csoport). Különösen Arnót, Kistokaj és Mályi értékei kimagaslóak, ahol a lakások 40-49%-ában volt minimum négy szoba. A második csoportba azok a települések (18 db) kerültek, ahol a négy szobás lakások aránya 17,0-27,0% közötti volt. Az agglomeráció központi városa mellett két kisvárosban (Sajószentpéter, Sajóbáony) is húsz százalék alatt volt a négy szobás lakások aránya (19. ábra). Újcsanálós ismét sereghajtó kilenc százalékos értékkel.

19. ábra: A négyszobás lakások arányának alakulása (1990-2005)

Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés

VI.2 A miskolci szuburbia lehetséges települései a statisztikai mutatók alapján

Az eddig elemzett statisztikai mutatók segítségével kísérletet tettem a szuburbanizáció társadalmi térfolyamatának a miskolci városhatáron kívüli, az agglomeráció településeire kiterjedő bemutatására. Az adatok elemzése és értékelése egyaránt arról győzt meg, hogy a miskolci agglomeráció/szuburbia települései ma kettős szorításban élnek. Egyrészt Miskolc határozza meg társadalmuk rétegzettségét (pl. foglalkoztatás, jövedelem stb.) szerkezetét, urbanizáltsági szintjüket (pl. beépítettség, lakásállomány stb.) és gazdaságuk funkcionális arculatát, másrészt szűkebb környezetük (pl. szegregálódó falvak, slumosodó nagyvárosi lakótelepek stb.) népessége – ahonnan új lakóik zömét nyerték és nyerik – determinálja

társadalomszerkezetük változásának irányát. Ezért a demográfiai és a gazdasági-infrastrukturális változások meglehetősen egyenlőtlenül érintették e településeket.

A statisztikai adatainkból (*Melléklet I-X. táblázat*) rajzolt térképek szemléletesen jelzik, hogy a differenciálódás eredményeként az átlagosnál magasabb státuszú lakók költöztek a miskolci agglomeráció/szuburbia déli és nyugati szektoraiba. Ugyanakkor az átlagosnál alacsonyabb státuszú lakók költöztek a miskolci agglomeráció/szuburbia északkeleti és keleti szektoraiba.

A tizenhárom mutatóból álló statisztikai adatbázis segítségével tettem kísérletet azon települések kijelölésére, melyek véleményem szerint részesei a szuburbanizációs folyamatnak. Az elemzés során a különböző mutatók szempontjából az első és a második csoportjába tartozó településeket vettem figyelembe (*5. táblázat*). Kiemeléssel azokat a településneveket jelöltem (11 db), amelyek esetében a szuburbán folyamatok voltak a meghatározóak az elemzett statisztikai adatok alapján. Megfigyelhető, hogy nem minden szuburbán település került az első két kategóriába (pl. vándorlási egyenleg, ingázás stb.), azaz csak statisztikai mutatók alapján nem lehet a biztos szuburbán települések körét egyértelműen kijelölni.

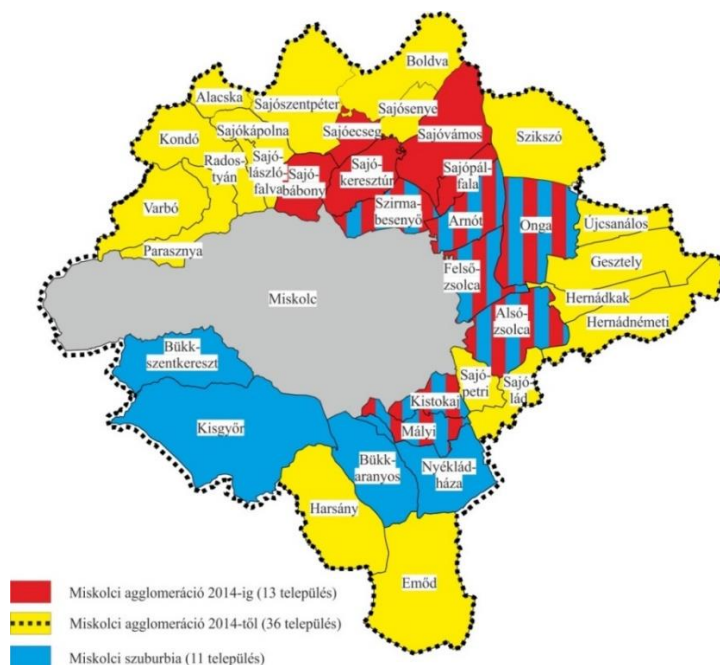
**5. táblázat: A miskolci agglomeráció településeinek csoportosítása
(a különböző mutatók első és második csoportjába tartozó települések)**

Statisztikai mutatók	1. csoport	2. csoport
népességszám változás (1990-2011)	Sajókeresztúr, Arnót, Onga , Hernádkak, Böcs, Berzék, Köröm, Kistokaj, Nyékládháza , Bükkaranyos , Harsány, Kisgyőr	Varbó, Kondó, Radostyán, Boldva, Sajóecseg, Muhi, Sajósenye, Sajóvamos, Sajópálfala, Mályi , Sajólád, Szirmabesenyő , Szikszó, Újcsanáros, Gesztely, Hernádnémeti, Emőd, Felsőszolca, Alsószolca , Sajópetri, Sajóhídvég, Ónod, Bükkszentkereszt ,
vándorlási egyenleg (1990-2001)	Varbó, Kondó, Sajósenye, Sajóvamos, Sajópálfala, Arnót , Onga , Újcsanáros, Gesztely, Sajólád, Harsány, Sajópetri, Kistokaj, Mályi, Nyékládháza , Bükkaranyos ,	Alacska, Parasznya, Radostyán, Boldva, Emőd, Sajóecseg, Kisgyőr, Szirmabesenyő , Szikszó, Hernádkak, Hernádnémeti,
vándorlási egyenleg (2001-2011)	Kistokaj, Nyékládháza , Hernádkak, Sajóecseg	Bükkszentkereszt, Kisgyőr , Harsány, Bükkaranyos, Mályi , Onga, Arnót , Újcsanáros, Sajópálfala, Sajóvamos, Sajósenye, Sajókápolna, Kondó
ingázási értékek (2011)	Kistokaj , Emőd, Felsőszolca , Alsószolca , Sajóbáony, Sajókeresztúr, Sajóecseg, Emőd,	Parasznya, Sajókápolna, Mályi , Sajólászlófalva, Sajósenye, Arnót , Szikszó, Nyékládháza
érettségivel rendelkezők (2011)	Varbó, Bükkszentkereszt , Sajóecseg, Sajókeresztúr, Szirmabesenyő , Sajópálfala, Arnót, Felsőszolca, Kistokaj , Mályi, Nyékládháza	Parasznya, Sajóbáony, Sajószentpéter, Sajóvamos, Onga , Gesztely, Hernádkak, Hernádnémeti, Alsószolca ,

		Bükkaranyos, Kisgyőr, Harsány, Emőd
diplomával rendelkezők (2011)	Varbó, Szirmabesenyő, Arnót, Szikszó, Felsőzsolca, Kistokaj, Nyékládháza, Bükkaranyos, Mályi, Bükksgentkereszt	Sajóbábony, Sajóecseg, Sajósenye, Sajópálfala, Onga, Alsószolca , Hernádkak, Hernádnémeti, Kisgyőr , Harsány
foglalkoztatottság (2011)	Sajóecseg, Sajókeresztúr, Szirmabesenyő, Mályi, Kistokaj Sajóvamos, Sajópálfala, Arnót, Nyékládháza, Bükksgentkereszt	Varbó, Sajólászlófalva, Alacska, Sajósenye, Szikszó, Felsőzsolca , Hernádkak, Bükkaranyos , Harsány, Emőd
munkanélküliség (2011)	Varbó, Alacska, Sajóecseg, Sajósenye, Sajókeresztúr, Sajóvamos, Nyékládháza, Szirmabesenyő , Emőd, Sajópálfala, Arnót, Felsőzsolca, Kistokaj, Bükksgentkereszt	Harsány, Mályi, Alsószolca , Hernádkak, Sajólászlófalva,
SZJA adó alap (2011)	Szirmabesenyő, Arnót, Kistokaj, Mályi, Nyékládháza,	Sajóecseg, Sajópálfala, Szikszó, Felsőzsolca, Bükksgentkereszt,
1000 lakosra jutó vállalkozások száma (2011)	Szirmabesenyő, Felsőzsolca, Kistokaj, Mályi, Arnót, Nyékládháza, Bükksgentkereszt	Harsány, Szikszó, Sajókeresztúr, Sajóecseg,
épített lakások aránya (1991-2005)	Arnót, Onga , Újcsanáros, Hernádkak, Hernádnémeti, Sajólád, Sajópetri, Kistokaj, Mályi, Bükkaranyos	Varbó, Kondó, Radostyán, Sajókápolna, Sajólászlófalva, Sajóecseg, Sajósenye, Sajóvamos, Sajókeresztúr, Sajópálfala, Szirmabesenyő, Felsőzsolca, Alsószolca , Gesztely, Nyékládháza , Harsány, Kisgyőr
négyszobás lakások aránya (1990-2005)	Kistokaj, Mályi, Nyékládháza , Sajópetri, Alsószolca , Hernádnémeti, Hernádkak, Felsőzsolca, Onga, Arnót, Szirmabesenyő , Sajókeresztúr, Varbó, Bükksgentkereszt	Kisgyőr, Bükkaranyos , Harsány, Emőd, Sajólád, Gesztely, Szikszó, Kondó, Sajópálfala, Sajóvamos, Sajósenye, Boldva, Sajóecseg, Sajólászlófalva, Sajókápolna, Alacska, Radostyán, Parasznia

Forrás: Statisztikai adatok (Melléklet I-X. táblázat) alapján saját szerkesztés

A biztos szuburbán zónába azon települések kerültek (összesen 11 darab), amelyek a statisztikai mutatók több mint felében az első csoportba tartoztak. A második csoportba (bizonytalan szuburbán települések) 10 települést soroltam be, ezek a vizsgált mutatók több mint a felében már nem feleltek meg a legszigorúbb szuburbanizációs kritériumoknak: a települések statisztikai viszonyszámainak legalább a felénél a megyei (2. csoport) és az agglomerációs átlag volt a jellemző. A települések harmadik csoportjáról (23 település) egyértelműen megállapítható, hogy nem tartoznak a miskolci szuburbiához, még akkor sem, ha egy-egy statisztikai mutató esetén magasabb értékkel rendelkezett, mint Miskolc. A vizsgált 44 település közül a 20. ábrán már csak a miskolci agglomeráció 2014-től érvényes határai közé eső 35 települést és Miskolcot ábrázoltam. A térképről hiányzó nyolc település helyzete egyértelmű: nem agglomerálódó és értelemszerűen nem szuburbán települések (20. ábra).

20. ábra: A miskolci agglomeráció területi változásai és a miskolci szuburbia települései (2003-2015)

Forrás: Népszámlálás 2001, ill. 2011. évi alapján, saját szerkesztés

A miskolci szuburbia sem zárt rendszer, folyamatos változások jellemzik, ezért a statisztikai adatok egy részét frissítettük és ismételten elemeztük (6-8. táblázat).

Az ismételt vizsgálat azért is szükséges volt, mert a legújabb statisztikai adatok és az empirikus kutatások egyaránt azt jelezték, hogy az új társadalmi-gazdasági folyamatok a miskolci agglomerációt is elérték.

1. A miskolci agglomeráció Borsod-Abaúj-Zemplén megye legnagyobb népességkoncentrációja. A megye területének 13,8%-a, állandó népességének 36,7%-a (251 901 fő) élt 2015 január elsején az agglomeráció központi városában és a kapcsolódó 35 településen. Miskolc népessége folyamatosan csökken, ezzel párhuzamosan 2005-től a városkörnyék népességnövekedési dinamikája is visszaesett, és a szuburbán településekre is a csökkenő népességszám vált jellemzővé (6. táblázat). A miskolci agglomeráció mindössze egy-két településén zajlott le jelentősebb népességnövekedés. A nagyvárost és szuburbán övezetét 2011-től napjainkig is eltérő demográfiai folyamatok jellemzik. A népességváltozás differenciált, az agglomeráció különböző fekvésű és gazdasági-társadalmi helyzetű települései esetében. A népességyarapodás 90%-a a szuburbán településekre jutott. A szuburbán települések demográfiai helyzetét jelzi, hogy az elmúlt tíz évben mindössze három szuburbán település (Kistokaj, Kisgyőr, Bükkaranyos) népessége emelkedett.

6. táblázat: A miskolci agglomeráció és szuburbia településeinek népessége (1990–2015)

Települések	1990	2001	2005	2011	2015
Miskolc	196 442	184 125	175 059	167 754	159 554
Miskolci aggl.	92 719	97 451	96 471	94 212	92 347
a miskolci szuburbia települései:					
Alsózsolca	5 723	6 044	6 191	5 766	5 606
Arnót	2 082	2 557	2 650	2 597	2 387
Bükkaranyos	1 122	1 393	1 490	1 448	1 499
Bükkszentkereszt	1 374	1 274	1 215	1 206	1 179
Felsőzsolca	6 939	7 027	7 220	6 613	6 486
Kisgyőr	1 572	1 609	1 665	1 642	1 677
Kistokaj	1 489	1 868	1 916	2 078	2 083
Mályi	3 353	4 152	4 205	4 124	3 929
Nyékládháza	4 432	4 906	5 008	5 023	4 865
Onga	4 042	4 761	4 915	4 858	4 764
Szirmabesenyő	4 836	4 729	4 581	4 438	4 111
Összesen	36 964	40 320	41 056	39 793	38 586

Forrás: TeIR KSH-TSTAR adatok alapján saját szerkesztés

2. A korábbi szuburbán folyamatok átalakulását jelzi, hogy az elmúlt években a városi lakosság csökkenő mértékű kiköltözése, illetve a Miskolcra irányuló visszaköltözések gyenge folyamatai is megfigyelhetők. Mindez csak részben magyarázható az általános európai nagyvárosi tendenciákkal (*Merlin P. 2009, Enyedi Gy. 1984*). Az elmúlt évtizedekben több európai kutatás (*pl. ESPON ATTREG, 2012*) is arra irányult, hogy az európai régiók és nagyvárosok csökkenő népességszámát és ennek okait elemezze és értelmezze. A visszaeső mobilitás és a halványuló image okai között a gazdasági és pénzügyi recesszió kitüntetett szerepet kap. A kedvezőtlen társadalmi állapotok (*pl. munkanélküliség, eladósodás, elszegényedés stb.*) új mobilitási folyamatokat indított el. A magyarországi nagyvárosi régiókban is érzékelhető mindez, de – a budapesti agglomeráció kivételével (*pl. Schuchmann J. 2013, Csanády et al, 2010, Hardi T. 2012.*) – erről nem rendelkezünk információkkal.

Miskolc vándorlási egyenlege mind az agglomeráció, mind a szuburbia tekintetében negatív. 1995-2005 között Miskolcra mintegy 36 ezren állandó jelleggel elköltöztek, míg a Miskolcra irányuló hasonló jellegű beköltözés 25 ezer fő volt. Az elköltözők 80 %-a Borsod-Abaúj-Zemplén megyében maradt (*Kovács T. 2003*). A társadalmi-gazdasági krízis elhúzódása miatt azonban Miskolcra napjainkig folyamatos az elvándorlás.

A miskolci agglomerációba és ezen belül a szuburbia irányuló költözések dinamikája azonban mérsékeltebb volt attól, mint ami a 6. táblázat miskolci adataiból következne. Ezt az is magyarázza, hogy a szuburbanizációs jellegű migráció egy része a nagyvároson belül maradt, azaz a költözők nem lépték át Miskolc közigazgatási határát. A szuburbanizáció klasszikus migrációs aspektusának eredménye – azaz Miskolcra a szuburbia településeire történő kiköltözés – 1990-2001 között 5-6 ezer főre tehető. Az 1990 és 2011 közötti migrációs trendeket vizsgálva összességében

megállapítható, hogy kb. 6-8 ezer fő költözött ki a szuburbiába, azaz a Miskolcra elvándorlóknak kb. harmada érkezett a szuburbiába (7. táblázat). E két évtizedben Alsó- és Felsőzsolca kivételével a többi szuburbán település vándorlási egyenlege pozitív volt.

Közülük is kiemelkedett hat település (Arnót, Mályi, Kistokaj, Nyékládháza, Onga, Bükkaranyos), amelyek az szuburbán vándorlási nyereség 90%-át könyvelhették el. A pozitív vándorlási egyenleg 2005-től drasztikusan csökkent, mert a szuburbanizációs folyamatok mérséklődtek. Napjainkra az alacsonyabb státusú társadalmi csoportok gyakorlatilag kiszorultak a kevésbé jó ökológiai helyzetű városrészekbe, vagy a városkörnyék hasonló adottságú településeibe, s itt is lesüllyedő, de homogenizálódó településrészekben élnek.

7. táblázat: A miskolci agglomeráció és szuburbia településeinek természetes szaporodása, vándorlási egyenlege és népességszáma (1990–2011)

Települések	1980-1990		1990	1990-2001		2001	2001-2011		2011
	1*	2*	3*	1*	2*	3*	1*	2*	3*
Miskolc	1 487	-13 148	196 442	-6 785	-5 532	184 125	-8 425	-7 946	167 754
Miskolci aggl.	2 927	-1 253	92 719	1 058	3 674	97 451	-1 764	-1 475	94 212
a szuburbia települései:									
Alsózsolca	308	-175	5 723	355	-34	6 044	161	-439	5 766
Arnót	170	352	2 082	107	368	2 557	34	6	2 597
Bükkaranyos	-39	-10	1 122	16	255	1 393	30	25	1 448
Bükkszentkereszt	21	-22	1 374	-96	-4	1 274	-85	17	1 206
Felsőzsolca	368	446	6 939	193	-105	7 027	58	-472	6 613
Kisgyőr	7	-67	1 572	-18	55	1 609	-39	72	1 642
Kistokaj	39	205	1 489	9	370	1 868	-27	237	2 078
Mályi	168	685	3 353	4	795	4 152	-72	44	4 124
Nyékládháza	57	185	4 432	-67	541	4 906	-204	321	5 023
Onga	213	213	4 042	278	441	4 761	58	39	4 858
Szirmabesenyő	144	-77	4 836	-123	16	4 729	-238	-53	4 438
Összesen	1456	1735	36 964	658	2698	40 320	-324	-203	39 793

* 1. természetes szaporodás; 2. vándorlási egyenleg; 3. népességszám

Forrás: TeIR KSH-TSTAR adatok alapján saját szerkesztés

3. A miskolci agglomerációban/szuburbiában több meghatározó társadalmi-térbeli folyamat figyelhető meg 1990 óta. Egyrészt a jobb módú középosztály megjelenése és általános erősödése, másrészt az alacsony társadalmi státusú rétegek erősödő települési szintű differenciálódása. E folyamatok egyik eredménye, hogy kialakult a miskolci agglomeráció összefüggő, az etnikai kisebbség markánsabb jelenlétével is jellemezhető „keleti slum övezete”.

A kiköltözők között felülreprezentáltak voltak a harmincas és negyvenes éveikben levő gyermekes fiatalok, és ugyanez a diplomával rendelkezőkre is igaz. A kiköltöző szuburbán generáció tagjai napjainkra középkorúvá váltak, ill. egy részük nyugdíjas lett.

Mindez új kihívások elé állítja a szuburbán települések vezetőit, alkalmazkodniuk kell a helyi lakosság megváltozott lakóhelyi igényeihez is (8. táblázat).

8. táblázat: Miskolc és az agglomeráció lakosságának korstruktúrája (1990, 2011)

Települések	érték	1990			2011		
		0-14	15-59	60-x	0-14	15-59	60-x
Miskolc	fő	40853	122925	32664	22831	104101	40822
	%	20,8	62,6	16,6	13,6	62,1	24,3
Miskolci agglomeráció	fő	21811	56941	13967	15688	59030	19494
	%	23,5	61,4	15,1	16,6	62,7	20,7
ebből a miskolci szuburbia települései:							
Alsószolca	%	25,1	61,6	13,3	20,9	60,5	18,6
Arnót	%	28,5	61,0	10,5	17,1	65,2	17,8
Bükkaranyos	%	21,8	59,0	19,2	18,4	63,6	18,0
Bükkszentkereszt	%	21,8	62,4	15,8	11,6	63,3	25,1
Felsőszolca	%	24,1	62,9	13,0	17,0	61,4	21,6
Kisgyőr	%	22,3	57,6	20,1	18,1	62,0	19,9
Kistokaj	%	25,4	61,5	13,1	17,9	66,7	15,3
Mályi	%	26,7	62,5	10,8	12,9	67,4	19,7
Nyékládháza	%	22,4	62,5	15,1	13,6	60,8	25,6
Onga	%	25,1	60,9	14,0	19,6	63,7	16,8
Szirmabesenyő	%	21,0	64,0	15,0	11,9	64,2	23,9
Miskolci szuburbia	fő	8899	22923	5142	6545	25106	8142
	%	24,0	62,0	14,0	16,4	63,1	20,5

Forrás: KSH Borsod-Abaúj-Zemplén megyei statisztikai évkönyvei

Miskolcon a 14 év alatti korcsoportok aránya 2011-ben 13,6% volt, amely 7,2 százalékkal alacsonyabb, mint az 1990. évi érték, s alig mérsékeltebb a visszaesés az agglomeráció településein. A szuburbán települések azonban e tekintetben is jobban differenciálódtak. A 14 év alatti korcsoportok megféleződése (pl. Szirmabesenyő, Mályi, Bükkszentkereszt stb.) mellett, öt településen fiatalosabb korstruktúra maradt a meghatározó. Alsószolca, Arnót, Bükkaranyos és Onga estében a roma népesség magasabb aránya is hozzájárult a kedvezőbb korstruktúra kialakulásához. Kistokaj azonban más, tipikus szuburbán település, népességszáma 1990-2005 között 25%-kal gyarapodott. Kistokajt a fiatalabb korosztályok választották lakóhelyül, nagyrészüket még aktív, az öregedő korstruktúra nem vagy alig érzékelhető. A miskolci szuburbia települései – a statisztikai adatok alapján – sem homogének, az egyes övezetekre bomló differenciáltság jellemző. A szuburbia keleti – alacsony státuszú betelepülőket fogadó – kisvárosai (pl. Onga, Alsó- és Felsőszolca stb.) és falvai komoly társadalmi-gazdasági problémákkal küzdenek (pl. növekvő elvándorlás, a szuburbán generáció csaldótsága stb.), melyek okainak feltárását a továbbiakban a prominencia vizsgálatok és a szuburbán lakosság által kitöltött kérdőívek segítségével szeretném bemutatni, teljesebb képet nyújtva a miskolci szuburbiáról. Különösen fontosnak éreztem a statisztikai adatok alapján bizonytalan szuburbán települések besorolásának tisztázását, amelyek helyzetének eldöntéséhez prominencia vizsgálatok és kérdőíves felmérések együttes

eredményei segítettek. Mindezek eredményeit az elmúlt két évtizedben lezajlott szuburbán folyamatok olyan leképeződéseiként fogtam fel, amelyek jelzik a miskolci szuburbia átalakulását és új fejlődési sajátosságait.

VI.3. A miskolci agglomeráció kisvárosainak átalakulása

A miskolci agglomeráció sajátos tulajdonságának tekinthető, hogy települései között igen jelentős számú (8 db) kisváros található, amelyek több egyedi jellegzetességet is felmutatnak. Ennek következtében úgy vélem, igen fontos ezek sajátos helyzetének a bemutatása.

VI.3.1. A miskolci agglomeráció kisvárosainak demográfiai jellegzetességei

A kisvárosok állandó népességszámát, s annak időbeli változását vizsgálva, látható, hogy a növekedés az elmúlt évtized első éveiben volt jelentős. Ekkor megindult egy erőteljes kitelepülés Miskolcra, az északi, keleti és déli szektorokba, amiből tartósan csak a déli szektor települései őrizték meg növekedésüket. A népességszám vizsgálatakor szembeötlő, hogy öt kisváros esetében az elmúlt évtized közepétől jelentős népességszám csökkenés következett be (9. táblázat).

9. táblázat: A népességszám változása a miskolci agglomeráció kisvárosaiban (1990-2011)

Év	Miskolc	A.zsolca	F.zsolca	Ny.ládháza	Onga	Emőd	Szikszo	S.bábony	S. szentpéter
1990	196442	5723	6939	4432	4042	5422	6106	3291	13370
2001	184125	6044	7027	4906	4761	5414	6007	3137	13157
2002	182408	6208	7157	5021	4775	5471	6062	3165	13343
2003	180282	6190	7150	4957	4780	5474	5988	3140	13252
2004	177809	6228	7143	5015	4851	5458	5968	3099	13137
2005	175701	6239	7162	5005	4872	5458	5956	3096	12998
2006	174416	6191	7220	5008	4915	5370	5894	3070	12881
2007	172637	6186	7155	4993	4895	5300	5868	3015	12758
2008	171096	6148	7084	4939	4871	5253	5729	2978	12513
2009	170234	6044	7043	4950	4826	5203	5637	2877	12453
2010	169226	5976	6977	4978	4843	5108	5470	2827	12327
2011	167754	5977	6869	4991	4800	4983	5395	2813	12084

Forrás: KSH T-Star adatbázis alapján saját szerkesztés

A természetes szaporodáshoz és a migrációhoz kapcsolódó folyamatok együttes eredménye, hogy e kisvárosok népességnövekedése 2004-2006 között megállt. A legdinamikusabban Onga, Nyékládháza és Alsózsolca népessége növekedett, míg a legkevésbé Felsőzsolcáé (281 fő) és Emődé (52 fő). Sajóbábony, Sajószentpéter és Szikszo esetében több mint tíz éve folyamatos népességszámcsökkenés jellemző. Ez a népességvesztés igaz a megyeszékhelyre is, sőt az agglomeráció más települései esetében is csökkenést tapasztalhatunk (Melléklet I-II. táblázat).

Jelentős népességnövekedést, az agglomerációt délről és keletről övező települések értek el, egybefüggő településhalmazt alkotva (pl. Bükkaranyos, Nyékládháza, Kisgyőr

stb.). Ezek a települések elsősorban kiváló forgalmi helyzetük miatt értékelődtek fel, így nem véletlen, hogy a szuburbanizációs folyamatok súlypontját is a déli és keleti szektorban találjuk (Kristóf A. 2013).

A kisvárosok esetében jelentős differenciáltság érvényesült, mind demográfiai, mind gazdasági-infrastrukturális elemeket tekintve (10. táblázat). Abban az esetben, ha az elmúlt két évtized vándorlási egyenlegét az egyes településekre megvizsgáljuk, látható, hogy több kisváros (pl. Alsózsoltca, Sajóbábony, Szikszó, Sajószentpéter stb.) vándorlási vesztesége nagyobb volt 1990-2001, illetve 2001-2011 között, mint a megyei átlag (-0,5%, ill. -4,1%), azaz tartós vándorlási veszteséggel jellemezhetők. A vándorlási egyenleg bizonyos értelemben eltakarja a népességcserélődés intenzitásának kettősségét is. Az évtized közepétől a kisvárosok migrációs vesztesége egyre nőtt, Nyékládháza kivételével. A gazdasági-pénzügyi válsággal járó bizonytalanság egyszerre fékezheti és gyorsíthatja, illetve halasztja az egyének migrációs szándékait.

10. táblázat: Miskolc és az agglomeráció kisvárosainak néhány demográfiai-gazdasági mutatója (1990-2011)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Miskolc	- 2,8	- 4,3	61,2	23,7	3,2	37,4	15,5	33,5	779	6,0	12,3
Alsózsoltca	- 0,6	- 7,3	39,9	11,6	12,4	32,7	15,9	60,9	547	13,1	29,5
Emőd	2,7	- 4,4	38,7	9,3	3,5	35,6	15,5	44,1	658	7,5	22,3
Felsőzsoltca	- 1,5	- 6,7	52,6	19,7	11,8	36,1	13,9	57,1	747	11,7	38,4
Nyékládháza	12,2	6,5	54,5	18,9	0,2	38,5	13,8	24,6	850	12,4	30,6
Onga	10,9	0,8	41,5	11,7	20,2	33,1	23,4	58,0	586	14,8	33,4
Sajóbábony	- 8,1	- 2,9	39,7	9,5	7,7	32,3	20,7	44,0	574	6,8	13,8
S.szentpéter	- 2,9	- 6,1	38,4	9,5	7,8	33,4	20,9	41,7	557	5,3	16,5
Szikszó	0,0	0,4	45,4	14,2	6,1	35,2	16,8	44,1	615	9,9	23,3
B-A-Z.megye	- 0,55	- 4,1	43,1	14,2	8,5	33,8	18,3	47,0	619	7,9	17,0

1. vándorlási különbözet értékei (1990-2001) %, 2. vándorlási különbözet értékei (2001-2011) %, 3. érettségivel rendelkezők aránya (2011) %, 4. diplomával rendelkezők aránya (2011) %, 5. roma népesség aránya (2011) %, 6. foglalkoztatottak aránya (2011) %, 7. munkanélküliség alakulása (2011) %, 8. A legfeljebb ált. isk. végzettségűek aránya a nyilvántartott álláskeresők körében (2011) %, 9. személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem egy állandó lakosra (2011) ezer.Ft, 10. épített lakások aránya (1990-2005) %, 11. négy vagy több szobás lakások aránya (2005) %

A népességszám és a vándorlási nyereség változásai mellett egyéb tényezők is mutatják a vizsgált kisvárosok társadalmi-demográfiai differenciáit. A népesség iskolázottsága fontos területi különbségeket tárhat fel, s jelzi a miskolci agglomeráció kisvárosainak sajátosságait. Az iskolai végzettség tekintetében különösen a 18 év feletti lakosságból legalább érettségivel rendelkezők aránya, valamint a 25 év feletti lakosságból egyetemi vagy főiskolai diplomával rendelkezők aránya (10. táblázat) világít rá a települési szintű különbségekre.

A minimum érettségivel rendelkező 18 év felettiek aránya Miskolcon 61,2%, míg Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 43,1%, az agglomeráció településein 15,1% (Köröm) és 58,8% (Mályi) között volt 2011-ben (*Melléklet VI. táblázat*). A megyei átlagot 12 vizsgált településen haladta meg az érettségizettek aránya, a kisvárosok közül csak Nyékládháza, Felsőzsolca és Szikszó került e csoportba. Az érettségizettek számának viszonylag alacsony értékei (40% alatt) négy vizsgált kisvárost jellemeztek.

A legmagasabb iskolai végzettséget jelentő egyetemi vagy főiskolai oklevéllel rendelkező 25 év feletti diplomás lakosok aránya hasonló szélsőségeket jelez. A diplomások aránya Miskolcon 23,7%, míg Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 14,2%. A megyei átlagot három kisvárosban haladta meg a diplomások aránya. E települések: Kistokaj (23,1%), Felsőzsolca (19,7%) és Nyékládháza (18,9%).

VI.3.2 A társadalom gazdasági jellemzői a miskolci agglomeráció kisvárosaiban

A miskolci agglomeráció lakóinak foglalkoztatottsági mutatói, ha áttételesen is, de jól jelzik az aktuális társadalmi-gazdasági folyamatokat. Feltételezésem szerint zömmel a tehetősebb városi középréteg költözött ki Miskolcra, akiknek munkahelye a központi városban marad, de egyúttal megemelik a szuburbán-agglomerálódó települések foglalkoztatottsági értékeit is. A statisztikai adatok megerősítik feltételezésemet, s a foglalkoztatottságban markáns települési differenciák alakultak ki (*Melléklet IV. táblázat*). A foglalkoztatottak aránya a lakónépességből Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 33,7%, Miskolc lakónépességéből 37,4% volt 2011-ben. A vizsgált kisvárosok közül csak Nyékládházán volt magasabb a foglalkoztatottsági érték, mint Miskolcon, ugyanakkor négy kisvárosban (Sajóbábony, Onga, Sajószentpéter, Alsózsolca) a foglalkoztatottság értékei a megyei átlag alatt maradtak.

A fenti tények markánsan befolyásolták az egy állandó lakosra jutó személyi jövedelemadó alapot képező jövedelem alakulását is, mely a települések szociális állapotára is utal (*Melléklet IX. táblázat*). A miskolci átlagtól (779 ezer Ft/fő) magasabb értéket csak hat település adatai mutattak, ezek között csak egy kisváros (Nyékládháza). Felsőzsolca, Emőd és Szikszó esetében a miskolci átlag 75-95 %-át érte el az SZJA alapot képező jövedelem, míg Sajóbábony, Onga, Sajószentpéter és Alsózsolca településeken Miskolc átlagának 75%-a alatt maradt.

Az agglomeráció kisvárosainak sajátosságairól közvetve fontos információkat adhat a munkanélküliség alakulása, mind az aktív keresőkhöz viszonyítva, mind a legmagasabb iskolai végzettségüket tekintve (*Melléklet VI. táblázat*). Tizenhét település értékei kedvezőbbek voltak, mint Miskolc értékei (15,5%), azonban csak két kisváros (Nyékládháza és Felsőzsolca) került ebbe a kategóriába. Nagyon magas munkanélküliség (20,1% felett) jellemezte Sajóbábonyt, Sajószentpétert és Ongát, ahol a miskolci átlagot ötven százalékkal meghaladó volt a munkanélküliek aránya.

A munkanélküliség másik aspektusa szintén tanulságos, ahol a legfeljebb nyolc általános iskolai végzettségűek arányát vizsgáltam a nyilvántartott álláskereső körében. A városok körében Miskolc átlagától (33,5%) kedvezőbb értékek figyelhetők meg Nyékládházán. Ongán, Alsó- és Felsőzsolcán a munkanélküliek közel hatvan

százalékának legmagasabb iskolai végzettsége az általános iskola nyolc osztálya volt, akiknek napjainkra esélyük is alig maradt a munka világába visszakérülni.

VI.3.3 A lakásállomány mennyiségi és minőségi átalakulása

Az agglomerációs-szuburbanizációs társadalmi-gazdasági változások egyik fontos leképeződését jelenti a lakásállomány módosulása. A lakóhelyválasztás céltudatos döntés eredménye is, melyben a központi város helyett, annak környéke élvez preferenciát, az élehetőségi maximum (pl. környezeti állapot, esztétikum stb.) elérése érdekében. E tekintetben tanulságos megvizsgálni az épített lakások számának, illetve minőségének alakulását is (*10. táblázat*). Az 1990-es éveket követő szuburbanizációs folyamatok erősödésével a lakásállomány is dinamikus bővülést és területi változást mutatott. Az épített lakások komfortossága (víz, gáz, csatorna) és nagysága (szobaszám, alapterület) tekintetében már korántsem ennyire kedvező a helyzet.

Az épített lakások arányát tekintve 1991-2005 között a vizsgált negyvenkét település (Miskolc ez esetben is kimaradt a vizsgálatból, torzító hatása miatt) 2005. évi lakásállományának 14,7%-a épült. Az átlagtól magasabb volt a lakásállomány bővülése tizennégy településen (*Melléklet VII-VIII. táblázat*), melyek közé a vizsgált kisvárosok közül csak Onga került. Nyékládháza, Alsó- és Felsőzsolca, valamint Szikszó lakásállomány gyarapodása 7,9% és 14,7% között változott. A megyei átlagtól (7,9%) alacsonyabb értékkel csak hét település rendelkezett, ezek között három kisváros (Sajóbábony, Sajószentpéter, Emőd) is megtalálható. A lakásállomány gyarapodása – mint látjuk – önmagában ellentmondásosan jelzi a szuburbanizációs folyamatokat, ezért fontos egy minőségi mutató bevonása a vizsgálatba, ez a négy vagy több szobás lakások aránya a teljes lakásállományon belül. E tekintetben a vizsgált 42 település átlaga (Miskolc ismét kimaradt) 27%, ettől magasabb volt az arány 16 településen. Különösen Arnót, Kistokaj és Mályi értékei kimagaslóak, ahol a lakások 40-49%-ában volt minimum négy szoba. A kisvárosok felében az átlag feletti értékek jellemzők, ugyanakkor Sajószentpéteren és Sajóbábonyban húsz százalék alatti a négy szobás lakások aránya (*10. táblázat*).

A vándorlási egyenleg és a lakásépítések közötti összefüggés a szuburbanizációs folyamatok települési szintű differenciáltságán túl azt is bizonyítja, hogy a vizsgált nyolc kisváros felét (Alsószolca, Szikszó, Sajóbábony, Sajószentpéter) nem, vagy alig érintette az agglomerációs-szuburbanizációs folyamat.

Nem elhanyagolható tény, hogy e kisvárosok lakásállomány bővülése és lakásépítési dinamikája sem mutatható ki, sőt településenként jelentős időbeli eltolódás állapítható meg. E kisvárosokban az épített lakások száma az 1995 előtti értékek felére-harmadára esett vissza (*11. táblázat*). Minden bizonnyal a szuburbanizációt megelőző időkből épült lakások döntő súlya miatt, s így a teljes lakásállomány közüzemi ellátottsága (pl. vezetékes ivóvíz, csatorna stb.) is elmaradt Miskolc paramétereitől.

11. táblázat: Az épített lakások száma 1985-2009 között (db)

Időszak	Miskolc	Alsó- zsolca	Felső- zsolca	Nyék-lád- háza	Szikszó	Onga	Emőd	Sajó- bábony	Sajó- szentpéter
1981-1990	11583	362	538	443	351	444	328	185	822
1991-2000	2719	147	155	156	122	130	103	59	167
2001-2005	1803	86	79	68	92	88	42	18	73
2006-2011	1667	46	217	51	48	82	34	11	78
Összes lakás (2011)	76.539	1.824	2.172	1.852	2.141	1.574	1.953	1.138	4.565

Forrás: KSH T-Star adatbázis

VI.3.4 Az agglomeráció kisvárosainak központi funkciói

A kisvárosok központi funkcióit vizsgálva megállapítható, hogy a szolgáltatások mennyiségi és minőségi paraméterei egyaránt elmaradnak az elvárható értékektől és a lehetőségektől (12. táblázat).

12. táblázat: A kisvárosok szolgáltató funkcióinak differenciálódása (2013)

Szolgáltatások jellege		Felső- zsolca	Alsó- zsolca	Nyék-lád- háza	Szikszó	Onga	Emőd	Sajó- bábony	Sajó- szentpéter
Gazdaság	Ipari park	+	+	-	+	-	-	+	+
	Takarékszövetkezet	+	-	-	OTP, +	-	-	-	OTP, +
Közlekedés	Helyi tömegközlekedés	+	-	-	-	-	-	-	-
Kereskedelem	Szakáruházz	-	-	-	-	-	-	-	+
Állam- igazgatás	Bíróság	-	-	-	+	-	-	-	-
	Okmányiroda	+	+	-	+	-	+	-	+
	Rendőrség	+	+	-	+	-	+	+	+
	Munkaügyi kir.	-	-	-	+	-	-	-	-
	Kistérségi/járási kp.	-	-	-	+	-	-	-	-
Oktatás	Középiskola	-	-	-	+	-	-	-	+
Egészségügy	Szakrendelő/kórház	+	+	-	kórház	-	-	-	+
	Mentőállomás	-	-	-	+	-	-	-	+
	Időskorúak otthona	-	-	-	-	-	-	+	+
Kultúra	Művelődési központ	+	+	+	+	-	-	-	+
	Múzeum	-	-	-	-	-	-	-	+
	Városi TV	+	-	-	+	-	-	-	+
Turizmus, rekreáció	Kereskedelmi szállás	-	-	-	-	-	+	+	+
	Uszoda	-	-	-	+	-	-	-	-
	Szabadidő/rend.csarnok	+	+	-	+	-	-	+	+

Forrás: Önkormányzati honlapok, cégkatalógusok alapján saját szerkesztés

A különböző fejlesztési dokumentumokban megfogalmazott elvárásoknak e kisvárosok nagy része nem tud megfelelni, azaz nem olyan szolgáltató kisvárosok, amely vonzó infrastrukturális, szolgáltatási és élhetőségi feltételekkel rendelkezik. A szűkebb

környezetükre kiterjedő mikroregionális szolgáltató funkciók mennyiségét tekintve a kisvárosok jól differenciálódnak, e tekintetben Szikszó és Sajószentpéter tradicionálisan a legsokoldalúbb, ugyanakkor Onga, Nyékládháza és Emőd alig rendelkezik e központi funkciókkal, s a tipikus alvóvárosok sajátosságait mutatják.

Összességében elmondható, hogy a Miskolci agglomeráció kisvárosainak demográfiai folyamatai, társadalmi-gazdasági sajátosságai napjainkra jelentős differenciáltságot mutatnak, mely alapját képezheti csoportosításuknak is. A korábban sem egységes kisvárosok térszerkezeti helye, funkcionális szerepe és vonzáskörzete alapján a vizsgált nyolc kisváros három markánsan elkülönülő csoportba sorolható.

A kisvárosok dinamikusabb csoportjánál (Nyékládháza, Alsó- és Felsőzsolca, Emőd) egyértelműen Miskolc közvetlen és közvetett hatása bizonyult erősebbnek, ezek valóban lényegesen jobb helyzetben vannak, mint az őket körülvevő vagy a nagyvárostól távolabb eső települések, a mennyiségi növekedés mellett a minőségi elemek is gyarapodtak. Funkcionális helyüket tekintve részben szolgáltató kisvárosokká tudtak válni, megfelelve a kisvárosban és vonzáskörzeteikben élők elvárásainak. A népességyarapodáson alapuló városodás mellett megjelentek a városiasodás elemei, s meg tudták tartani a korábban idetelepülteket. Ezek a kisvárosok a szuburbanizációs-agglomerációs folyamatok nagy nyertesei.

A központi funkciókban gazdagabb, Miskolctól függetlenebb, jelentős vonzáskörzettel is rendelkező kisvárosokban (Szikszó, Sajóbáony, Sajószentpéter) kedvezőtlen demográfiai folyamatok érvényesülnek. A szuburbanizáció kevésbé érintette meg és rendezte át e kisvárosok társadalmát és gazdaságát, a korábbi ipari tevékenységek vonzó tényezői napjainkra elhalványultak, dinamizmusuk kifulladásra, így helyüket keresik az átstrukturálódó miskolci agglomerációban.

Onga, mint az agglomeráció legfiatalabb kisvárosa, sajátos helyzetű. A kisváros növekedésében, társadalmi-gazdasági fejlődésében Miskolc szerepe évtizedek óta domináns, mindezek ellenére a településen fejletlen a vállalkozói infrastruktúra, nincsenek beépíthető iparterületek, alacsony színvonalúak a vállalkozásösztönző szolgáltatások, melyek akadályai a munkahely-teremtésnek és a helyi vállalkozások fejlődésének. Nem illeszkedik a lakossági igényekhez az önkormányzati intézményi ellátás, miközben a szolgáltatások minősége sem kielégítő. Onga felzárkózásának egyik előfeltétele, hogy mint szolgáltató kisváros a jövőben vonzó demográfiai, infrastrukturális, szolgáltatási és élhetőségi lehetőségekkel is rendelkezzen.

Összegezve megállapíthatjuk, hogy a miskolci agglomeráció szuburbán kisvárosai esetében a kedvező közlekedésföldrajzi pozíció (pl. közelség, jó minőségű úthálózat stb.) felértékelődött. Ennek alapvető oka, hogy a kiköltözés után is Miskolcon maradtak a munkahelyek és a magasabb színvonalat biztosító szolgáltatások, mindez pedig a korábbinál szorosabb és harmonikusabb kapcsolatot követelt és igényelt. A magyarországi nagyvárosokhoz kapcsolódó agglomerációk az egyik legfontosabb alappillérei – az agglomeráció települései a szuburbanizáció fő célterületei – a szuburbanizációs folyamatok vizsgálatának (pl. *Hardi T. 2012, Bajmócy P. 2003 stb.*). A szuburbán kisvárosok e folyamatok kitüntetett színterei, melyek funkciógazdagsága záloga és feltétele a szuburbán generáció elégedettségének és megtartásának.

VI.4. A szuburbanizáció térbeni folyamatai Miskolcon

Amint a disszertáció harmadik fejezetében kifejtettem, a szuburbanizáció olyan komplex folyamat, amely nem szűkíthető le csak a nagyvárosok közigazgatási területein kívül eső térségekre. A lakóhely változtatás mozgató rugói nem csak a közigazgatási határon kívül eső települések irányába hatnak. A nagyvárosi társadalom a központi városok közigazgatási határain belül is ismeri az ún. „jó helyeket”, ezek az esetek egy részében a nagyvárosok egyéb belterületeiként és külterületeiként jelennek meg a statisztikai adatok között, ahova az első adandó alkalommal elköltöznének. A városok közigazgatási területén belüli költözés megítélése vitatott a nemzetközi és a hazai geográfusok körében. E folyamatokat a kutatók egy csoportja kizárja a klasszikus szuburbán folyamatokból, mások azonban a közigazgatási határon belüli ún. városperemek jelentőségét hangsúlyozzák.

A városokhoz tartozó, a város közigazgatási határán belül elhelyezkedő egyéb belterületek és a külterületek felé irányuló népességmozgás kettős eredőjű. A PhD dolgozatom szempontjából alapvető fontosságú az a kritérium, hogy a szuburbanizációs folyamatra fókuszálva, az egyes városrészek beépített belterületei mellett az azokhoz szorosan tapadó, illetve azoktól kisebb-nagyobb távolságra elkülönülten elhelyezkedő valamennyi Miskolchoz tartozó külterületet is megvizsgáljam. Függetlenül attól, hogy a belvárost szociális, megélhetési okokból elhagyó, alacsony státuszú vagy magas státuszú csoportok kerültek e területeken domináns helyzetbe. A gazdagok által lakott lakóparkok – véleményem szerint – ugyanúgy szegregátumok, mint a szegények gettói, vagy a slumok. A városi életvilág mindkét esetben kiterjedt az új külterületekre, s birtokba vette azokat, azaz a szuburbanizációs folyamatok egy része tükröződik és sajátosan leképeződik Miskolc bel- és külterületeinek differenciált társadalmi-gazdasági változásaiban is.

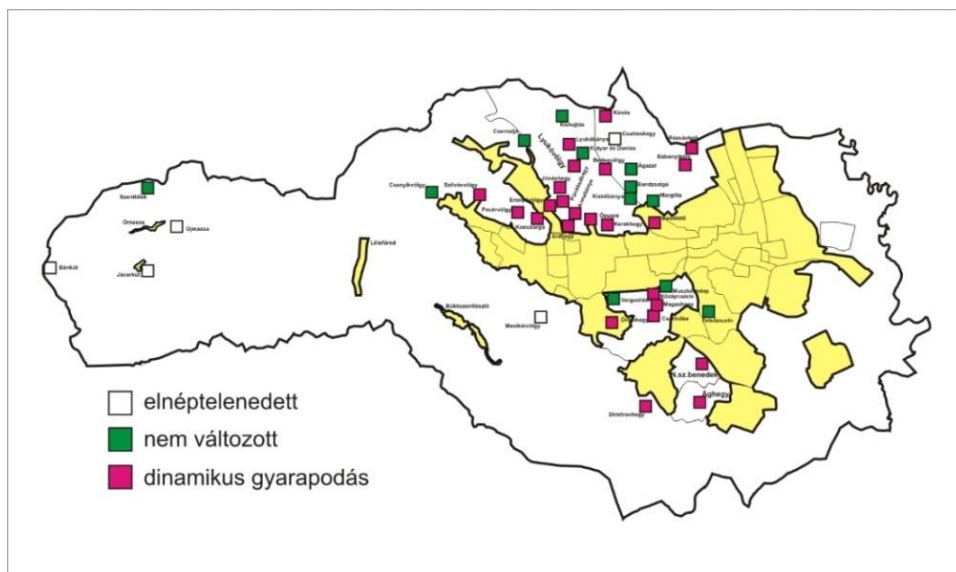
VI.4.1 Miskolc külterületeinek szerepe a szuburbanizációban

A magyarországi településállományhoz kapcsolódó külterületek kialakulása, település- és térszerkezeti tagolódása, valamint társadalmi-gazdasági folyamatai az elmúlt évszázadban kiemelt figyelmet és jelentőséget kaptak a hazai geográfiai, történeti, illetve politikatudományi szakirodalomban is. A külterületekhez kapcsolódó regionális és települési differenciákat a hazai kutatók klasszikus tanulmányaikban részletesen feltárták és elemezték (pl. Györffy Gy. 1942, Lettrich E. 1968, Mendöl T. 1938, Erdei F. 1974, 1977, Márkus I. 1986, Csátári B. 1982, Beluszky P. 1988, Tóth J. 1988, Zoltán Z. 1980 stb.), mind a klasszikus településföldrajzi témakörök (pl. tanyák, majorok, ipari- és bányatelepek stb.), mind a tudományági specifikumok (pl. néprajz, népesség- és településföldrajz, történeti földrajz, történeti demográfiai stb.) vonatkozásban.

Az utóbbi évtizedekben a kutatók egy részének figyelme ismét a külterületek felé fordult (pl. Beluszky P. 1999, 2007, Becsei J. 2014, 2015, Bajmócy P.-Balogh A. 2002, Kókai S. 2015. stb.), melynek okai között az is szerepet játszik, hogy a külterületek egyes csoportjai a korábban prognosztizált folyamatokkal (pl. népességsökkenés,

elnéptelenedés, előregedő korstruktúra, épített környezeti elemek degradációja és fizikai megsemmisülése stb.) ellentétes fejlődési pályán mozognak. E tekintetben kiemelkedő jelentősége volt a rendszerváltozással kibontakozó új társadalmi-gazdasági folyamatoknak, az agglomerálódáshoz és a szuburbanizálódáshoz köthető változásoknak (a külterületek egy része a városhatáron belüli szuburbanizáció területévé vált), valamint az átalakuló igazgatás- és településpolitikai elképzeléseknek.

Miskolc közigazgatási területe 236,66 km² (ezzel az ország ötödik legnagyobb területű városa), ebből 58,0 km² belterület és 178,66 km² külterület (21. ábra).

21. ábra: Miskolc bel- és külterületeinek elhelyezkedése és népesség dinamizmusa

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Miskolc településszerkezeti képét a természeti környezet alapjaiban határozza meg, melynek eredményeként a Bükk hegység keleti oldalában négy magassági szinthez alkalmazkodva épült ki a város funkcionális térstruktúrája. Miskolc beépített belterületének több mint 90 százaléka: a Sajó melléki alföldi táj (tszf. 110-120 m) és az Alacsony-Bükk dombvidéki térszínén (tszf. 250-300m.-ig) helyezkedik el, azonban a Diósgyőr-Lillafüred vonaltól nyugatra a Középső-Bükk (tszf. 400-600 méterig emelkedő) rögsorozata válik meghatározóvá. A belterülethez kapcsolódó külterületek magasság szerinti differenciáltsága hasonló, azonban a nyugati peremen lévő külterületi lakott helyek (pl. Bánkút /tszf. 900m/, Jávorkút, Ómassa stb.) már a Magas-Bükk területére esnek, ami annak is köszönhető, hogy a város közigazgatási területe nyugat-keleti irányban 30 km, míg a legnagyobb észak-déli kiterjedése 15 km.

Miskolc közigazgatási területének kiterjedése 1945-1981 között megduplázódott, mert 1945-ben Diósgyőrt és Hejőcsabát, 1950-ben Görömbölyt, Szirmát és Hámort csatolták a városhoz. Napjainkig az utolsó területi változás 1981-ben történt, amikor hozzácsatolták Bükkszentlászlót (Kristóf A. 2015). A külterületek száma időről-időre

változott (pl. 1980: 79 db, 2011: 52 db), miként az ott élő népesség száma is (13. táblázat), az általam felhasznált adatbázisok tanúsága alapján (*Magyarország Helységnévtára 1973, 1982, 1995, 2003, 2014*). A Központi Statisztikai Hivatal által kiadott Helységnévtárak csak a népességszámot és a lakások/lakóházak számát közlik részletesen, a kiadás évét megelőző legközelebbi népszámlálási adatok alapján, kevesebb információt nyújtanak a külterületi népesség társadalmi-gazdasági (pl. etnikai-nemzetiségi, foglalkozási stb.) jellemzőiről. E hiányosságok ellenére a 13. táblázat adatai rávilágítanak arra a tényre, hogy Miskolc külterületi népességszámában a rendszerváltozás óta eltelt évtizedek gyarapodást és markáns differenciálódást eredményeztek. A város népességszámának folyamatos csökkenésével szemben, 1990-2011 között a külterületen élők száma több mint 1000 fővel gyarapodott. A vizsgált külterületek (21. ábra) demográfiai, gazdasági és beépítettségi/műszaki paraméterei között jelentős különbségek figyelhetők meg, melyek jelzik a demográfiai folyamat eltérő területi aspektusait és az egyes társadalmi csoportok eltérő motivációit is. Az elmúlt három évtized területi változatlansága mellett a bel- és külterületek közötti népességmozgás jellege, mennyisége és dinamikája is alapvető változásokat tükröz. Ezek értékelése mellett azonban Miskolc külterületeit, mint különböző társadalmi tevékenységek (lakóhelyi, ipari, kereskedelmi, rekreációs) és társadalmi csoportok differenciálódó tereit fogom fel, azaz a külterületek térben és időben is változó jelenségek összességének eredményei, melyek magukon hordozzák a mindenkorai társadalmi-gazdasági, politikai és kulturális hatások együttesét.

13. táblázat: Miskolc lakónépességének területi megoszlása

	1970	1980	1990	2001	2011
Központi belterület	154640	191782	184064	167747	151111
Egyéb belterületek:	12242	11149	10119	13830	10929
Bükkszentlászló	815	800*	691	461	569
Hámor	1509	948	148	131	270
Lillafüred			489	481	217
M.tapolca	2534	2093	2084	2693	2745
Ómassa	300	259	220	206	165
Pereces	4897	4632	3587	3571	3045
Szirma	3002	3217	2900	4122	3918
Külterületek	5500	4372	2259	2584	3281
Összesen	172382	207303	196442	184161	165321

* A települést 1981-ben csatolták Miskolchoz

Forrás: A nagyvárosok belső tagolódása (Miskolc) alapján saját szerkesztés

VI.4.2. Miskolc külterületeinek népességszám változása

Valamennyi külterület demográfiai változásait – adatok hiányában – nem tudjuk 1970-től napjainkig folyamatosan nyomon követni. A legrészletesebb az 1980. évi népszámláláshoz kapcsolódó Helységnévtár, amely 79 külterület népességszámát tünteti fel, az 1990. évi 64 külterület, a 2001. évi 61 külterület, a 2011 évi 52 külterület

adatait adja meg. E számbeli változások okai között szerepelnek: belterületté nyilvánítás (pl. Felső-Avas, Nagypást, Nádasztó-völgy stb.), elnéptelenedés (pl. Bojtár tanya, Papis, Csipkésút stb.), gazdasági szerkezetváltás (pl. Sajóntúli ÁG, Sajóparti ÁG, Fűrészmalom, Kryptongyár stb.). A fenti okok miatt mindössze 45 külterület demográfiai változásait értékelem (14. táblázat) három szektorba csoportosítva. E 45 külterületi helyen élt Miskolc külterületi népességének 1990-ben kétharmada, 2001-ben 77,5%-a és 2011-ben 95,7%-a.

14. táblázat: Miskolc külterületeinek népessége és lakásviszonyai (1970-2011)

Külterületek	1970	1980	1990		2001		2011	
	népesség	népesség	népesség	lakás	népesség	lakás	népesség	lakás
Déli-negyed								
1. Ághegy	-	355	0	0	9	11	154	92
2. Csermőke	32	13	0	0	0	0	144	58
3. Dimitrov-hegy	49	20	17	8	13	52	133	72
4. Felső-ruzsín	101	113	104	42	7	2	76	33
5. Közép-ruzsín	135	58	47	18	43	16	207	78
6. Magashegy	120	115	76	36	50	22	227	103
7. Muszkás-telep	-	190	156	57	146	33	132	35
8. Mexikó-völgy	46	8	3	1	12	8	3	1
9. N.szt.benedek	18	10	34	14	43	17	241	100
10. Örömhegy	70	108	32	12	36	14	70	23
11. Vargaoldal	95	67	55	20	55	25	52	18
<i>Összesen</i>	666	1057	524	208	414	200	1439	613
Északi-negyed								
1. Ágazat	8	1	0	0	10	6	7	2
2. Bábonyi-bérc	-	15	9	4	82	35	118	51
3. Bandzsalgó	85	81	75	30	72	27	65	31
4. Bedeg-völgy	-	13	0	0	24	8	44	14
5. Bodó-tető	-	3	43	14	46	17	64	27
6. Csanyik-völgy	21	13	24	9	9	4	6	2
7. Csernalja	-	131	35	23	38	20	26	12
8. Előhegy	-	0	0	0	0	0	65	23
9. Erenyő-völgy	-	141	45	18	21	11	410	158
10. Jónás-hegy	22	25	25	7	41	14	52	24
11. Kánás	11	4	3	2	0	0	31	10
12. Kishajtás	16	29	19	8	8	1	21	12
13. Kiskőbánya	65	81	57	19	61	25	54	24
14. Koncsorgó	-	35	27	10	19	7	48	20
<i>15. Lyukó összesen</i>	<i>1009</i>	<i>860</i>	<i>498</i>	<i>163</i>	<i>964</i>	<i>310</i>	<i>2872</i>	<i>734</i>
a, Lyukóbánya	352	317	138	29	227	70	767	151
b, Lyukó-völgy	240	200	144	59	462	153	1714	464
c, Ózugró	223	169	108	40	124	57	191	70
d, Kutyor-Danlos	23	55	31	11	23	6	4	1
e, Annabánya	171	119	77	24	128	24	196	48
16. Margitta	24	21	7	4	12	4	8	3
17. Pecér-völgy	40	35	24	9	30	14	91	43
18. Pünkösöd-hegy	61	77	61	19	105	42	127	57
19. Rózsás-tető	13	6	4	1	3	1	37	15

20. Szilvás-völgy	26	19	16	6	2	3	41	12
21. Tánci-hegy	16	14	14	4	15	10	22	10
<i>Összesen</i>	<i>1417</i>	<i>1604</i>	<i>986</i>	<i>350</i>	<i>1562</i>	<i>559</i>	<i>4211</i>	<i>1284</i>
Nyugati-negyed								
1. Jávorkút	31	8	6	2	3	3	0	0
2. Kerek-hegy	21	3	0	0	0	0	39	12
3. Szentlélek	28	3	0	0	7	3	4	1
4. Garadna	5	12	1	-	9	-	7	-
5. Garadna-Halt.	8	4	0	-	4	-	4	-
6. Sebesvíz	9	3	0	-	0	-	0	-
7. Újmassa	18	13	6	-	7	-	5	-
<i>Összesen</i>	<i>120</i>	<i>46</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>30</i>	<i>6</i>	<i>59</i>	<i>13</i>
Összesen	2203	2707	1513	560	2006	765	5707	1910

Forrás: Magyarország Helységnévtárai alapján saját szerkesztés

Miskolc és külterületeinek kapcsolatrendszerében – népességszám változás tekintetében – az alábbi összefüggésszerek emelhetők ki:

1. A miskolci külterületek népességszám változása és a gazdasági tevékenység dinamizmusa között csak közvetett és esetleges kapcsolat alakult ki. A város belterületétől nyugatra elhelyezkedő külterületek népességszámának csökkenése jól korrelál az ipar leépülésével és a turisztikai-rekreációs funkciók felerősödésével, ugyanakkor az északra elhelyezkedő külterületek robbanásszerű népességgyarapodásának nem a gazdasági tevékenység átstrukturálódása a közvetlen oka.
2. A külterületek differenciált népességszám változásának variációi (elnéptelenedő, stagnáló, dinamikus növekvő) mindhárom szektoron belül váltakozva is megfigyelhetők, azaz ilyen értelemben sincs homogenitás.
3. Miskolc belterületétől északra és délre elhelyezkedő külterületeken egyaránt dinamikus népességnövekedés figyelhető meg, melynek eltérő előjelű szegregációs okai is vannak (pl. Lyukó-völgy – Nagyszentbenedek).
4. Miskolc keleti előterében elhelyezkedő külterületek gyakorlatilag eltűntek és beépültek a belterületbe, a gazdaságot és infrastruktúrát érintő szuburbanizáció hatására.
5. A külterületek egy részének belterületté nyilvánítása – három kivételtől eltekintve (Zrínyi Miklós telep, Csorbatelep, Batthyány-sor) – az utóbbi két évtizedben jelentősen nem befolyásolta a külterületi népesség számát és életterének épített környezetét, valamint infrastruktúráját.
6. A legdinamikusabb népességgyarapodást a Lyukói- külterület (Lyukó-völgy, Lyukóbánya, Erenyő-völgy, Annabánya) érte el, ahol 2011-ben több mint háromezer fő élt, s ez egyben szociálisan a leghátrányosabb helyzetű külterület Miskolcon.
7. A külterületi lakásviszonyok kedvező mennyiségi értékeit nagymértékben differenciálja a lakásminőség, amely összességében a városi átlag alatti, mind komfortosság, mind vonalas infrastrukturális ellátottság tekintetében.

Az 1990-es évek elején megindult szuburbanizációs folyamat a látszólag homogénebb külterületi társadalmat alkotó elemeire bontotta, területi, mennyiségi és a minőségi elemeket tekintve egyaránt. 1990 után a társadalmi különbségeket a munkamegosztásban elfoglalt pozíció, réteg- és életmód formáló különbségei adták. A külterületeken felerősödött a társadalmi szegregáció, melynek vannak területi aspektusai, egyre inkább elkülönülnek a szegregált társadalmi csoportok és rétegek, ezek azonban csak közepes városhatáron belüli szuburbanizációs hatást tükröznek. Miskolc szegénységi zónáinak komplex problémái több városrészben és külterületen is (pl. Lyukó, Bábonyi-bérc, „számozott” utcák, Tetemvár stb.) egyre markánsabban kiéleződnek, melyekkel szemben a miskolci társadalom reakciói (pl. invázió, pozitív szegregáció stb.) csak átmeneti megoldást jelentenek. A külterületek differenciálódó társadalma, arculata és épített környezete egyre nyomasztóbb örökség árnyképét vetíti előre a jövőt illetően.

VII. A MISKOLCI SZUBURBIA ÁTALAKULÁSA, ÚJ FEJLŐDÉSI SAJÁTOSSÁGAI A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS TÜKRÉBEN

A hazai nagyvárosi térségek közül a miskolci agglomerációban lezajlott szuburbanizációs folyamatokat és ezek következményeit, illetve a folyamatot direkt vagy indirekt módon jelző statisztikai adatokat, az előző fejezetekben részletesen megvizsgáltam és feltártam. E fejezetben arra helyezem a hangsúlyt, hogy az elmúlt évtized társadalmi-gazdasági fejlődése hogyan hatott a miskolci agglomerációban elhelyezkedő szuburbán településekre. Az empirikus kutatások és a statisztikai adatok eredményei alapján bebizonyosodott, hogy a miskolci szuburbia fejlődése, a hazai nagyvárosokra jellemző általános posztszuburbán folyamatoktól is eltért. A miskolci szuburbia társadalmi-gazdasági értelemben egyre fragmentáltabb és polarizáltabb.

A magas és alacsony státusú szuburbán lakosok elkülönülő térszerveződése az egyre erőteljesebb várostérségi szegregációt bizonyítja (*Kristóf A. 2017*). A térbeni-társadalmi egyenlőtlenségek mellett a városkörnyéki életfeltételek negatívumai (pl. kevés munkalehetőség, közlekedési-elérhetőségi problémák, városkörnyéki agglomerálódó települések infrastrukturális hiányosságai, városkörnyéki települések lakosai és az újonnan betelepültek közötti helyi érdekkonfliktusok stb.) is sajátosan jelentkeztek, melyek napjainkig késleltetik – a miskolci várostérség sajátos társadalmi-gazdasági helyzete miatt – Miskolc városközpont reurbanizációs folyamatainak kibontakozását is.

A kérdőíves felmérésünk eredményeinek segítségével azt mutatom be, hogy a korábbi szuburbanizáció lezárulása után, napjainkban milyen társadalmi-gazdasági folyamatok jellemzőek a miskolci szuburbán településeken. Fontosnak éreztem azt is megvizsgálni, hogy az amerikai nagyvárosi kutatási eredményekhez hasonlóan (*Gnarr E. – Kneebone E. 2010*) megfigyelhető-e a miskolci szuburbia lakóinak elszegényedése, amely a szuburbán társadalom záródását, a helyi közösségekbe történő beilleszkedési nehézségeket („gyökértelenség”), illetve társadalmi érdekkonfliktusokat (pl. önkormányzatok és az új lakók között stb.) és nem utolsósorban a korábbi mobilitás lefékezését eredményezte. E folyamatok demográfiai, társadalmi, gazdasági, emocionális hátterét nagyrészt ismerjük, a tényét érzékeljük, azonban értelmezésükhöz, a helyi specifikumok feltáráshoz empirikus vizsgálatokra is szükség volt. A vizsgálatok során szakirodalmi elemzéseket, statisztikai adatokat és településszociológiai/szociálgeográfiai módszereket (kérdőívek, interjúk) használtam.

A kutatás során arra törekedtem, hogy lokális és mikro regionális szinten – a lakossági kapcsolatok vizsgálatával – információkat tárjak fel az alábbi kérdésekhez kapcsolódóan:

- Hogyan illeszkedtek be a kialakult szuburbán egykori „presztízs életterek” (pl. családi házas övezetek, lakóparkok stb.) az adott település és a miskolci agglomeráció térszerkezetébe?
- Milyen előnyökkel, lehetőségekkel, hátrányokkal és konfliktusokkal jártak a szuburbanizációs folyamatok a vizsgált településeken élő lakosokra?

- Mely területek jelentik az átformálódó szuburbán kapcsolatok sikerterületeit és mely területek azok, ahol lemaradások, konfliktusgócok keletkeztek, ill. keletkeznek?
- Hogyan változott a szuburbán életforma költségeit vállalni képes ún. „szuburbán generáció” életlehetősége, mentalitása és identitástudata?
- Realizálódtak-e azok a nosztalgikus – olykor illuzórikus – elvárások és vágyak (pl. zöldövezeti kertes ház, nyugodtabb életvitel stb.), amelyek – valós és reális társadalmi igényekre alapozva – a szuburbanizációs folyamat kezdetekor megfogalmazódtak?

A fenti kérdések megválaszolásához a szuburbán kapcsolatokra fókuszálva olyan célcsoportos irányított kérdőíves felmérését tűztük ki célul, amelyeknek minden válaszadó tagja valamilyen szinten aktív részese volt a szuburbanizációnak, lakóhelyét tekintve pedig az általunk korábban lehatárolt 11 szuburbán település valamelyikén élt. A kérdőíves felmérésünk azonban végül csak 10 településre (Mályi, Kistokaj, Onga, Felsőzsolca, Nyékládháza, Szirmabesenyő, Arnót, Bükkaranyos, Bükkzentkereszt és Kisgyőr) terjedt ki, mert a prominencia vizsgálatok és a terepbejárás során egyértelműen kiderült, hogy Alsózsolca nem tekinthető szuburbán településnek.

Az empirikus kutatást (kérdőívekkel és prominencia vizsgálatokkal) 2016 tavaszán végeztük. A miskolci szuburbán települések Miskolcra 1990 után kiköltözött lakosaira fókuszáltunk, illetve a települések prominens személyiségeivel (pl. polgármester, közigazgató, iskolaigazgató stb.) készítettünk mélyinterjúkat és háttérbeszélgetéseket. A felmérésben tehát az előzetes prominencia vizsgálatok során látókörbe került háztartások közül kiválasztottuk az egyes települések szuburbanizációhoz kapcsolódó lakosait. A saját készítésű – harmincnégy nyílt és zárt kérdést tartalmazó – kérdőívet önkéntesen, az anonimitást megtartva, a tíz településen – személyes felkeresés során – összesen 975 tizennyolc év feletti szuburbán lakos töltötte ki, érdemi információkat nyújtva háztartásáról. A lekérdezés nem volt minden esetben problémamentes, a települési kérdőívek száma ezért sem arányos a népességszámmal, s életkor szerint a 30 év feletti korosztályok – a vizsgálat jellegéből adódóan – felülreprezentáltak.

VII.1 A szuburbanizáció társadalmi jellemzői napjainkban, a kérdőíves felmérés alapján

A továbbiakban a szuburbanizáció térbeni-társadalmi hatását már nem az egész miskolci agglomerációra, hanem a szuburbia 10 településének szuburbán lakóira koncentrálni elemezzem. Hangsúlyt fektettem az egyes települések különböző jellegű társadalmi sajátosságaira (pl. a lakosság szociális, anyagi helyzete, foglalkoztatási- és lakáskörülmények stb.). Ennek alapvető oka, hogy a miskolci szuburbiát lefedő empirikus kutatásunk részben egy hierarchikus tagolt térbeli társadalmi struktúrát, részben egy szignifikáns települések közötti dichotómiát rajzolt ki. A tíz település mindegyike önálló fejlődési pályát járt be, és a hasonlóságok mellett, igen jelentős

különbségek (pl. közlekedési-környezeti adottságok, társadalmi összetétel, gazdasági fejlettség stb.) is megfigyelhetők. Mindezek azonban csak részben magyarázzák azt a tényt, hogy a települések eltérő nagyságú és összetételű népesség számára jelentettek vonzerőt az elmúlt évtizedekben.

Az adott település vonzóvá válásáért az önkormányzatok is sokat tettek. A szuburbanizációt markánsan befolyásolta, hogy 2005-től – Európai Unió forrásokat is felhasználva – a települések önkormányzatai a lakosság számának gyarapodása helyett/mellett nagyobb hangsúlyt fektettek a helyi gazdaság erősítésére (pl. Kistokaj, Mályi stb.). A foglalkoztatás bővítés (pl. Kisgyőr, Bükkszentkereszt stb.), illetve az ipari parkok cégei által fizetett helyi iparűzési adó növelése (pl. Alsózsolca, Felsőzsolca stb.) vált fontossá, mert ebben látták a jövő településfejlődési/fejlesztési irányait és forrásait. Ennek értelmében a terepbejárás alkalmából több agglomerációs településen megfigyelhető volt a gazdasági-kereskedelmi célú területek erőteljes arányának növekedése (*Kristóf A. 2017*). Erre jó példa a kedvező közlekedéshálójai elhelyezkedésű Mályi és Kistokaj. E településeken a fejlesztés súlypontja az új lakóterületek kijelöléséről és a betelepülés támogatásáról a helyi gazdaság bővítésére, az új vállalkozások letelepedésének preferálására helyeződött. (*Kristóf A. 2017*).

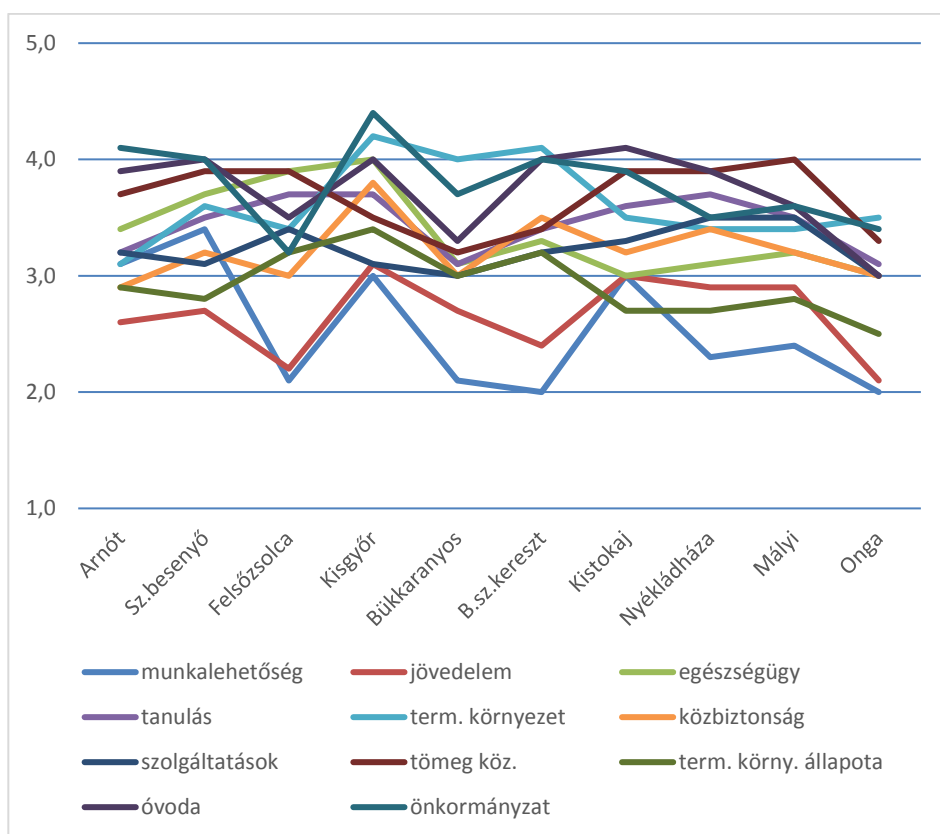
VII.1.1. A miskolci szuburbia társadalmi állapotát meghatározó tényezők

A szuburbán települések felmérését megalapozó kérdőív kérdései során kiemelt figyelmet fordítottunk a szuburbanizáció térbeli-társadalmi következményeire (pl. foglalkoztatás, munkahely, iskolai végzettség, szolgáltatások igénybevétele, kapcsolat intenzitása Miskolccal stb.) és a lokális társadalmi-gazdasági élettel való – különböző dimenzióban megjelenő – elégedettségre. A lakossági felmérés kiterjedt a háztartások szerkezetének és összetételének vizsgálatára, illetve a családok jövedelemének, anyagi helyzetének, illetve a foglalkoztatási állapotot jelző tényeknek a megismerésére (*Melléklet: Kérdőív*).

A kérdőíves felmérések egyik prioritása a lakóhellyel kapcsolatos elégedettség szintjének elemzése. Eltekintve a külső tényezők (pl. önkormányzatok szerepe stb.) részletes elemzésétől, amelyek ezt is befolyásolják, néhány nagyon fontos általános és települések közötti differenciát jelző eredményre kívánok rámutatni.

Az elégedettség szintjének alakulását bemutató elemzésünkben az objektív tényezőkre fókuszálunk, nem vitatva a szubjektív indokok és magyarázó tényezők (pl. családi okok, egzisztenciális elemek, eltérő települési adottságok stb.) fontosságát.

A megkérdezettek elégedettsége – elemeit az ötfokozatú skálán a szuburbán települések átlagával mutatjuk be – a lakóhellyel és az ott található munkahelyekkel, szolgáltatásokkal és adottságokkal átlagos volt (22. *ábra*). A szuburbán lakosok legkevésbé a településükön található munkalehetőségekkel (2,3) és a jövedelmi helyzetükkel (2,6) voltak elégedettek. Az átlagnál elégedettebbek voltak az egészségügyi szolgáltatással (3,6), a tömegközlekedéssel (3,9) és a gyermekeik tanulási lehetőségeivel (3,5). A természeti környezettel igen (3,7), a közbiztonsággal (3,1) és a kereskedelmi szolgáltatásokkal (3,2) kevésbé voltak elégedettek.

22. ábra: A szuburbán lakosság elégedettségi indexe (2016)

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

Az óvodai ellátással (3,7) kapcsolatban átlag feletti elégedettségi értékeket kaptunk. A településükkel és önkormányzatával szintén átlag feletti volt a megkérdezettek elégedettsége. A válaszok természetesen nagymértékben függtek a háztartásokban élők anyagi, iskolázottsági és szociális helyzetétől is.

VII.1.1.1 A háztartások és családok helyzete

A vizsgált háztartások csaknem felében két generáció él, leggyakrabban három személy volt egy háztartásban. A háztartásfőn kívüli az első együtt élő személy 75 százalékban a feleséget jelentette, a 2. és 3. személy (a háztartások 3. és 4. tagjai) pedig 85 százalékban a gyermekeket. A megkérdezett lakosok hozzávetőleg 70 százalékának van gyermeke, és átlagosan egy gyermek (maximum 18 éves, vagy felsőfokú intézménybe járó) jelenleg is a közös háztartásban él. A háztartásokban élő tanköteles korú gyermekek átlagos száma sajnos nem érte el az egy főt. A felnőtt lakosság közel fele házastársi kapcsolatban, míg további 6-7 százalékuk élettársi kapcsolatban él, az

elváltak aránya 10 %. A kérdőíveket kitöltők körében a nők többségben (63,4%) voltak, csak Bükkaranyoson válaszolt több férfi (15. táblázat).

15. táblázat: A válaszadók nemek szerinti megoszlása és korstruktúrája

Település	Népesség 2015	Nők				Férfiak				Összesen
		18–30	30–45	45–60	60–x	18–30	30–45	45–60	60–x	
		év								
Arnót	2420	15	21	50	24	9	6	21	25	161
Sz.besenyő	4181	0	21	18	9	3	9	21	6	87
Felsőzsolca	6521	3	39	30	30	0	9	18	27	156
Kisgyőr	1680	3	12	6	15	0	3	3	6	48
Bükkaranyos	1478	0	6	0	0	3	3	3	0	15
B.sz.kereszt	1206	9	24	0	0	0	0	12	9	54
Kistokaj	2084	6	24	27	21	6	21	18	9	132
Nyékládháza	4876	0	3	15	18	0	3	6	9	54
Mályi	4016	0	24	36	15	0	9	18	3	102
Onga	4746	14	23	51	17	8	20	25	8	166
Összesen	28462	50	197	233	149	29	83	145	102	975

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

A megkérdezettek között kevés volt a 30 év alatti lakos és viszonylag magas a 60 év felettiek aránya (25,7%), e tekintetben Arnót, Felsőzsolca és Kistokaj is átlag feletti értékekkel szerepelt.

VII.1.1.2 A munkahely és jövedelem

A megkérdezett aktív keresők (403 fő) alig tíz százaléka (41 fő) volt helyben foglalkoztatott (pl. közmunkások, fizikai munkások egy része stb.), s a válaszadó aktív keresők közel kilencven százaléka Miskolcon dolgozott. A kutatás során külön kérdésekkel vizsgáltuk a munkanélküliek helyzetét. A kapott adatokat elemezve azt a következtetést vontuk le, hogy a szuburbán háztartásokban élők mindössze 3,5 százaléka munkanélküli. A szuburbán társadalom összetételét a foglalkoztatottak gazdasági ágak szerinti differenciái is jól tükrözik. A foglalkoztatottak 13,4 %-a egyéni vállalkozó volt, de kiemelkedően magas a szellemi foglalkozásúak (36,7%) aránya is, a kettő együttesen elérte az 50%-ot (16. táblázat). A települési és nemek szerinti differenciáltságot tekintve Arnót a női egyéni vállalkozók, Felsőzsolca, Kistokaj, Mályi és Onga a női és férfi szellemi foglalkoztatottak magas arányával emelkedett ki. A foglalkoztatottság e szegmensei szoros kapcsolatot mutatnak a megkérdezett háztartások jövedelem szerinti differenciálódásával. A háztartások közel kétharmadában legalább egy személy állandó alkalmazotti fizetésben részesült, ötödében pedig legalább egy öregségi nyugdíjas élt.

16. táblázat: Az aktív kereső válaszadók foglalkoztatottsága

Település	Nők						Férfiak						Összesen
	Egyéni váll.	Szellemi fogl.	Szaktmunkás	Fizikai m.	Közmunkás	Egyéb	Egyéni váll.	Szellemi fogl.	Szaktmunkás	Fizikai m.	Közmunkás	Egyéb	
Arnót	23	16	5	1	3	13	1	7	0	2	0	14	85
Sz.besenyő	0	9	1	0	0	6	2	5	4	1	0	2	30
F.zsolca	0	12	1	1	1	12	1	6	3	0	0	10	47
Kisgyőr	1	5	0	1	0	6	1	2	0	0	0	1	17
B.aranyos	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	5
B.szentk.	1	5	1	0	4	0	2	2	1	0	0	2	18
Kistokaj	2	8	2	2	0	13	1	6	2	3	0	7	46
Nyéklád.	0	5	0	0	0	7	0	3	0	0	0	2	17
Mályi	4	11	0	0	0	6	6	7	0	0	0	2	36
Onga	3	20	7	7	0	11	5	17	14	9	0	9	102
Összesen	34	92	17	12	8	75	20	56	24	15	0	50	403

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

A háztartások átlagosan egyötöde az alsó jövedelmi kategóriába (75-100 ezer Ft/fő/hó) tartozott, ez az arány azonban Mályin nem érte el a 10 százalékot, Kistokajban pedig mondhatni senki sem került e kategóriába. A felmérés legneuralgikusabb kérdése ez volt, ezért a háztartások pénzügyi viszonyait árnyalhatjuk, ha az iskolai végzettséget (17. táblázat) és az egy főre jutó SZJA-alapot is figyelembe vesszük.

Arra a kérdésre, hogy jelenleg miből élnek, a válaszokból kiderült: az egyedül élők több mint fele (53 százalék) nyugdíjas, azonban ez az arány a nem egyedül élőknél csak 15%-ot tett ki. A háztartásokban a főállásban dolgozók aránya mintegy 65%. Arra a kérdésre, hogy az elmúlt két évben változott-e jövedelmi helyzetük, a megkérdezettek fele igennel válaszolt. Ennek okait tudakozó kérdésre – a változásról beszámoló – 79%-a azt nyilatkozta, hogy negatív irányba alakult helyzetük, ebből: 40 % szerint jelentősen romlott, 39 % szerint kissé romlott a pénzügyi helyzetük. Mindez annak fényében érthető, hogy a svájci frankban felvett hitelek törlesztő részletei a „forintosítás után” sem változtak. Az elmúlt nyolc évben a forint 20%-kal inflálódott a svájci frankhoz és az euróhoz képest. Ugyanakkor a válaszadók megközelítőleg egyötöde arról számolt be, hogy kis mértékben javult anyagi helyzete. A jövedelemviszonyokon túlmenően rákérdeztünk a tartozásokra, díjhátralékokra is. Válaszadóink 17 %-a azt állította, hogy díjhátraléka van, zömük lakásfenntartási költségekkel küszködött.

VII.1.1.3 Az iskolai végzettség

Az iskolai végzettség területi különbségei hű tükörképei a munkaerő innovativitásának, de a megszerzett tudásszint egyre erőteljesebb hatással van egy adott társadalmi csoport gazdasági teljesítményére is. A vizsgált települések szuburbán társadalmi csoportjait tekintve a népesség kitelepülése kvalifikációs cserearány javulást eredményezett. A megkérdezettek több mint kétötöde diplomával rendelkezett. Az adataink alapján megállapítható, hogy a miskolci szuburbia területére közepes és magas iskolázottsággal rendelkezők érkeztek, markáns települési differenciáltsággal (17. táblázat). A 975 megkérdezett lakos közül mindössze 25 főnek (2,5%) volt a középiskolai végzettségénél alacsonyabb végzettsége, a megkérdezett szuburbán lakosok egyharmada szakiskolai vagy szakközépiskolai végzettséggel rendelkezett. A települések közötti iskolázottsági és az ehhez szorosan kapcsolódó értelmiségi és szellemi foglalkoztatási értékek határozott töréseket mutatnak.

17. táblázat: A válaszadók iskolai végzettsége

A település neve	Nők				Férfiak				Összesen
	Szakiskola	Szakközépiskola	Gimnázium	Diploma	Szakiskola	Szakközépiskola	Gimnázium	Diploma	
Arnót	12	34	14	36	3	18	11	29	157
Sz.besenyő	1	15	3	27	12	6	1	20	85
Felsőzsolca	9	27	12	54	6	15	12	21	156
Kisgyőr	1	3	3	27	0	3	0	9	46
Bükkaranyos	1	0	0	5	0	3	3	3	15
B.szentkereszt	1	12	9	9	2	6	3	9	51
Kistokaj	3	21	27	21	9	9	18	18	126
Nyékládháza	3	6	12	15	0	6	0	12	54
Mályi	5	16	19	24	3	6	6	15	94
Onga	10	26	21	48	5	25	10	21	166
Összesen (fő)	46	160	120	266	40	97	64	157	950
Összesen (%)	8	26,8	20,7	44,5	10,5	28,2	18,6	42,9	100+100

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

A miskolci szuburbiaiban élő diplomások területi elhelyezkedése is igen koncentrált, mindössze öt településen (Szirmabesenyő, Felsőzsolca, Kisgyőr, Kistokaj, Mályi) haladta meg az átlagot. Kisgyőr értelmiségi és egyéb szellemi foglalkozású szuburbán lakosai – akiknek döntő többsége a felsőfokú végzettségűek közül kerül ki – Miskolcon az oktatásban, a közigazgatásban, az egészségügyben és egyéb társadalmi-gazdasági szolgáltató ágazatokban dolgoznak. A társadalmi szegregációs gondokkal küzdő Felsőzsolcán jelentős az értelmiségi, magasan kvalifikált lakosok aránya, azonban alig néhány utcába koncentrálódnak. A fragmentált elkülönülés súlyos gondja e kisvárosnak, ami igen jelentős érdek-konfliktusokat is generál.

VII.1.1.4 A lakóhely jellegzetességei

A megkérdezettek több mint fele (58,6 százalék) lakótelepi lakásból, negyede iker- vagy családi házból, egyhatoda újabb építésű társasházból (sorház, téglablokkos ház) költözött ki. A lakások közel 80%-ban saját tulajdonban voltak, az albérletből kiköltözők aránya 15%. Az önkormányzati lakások aránya alacsony, mert a kiköltözést megelőzte a privatizáció (18. táblázat).

18. táblázat: A kiköltözés mozgatórugói a miskolci szuburbán településeken

Település	A korábbi lakás								Összesen
	tulajdon szerint			jellege szerint					
	Magánlakás	Albérlet	Önkormányzati	Kertes ház	Sorház	Panel 5 emeletnél kevesebb	Panel 5 emeletnél több	Tégla - blokkos	
Arnót	109	32	20	33	16	64	32	16	161
Sz.besenyő	67	13	7	39	4	11	17	16	87
Felsőzsolca	140	9	7	48	4	41	54	9	156
Kisgyőr	37	5	6	5	3	14	19	7	48
Bükkaranyos	12	1	2	2	1	4	5	3	15
B.szentkereszt	45	7	2	29	5	15	3	2	54
Kistokaj	107	11	14	35	18	34	41	4	132
Nyékládháza	42	5	7	12	3	19	17	3	54
Mályi	100	1	1	15	8	41	32	6	102
Onga	113	38	15	26	21	73	36	10	166
Összesen	772	122	81	244	83	316	256	76	975

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

A kérdőívek alapján az is bebizonyosodott, hogy a miskolci privatizált lakásokból elköltözők új lakóhely választásában fontosak voltak a munkahelyi és családi kapcsolataik, valamint az anyagi biztonság. Pontosabban nem volt mindegy, hogy az eladott miskolci lakás a városon belül hol volt és mennyit ért. Egy nagyobb avasi lakótelepi lakás magasabb ingatlanértéke a jobb presztízsű déli agglomerációban (pl. Kistokaj, Mályi stb.) adott lehetőséget új lakóhely választására, míg egy diósgyőri vagy felső-majláthi lakótelepen eladott – a privatizáció idején olcsón megvásárolt – lakás értéke a keleti agglomeráció településeiben (pl. Onga, Felsőzsolca, Arnót stb.) volt elegendő az új ingatlan megvásárlására. Bükk-szentkereszt, Szirmabesenyő és részben Kisgyőr adatai jelzik, hogy a miskolci szuburbán folyamatokra sem az volt jellemző, hogy az egyszerű panelből a kertes házba költözés folyamata játszódott le. A környezetre igényesebb szuburbán generáció anyagilag tehetősebb rétege minőségi cserét is végrehajtott, azaz a miskolci kertes vagy sorházat eladva költözött a magas presztízs értékű településekre, vállalva a közlekedési és egyéb vonalas infrastruktúra kiépítetlenségéből származó hátrányokat is.

A miskolci szuburbán településekről megállapítható, hogy a megkérdezettek 60%-a azért költözött ki a városból, mert ott nem engedhetett meg magának nagyobb lakást vagy családi házat. A megkérdezettek 70%-a pedig azért választott új lakókörnyezetet, hogy tágasabb házban és sokkal jobb életkörülmények között éljen. A válaszadó 975 háztartás kertes házainak átlagos alapterülete 104 m². A saját lakás ténye is kedvezően alakult. E tekintetben valamennyi településen 98% feletti értékek voltak a jellemzők.

A település, amelybe költöztek csak részben váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az önkormányzati településfejlesztési politika 2008 után hiába támogatta a betelepedést, a kezdődő pénzügyi válság hatására ezek a lehetőségek a lakosok tekintetében lekorlátozódtak. Az empirikus kutatás eredményei azt mutatják, hogy 2016-ban a miskolci szuburbiában élő megkérdezettek 25%-ának volt hiteladóssága. A kérdőívek tanúsága szerint az adóssággal rendelkező megkérdezettek több mint felének (57%), ez komoly problémákat, olykor megoldhatatlan anyagi gondokat okozott. A kérdőívünk összesített eredményei szerint a szakmunkás és szakközépiskolát végzettek (39,8%) felülreprezentáltak, míg a felsőfokú végzettségűek alulreprezentáltak voltak (16,4%) a lakáshitellel rendelkezők között. Az ingatlant terhelő hiteladósság többeket kényszerített az „álomlakás” eladására és az elköltözésre. E folyamatot felerősíti a 2015-től meginduló lakásár-emelkedés, mely elérte a miskolci szuburbia településeit is.

A lakóhelyhez kapcsolódó problémák másik forrása a roma népesség. Mind a kérdőíves felmérés, mind a prominens személyekkel folytatott beszélgetések alkalmával gyakran előkerült e téma. Nem a roma népességgel van probléma, hanem azzal az értékrenddel és viselkedéskultúrával, amelyet képviselnek és megvalósítanak. A probléma ott eszkalálódott leginkább, ahol magas a roma népesség gettósodása (pl. Onga, Alsó- és Felsőzsolca stb.).

VII.1.1.5 Az ellátás-szolgáltatás

A kérdőíves felmérés során a szolgáltatások igénybevételét és megítélését több kérdéssel is mértük. Az újonnan kiköltözők Miskolcon magasabb színvonalú szolgáltatásokat kaptak és ezt szeretették volna megkapni az új településeken is. Néhány év alatt azonban bebizonyosodott, hogy a 2001-től megújuló állami lakástámogatási rendszer veszélyei (pl. fejlesztési szempontok háttérbe szorítása, alapellátás és szolgáltatások alacsonyabb színvonala stb.) realitássá váltak és máig ható súlyos következményekkel járnak. A szuburbán generáció tagjainak véleménye szerint a hiányzó infrastruktúra kiépítésének forrásait – napjainkban is az állami – önkormányzati beruházásokban és nem a saját forrásokban látják.

Az alapszolgáltatások széles csoportjára rákérdezve megállapítható, hogy mindössze az egészségügyi szolgáltatások (házi orvos, gyógyszerár) helyi igénybevétele a domináns (19-20. táblázat). Mindezek ellenére a kérdőívekre adott válaszok szerint a szuburbán lakosok közel 70 %-a gondolja azt, hogy településükön hiányzik vagy nem megfelelő valamilyen egészségügyi alapszolgáltatás. Az egészségi állapot szubjektív megítélésének vonatkozásában egy ötfokozatú skálán a megkérdezettek 3,8 átlagot értek el, amely a jó állapothoz közelít.

19. táblázat: A válaszadók kapcsolata a lakóhellyel

Település	Helyben igénybe vett szolgáltatások száma											Összesen
	Általános isk.	Közép-iskola	Háziorvos	Gyógyszertár	Bank	Takarék-szövetkezet	Benzinkút	Autószalon	Fodrász	Kozmetikus	Nagyobb bevásárlás	
Arnót	48	0	135	110	2	4	6	56	62	50	0	161
Szirmabesenyő	36	0	68	46	0	16	10	7	10	8	0	87
Felsőzsolca	34	6	119	114	6	16	9	17	27	25	1	156
Kisgyőr	12	0	27	19	0	0	0	0	12	12	0	48
Bükkaranyos	4	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	15
Bükkszentkereszt	20	0	48	39	0	2	0	6	28	16	0	54
Kistokaj	32	0	78	81	2	2	12	16	42	34	0	132
Nyékládháza	16	0	42	35	4	12	22	12	18	14	0	54
Mályi	18	0	72	59	0	0	0	3	15	5	0	102
Onga	54	0	111	53	0	58	0	23	98	42	0	166
Összesen (fő)	274	6	709	556	14	110	59	140	312	206	1	975

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

20. táblázat: A válaszadók kapcsolata Miskolccal

Település	Miskolcon igénybe vett szolgáltatások száma											Összesen
	Általános iskola	Középiskola	Háziorvos	Gyógyszertár	Bank	Takarékszöv.	Benzinkút	Autószalon	Fodrász	Kozmetikus	Nagyobb bevásárlás	
Arnót	58	118	26	51	116	78	78	46	46	42	138	161
Szirmabesenyő	46	36	19	41	48	12	16	16	17	17	28	87
Felsőzsolca	38	52	37	42	70	12	66	52	36	28	44	156
Kisgyőr	10	14	21	29	28	10	26	22	20	12	16	48
Bükkaranyos	6	4	6	15	10	8	10	10	10	10	5	15
Bükkszentkereszt	14	18	6	15	36	10	34	24	4	6	18	54
Kistokaj	28	60	54	51	74	36	72	60	36	32	44	132
Nyékládháza	6	10	12	19	26	4	16	4	8	6	18	54
Mályi	32	30	30	43	14	1	13	14	12	4	93	102
Onga	76	136	55	113	86	22	83	44	68	71	148	166
Összesen db.	314	478	266	419	508	193	414	292	257	228	552	975
%	32,2	49,0	27,3	43,0	52,1	19,8	42,5	29,9	26,4	23,4	56,6	100

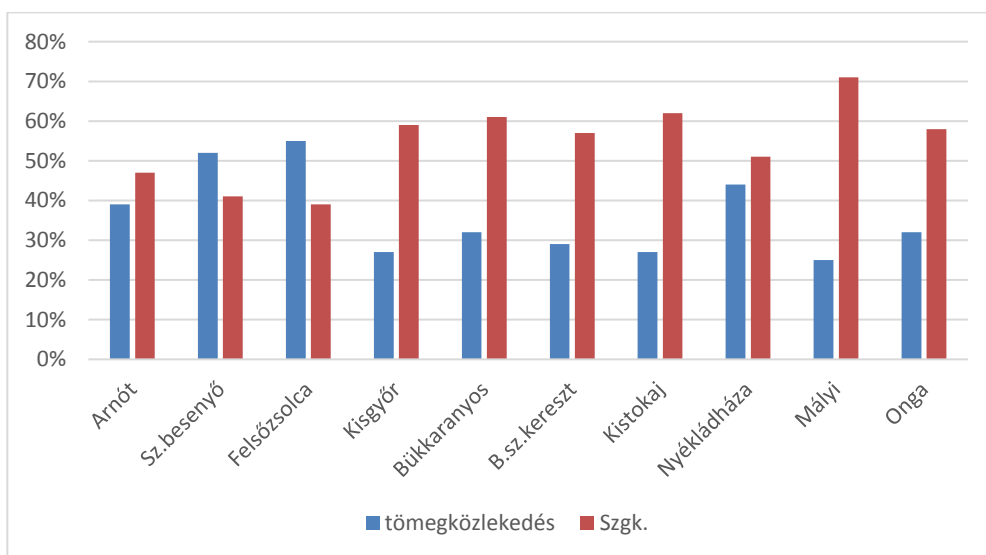
Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

A legegészségesebbnek a kisgyőri és a bükkszentkereszti, illetve a kistokaji szuburbán lakosok gondolták magukat, míg a legrosszabb egészségi állapotról az ongaiak és a szirmabesenyőiek számoltak be. Meglepő, hogy a hölgyek által jobban preferált kozmetikai szolgáltatásoknak alig kétötödét jelenti az új lakóhelyi szolgáltatás, zömmel ezeket is Miskolcon veszik igénybe a szuburbán generáció tagjai.

A többi szolgáltatás tekintetében Miskolc dominanciája megkérdőjelezhetetlen, irreálisan magasnak tűnik a középfokú oktatás és a nagyobb bevásárlások hegemon adatsora, pedig mindössze a lakosság racionálisan gondolkodó és cselekvő hétköznapijait tükrözi. E tekintetben a leghomogénebb a miskolci szuburbia, jól tükrözve, hogy mely szolgáltatásokkal elégedettek és melyekkel nem.

VII.1.1.6 A személyi motorizáció és a tömegközlekedés

A miskolci szuburbiában élők közlekedési szokásait vizsgáló kérdőíves felmérésünk eredménye szerint, a megkérdezettek 53%-a közlekedik napi szinten személygépkocsival, 32%-uk pedig a tömegközlekedést választja, akkor is, ha ez időben több utazást jelent (23. ábra).

23. ábra: A szuburbán lakosság viszonya a tömegközlekedés és a személyautó használatához

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

Felmérésünkben választ kaptunk arra is, milyen eltérések tapasztalhatók a személygépkocsit használók arányában a különböző társadalmi csoportok között. Eredményeink szerint a magasabb státuszúak körében, magas a személygépkocsit használók aránya (73%), míg a kevésbé tehetős szuburbán népesség körében ez jóval alacsonyabb (22%), és egyúttal ők a legkevésbé elégedettek a településükön a munkalehetőségekkel (2,2) és a tömegközlekedéssel.

A személygépkocsi fenntartása magas költségekkel jár, amit nem tud mindenki vállalni. Természetesen a szuburbán életformához nélkülözhetetlen lenne, az elővárosi sajátosságokat is figyelembe véve. Az utóbbi években az egyéni közlekedés költségeinek emelkedése miatt a kevésbé tehetős szuburbán népesség körében drasztikusan csökkent a személygépkocsira alapozott kapcsolattartás Miskolccal, s mindez hatással lehet a kiköltözések alakulására és a kapcsolatok intenzitására Miskolccal, s vélhetően a jövőben tovább fogja mérsékelni azt.

VII.1.1.7 Szabadidő

A kérdőívben különféle, a szabadidő eltöltésére vonatkozó kérdést is feltettünk. A megkérdezettek mintegy fele (52,3%) az elmúlt egy évben egy hetet meghaladó tartós szabadságon volt, és ez alatt közel harmaduk (31,8%) elutazott belföldre üdülni-pihenni, míg a külföldre utazók aránya 20,2% volt.

A szabadidő eltöltése azonban leggyakrabban az informális kapcsolatok köré szerveződik, azaz a családi, baráti, rokoni kapcsolatok és tevékenységek bukkannak fel. A szabadidő eltöltésének a lehetőségeit leginkább a pénzügyi helyzet befolyásolja, hiszen ezek a kimozdulási formák magasabb költségekkel is járhatnak.

A szabadidő eltöltésének egy másik szegmense, amikor az új lakókörnyezet rendezvényeit látogatják a szuburbán lakosok, megismerve a település tradicionális értékeit és sajátosságait. A kérdőívekre adott válaszok jelzik a szuburbán társadalom zárkózottságát, a lakosok egynegyede egyáltalán nem, közel hatvan százaléka pedig csak alkalmanként (évente 2-3 db) vesz részt a helyi rendezvényeken (21. táblázat).

21. táblázat: A szuburbán lakosok beilleszkedés az új környezetbe

Település	Részvétel a helyi rendezvényeken			Össz.
	Mindegyiken	Alkalmanként	Nem jár	
Arnót	23	108	30	161
Sz.besenyő	9	57	21	87
Felsőzsolca	3	93	60	156
Kisgyőr	12	27	9	48
Bükkaranyos	1	13	1	15
B.szentkereszt	36	15	3	54
Kistokaj	27	63	42	132
Nyékládháza	9	24	21	54
Mályi	17	47	38	102
Onga	33	110	23	166
Összesen	170	557	248	975

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

Az átlagtól magasabb az aktivitás Kisgyőr, Kistokaj, Arnót és Bükk-szentkereszt esetében, amely áttételesen az önkormányzati programok szerepét és attraktivitását is értékeli.

VII.1.1.8 Lokalitas

A miskolci szuburbiában élők jelentős többsége (a megkérdezettek több mint kilencszázada) nem szándékozik elköltözni a jelenlegi otthont adó településről. annak ellenére, hogy a spontán területi folyamatok felerősítették a szuburbanizáció kedvezőtlen hatásait. A kutatási eredmények a lakóhelyi mobilitást és a lakóhelyi költözési szándékokat tekintve meglepően homogének, gyakorlatilag alig van elköltözési, illetve Miskolcra történő visszaköltözési szándék. A megkérdezett 975 fő közül, mindössze 2-3% akar elköltözni, akkor is, ha anyagi helyzete lehetővé tenné. Akik költözni szeretnének, az ő válaszaik többségében valamivel negatívabbak, ez leginkább a munkalehetőségek esetében volt így.

Mindez nem azt jelenti, hogy a szuburbán generáció több mint 95 %-a jól érzi magát lakóhelyén és sikeresen beilleszkedett az adott település társadalmába (sőt az elégedetlenségük fokozódott, nem járnak a települési rendezvényekre, bezárkózás és befelé fordulás vált dominánssá stb.), sokkal inkább azt, hogy a megkérdezettek mobilitási hajlandósága drasztikusan visszaesett. Az elköltözni vágyók elsősorban azok közül kerülnek ki, akik nem is szeretnek az adott településen élni. Mindez összefügg a társadalmi, demográfiai helyzetükkel (pl. családi állapot, életkor stb.).

Az elköltözés kérdéskörét tekintve a kérdőívek adatainak feldolgozása nyomán az alábbi sajátosságokat fogalmazhatjuk meg:

a, akik inkább elköltözni szeretnének (azaz a kérdőíveket kitöltők átlaga fölötti az elköltözési hajlandóságuk):

- fiatalabbak, általában 40 év alattiak (44 %-uk költözne)
- alacsony jövedelműek és középfokú iskolai végzettségűek (63,2%-uk költözne)
- egyedülállók 37,5%-a költözne, miközben a kérdőívet kitöltők (minta) közötti arányuk csak 18,3%
- a mintabeli átlagát meghaladta a 40-49 éves (21%) és az 50-59 éves (27,5%) korosztály költözési hajlandósága is
- a mintabeli átlagot meghaladta a szakközép, illetve szakmunkásképzőt végzettek (53,8%), valamint meglepő módon a diplomások (20,5%) elköltözési igénye
- az átlagot meghaladta a magas jövedelemmel rendelkezők csalódottsága is (elköltözne 29,4%-uk)

b, akik inkább nem költöznének (azaz a kérdőíveket kitöltők átlaga alatti az elköltözési hajlandóságuk):

- a 60 évnél idősebb korosztály tagjai (15%)
- a közepes jövedelemmel rendelkezők (32,4%).

A kérdőívekben arra is rákérdeztünk, hova költöznének? Nem meglepő módon a válaszadók több mint egyharmada (35,2%) a miskolci agglomerációs övezeten belül másik településen keresett vagy keresne magának új otthont. Figyelemre méltó, hogy a válaszadók 25,3%-a már az agglomerációs övezeten túl található másik települést választja, vagy választaná. E tekintetben Budapest prioritása (41,2%) mellett kedvező

környezeti potenciállal rendelkező Borsod-Abaúj-Zemplén megyei hegyvidéki települések (20,3%) és a dunántúli megyeszékhelyek (19,4%), valamint a külföld (15,9%) a preferenciai sorrend.

A „hely szelleme” egyre fontosabb szerepet játszik a modern és posztmodern társadalomban. Az újonnan beköltözőknek különösképpen nehezíti a helyzetét, hogy nem kapcsolódnak az adott településhez semmilyen gyökerekkel. Eltér a két lakossági csoport a vitáikban és térben is egymástól, ami kellőképpen megnehezíti a kommunikációt. E tények el kell, hogy gondolkoztassák a települések vezetőit is.

A fejlődés jövőbeni alapjait már nem a jómódú miskolci középosztály odavonzásában, hanem a helyi erőforrások hatékony kihasználásában, és a helyi gazdaság fejlesztésében látják. A települési önkormányzatok munkáját értékelve a kisgyőriek (4,4) és a kistokajiak (4,3) a legelégedettebbek, míg a legelégedetlenebbek az ongaiak (3,1), akik – e tekintetben – a tömeges elszegényedést, a magas munkanélküliséget és a közbiztonság hiányát sorolták az első három helyre.

A szuburbán generáció értékrendjében elsősorban a család jelenik meg értékformáló tényezőként, majd a megbecsülést és a személyes szabadságot tartják fontosnak a lakosok. A lakókörnyezet és a családi ház konformitása csak a negyedik-ötödik helyre került.

A gazdasági válság megváltoztatta az agglomerációs-szuburbanizációs települések szuburbanizációval kapcsolatos érdekeltségeit. A korábbi terjeszkedést támogató elképzeléseket fel kellett, hogy váltsa, egy hatékonyabb a lakosságszám stabilizására irányuló elképzelés.

A fenti folyamatok hatással vannak az agglomerációban zajló szuburbanizációs folyamatokra is, visszafogják azokat. A felmérés alapján bebizonyosodott, hogy a szuburbán életformával együtt járó költségek jelentős növekedése, a szuburbán generáció fásultsága, az egykori „presztízs életterek” leromlása, továbbá a pénzügyi-gazdasági válság hatásai egyaránt hozzájárultak ahhoz, hogy visszaszorult a szuburbán életformát vállalni akarók és tudók köre. A roma etnikum magasabb arányú jelenléte döntően befolyásolta a város körüli szuburbán folyamatok irányát, társadalmi differenciáltságát és területi-települési sajátosságait. A Miskolchoz kapcsolódó szuburbán települések kettőssége – véleményünk szerint – a jövőben is tartósan fennmarad, s a várható társadalmi-gazdasági folyamatok csak a további differenciálódás mértékét, sebességét és ütemét fogják befolyásolni.

VIII. ADALÉKOK A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ GAZDASÁGÁNAK FUNKCIONÁLIS, ÁGAZATI ÉS TERÜLETI ÁTALAKULÁSÁHOZ

A magyarországi agglomerációk kialakulásában és formálódásában mind a politikai, mind a társadalmi-gazdasági folyamatok évtizedek óta markánsan megjelentek és napjainkban is hatást gyakorolnak (*Timár J. 1999, Dövényi Z. – Kovács Z. 1999, Kovács Z. 2005, Keil R. – Young D. 2011*). A miskolci agglomeráció legújabb (2014-től) lehatárolásnak alapját – amint ezt már korábban említettem – a nagyvárosi térség központjába irányuló munkacélú ingázás adta.

A gazdaság szereplői közül kiemelt figyelmet fordítottam a működő gazdasági szervezetek ágazati és települési megoszlására, illetve az ipari parkokra, amelyek segíthetik az elmúlt negyedszázad gazdasági folyamatainak helyi sajátosságokhoz igazodó értelmezését és értékelését (*Kovács Z. - Szabó T. 2013, Szabó T. - Szabó B. - Kovács Z. 2014*). Az elvégzett empirikus vizsgálatok segítségével a miskolci agglomerációban zajló gazdasági folyamatokról nemcsak általános megállapítások fogalmazhatók meg, hanem rávilágíthatók az egyes települések differenciálódó átalakulására, illetve a kapcsolódó gazdasági mechanizmusokra is. Mindez csak úgy valósítható meg, ha vázlatosan bemutatom – mint kiindulási és összehasonlítási állapotot – a miskolci agglomeráció gazdasági térstruktúráját a rendszerváltozáskor.

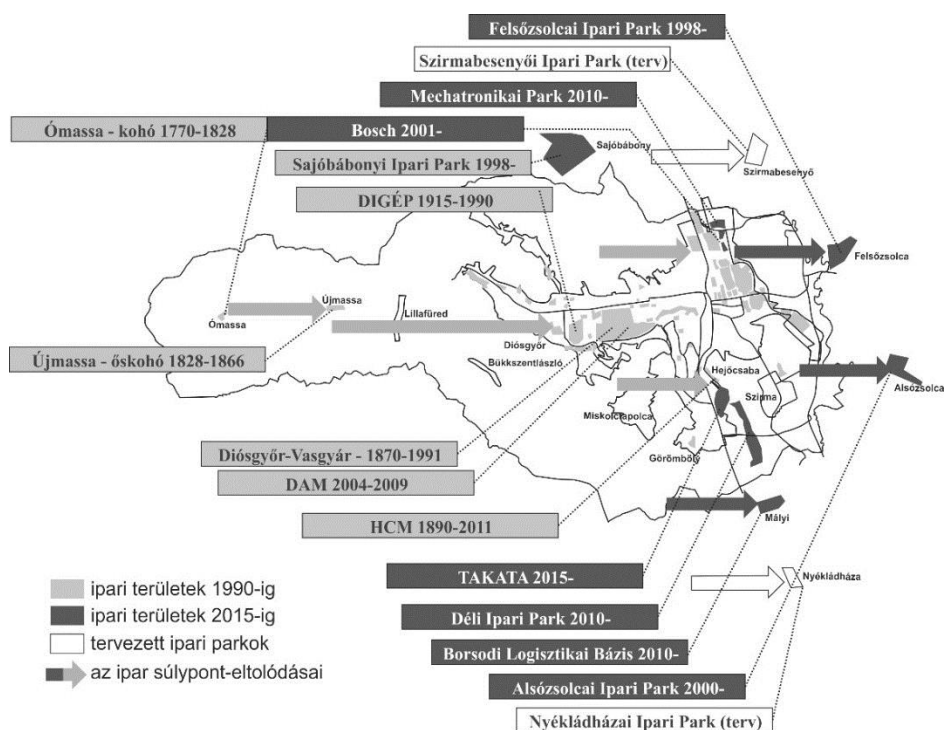
VIII.1. Miskolc és az agglomeráció gazdasági térstruktúrája az 1990-es évek elején

A 20. század végének térformáló geopolitikai és társadalmi eseményei hazánkban is a szocializmusból öröklött gazdasági térstruktúra részleges vagy teljes átalakulása és az új termelési igényekhez történő harmonikus illeszkedés irányába hatnak, még akkor is, ha ebben a folyamatban, az 1990-es években ideiglenesen zavarok keletkeztek (*Koós B. 2004, Szirmai V. 2011, Enyedi Gy. 2012*). Süli-Zakar István szerint az 1990-es években: „a hosszú évekig államilag mesterségesen életben tartott termelő-kapacitások, a torz gazdasági szerkezet, a fejletlen és korszerűtlen infrastrukturális háttér, a sikertelen privatizációk, a több ezer munkanélküli és a nagymértékű elvándorlás jellemezte a Borsodi Iparvidéket. Kormányzati és ágazati döntések sora rendezte át a régió térszerkezetét, sajátos pályára kényszerítve gazdaságát” (*Süli –Zakar I. 1996/b 18. oldal.*).

„Hagyományosan ide települtek a megye meghatározó ipari üzemei, melyek válságának következményeként drasztikusan csökkent a régió eltartó képessége” (*Süli –Zakar I. 1996/b 19. oldal.*). Az állami nagyipar felbomlását követően itt szűnt meg a legtöbb munkahely és a gazdasági szerkezetváltás napjainkig sem fejeződött be (*Süli-Zakar I. 2012*). Süli-Zakar István szerint: „A rendszerváltozás időszakában (1989-1993) Miskolc és az agglomeráció nehézipari vállalataira négy tényező hatott különösen kedvezőtlenül: az elszabaduló infláció, az elavult erőforrások, a hiányzó vállalati menedzsment és az állami támogatások megszűnése. Az ágazati válság a térségben gyorsan tovagyrúzó hatást fejtett ki, mert az iparvidék központjai a

perifériáik fő foglalkoztató, kereskedelmi, szolgáltató, oktatási, közigazgatási centrumai is voltak” (Süli-Zakar I. 1996/b 23. oldal).

Miskolc iparvállalatainak válsága a tradicionális ipari területeket devalválta, az 1990-es évek megoldásai azonban még e „rozsdaovezetek” életben tartására koncentráltak, és ekkor nem következett be újabb súlyponteltolódás (24. ábra).

24. ábra: Miskolc iparának területi elhelyezkedése és súlyponteltolódásai (1770-2015)

Forrás: saját szerkesztés

A rendszerváltozás előtt Miskolc gazdaságának súlypontjait azok az országos és regionális jelentőségű nagyvállalatok jelentették, amelyek több ezer, olykor tízezer főt meghaladó foglalkoztatottal végezték a gazdasági-termelési tevékenységet (Süli-Zakar I. 1988). Miskolc és a régió két meghatározó nehézipari vállalatánál (1. LKM, majd DIMAG Rt., majd DAM Rt.; 2. December 4. Drótművek, majd D&D Rt.) a sikertelen privatizáció által is gerjesztett gazdasági recesszió válságba fordult, amely ágazati, majd regionális kiterjedésűvé vált (Süli-Zakar I. 1996). A drasztikus mennyiségi visszaesés (Diósgyőrben a termelés 2000-re /190 ezer tonna/ az 1985-ös szint /1 millió 70 ezer tonna/ ötödére csökkent) mellett az alkalmazott vas- és acélgyártó technológiák korszerűtlensége volt az egyik legnagyobb probléma.

Az 1980-as évekre a szocialista korszak beruházásainak eredményeként kialakult egy ipari jellegű belső települési gyűrű Miskolc körül, amelyet a specializált iparágak (pl. építőipar-, vegyipari alapanyag-, mérőműszer-, műanyagtermékek gyártása stb.) dominanciája jellemzett, emellett két-három településen bányüzemek, gép- és csavargyárak is működtek. Az agglomeráció északi-északkeleti részén koncentrált a nehézipari és bányászati kapacitás, illetve a vegyipar (pl. Felsőzsolca, Sajószentpéter, Sajóbáony stb.), a déli peremén az építőipari telephelyek sorakoztak (pl. Nyékládháza, Mályi, Hejőcsaba stb.). Az ipari jellegű települések zónája délnyugattól az óramutató járásával ellentétes irányban észak-északnyugatig összefüggően vette körül Miskolcot, azonban a délkeleti agglomerációban kitolódott az agglomeráció határain túl (Böcs, Hernádnémeti) és hiányos volt az ipar jelenléte (*Süli-Zakar I. 1988*). A miskolci agglomerációban ugyanekkor már jelen volt néhány alvótelepülés is (pl. Onga, Kistokaj, Szirmabesenyő stb.).

A rendszerváltozás és a nyomában járó társadalmi-gazdasági szerkezetváltás a korábbi térbeli elrendeződést alapjaiban változtatta meg. A szocialista nagyvállalatok termelési-szervezeti berendezkedése és kapcsolatrendszere néhány év alatt összeomlott. A komplex átalakulási folyamat új munka-lakóhely kapcsolatok megjelenését, illetve a városrégió egyes szektorainak eltérő irányú növekedését, gyarapodását eredményezte. Hasonlóan más hazai nagyvárosokhoz (*Dövényi Z. – Kovács Z. 1999, Kovács Z. 2005, Kozma G. 1998*) és a nemzetközi tendenciákhoz (*Keil R. – Young D. 2011*) e folyamat a miskolci régióban is érvényesült.

Értelemszerűen e változások új szolgáltatások és késztermékek megjelenését eredményezték a miskolci agglomerációban. Sajátos vonzás-kapcsolatok alakultak ki, amelyek a földrajzi térben elhelyezkedő településeket új funkciókkal gazdagították. A folyamat együtt járt a társadalmi alapfunkciók térbeli elkülönülésének fellazulásával, s a korábban monofunkciós társadalmi-gazdasági lokális terekben új városi szerepkörök jelentek meg (*Timár J. 1999*). A működő tőke beáramlása a miskolci agglomeráción belül területhasználati változásokat, szerkezeti átalakulásokat is eredményezett.

A miskolci agglomeráció településeinek 1990-es évekbeli gazdasági állapotát a nagy iparvállalatok (pl. Borsodi Szénbányák, Észak-Magyarországi Vegyiművek, Sajószentpéteri Üveggyár, „ongai” Csavar és Húzottárúgyár stb.) és a működő vállalkozások száma, területi és ágazati specializációjának kettőssége határozta meg. Az egyéni és a társas vállalkozások számáról, valamint a társas vállalkozások méret szerinti eloszlásáról 1995 óta rendelkezünk adatokkal (*Mellélet X. táblázat*). Az 1995-ös adatok szerint Miskolcon az 1000 főre eső vállalkozások száma 68,5, amely érdemben 2012-re sem változott (67,9). Az agglomeráció településeit tekintve megállapítható, hogy 1995-re a vállalkozások száma stabilizálódott, s 2012-re csak kisebb-nagyobb differenciálódás következett be. Természetesen a vállalkozók és a vállalkozások közötti fluktuáció óriási, ezt azonban nem vizsgáltuk, de azt megállapíthatjuk, hogy a társadalom vállalkozást létrehozó és működtető tagjainak száma érdemben nem emelkedett. Az ágazati megoszlás, a főtevékenység jelentősen megváltozott, a mindenkori társadalmi-gazdasági piac igényeinek megfelelően.

Miskolcon és az agglomerációban, az 1990-es években is többirányú társadalmi-gazdasági változások zajlottak. A szuburbán folyamat érintette a városias tér

kiterjedését, a belső összetartozását és változásokat okozott a gazdasági folyamatokban is. A társadalmi szuburbanizáció vizsgálata (*Kristóf A. 2014, 2015, 2016*), – különösen az ingázás volumene – igen gyakran megjelenik a témához kapcsolódó tanulmányokban (*Szirmai V. 2011*), azonban a munkahelyeket biztosító cégek vizsgálata kimarad. A múlt napjainkig érzékelhető konzekvenciáinak elemzése mellett új kutatási feladat: a működő cégek telephelyeinek és nettó árbevételeinek segítségével vázlatosan bemutatni, hogyan alakult át a miskolci agglomeráció gazdaságának térszerkezete napjainkra.

VIII.2. A miskolci agglomeráció gazdasági térstruktúrája napjainkban

A miskolci agglomeráció differenciált gazdasági átalakulása nem csak új infrastruktúra kiépülését (pl. városperemi logisztikai központok, bevásárló központok stb.) eredményezte, hanem az ipari termelés új súlypontjainak (pl. ipari parkok, ipari telephelyek stb.) megerősödését is.

VIII.2.1 A miskolci agglomeráció vállalkozásainak területi-települési helyzete és nettó árbevétele

A miskolci agglomeráció 35 településének működő vállalkozásai jelentős differenciákat mutatnak. A vizsgált cégek 43,7%-a a 20-50 millió Ft közötti, 24,2%-a az 50-100 millió Ft közötti árbevételi kategóriába tartozik, míg 24,5%-uk a 100-500 millió Ft közötti tartományba esik, és mindössze 3,3%-uk éves árbevétele haladta meg az 1 milliárd forintot (22-23. táblázat)

A legnagyobb árbevétellel rendelkező vállalkozások kézenfekvő módon az ipari-vegyipari termeléssel foglalkozó cégek, de kiemelkedő a nagykereskedelmi és a közúti áruszállítással foglalkozó szervezetek megjelenése is az egy milliárd Ft-ot meghaladó árbevétellel rendelkező cégek között.

A több mint kilencvenezer lakossal rendelkező 35 agglomerációs település közül kiemelkednek a kisvárosok, amelyek a népesség 50,7 %-át, a 20 millió forintnál nagyobb (2015. évi) árbevétellel rendelkező cégek 52,3%-át tömörítik (26. táblázat). A kisvárosok és a falvak közötti kiegyensúlyozottság azonban csak látszólagos, a 24-25. táblázatok adatai jelzik, hogy a nagyobb árbevétellel (0,5 milliárd FT felett) rendelkező cégek hatvan százaléka (30 db) az agglomeráció nyolc kisvárosában található, az ötmilliárd feletti árbevétellel rendelkezők pedig Sajóbáonyban, illetve Alsó- és Felsőzsolcán (24. táblázat), azaz a tőkeerős és jelentős árbevétellel rendelkező cégek kisvárosi dominanciája egyértelmű. A falvakban még ma is ritkaság számba mennek az olyan vállalkozások, amelyek minimum tíz főt és ötszázmillió forint feletti nettó árbevételt érnek el.

22. táblázat: A miskolci agglomeráció kisvárosaiban működő vállalkozások száma a 2015 évi nettó árbevétel alapján

Kisvárosok	Népesség (2015)	Működő vállalkozások (1000 főre)		Nettó árbevétel (2015)						
		1995	2012	20-50 millió Ft	50- 100 millió Ft	100- 500 millió Ft	500- 1000 millió Ft	1000 millió Ft felett	Összesen	Összesen 1000fő/ vállalkozás
<i>Felsőzsolca</i>	6521	61,1	62,7	24	19	20	8	3	74	11,35
<i>Sajószentpéter</i>	11679	35,7	36,1	25	15	18	-	-	58	4,97
<i>Nyékládháza</i>	4876	55,4	52,3	19	10	15	3	1	48	9,84
<i>Szikszo</i>	5410	41,5	49,2	20	11	9	-	1	41	7,58
<i>Alsózsolca</i>	5683	35,6	33,7	19	8	5	3	1	36	6,33
<i>Onga</i>	4746	39,3	37,2	16	11	3	2	-	32	6,74
<i>Sajóbábony</i>	2786	29,8	30,3	7	4	7	-	7	25	8,97
<i>Emőd</i>	4785	31,5	36,6	14	3	3	1	-	21	4,39
Összesen	46486	-	-	144	81	80	17	13	335	7,21

Forrás: Opten Cégbkdtár (2016) adatai alapján saját szerkesztés

23. táblázat: A miskolci agglomeráció községeiben működő vállalkozások száma a 2015 évi nettó árbevétel alapján

Községek	Népesség (2015)	Működő vállalkozások 1000 főre		Nettó árbevétel (2015)						
		1995	2012	20-50 millió Ft	50-100 millió Ft	100- 500 millió Ft	500- 1000 millió Ft	1000 millió Ft felett	Összesen	Összesen 1000fő/ vállalkozás
<i>Mályi</i>	4016	74,4	64,7	22	14	14	2	1	53	13,20
<i>Szirmabesenyő</i>	4181	58,2	62,4	23	9	8	1	1	42	10,05
<i>Kistokaj</i>	2084	59,5	73,8	13	9	7	-	1	30	14,40
<i>Hernádnémeti</i>	3421	33,5	28,9	9	4	10	1	-	24	7,02
<i>Arnót</i>	2420	60,9	63,5	8	8	7	-	-	23	9,50
<i>Gesztely</i>	2790	34,2	33,6	7	4	4	-	-	15	5,38
<i>Harsány</i>	2016	30,2	39,9	4	3	5	1	1	14	6,94
<i>Hernádkak</i>	1664	42,1	37,5	4	2	4	1	1	12	7,21
<i>Boldva</i>	2360	22,0	33,8	4	2	3	1	-	10	4,24
<i>Sajólad</i>	2811	26,9	23,3	4	1	2	1	1	9	3,20
<i>Kisgyőr</i>	1680	30,0	34,7	7	-	-	1	-	8	4,76
<i>Bükkszentkereszt</i>	1206	47,6	52,4	5	2	1	-	-	8	6,63
<i>Bükkaranyos</i>	1478	28,2	41,4	6	1	1	-	-	8	5,41
<i>Sajópetri</i>	1387	25,7	29,6	1	1	3	1	1	7	5,05
<i>Újcsanános</i>	861	17,5	25,1	1	4	1	-	-	6	6,97
<i>Sajóecseg</i>	1040	30,9	40,5	2	1	1	-	1	5	4,81

Varbó	1069	23,3	37,7	3	1	1	-	-	5	4,68
Sajókeresztúr	1483	54,4	44,7	3	-	1	-	-	4	2,70
Sajóvámos	2122	36,3	22,7	2	1	1	.	-	4	1,89
Sajókápolna	408	11,7	19,6	2	-	1	-	-	3	7,35
Sajópálfa	728	26,7	38,7	2	-	1	-	-	3	4,12
Alacska	778	15,2	22,5	-	3	-	-	-	3	3,86
Sajólászlófalva	425	26,5	16,3	-	1	1	-	-	2	4,71
Parasznya	1128	22,2	26,1	1	1	-	-	-	2	1,77
Radostyán	601	27,5	39,7	2	-	-	-	-	2	3,33
Kondó	593	18,7	19,6	1	1	-	-	-	2	3,37
Sajósenye	429	20,7	25,0	-	1	-	-	-	1	2,33
Összesen	45179	-	-	136	74	77	10	8	305	6,75

Forrás: Opten Cégtódtár (2016) adatai alapján saját szerkesztés

24. táblázat: A miskolci agglomeráció legnagyobb (1milliárd forint feletti) árbevétellel rendelkező cégei (2015)

Cég neve	Székhely/ Telephely	Nettó árbevétel (millió Ft)	Főtevékenység
EUROFOAM Hungary Poliuretán Gyártó Kft.	Sajóbábony	11 129 921	műanyag termék gyártása
ÖKOIL Alapanyag Előállító és Kereskedelmi Kft.	Sajóbábony	11 068 433	olaj gyártása
SICTA Gyártó, Keresk. és Szolg. Kft.	Felsőzsolca	7 314 483	fémmegmunkálás
Sanmina Magyarország Elektr. Részegységgyártó Kft.	Alsószolca	6 359 287	fémalakítás, porkohászat
KISCHEMICALS Gyártó és Kereskedelmi Kft.	Sajóbábony	5 784 924	mezőgazdasági vegyi termék gyártása
Sajt Kalmár Keresk. Kft.	Sajólád	4 843 776	tejtermék, tojás, zsiradék nagykereskedelem
Fireplace Kft.	Kistokaj	4 147 251	nem villamos háztartási készülék gyártása
KIS Szerelő és Kereskedő Kft.	Sajóbábony	3 779 441	épületgépészeti szerelés
BHS Trans Kft	Szikszó	3 650 160	közüti áruszállítás
BORSOD AGROKER Mezg. Termelőeszköz Kereskedelmi Zrt.	Mályi	2 902 713	gabona, dohány, vetőmag, takarmány nagykereskedelem
EUROLUX-TRANS Nemzetközi Fuvarozási, Száll. és Ker. Kft.	Felsőzsolca	2 811 060	közüti áruszállítás
EMK Észak-Magyarországi Környezetvédelmi Kft.	Sajóbábony	2 521 613	veszélyes hulladék kezelése, ártalmatlanítása
SAJÓKÖRNYÉKI Termelői és Értékesítői Szövetkezet	Nyékládháza	1 851 600	előállat nagykereskedelem
ORBÁN - MORVAI Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	Sajópetri	1 629 280	hulladék nagykereskedelem

KISERŐ Energiaszolgáltató Kft.	Sajóbábony	1 459 424	gőzellátás, légkondicionálás
BENZOL Ipari, Ker. és Szolg. Kft.	Hernádkak	1 258 013	üzemanyag-kiskereskedelem
HUN-Therm Consulting Ker., Szolgáltató és Tanácsadó Kft.	Felsőzsolca	1 197 405	fa-, építőanyag-, szaniteráru-nagykereskedelem
Hőtechnika-Észak Építő és Keresk. Kft.	Sajóecseg	1 084 929	hidegen hajlított acélidom gyártása
SVIP Sajóbábonyi Vegyipari Park Nonprofit Kft.	Sajóbábony	1 053 805	szárazföldi szállítást kiegészítő szolgáltatás
ETÁN '96 Keresk. és Szolg. Kft.	Szirmabesenyő	1 022 118	üzemanyag-kiskereskedelem
FRAMEST Keresk. Szolg- Kft.	Harsány	1 004 895	mezőgazdasági, erdészeti gépek gyártása
Összesen	-	77 874 531	-

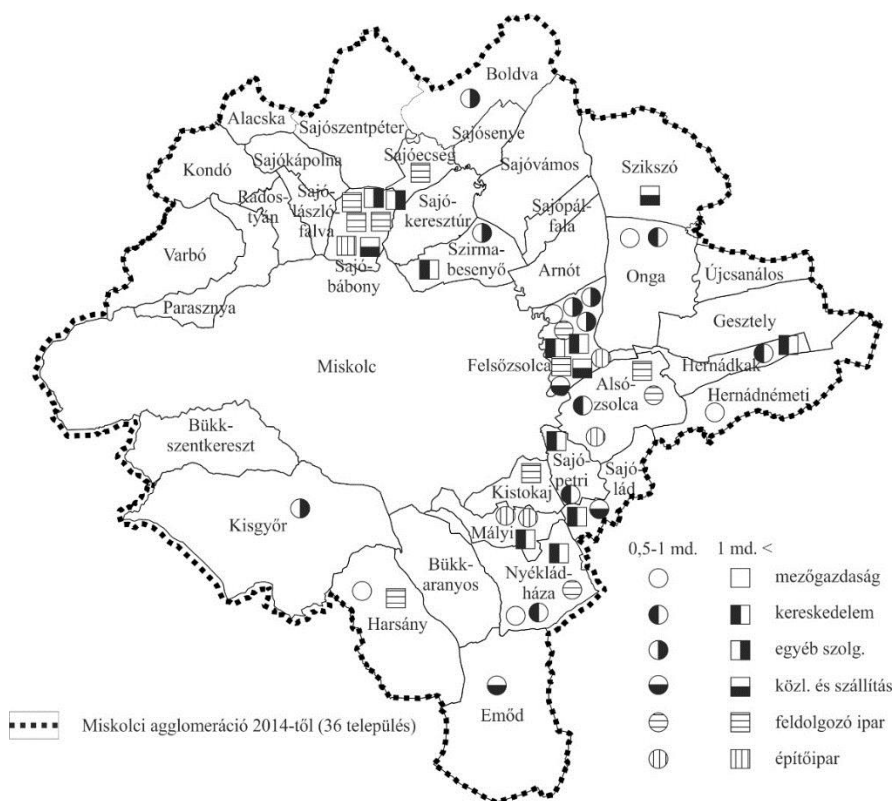
Forrás: Top 100 Borsod-Abaúj-Zemplén megye (2010), ill. Opten Cégekdtár (2016) alapján saját szerkesztés

A 20 millió forint feletti nettó árbevétellel rendelkező cégek 1000 főre vetített értékei jól jelzik a települések differenciáltságát. A kisvárosok esetében is közel négyszeres különbség (Felsőzsolca-Emőd) figyelhető meg. Felsőzsolca, Sajóbábony és Nyékládháza magas értékeiben a tradicionális – a szocializmusból örökölt – nagyvállalatok utódainak továbbélését is látjuk, mindezek tudatában Sajószentpéter alacsony értéke meglepő. A legnépesebb agglomerációs kisvárosban egyetlen olyan működő vállalkozás sem volt, amelynek éves nettó árbevétele – 2015-ben – elérte volna az 500 millió forintot. Sajóbábony iparának sikeresebb gazdasági, de legfőképpen tulajdonosi és termelési szerkezetváltását jelzi, hogy a vizsgált cégei (25 db) közül hét árbevételei meghaladták az egy milliárd forintot, s ezek a működő vállalkozások adták az egymilliárd forint feletti árbevétellel rendelkező legnagyobb 21 agglomerációs cég bevételeinek felét (24. táblázat).

Az agglomeráció községi jogállású települései (27 db) között a 20 millió Ft feletti árbevétellel rendelkező cégek számát tekintve még jelentősebb különbségek figyelhetők meg (22. táblázat). Mindössze nyolc olyan község volt (ebből korábbi vizsgálataim alapján Kistokaj, Szirmabesenyő és Mályi biztos szuburbán település társadalmi folyamatokat tekintve is) ahol egy milliárd forintnál nagyobb árbevétellel rendelkező cég működött. Nem elhanyagolható, hogy e településeken és Hernádnémetiben magas a közepes árbevétellel (100-500 millió Ft) rendelkező életképes, megújulásra és innovációs technológiai váltásra képes, megfelelő tőkével is rendelkező cégek száma. Még tanulságosabb és a társadalmi-gazdasági térszerkezet tekintetében elgondolkodtató, hogy öt településen a legnagyobb működő vállalkozás árbevétele 100 millió Ft alatt maradt. E tekintetben, Radostyánban csak két vállalkozás (fémmezmunkálás 40 millió Ft, gépjárműjavítás 21 millió Ft) árbevétele érte el a vizsgálati küszöbértékünket (a településen összesen 20 cég működött 2016. július 1-én), de nem sokkal volt jobb helyzetben Parasznya, Kondó, illetve Sajósenye sem (27. táblázat). Ez utóbbi településen működött a legkevesebb vállalkozás (6 db), amelyből

csak egy érte el a vizsgálati küszöbértéket. Természetesen az utóbbi településeket nem érte el a gazdasági szuburbanizáció, pontosabban egy-egy kis- és középvállalkozás nem változtatta meg a gazdasági térszerkezetben elfoglalt helyüket.

A vállalkozások területi elhelyezkedését és nettó árbevételét tekintve megállapítható, hogy magas vagy közepes vállalkozássűrűséggel, de alacsony árbevétellel rendelkező cégek dominanciájával jellemezhető Arnót, Kistokaj, Bükkszentkereszt, Újcsalános és Sajókápolna. E települések egy része biztos szuburbán társadalmi sajátosságokat is mutat, jelentős települési differenciákkal és a miskolci szuburbián belüli specifikumokkal (25. ábra).

25. ábra: Az 500 millió Ft-nál nagyobb éves árbevétellel rendelkező működő vállalkozások és főtevékenységük

Forrás: Opten Cégtár (2016) alapján saját szerkesztés

Kistokaj és Bükkszentkereszt a két legkarakterisztikusabban elkülönülő pólusai a gazdasági differenciálódásnak. Szintén e differenciálódás sajátos elemének tekinthető Kisgyőr, ahol az egyetlen ingatlanforgalmazó cég kivételével valamennyi működő vállalkozás 50 millió Ft alatti nettó bevétellel rendelkezett. E tekintetben Bükkaranyos is hasonló, azaz a Miskolchoz nyugatról tapadó szuburbán települések esetében a

hegyvidéki milióhoz kapcsolódó gazdasági tevékenységek kis árbevétellel rendelkező ellátó-szolgáltató cégei váltak fontossá (25. ábra).

A miskolci agglomeráció legnagyobb árbevétellel (1 milliárd Ft felett) rendelkező 21 cégének alapadatait a 28. táblázatban foglaltam össze. A hét legnagyobb árbevétellel rendelkező cég szerepelt a 2010. évi Borsod-Abaúj-Zemplén megyei TOP-100-as listán is a 27-75. hely valamelyikén (28. táblázat), e hét cég együttes nettó árbevétele 50 milliárd Ft felett volt (50 648 075Ft), s ez a 21 cég árbevételének 65%-a. E jelentősnek tűnő árbevételek azonban eltörpülnek a 29. táblázatban feltüntetett Borsod-Abaúj-Zemplén megyei TOP 10-es lista cégeinek árbevételei mögött. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 2014-ben a legnagyobb nettó árbevételt a kazincbarcikai BorsodChem Zrt. könyvelte el (459 milliárd 983 millió forint), amely 2015-re valamelyest visszaesett (25. táblázat), de megőrizte vezető helyét.

Amennyiben csak a 24-25. táblázat adatait vesszük figyelembe, akkor tény, hogy Miskolc legnagyobb árbevétellel rendelkező cégei és cégesoortjai nagyobb árbevétellel rendelkeztek, mint az agglomerációjába tartozó TOP 21 cég összesen. Ez azt is sugallhatja számunkra, hogy az elmúlt 25 év gazdasági szerkezetátalakulásai jelentősek, de nem következett be olyan mértékű gründolási láz az agglomerációban, amely veszélyeztette volna a gazdasági térszerkezet monocentríkusságát. Ettől azonban árnyaltabb az összkép, nem feledkezhetünk meg azokról az agglomeráció településein található ipari parkokról, amelyekben a működő cégek székhelye nem az adott település, de kiemelkedően fontos elemei a gazdasági térstruktúrának.

25. táblázat: A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei TOP 10 – a nettó árbevétel alapján

Cég neve	Székhely/ Telephely	Nettó árbevétel 2010 (millió Ft)	Nettó árbevétel 2015 (millió Ft)
1. TVK Nyrt.	Tiszaújváros	356 617	413 878
2. Jabil Circuit Magyaró. Kft.	Tiszaújváros	276 683	285 076
3. BorsodChem Zrt	Kazincbarcika	192 101	437 851
4. ÉMÁSZ csoport	Miskolc	128 905	115 446
5. AES csoport	Tiszaújváros	69 679	na.
6. Robert Bosch Energy and Body Systems Kft.	Miskolc	68 662	276 469
7. Jabil Hungary Lp Kft.	Tiszaújváros	65 551	58 715
8. Robert Bosch Power Tool Kft.	Miskolc	57 732	95 983
9. Borsodi Sörgyár Kft.	Bócs	n.a.	33 639
10. BC Energiakereskedő Kft.	Kazincbarcika	34 447	53 798

Forrás: Top 100 Borsod-Abaúj-Zemplén megye (2010), ill. Opten Céglódtár (2016) alapján saját szerkesztés

VIII.2.2 A miskolci agglomeráció ipari parkjai

Az ipari parkok szerepe és jelentősége a gazdaságfejlesztésben, a szolgáltatások megtelepedésében és az új munkahelyek megteremtésében egyaránt kiemelkedő. Meghatározó a működő tőkebefektetések és csúcstechnológia jelenlétében és szerepet

játszhat a területi egyenlőtlenségek mérséklésében is. Az ipari parkok kialakítása Miskolcon is a jól bevált séma szerint következett be, azaz kezdetben a tradicionális gyártelepeken meglévő, még használható infrastruktúrára alapozva kezdték működésüket. Az elmúlt évtizedben azonban az új betelepülők több mint 50%-a már a zöldmezős beruházásokat részesítette előnyben (pl. Miskolc, Szikszó stb.).

A gazdaság szerkezetének megértéséhez, átstrukturálódásának elemzéséhez vizsgálataimat kiterjesztettem a miskolci agglomeráció ipari parkjaiban található cégek és tevékenységük elemzésére is. Az itt működő cégek jelentős része leányvállalat, így nem szerepelt az Opten Cégtárban, mindezek mellett olyan koncentrált ipari-kereskedelmi területek, amelyek gazdasági tevékenysége kiemelkedő, jelentős árbevétellel. A legnagyobb árbevétellel rendelkező cégek irányító- és termelő tevékenységeiket is ide összpontosítják (26. táblázat), de a nettó árbevételüknek csak töredékét fektetik be ismét. A miskolci agglomerációban a napjainkban működő négy ipari park esetében az is előfordul, hogy a korábbi telephelyeken szakmai befektető vette át a termelés egy részét (pl. Sajóbábony), de gyakoribb, hogy az egykori ipari telephelyeken kívül, extenzív (zöld mezős) ipari park létrehozásába, fejlesztésébe fogtak az önkormányzatok és a piaci szereplők.

26. táblázat: A miskolci agglomeráció ipari parkjainak és logisztikai raktárainak néhány jellemzője (2015)

Ipari park	Település	Alapítás éve	Működő cégek		
			2002	2016	
			összesen	összesen	ebből helyi
Vegyipari Park	Sajóbábony	1998	15	35	21
Ipari Park	Felsőzsolca	1998	17	36	2
Ipari Park	Alsózsolca	2000	10	10	1
Borsodi Logisztikai Bázis	Mályi	2010	-	5	-
Ipari Park 2014-ig, majd Logisztikai Raktárbázis	Szikszó	2000	6	na.	na.
		2014	-		
Ipari Park (terv)	Nyékládháza	2020-ig	-	-	-
Ipari Park (terv)	Szirmabesenyő	2020-ig	-	-	-

Forrás: Az ipari parkok és logisztikai bázisok honlapjai alapján saját szerkesztés

Kiemelkedően sok vállalkozást tömörít a felsőzsolcai ipari park, valamint a sajóbábonyi ipari park. A Felsőzsolcai Ipari Park 36 cége közül csak kettő helyi székhelyű. A cégek több mint felének (19 db) Miskolc a székhelye (pl. ADEPTUS Zrt., Eurolux-Trans Kft., Mega Kft., Metrószer Kft., Mini Transport Kft., Miskolc HÁLÉP 2000 Kft., Unilift 2000 Kft. stb.), négy-négy esetében Budapest (pl. Reinvest Millennium Kft., SAG Hungária Kft. stb.), illetve Arnót (pl. Betonszín Bt., Csécsi-Transz Kft., stb.) a központ. Működik itt hódmezővásárhelyi (Süd-Bau Kft.) és nádudvari (KITE Zrt.) székhelyű cég is.

Napjainkban az ipari parkok köre tovább bővül, Tokaj és Szikszó önkormányzati képviselőtestülete közösen döntött arról 2016 elején, hogy a szikszói ipari park területén épül majd fel a tokaji ipari park, mely a világörökségi helyszínek szigorú környezetvédelmi előírásainak betartásával indokolható.

Az ipari parkoktól remélt eredmények eléréséhez évekre, sőt néha évtizedekre van szükség, hosszú távú siker csak akkor érhető el, ha a betelepült cégeknek sikerül integrálódniuk a térség gazdaságába, azaz fejlődésük összhangban áll a térség terület- és településfejlesztési koncepciójával, illetve a hazai KKV szektor résztvevőinek sikerül a multinacionális cégek beszállítói körébe bekapcsolódni.

VIII.2.3 A miskolci agglomeráció működő vállalkozásainak ágazati megoszlása

Az adatbázis elemzésekor nehézséget okozott a működő vállalkozások főtevékenysége alapján történő ágazati megoszlás, e relációkat nem sikerült minden esetben pontosan tisztázni. A probléma azonban az adatbázis mindössze 1-2%-ára terjedtek ki, így összességében reális összefüggéseket tárhattam fel. A működő vállalkozások ágazati megoszlása (27-28. táblázat) jelentősen eltér attól, mint amire előzetesen számítottam.

27. táblázat: A miskolci agglomeráció kisvárosaiban vizsgált működő vállalkozások száma az egyes ágazatcsoportokban (2015)

Kisvárosok	Mező-gazdaság	Ipar			Szolgáltatások				
		bányászat	építőip.	feldolgozóip.	eü.	okt.	közl.	keresk.	egyéb
<i>Felsőzsolca</i>	4	2	19	6	3	-	7	19	14
<i>Sajószentpéter</i>	-	-	8	10	9	1	-	19	11
<i>Nyékládháza</i>	3	-	8	6	4	1	2	16	8
<i>Szikszó</i>	-	-	7	5	6	-	1	10	12
<i>Alsózsolca</i>	1	-	12	5	3	-	2	8	5
<i>Onga</i>	2	-	8	3	-	-	2	9	8
<i>Sajóbábony</i>	-	-	3	6	2	-	-	3	11
<i>Emőd</i>	2	-	2	1	1	-	8	3	4
Összesen	12	2	67	42	28	2	22	87	73

Forrás: Opten Cégekódár (2016) adatai alapján saját szerkesztés

A mezőgazdasági vállalkozások alacsony száma és a bányászati tevékenység elhanyagolható jelenléte mindenképp meglepő, de jelzi a strukturális változásokat. Az építőipar kiemelkedő súlyát a KSH elemzések (pl. Népszámlálás 2011) és Miskolc Integrált Városfejlesztési Tervei is hangsúlyozzák. A szolgáltatások dominanciája egyértelmű, az azonban elgondolkodtató, hogy mindössze kettő olyan cég akadt a miskolci agglomeráció 35 településén, amelynek az oktatási főprofilból 20 millió Ft feletti árbevétele keletkezett 2015-ben.

28. táblázat: A miskolci agglomeráció községeiben vizsgált működő vállalkozások száma az egyes ágazatcsoportokban (2015)

Községek	Mező-gazdaság	Ipar			Szolgáltatások				
		bányászat	építőip.	feldolgozóip.	eü.	okt.	közl.	keresk.	egyéb
Mályi	-	-	13	7	3	-	-	22	8
Szirmabesenyő	-	-	7	3	7	-	3	14	8
Kistokaj	-	-	4	1	3	-	5	8	9
Hernádnémeti	1	-	2	2	-	-	1	10	8
Arnót	1	-	5	2	1	-	5	4	5
Gesztely	2	-	1	1	3	-	-	4	4
Harsány	1	-	2	4	-	-	-	5	2
Hernádkak	-	1	-	-	-	-	2	7	2
Boldva	-	-	-	1	1	-	1	3	4
Sajólád	-	-	1	-	-	-	3	5	-
Kisgyőr	1	-	1	-	-	-	-	3	3
B.szentkereszt	-	1	1	1	1	-	1	1	2
Bükkaranyos	-	-	2	-	-	-	-	1	5
Sajópetri	-	1	1	-	1	-	-	4	-
Újcsanáros	1	-	1	-	-	-	-	3	1
Sajóecseg	-	1	-	2	-	-	-	-	2
Varbó	-	-	2	-	-	-	1	-	2
Sajókeresztúr	-	-	-	1	-	-	-	3	-
Sajóvámos	-	-	2	1	-	-	-	-	1
Sajókápolna	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Sajópálfala	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Alacska	-	-	2	-	-	-	-	1	-
Sajólászlófalva	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Parasznya	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Radostyán	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Kondó	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Sajósenye	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Összesen	8	4	50	29	20	-	23	102	69

Forrás: Opten Cégekódár (2016) adatai alapján saját szerkesztés

Az ágazati megoszlást részletesebben vizsgálva megállapítható a kiskereskedelem, a gépjármű kereskedelem és a hozzá kapcsolódó szervízszolgáltatások általános elterjedése, elsősorban a Miskolcra bevezető utak menti településeken. E tekintetben az adatok a mezőgazdasági termelést és terményfeldolgozást, illetve az élelmiszeripari termelést illetően szegényes belső várostérséget jeleznek, jelentősebb ilyen jellegű termelés szinte csak a külső városrégióban folyik.

A gazdaság termelő ágazataiban – az építőipar, ezen belül is a lakásépítés mellett – a fémszerkezetek gyártása jellemző Felsőzsolcán és Mályiban. Alsózsolcán és Szirmabesenyőn a fém-feldolgozás, és fémmegmunkálás, míg Mályiban az elektronikai

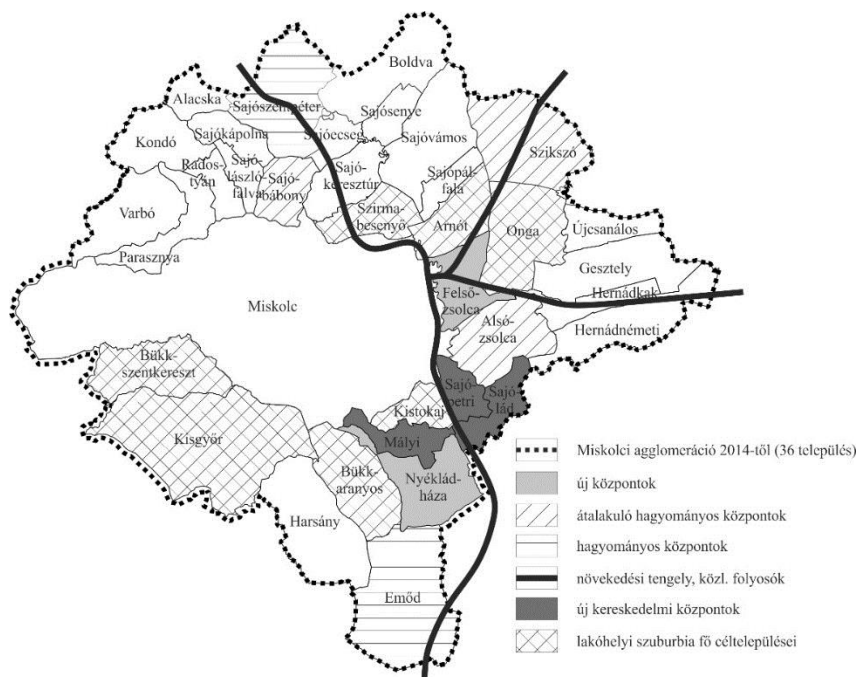
termékek gyártása emelhető ki. Sajóbabony tradicionális vegyipari cégeknek ad otthont, ahol többszörös termelési szerkezetváltás zajlott le. Az élelmiszeriparban csak a húskészítményeket gyártó Sajólád és a sütőiparban Hernádnémeti jeleskedik.

A vizsgált 35 település átlagát meghaladó arányban jellemző az építőipar Mályiban, Felső- és Alsózsoltán, Nyékládházán. A vizsgált kisvárosokban mindenhol foglalkoznak nagykereskedéssel, az összes cég több mint 15%-a tevékenykedik e szektorban. A fogyasztási cikkek mellett jellemző az alapanyagok, szerelvények nagykereskedelme, csak ezek után következik az élelmiszerek vagy vegyi áruk nagykereskedelme.

A kiskereskedelemben az üzemanyag-kereskedelem és a személygépkocsik eladása is megelőzi az élelmiszerkereskedelmi cégek arányát, de igen jelentős árbevétellel rendelkeznek a nemzeti dohányboltok és gyógyszertárak is. Mályi mellett Kistokajban és Hernádkakon található gépjármű- és üzemanyag kereskedelemmel foglalkozó vállalkozás nagyobb számban. A szállításnak, a raktározásnak és az azt kiszolgáló szolgáltatásoknak az egész régióban átlagos szerepe van, a cégek 6,7%-a végzi tevékenységét e szektorban. A miskolci agglomeráció településeit tekintve Felsőzsoltca, Emőd, Kistokaj és Mályi tömöríti a legtöbb ilyen vállalkozást. A közúti szállításban Arnót szerepe kiemelkedő, de csak a cégek számát tekintve. Nagyobb koncentrációt Mályin és Szirmabesenyőn mutatnak a raktározással foglalkozó cégek. Az üzleti és termelési szolgáltatások közül az ingatlanok üzemeltetése, a mérnöki tevékenység és tanácsadás jelent még meg Felsőzsoltán, Alsózsoltán és Szikszón.

VIII.2.4 A miskolci agglomeráció térszerkezete és gazdasági erőközpontjai

A miskolci agglomeráció gazdasági térhasználatának átalakulását a vizsgált cégek telephelyválasztása és nettó árbevétele alapján határoztam meg. A központi település kivételével valamennyi település működő vállalkozásait figyelembe vettem. Mindez azt eredményezte, hogy több olyan község is bekerült a vizsgálatba, ahol csak néhány közepes árbevétellel rendelkező cég telepedett meg. Az agglomeráció külső peremén kevésbé mutatható ki a működő vállalkozások gazdasági térszerkezetet formáló hatása (26. ábra). A miskolci agglomeráció gazdaságát tekintve megállapítható, hogy – alkalmazkodva az elmúlt negyedszázad gazdasági kihívásaihoz – az egyes ágazatokra a központosodás, másokra a szétszóródás a jellemző (27-28. táblázat). Az agglomeráció kisvárosaiban inkább a személyi, elosztó és más üzletágakat kiszolgáló szolgáltatások, valamint a kereskedelmi, logisztikai és szabadidős funkciók koncentráálódtak. Emellett egyre nagyobb szerepet kapnak a kisvárosok technológiai és ipari parkjai. A községek közül mindössze négy (Kistokaj, Mályi, Szirmabesenyő, Hernádnémeti) tudott lépést tartani az agglomeráció kisvárosaival.

26. ábra: A miskolci agglomeráció térszerkezete és funkcionális differenciálódása (saját szerkesztés)

A vizsgálatok alapján a miskolci agglomeráció gazdasági térszerkezetében az alábbi változások és sajátosságok rajzolódnak ki:

- az agglomeráció belső településeinek funkcionális gazdagodása következett be, különösen a termeléshez köthető szolgáltatások terén, de nem olyan mértékben, mint ahogy azt előzetes hipotézisemben feltételeztem, azaz nincs drasztikus súlypont áthelyeződés, inkább csak sokszínűbbé vált e települések gazdasága. Összességében Miskolc és az agglomeráció gazdasága között fennmaradt az egyensúly.
- az új szolgáltatási szerepeknek köszönhetően a térszerkezeti kapcsolatok gazdagodtak, de egyben minden korábbinál jobban koncentráálódtak is néhány településre.
- néhány település esetén a logisztikai és elosztási szolgáltatások és a nagy alapterületű szolgáltatások száma megemelkedett. Ezek egyben a Miskolcra kivezető kötőtpályás közlekedés csomópontjai is.
- egyes működő vállalkozások a miskolci gazdaság méreteit kihasználva specializálódtak egy-két termelési vagy üzleti tevékenységre, városi funkcióra.
- számos működő vállalkozás az olcsóbb és nagyobb területigényű telephely miatt választhatja az agglomerációba költözést, és továbbra is elsősorban a központi várost látja el, különösen a kereskedelmi (pl. gépjármű kereskedelem stb.), szállítói szolgáltatók (pl. közúti fuvarozók) és az építőipari vállalkozások.

- az agglomeráció települései közül csak 8-10 településről jelenthető ki egyértelműen, hogy nyertesei voltak az elmúlt negyedszázad társadalmi-gazdasági változásainak.
- az agglomeráció kisvárosai nem vagy alig tudnak reális gazdasági alternatívát jelenteni a központi nagyvárossal szemben, mert Miskolc központjában és közigazgatási határán belül is növekedési folyamatokat indított el a gazdaság átstrukturálódása (pl. új ipari parkok).
- az agglomeráció külső – szuburbanizáció által sem érintett – településeinek működő vállalkozásai a gazdasági leépülés jegyeit mutatják. Az ipari hagyományokkal rendelkező városokban (pl. Sajóbábony, Sajószentpéter stb.) ugyan jelen van a termelés, de ezzel együtt gazdaságukat a kevésbé specializált szolgáltatások jellemzik.
- a miskolci agglomeráció nem vált policentrikussá, napjainkban is monocentrikus várostérség maradt, ahol a differenciálódás ellenére az agglomeráció településeinek csak töredéke mutat egyedi gazdasági arculatot és specializálódást. Mindez leginkább a mezőgazdasági és ipari termelőtevékenységben domborodik ki.
- a miskolci agglomeráció gazdasága egyszerre mutatja a szocializmus évtizedeiből átöröklött és az elmúlt negyedszázad gazdasági folyamatainak eredményeként kialakult szelektív megújulás kettős képét.

A miskolci agglomeráció gazdasági átalakulásának ismerete reális alapot adhat a dekoncentráló és újraközpontosodó településszerkezet megismerésére és az ott zajló folyamatok feltárására.

A telephelyválasztás univerzális szabályokat nélkülöző térbelisége azonban nem eredményezett kaotikus állapotokat. E nagyvárosi erőterben megfigyelhető, hogy a gazdasági szervezetek egyes ágazatok szerint összpontosulnak, amely térbeli specializációra is utal. E specializáció eredménye, hogy napjainkra a miskolci agglomeráció gazdasági funkcióinak bővülése és differenciálódása bekövetkezett. Az agglomeráció kisvárosai azonban nem vagy alig jelentenek gazdasági konkurenciát Miskolcnak, azaz nem következett be a várostérség többközpontúvá válása, s a kisvárosok lakói sem szakadnak el teljes egészében a tradicionális nagyvárostól. A folyamatok eredményeként átalakul az agglomeráció területhasználata, gazdasági térszerkezete és tájképe.

Miskolcnak kiemelt szerepe megmaradt a vállalkozásfejlesztés és a befektető vonzás szempontjából, az infrastrukturális és humán erőforrás adottságok lehetőséget nyújtanak egy korszerű ipari-kereskedelmi belső övezet kialakítására. Az agglomeráció belső övezetének településein lehetőség van egy ipari és inkubátorházi szolgáltatásokat nyújtó komplex iparterület kialakítására és a speciális adottságokból adódóan megyei és regionális jelentőségű üzleti, igazgatási és logisztikai szolgáltatások fejlesztésére.

IX. ESETTANULMÁNY

ONGA SZUBURBANIZÁCIÓS-SZOCIÁLGEOGRÁFIAI VIZSGÁLATA

Disszertációmban az eddigiekben arra kerestem a választ, hogy a rendszerváltozás után a vizsgált településekre honnan költöztek ki, mi motiválta őket ebben, milyen végzettséggel rendelkeznek, hatással voltak-e a települések demográfiai helyzetére?

E fejezetben – látszólag ugyan kitérőnek tűnő, ugyanakkor véleményem szerint – fontos elemekkel kívánom érzékeltetni az agglomerációs-szuburbanizációs folyamatok településekre gyakorolt komplex hatását. A történeti-településföldrajzi munkák jellemzően a települések településmorfológiai, beépítési, funkcionális jellemzőire koncentrálnak, és ennek szellemében az alábbi kérdésekre keresik a választ:

- Milyen volt a szuburbán települések eredeti alaprajza, van-e a népességyaradásuknak térbeli lenyomata a szuburbán településszerkezetben?
- Ha igen, akkor ez a változás szakított-e a településszerkezetük hagyományos településképével és újat hozott-e létre?
- Végül: a vizsgált települések mindegyikében megfigyelhető-e az átalakulás? Feltételezhetően új házat építettek és ezzel megváltoztatták-e az adott település szerkezetét és morfológiáját?

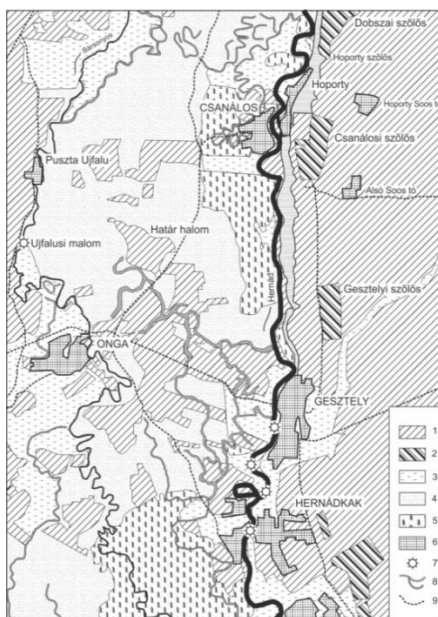
Valamennyi szuburbán települést - a disszertáció terjedelmi korlátai miatt - nem tudom bemutatni, azonban az Ongát elemző esettanulmányban a fenti elemekkel bővítve is törekedtem az agglomerációs-szuburbanizációs folyamat társadalmi-gazdasági és településföldrajzi hatásainak minél szélesebb körű elemzésére és a szintézisalkotásra.

IX. 1. Onga alaprajzi fejlődése és változásai

Onga közel nyolcszáz éves település – első okleveles említése 1222-ből származik –, amely a történelmi Abaúj-Torna vármegye legdélebbi szegletében, három történelmi vármegye találkozásánál terült el. A Miskolctól alig tíz kilométerre található város, ma olyan vidéki agglomerációs-szuburbanizációs település, melynek elmúlt félévszázados fejlődése sajátos helyet jelölt ki számára mind a megye, mind az ország térszerkezeti és településhálózati térképén. Mindennek egyik legszembetűnőbb jele Onga népességnövekedése, melynek egyes periódusai jól nyomon követhetők a település szerkezetének és alaprajzi fejlődésének vizsgálatán keresztül is, hű lenyomatait képezve az elmúlt évszázadok társadalmi-gazdasági változásainak. Az épített környezetnek és a tájhasználat változásainak tanulmányozása alapján feltárhatók Onga térbeli fejlődésének sajátos szakaszai, melyekből az elmúlt két évszázad változásait mutatom be. A társadalmi-gazdasági és ezzel szorosan összefüggő településszerkezeti változások folyamatát az alábbi öt szakaszra bontottam.

IX.1.1. Onga településképe a 18. század végétől a 19. század közepéig

Onga hosszú-hosszú évszázadokon keresztül a történelmi Magyarország egyik átlagos települése volt, melyet többször feldúltak, kifosztottak vagy éppen porig égettek. A török megjelenése és a nyomában járó pusztulás sem kerülte el a települést, és ma is vitatott, hogy 1638 és 1750 között voltak-e állandó lakói (Takács L. 1998). Levéltári és okleveles adatok nem segítenek e kérdés megválaszolásában, az azonban tény, hogy a földrajzi energiák e gyűjtőpontja mindig is vonzotta az itt megtelepülni szándékozókat (Frisnyák S. 2011/a). „Az Alsó–Hernád-völgy sajátos természeti erőforrásai, Onga különböző tájtípusokat érintő fekvése, az ezekből kiaknázható előnyök nagyban hozzájárultak ahhoz” (Dobány Z. 2010. 25. oldal), hogy a település újra lakottá vált. 1751-ben már írásos bizonyítékok vannak erről, ekkor Nógrád megyéből református magyarokat telepítettek ide (Darvas József és Fáy András engedélyével, akik a falu akkori földesurai voltak). A település a Hernád folyóhoz közel, az abból Hernádszurdoknál kiágazó Bársonyos mentén, az alacsony ártéri síkságból kiemelkedő ármentes területen alakult ki. „Az Alsó-Hernád-völgy e szakaszán, elhagyott folyómedrekkel átszőtt, réti talajosodó öntésföldekkel, valamint alacsony termőképességű nyers öntéstalajokkal borított felszíneken gazdálkodhattak a település lakói” (Dobány Z. 2013. 37. oldal) (27. ábra).

27. ábra: Onga és környezetének területhasználata a II. katonai felmérés alapján

1= szántó, 2= szőlő, gyümölcsös, 3= rét, 4= legelő, 5= erdő, 6= belsőség,
7= vízimalom, 8= elhagyott folyómeder, 9= fontosabb út

Forrás: Dobány Z. (2010.) 57. oldal

A település alaprajzi fejlődését és a határhasználat korabeli gyakorlatát a katonai felmérések térképszelvényei, a rendelkezésre álló kézíratos térképek, valamint az írott források alapján rekonstruálhatjuk. Ezek alapján megállapítható, hogy a 18. század lassú fejlődést hozott a község életében, a falu első központja a felépülő református templom körül alakult ki, s a körülötte lévő utcákat népesítették be először az újonnan betelepülők. A változó szélességű völgytalpon kisebb-nagyobb rét- és legelőterületek övezték az alluviális felszínen középszakasz jelleggel kanyargó Hernádot és Bársonyost (Vályi A. 1797).

Az uralkodó – fentebb leírt – tájhasználat ugyanakkor nem tette lehetővé a település dinamikus fejlődését, mutatja mindezt az is, hogy a II. József uralkodása idején lezajlott népszámlálás adatai szerint 1787-ben 117 házban 693 lakos élt. A 19. század első felében pedig a népességszám gyakorlatilag stagnált (29. táblázat).

29. táblázat: Onga népessége és lakóházainak száma (1787-2012)

Év	Népességszám (fő)	Lakóházak száma (db)	1 lakóegységre jutó átlagos népesség
1787	693	117	5,92
1828	557	-	-
1848	700	162	4,32
1870	1086	-	-
1910	1800	271	6,64
1941	2454	373	6,58
1970	3456	691	5,00
1990	4042	1269	3,18
1996	4646	1426	3,25
2006	4915	1480	3,32
2012	4775	1485	3,21

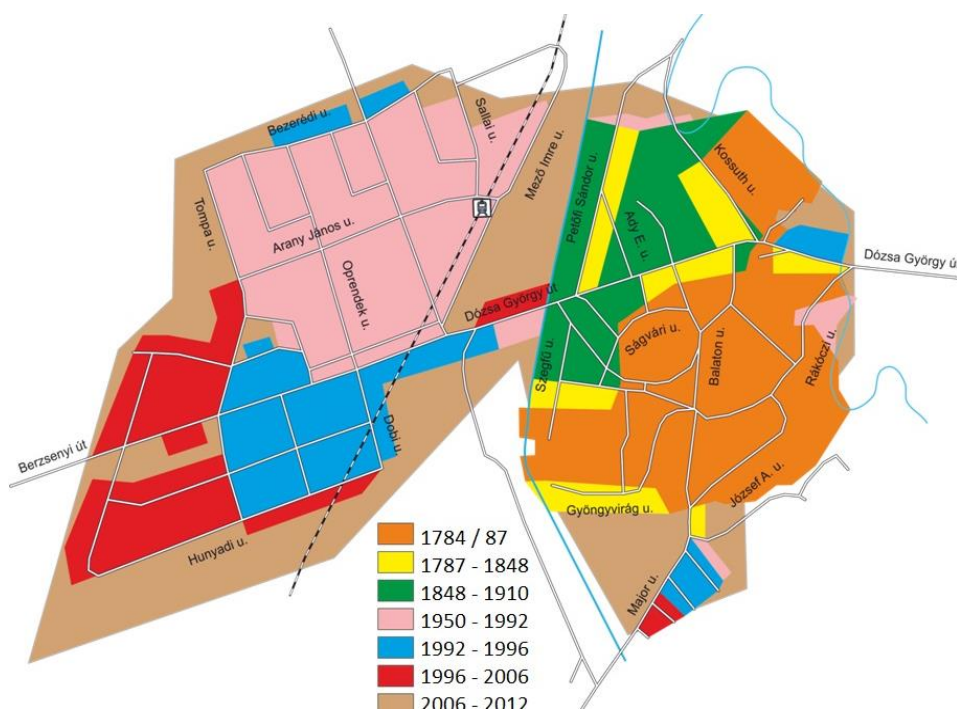
Forrás: Takács L. (1998, ill. KSH adatok alapján saját szerkesztés)

Dobány Zoltán szerint: „A 18. század végén, 19. század elején a település természetes szaporodásának mértéke valószínűleg megegyezett az ország egészére jellemzőével. Magas értékét például a csecsemőhalandóság, a közegészségügyi állapotok alacsony színvonala és a rendszeresen előforduló járványok jelentős mértékben csökkentették.” (Dobány Z. 2007. 29 oldal). A korabeli forrásokból ismert, hogy 1831-ben a nagy kolerajárvány Ongán is éreztette hatását, az össznépesség 7-8 %-a halt meg, vagyis 70 halottból 40 kolerában hunyt el. Az átlagéletkort a rossz munka- és életkörülmények, illetve az egészségtelen táplálkozási szokások kedvezőtlenül befolyásolták. A fentiekben említést érdemlő változás csak a 19. század utolsó harmadában történt, amikor az egészségügyi viszonyok általános javulásának köszönhetően a járványok fokozatosan megszűntek.

A település 18. századi belső építési viszonyait és alaprajzát tekintve (28. ábra) Onga halmaz falu volt, s a katonai leírásokból ismerjük, hogy a faluban a templomon, a Darvas udvarházon, a vendégfogadón és a Bársonyos menti vízimalmon kívül alig volt

egy-két szilárd alapzatú és falazatú ház. „A település belsősege szabálytalan alaprajzú, és e települési szabálytalanság minden lényeges alaprajzi vonásra kiterjedt. A házak rendszertelen összevisszaságban álltak, a telkek és telektömbök szabálytalan alakúak, utcái rövidek és zezugosak voltak.” (*Magyar Néprajzi Lexikon, 1978*).

Takács László szerint: „A vízimalom nem a település belsőségén működött, hanem attól távolabb, mindezek ellenére fontos szerepet töltött be a falu gazdasági életében és fejlődésében. A 18. század végén 117, nagyrészt földből és fából épült házban élt a népesség. Egy-egy lakóépületben átlagosan 5,9 fő lakott, mai fogalmaink szerint meglehetősen szegényes körülmények között. A falu utcái – szilárd burkolat híján – sáros-kátyús képet mutathattak, különösen nedves időszakokban. A házak – kevés kivételtől eltekintve – szoba-pitvar-szoba, illetve szoba-pitvar-szoba-kamra beosztásúak voltak” (*Takács L. 1998*).

28. ábra: Onga alaprajzi fejlődése (1784 – 2012)

Forrás: A katonai térképfelmérések alapján saját szerkesztés

A települési infrastruktúra belső hiányosságai miatti kedvezőtlen állapotokon valamelyest enyhíthetett az a tény, hogy a Pest–Buda–Miskolc–Szikszó–Forró–Kassa postaútvonal részeként a 18. század közepétől postakocsi járatot és „postaszolgálatot, s hozzá az év nagy részében járható utat építettek ki, amely érintett néhány Hernád menti települést is” (*Dobány Z. 2007. 39.oldal*), és többek között Ongán keresztül kapcsolódott az Abaúji-Hegyalja néhány települése is e postaúthoz (27. ábra).

IX.1.2. Onga településképe és alaprajzi fejlődése 1870-1910 között

A falu lakói a 18-19. században, mint azt az eddigiekben bemutattam, szegényes körülmények között éltek. A századfordulón a só kereskedelemben történő bekapcsolódás biztosította néhány lakos jobb megélhetését, majd az 1840-es évektől a település lakosai számára a fellendülő mezőgazdasági termelés vált meghatározóvá. A kapitalizmus kibontakozó szakaszában vált Onga a dél-abaúji mikrorégió egyik legdinamikusabban fejlődő és egyre fontosabb településévé. A 18. század végétől 1870-ig a népességszám gyorsan emelkedett, a növekedési index mértéke 163%-os volt, amelyet az is elősegített, hogy a források szerint 1850-ben újabb betelepítés történt (Takács L. 1998). Ugyanezen időszak alatt Abaúj-Torna vármegye lakossága 139,1%-kal, Borsod vármegye esetén pedig 140,8%-kal emelkedett (Dobány Z. 2010).

A népesség száma 1870 és 1910 között még dinamikusabban növekedett (1086 főről 1800 főre). E növekedés forrásai több okkal magyarázhatóak. Egyrészt Onga kedvező közlekedéshelyzetével, melynek következtében fokozódott a település migrációs nyeresége. A migráció célpontjává a faluhoz tartozó – viszonylag olcsó – külterületi lakott helyek váltak, s ez jelentősen megemelte a falu lélekszámát. 1910-ben a községhez tartozó külterületeken – a legtöbb gazdasági cseléd és uradalmi napszámos itt lakott – 661 ember élt, mely az akkori összlakosság 37 %-át tette ki. Alacsony, kisablakú, egészségtelen házakban éltek. A majorokban néha 3-4 család élt közös konyhán, egy fedél alatt.

A népességnövekedés másik forrása e vegyes vallású településen is az lehetett, amit Dobány Zoltán az Alsó–Hernád-völgy településeinek sajátos – de korántsem egyedi – demográfiai jellegzetességeként emelt ki. Azt hangsúlyozva, hogy e településeken a reformátusok száma és aránya folyamatosan csökkent az 1900-as évekig, „ugyanakkor a római és a görög katolikusoké növekedett, elsősorban a reformátusokénál nagyobb természetes szaporodásuk következtében.” (Dobány Z. 2007. 32. oldal). Mindez Ongán is megfigyelhető, mert 1861-ben a református lelkész adatai alapján a lakosság vallási arányai a következőképpen alakultak: református: 64,04% (675 fő), evangélikus: 5,7% (60 fő), római katolikus: 20,77% (219 fő), zsidó: 4,74% (50 fő) és görög katolikus: 4,74% (50 fő). Az 1900-as népszámlálás adatai szerint: 60% református (635 fő), 4% evangélikus (45 fő), 23% római katolikus (240 fő), 7% görög katolikus (73 fő) és 6% izraelita (63 fő). Ha elfogadjuk Dobány Zoltán (2010) e vonatkozásban leírt további okfejtéseit, akkor is megállapítható, hogy Onga népességnövekedését és alaprajzi fejlődését a fentieken kívül még néhány körülmény mindenképpen befolyásolta. Ezek közül a komplex folyószabályozás és árvízmentesítés döntőnek bizonyult, mely a területhasználatot és a gazdasági tevékenységet is markánsan átalakította.

Miskolc fogyasztópiaca jótékonyan hatott a környező falvak, így Onga zöldség és gyümölcs termesztésére is, amely számottevő mértékben megnövekedett a XIX. század végére. A legtöbb gazdaság azonban Ongán is „az önellátás keretei között működött, s csak elenyésző hányada volt képes nagyobb mennyiségű terméket e piacra juttatni. A tájhasználatát a tradicionális mezőgazdálkodás, a gazdálkodás technikájában és technológiájában tetten érhető lemaradás, az öröklött, s korántsem előre vivő társadalmi tradíciók jellemezték továbbra is a községet.” (Dobány Z. 2007. 61. oldal). Mi sem

bizonyítja ezt jobban, minthogy 1900-ban a falu lakosságának közel 84 %-a még mindig a mezőgazdaságból élt. Az iparban foglalkoztatottak aránya ugyanakkor nem érte el a 6 %-ot (*Népszámlálás 1900*).

A település életében, fejlődésében a vasút (1860) és a hozzá kapcsolódó infrastruktúra kiépítése komoly szerepet játszott, jelentős mértékű pozitív változást eredményezett. A közlekedési és szállítási lehetőségek javulása mellett a vasúti távívóvonal és a posta-, illetve a távíróállomások kiépítése is megtörtént, ami még inkább felértékelte e Hernád menti települést. Onga földrajzi közelsége következtében szorosabb gazdasági kapcsolatot épített ki Miskolccal. Ennek és egyéb kedvező fejleményeknek (pl. közhivatalok megtelepülése, óvoda, a különböző vallási felekezeteknek saját népiskolája is volt a településen stb.) köszönhetően a 20. század elején jelentősen növekedett a lakosok és a házak száma (1910-ben 271 ház állt a településen) és műszaki állapota is javult. A település alaprajzi fejlődését tekintve megállapíthatjuk, hogy a biztonságosan beépíthető terület nagyságát az 1880-as évekig a természeti környezet determinálta, csak a Bársonyos patak vizének gátak közé szorítása után következett be új utcák és házhelyek kialakítása, a település nyugati-északnyugati részén. Ennek következtében a falu beépített területe mintegy 40%-kal növekedett, amely összhangban volt a házak számának és a népesség számának növekedési arányaival.

Az új területek beépítési jellege alig változott, az új utcák futása azonban szabályos vonalvezetésűvé vált (*28. ábra*), mindez egyelőre elegendőnek bizonyult a gyarapodó népesség elhelyezésére. Az 1890-1910 közötti évek demográfiai robbanása és a folyamatos bevándorlás évi 1,55%-os népesség növekedést eredményezett (országos átlag 0,8%). Az egészségügy fejlődése is kedvezően befolyásolta ezt a folyamatot, mindazok ellenére, hogy ekkor még nem volt orvos, illetve csak hetente egyszer rendelt Ongán. Szakképzett babaasszony is csak a 19. század végétől segítette a kismamákat a gyermekek megszületése előtt a legfontosabb tudnivalókat tekintve.

IX.1.3. Onga településképe és alaprajzi fejlődése a két világháború között

A falu lélekszámának alakulása a 20. század első felében folyamatos és egyenletes növekedést mutatott (*29. táblázat*). 1910 és 1941 között a tényleges szaporodás 654 fő volt. Ez 1910-hez képest 35%-os növekedést mutat, ami évi 0,98%-os növekedést jelez. Korszakunkban Onga lakosságának döntő többsége még mindig a mezőgazdaságból élt, bár az 1930-as években bizonyos csökkenés figyelhető meg (1930-ban a népesség 74 %-a élt a mezőgazdaságból, 1941-ben 65 %-a). Nőtt az iparban és a közlekedésben dolgozók száma (1930-ban a lakosság 8 %-a élt ipari tevékenységből, 1941-re ez az arány 15 %-ra változott). Hasonló változás a közlekedésben dolgozóknál is lezajlott.

Onga lakosságának vallási megoszlására 1941-ben már csak relatív református többség volt jellemző. A falu lakosságának 46-47 %-a tartozott a református felekezethez. Jelentős volt a katolikusok (40 %) aránya is a népességen belül.

Figyelemre méltó tény, hogy Ongán a XX. század első két évtizedében nem kellett letelepedési díjat fizetni, ugyanakkor az 1920-as évek házhelyosztásai idején azonban már próbálták korlátozni, hogy kik és hányan költözhetnek a faluba. A képviselőtestület

1922. április 23-i határozata alapján 4.000 korona letelepedési díjat kellett fizetnie mindenkinek a község pénztárába, aki Ongán kívánt letelepedni.” (*Rózsa Z. 2004. 13-14. oldal*) Mindezek ellenére sok új ház épült az 1920-1940 közötti két évtizedben (1900-ban 215 lakóháza volt a falunak, 1920-ban már 262, míg 1930-ban 339, 1941-ben pedig 373 lakóépület). „A növekedésben nagy szerepe volt a földreform során végrehajtott házhelyosztásnak. Erre az 1920-as években került sor, 1935-ig földhöz jutott 170 személy, új házhelyhez 87. Ezen házhelyeken 65 új ház épült fel, zömmel a Juhászkert nevű településrészen, valamint a külterületen.

A két világháború között inkább a belső minőségi gyarapodás jellemezte Ongát, jelentősebb területi terjeszkedésre és alaprajzi változásokra nem került sor (*28. ábra*), mindössze a kiosztott üres telkekre kerültek új lakóházak. A lakóházak számának változása így is lépést tudott tartani a népességyarapodással, amit jól érzékeltet, hogy az egy lakóegységre jutó lakosok száma gyakorlatilag stagnált ebben az időszakban (*29. táblázat*). A Bársonyos „patak végleges, nagy szabályozására – állami segítyből – 1943-45-ben került sor. Ezt követően a kiépített magas védőgátak jelentősen csökkentették az árvíz lehetőségét.” (*Takács L. 2009. 19. oldal*) Mindez lehetőséget teremtett a falu területi terjeszkedésére is, ezt a lehetőséget azonban már csak a második világháború után – megváltozott társadalmi-gazdasági környezetben – tudta kihasználni az Ongára települő népesség.

IX.1.4. Onga településképe és alaprajzi fejlődése 1945-1990 között

A második világháború pusztításai Ongát sem kerülték el, ez leginkább a lakóházak pusztulásában jelentkezett (1949-ben 440 lakóház volt lakható állapotban). A település lakosság száma 1949-ben 2515 fő volt, közülük 814 fő élt külterületen, ami az össznépesség 32,6%-át jelentette.

A település életében az újabb dinamikus népességyarapodás az 1950-es évektől indul meg (*30. táblázat*), és ekkor kezdett a település a vasút nyugati oldalára is kiterjedni. Ennek eredményeként Onga fokozatosan két, jól elkülönülő részre „szakadt”: a régi, kanyargós utcájú részt nevezik a lakosok Ófalunak/Óvárosnak, míg az újonnan, mérnöki tervek szerint kiépült, ezért szabályos sakktábla alaprajz jellemezhető Miskolchoz közeli területet Újtelepnek/Újvárosnak. A betelepülés első hulláma 1950-1975 között zajlott („kockaházak korszaka”), a második pedig 1980-90 között. 1981-ben 120 új telek kialakítására került sor, amelyet az 1980-as évek második felében újabb 180 telek követett. (ebben az időszakban az építkezések súlypontja a Bartók, Munkácsy és Kölcsény utcákhoz kapcsolódott).

A nagyközség lakosságának folyamatos növekedése maga után vonta az intézményi hálózat és a közüzemi fejlesztéseket. A vízvezeték-hálózat és a gázvezeték-hálózat kialakítása 1980-tól vette kezdetét. A telefonhálózat 1993-94-ban, az utak portalánítása az 1980-as évek második felében valósult meg. Az orvosi rendelőt 1977-ben felújították, majd ezt követte 1988-ban az Arany János utcai orvosi rendelő megnyitása. A fogorvosi rendelő átadása 1974-ben következett be, míg 1992-től van saját gyógyszerháza a településnek. A művelődési ház 1966-ban készült el. 1981-ben

felépítették az iskola új épületét. Az I. Számú Óvoda 1981-ben, míg a II. Számú 1992-ben épült.

30. táblázat: Onga népességváltozásának elemei 1949-2010 között

Időszak	Természetes szaporodás (fő)	Vándorlási különbözet (fő)	Lakónépesség (időszak elején)
1949-59	453	102	2515
1960-69	360	-212	3070
1970-79	337	-177	3456
1980-89	213	213	3616
1990-2001	278	441	4042
2001-2010	40	8	4761

Forrás: Nép számlálási kötetek alapján saját szerkesztés

Az 1960-as évek közepén kezdte el a helyi termelőszövetkezet a nagyobb arányú kavicskitermelést a Hangyás dűlőnek nevezett külterületen. A kavicsbányászatot az 1980-as évek végén beszüntették, de a munka eredményeként a város napjainkban tíz különböző nagyságú bányatóval rendelkezik.

Onga nevével összeforrott a Csavaripari Vállalat 2. számú Gyáranak a neve. Az országban mindenütt csak így nevezték: az Ongai Csavargyár, amely közigazgatásilag Felsőzsolca területén épült fel. Az 1980-as években az ongai gyáregység munkáslétszáma elérte az ezer főt, akik egy része szintén Ongára települt.

A kedvező földrajzi fekvés, a jó közlekedési lehetőségek és Miskolc közelsége miatt Onga az agglomeráció adta lehetőségeket a maga javára fordította.

IX.1.5. Onga településképe és alaprajzi fejlődése 1990-2012 között

A település az 1990-es évekre a megye egyik legdinamikusabban fejlődő nagyközségévé vált, és ebben az időszakban a korábban pusztulásra ítélt külterületi helyek (Ongaújfalu, Ócsanáros) is fejlődésnek indultak. A növekedés forrásai azonban teljesen megváltoztak, a szuburbanizációs folyamatok eredményeként markáns népességnövekedés (30-31. táblázat) és további területi terjeszkedés (28. ábra) jellemezte Ongát. A fiatalos korstruktúra fennmaradására utal, hogy 1990-2001 között 278 fővel magasabb volt az élve születések száma, mint a halálozásoké (30. táblázat).

A szuburbanizációs folyamat az 1990-es évek elejétől gyorsult fel, mely a szuburbanizáció sajátos megjelenési formáit hívta életre, mind társadalmi, mind gazdasági vonatkozásban. Különösen figyelemre méltó, hogy a települési tér horizontális és vertikális kiterjedése is markánsan elkülönül a Bársonyos patak nyugati és keleti partján.

Az 1990-es évektől a faluban újabb jelentős építkezések kezdődtek. Többek között megépült az új iskola, óvodák, orvosi rendelők, kultúrház, könyvtár. Ezzel párhuzamosan kiépült a vezetékes ivóvíz-, a szennyvíz-, a gáz-, a telefon-, a kábeltévhálózat, s korszerűsítették a közvilágítást, a sportpályát, a község intézményeit, portalánították a község minden útját.

31. táblázat: Onga népességszámának változása (1991-2012)

Év	Népességszám
1991	4277
1993	4466
1995	4567
1997	4682
1999	4754
2001	4761
2003	4780
2005	4872
2007	4895
2009	4826
2011	4858
2012	4775

Forrás: KSH, Népszámlálás (2001,201)1 alapján saját szerkesztés

A foglalkoztatottak száma az országos tendenciákkal megegyezően 1990 óta csökkent, ebből adódik, hogy a munkanélküliek száma megsokszorozódott. A foglalkoztatottak száma közel négyszáz fővel csökkent, miközben a munkanélküliek száma több mint nyolcszorosára növekedett, különösen az „ongai” csavargár drasztikus létszámleépítései miatt.

A nemzetiségi megoszlást tekintve Ongán négy kisebbségi népcsoport található, mégpedig a roma, a szlovák, a német és a lengyel, akik közül a romák alkotják a legnagyobb számot, a lakosság 17%-át (32. táblázat). A romák száma már a hatvanas évektől kezdett emelkedni, amikor is a cigánytelep építése kezdődött. A roma kisebbség több mint fele napjainkban gyermekkorú, azaz 0-14 évesek, így a településen az óvodások és az általános iskolások között túlsúlyba kerültek.

32. táblázat: A népesség etnikai összetétele 2001-ben

Népesség összesen	4761 fő
Hazai kisebbséghez tartozó együtt	821 fő
Roma	813 fő
Szlovák	5 fő
Német	2 fő
Lengyel	1 fő

Forrás: (KSH, Népszámlálás 2001)

Onga alaprajzi fejlődésének vizsgálata során egyértelműen bebizonyosodott, hogy az elmúlt két évszázadban a település morfológiai-alaprajzi képe jól alkalmazkodott a mindenkor társadalmi-gazdasági kihívásokhoz. Az 1950-es évekig alig különbözött a hasonló adottságokkal rendelkező településektől. A település mai duális alaprajzi képének kialakulásához az elmúlt fél évszázad felgyorsult változásai jelentették az

előfeltételt, melyek eredményeként mind a korábbi agglomerációs, mind az elmúlt évtizedeket jellemző szuburbanizációs jegyek kirajzolódnak. A folyamatok egyik eredménye, hogy a községben jelentős területi differenciák alakultak ki, ennek legfontosabb választóvonalát a Bársonyos-patak és a vasútvonal jelenti. Onga-Ófalu lakói mind szolgáltatásokkal, mind infrastruktúrával és közintézményekkel jobban ellátottak, igaz öregedő korstruktúra és a szociális gondoskodás igénye, alacsonyabb jövedelmek és kevésbé felszerelt, ötven-száz éve épült lakások jellemzik. Onga-Újtelep lakói Miskolcon dolgoznak, szinte teljes a foglalkoztatottság, értelemszerűen magasabb jövedelmekkel rendelkeznek (az ongai szleng „Rózsadombként” emlegeti e településrészt), fiatalos korstruktúra és jól felszerelt modern, tíz-harminc éve épült lakások jellemzik. A differenciált településkép és megosztottság ellenére Onga sikerrel pályázott a városi rangra, melynek eredményeként 2013. július 15.-én a köztársasági elnök a nagyközséget – nem érdemtelenül – városi rangra emelte.

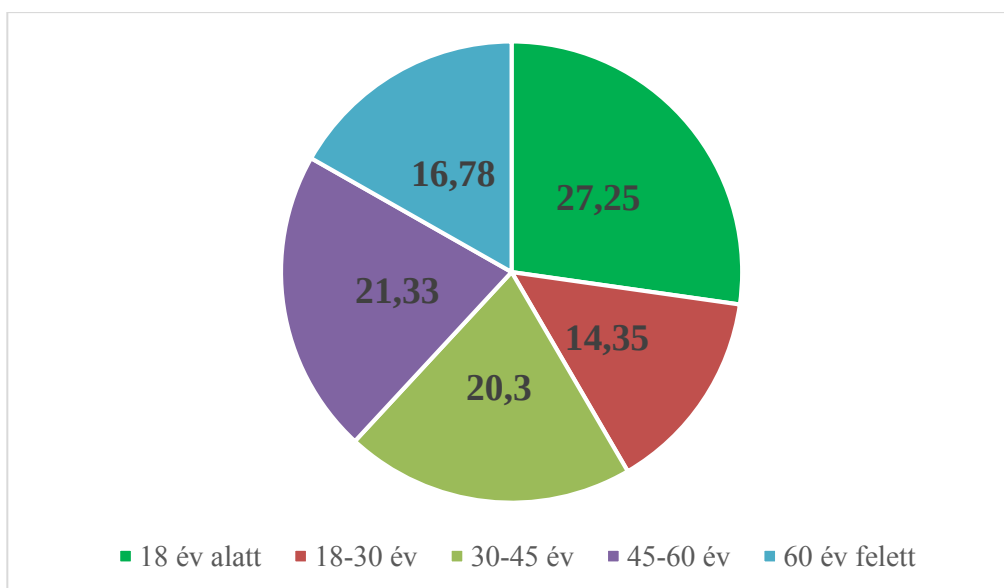
IX.2. Onga népességének rétegződése és területi szegregációja

A társadalmi mobilitás, az új társadalmi csoportok megjelenése, átstrukturálódása, a másság elfogadási és befogadási szintjeinek megismerése, a szubjektív biztonságérzet gyengülése minden embert érdeklő-érintő, a lakossági életminőséget közvetlenül befolyásoló tényező (Anthony G. 2008). Ezek tanulmányozása interdiszciplináris megközelítést igényel, amelyben a szociálgeográfiának is jelentős szerepet kell kapnia (Berényi I. 1992, 1997.). A rendszerváltozás óta lezajlott társadalmi változások különösen indokolttá és aktuálissá teszik a települési térben élő társadalmi csoportok specifikus szociológiai, szociálgeográfiai kutatását (Andorka R. 2006). A térben lejátszódó dinamikus és labilis folyamatok társadalmi vizsgálata és bemutatása a szociálgeográfia egyik kiemelt feladata. A hazai szociálgeográfiai kutatások sokrétűek, az egy-egy településhez kapcsolódó – napjainkban már klasszikusnak tekinthető – teljes körű felmérésektől (pl. Lettrich E. 1970, Szabó Z. 1936 stb.) a reprezentativitást figyelembe vevő – a véletlenszerűséget hangsúlyozó – részleges kérdőíves (lakossági és/vagy települési vezetőkre fókuszáló) vizsgálatokig (pl. Michalkó G. 1996, Szabó Sz.-Vidéki I. 2003 stb.) bezárólag.

A pozitív és negatív társadalmi jelenségek térbeni megjelenésének értelmezéséhez nélkülözhetetlen segítséget nyújtanak azok a településföldrajzi kutatások, amelyek az agglomerációs és szuburbanizációs folyamatok hazai sajátosságait, a népesség áramlási pályáit és az e mögött húzódó motivációkat értelmezik (pl. *Tímár J. – Váradi M. 2000, Dövényi Z. 2007, Bajmócy P. 2003, 2006, Csanádi G. – Csizmady A. 2002, Hardi T. 2002, Szabó J. 2003, Szébenyi A. 2006, Kókai S. 2006* stb.) Kevesebb figyelem irányult azonban a miskolci szuburbiában zajló társadalmi-gazdasági folyamatok szociálgeográfiai aspektusú kutatására és sajátosságainak feltárására. Disszertációmban e témakörhöz kapcsolódóan mutatom be az Ongán, 2011 nyarán végzett vizsgálataim eredményeit, mintegy adalékként a miskolci szuburbiában zajló folyamatok értelmezéséhez. Az előkészítés és a feldolgozás során természetesen felhasználtam a KSH megfelelő adatbázisait, különös tekintettel a 2011. évi Népszámlálás eredményeire. A felmérés során 200 db kérdőívet – utcáról-utcára haladva

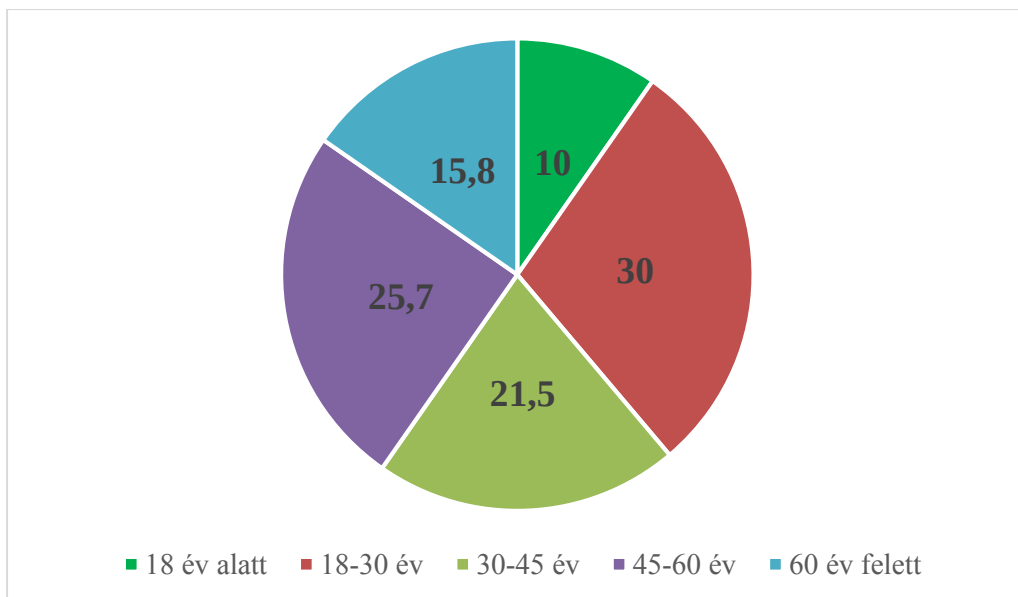
véletlenszerűen – osztottunk ki az ongai lakosok között, akik közül 140 fő egy hónap alatt juttatta vissza a kitöltött kérdőíveket. E kérdőívekben azokra a társadalmi problémákra kerestem és kaptam válaszokat, amelyek a lokális térben – az emberek mindennapi életében – a leginkább foglalkoztatják az ongai lakosokat (pl. jövedelmi viszonyok differenciái, etnikai jellemzők, településfejlesztési elképzelések, vélemények a lakóhelyről, az önkormányzat megítélése, előítélet és tolerancia stb.).

A kérdőívek alapján egyes társadalmi csoportok (pl. a válaszadók közül 100 nő és 40 férfi, Onga-Óvárosból 48 db, Onga-Újvárosból 92 db kérdőívet kaptam vissza, az Óvárosban kitöltött kérdőívek 56%-a származik a 45 évnél idősebb lakosoktól, míg az Újvárosban kitöltött kérdőíveknél ez az arány mindössze 35% stb.) felül, illetve alul reprezentáltakká váltak (29-30. ábra). E problémák kiküszöbölését nem tudtam megoldani, a kérdőívek segítségével azonban kitűzött céljaim nagy részét sikerült elérni, mindazok ellenére, hogy maradtak „fehér foltok” Onga térképén, melyeket a személyes terepbejárások és a helyismeretem segítségével is igyekeztem áthidalni.

29. ábra: Onga lakosságának korstruktúrája (2011)

Forrás: Népszámlálás (2011) adatai alapján saját szerkesztés

30. ábra: Onga megkérdezett lakóinak korösszetétele

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

Mindez nem befolyásolja a kérdőívek információbázisának értékét, azonban alapvetően meghatározza az eredményeket és a levont következtetéseket. Fontosnak éreztem, hogy a kérdőívek kiértékelésével választ kapjak az alábbiak kérdésekre:

- Milyen mélységű és differenciáltságú az ongai társadalom szegregációja?
- Elkülönülnek-e a szegregált társadalmi csoportok és rétegek a szociál-geográfiai funkciók alapján?
- Feltárhatóak-e a szegregáció szuburbanizációhoz kapcsolható elemei?
- A társadalmi szegregációnak vannak-e településen belüli területi aspektusai?
- Van-e a települési környezet jelenlegi tértagozódása, valamint a helyi társadalom sajátos térszerkezete között kimutatható összefüggés?

IX.2.1. A népesség rétegződésének és területi szegregációjának előzményei

Onga népességgyarapodását tekintve megállapítható, hogy 1949-2011 közötti hat évtizedben – a területi terjeszkedéssel párhuzamosan – dinamikus változás következett be (30. táblázat). A folyamat eredménye, hogy Onga az 1940-es évek végétől folyamatosan terjeszkedett a vasúttól nyugatra is (Kristóf A. 2013/a), amelyhez jelentős népességgyarapodás társult. A szuburbanizációs folyamat az 1990-es évek elejétől gyorsult fel, sajátos formákat hozott létre, mind települési, mind társadalmi-gazdasági vonatkozásban.

A természetes szaporodás 1949-80 között volt a legmagasabb, de a fiatalos korstruktúra fennmaradására utal, hogy 1990-2001 között is 278 fővel magasabb volt

az élve születések száma, mint a halálozásoké, vagyis a mortalitás és fertilitás mutatószámai alapvetően nem változtak. Az 1949-1990 közötti időszak vándorlási különbözetében megfigyelhető fluktuáció önmagában nem támasztja alá az agglomerációs hatásokat, az 1960-as és 1970-es évek magas elvándorlási értékei pedig ezt kifejezetten cáfolják. E tekintetben igen tanulságos azt megvizsgálnunk, hogy a kérdőívekre válaszoló 140 ongai lakos mióta él a településen (33. táblázat).

Meglepő módon a rendszerváltás előtti folyamatok jobban érintették az érettségizetteket és diplomásokat, mint az 1990 utáni trendek. Az általunk megkérdezett 140 ongai lakos között egyetlen olyan diplomás sem volt, aki 1990 után költözött a kisvárosba, és az érettségizettek közül is mindössze 6 fő érkezett az elmúlt évtizedekben. Ez azt sejteti, hogy értelmiségiek beköltözése nem történt Ongára, azaz nem volt klasszikus a szuburbanizáció folyamatának e szegmense.

33. táblázat: A megkérdezett lakosok Ongán tartózkodásának kezdődőpontja

Év	Befejezetlen általános iskola	Befejezett általános iskola	Szakiskola	Érettségi	Egyetem, Főiskola	Összesen (fő)
2000-2008	2	-----	8	2	----	12
1990-1999	4	2	14	4	----	24
1980-1989	----	----	6	4	10	20
1970-1979	----	4	4	14	8	30
1960-1969	----	2	4	12	12	30
1950-1959	----	----	2	----	2	4
1950 előtt	2	4	6	8	----	20
Összesen	8	12	44	44	32	140

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

A vándorlási különbözet értékeiben jól tükröződnek a mindenkori társadalmi prioritások, amennyiben az elvándorlók és a bevándorlók társadalmi státusza alapvetően átalakult (Takács L. 1998, Kristóf A. 2013/b). A migráció mozgatórugója 1990 után az a hazánkra is „jellemző szuburbanizációs folyamat, amely során a megélhetési nehézségek miatt költöznek ki az emberek a nagyobb városokból – esetünkben Miskolcra – a távolabb fekvő vidéki településekre” (Dövényi Z. – Kovács Z. 1999 42. oldal.). Napjainkra Onga népességnövekedése lelassult, stabilizálódott egyre inkább kikristályosodnak a társadalom törésvonalai, problémái.

IX.2.2. Onga népességének rétegződése és területi szegregációja

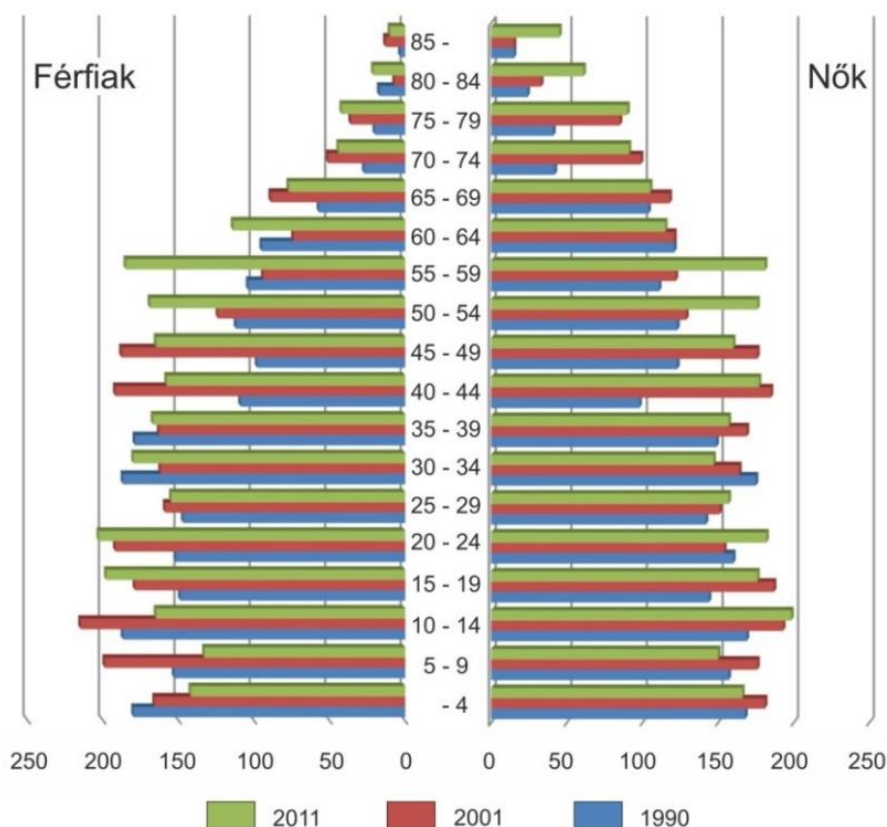
A település népességnövekedése maga után vonta a társadalom gyors átstrukturálódását és differenciálódását. A KSH adatbázisát áttekintve és elemezve – elsődlegesen – az alábbi statisztikai mutatók jelzik az ongai társadalom rétegzettségét, melyekre a kérdőívekben is kiemelt figyelmet fordítottunk:

- a népesség korstruktúrája

- a népesség iskolázottsága
- a népesség etnikai összetétele
- a népesség gazdasági aktivitása
- az aktív keresők foglalkozása
- az aktív keresők ingázása
- a népesség lakás- és jövedelemviszonyai

IX.2.2.1 Onga népességének korstruktúrája

A város lakosságának korstruktúráját tekintve (31. ábra), több általánosan ismert (pl. 1990-ben a 40-45 év közöttiek alacsony értékei a második világháború alacsony születésszámaikat tükrözik, a 14 év alattiak magas értékeit a roma fiatalok emelik meg stb.) és több speciális elem figyelhető meg, melyek az alábbiak.

31. ábra: Onga korfái (1990,2001,2011)

Forrás: Népszámlálási kötetek alapján saját szerkesztés

Mindenképpen kiemelendő, hogy a szuburbanizáció eredményeként 2011-ben a 40-59 év közöttiek száma magasabb volt, mint a 20-39 év közöttieké. Így fordulhatott elő

az, hogy a korfa 2011. évi adatai alapján jelentősebb csökkenés csak a 60 év felettieknél következett be. A legmagasabb az 55-59 év közöttiek aránya volt, ami azt mutatja, hogy a településre irányuló vándorlásban a középkorú, több gyermekes családok vettek részt.

34. táblázat: Onga népességének néhány differenciáltsági tényezője a KSH adatok és a saját kérdőíves felmérés alapján

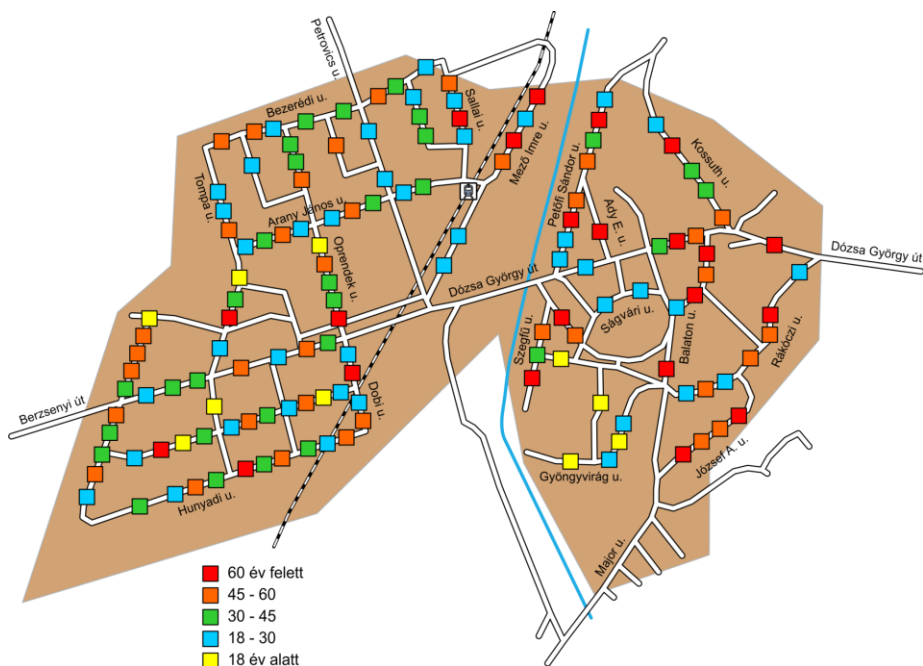
Mutatók	elemek	1990		2001		2011		Kérdőív	
		fő	%	fő	%	fő	%	fő	%
Össznépesség		4042	100	4761	100	4858	100	140	100
Korstruktúra	0-19 év	1307	32,3	1496	31,4	1324	27,2	10	7,1
	20-59 év	2169	53,7	2524	53,0	2719	56,0	108	77,1
	60-x év	566	14,0	741	15,6	815	16,8	22	15,8
Iskolázottság	15-x év ált. isk. 8. évf.	2273	56,2	3096	65,0	3580	73,7	20	63,6
	18-x év érettségi	559	13,9	1007	21,2	1534	31,6	44	31,4
	25-x év diploma	88	2,2	176	3,7	369	7,6	25	17,9
Etnikai megoszlás	magyar	na.	na.	4682	98,3	4563	93,9	134	95,6
	roma	na.	na.	813	17,1	985	20,3	5	3,6
	német	na.	na.	5	0,1	12	0,2	1	0,7
Gazdasági aktivitás	aktív kereső	1691	41,8	1304	27,4	1610	33,1	100	71,5
	munkanélküli	51	1,3	428	9,0	492	10,1	8	5,7
	inaktív	832	20,6	1417	29,8	1264	26,0	8	5,7
	eltartott	1468	36,3	1612	33,9	1492	30,8	8	5,7
	nyugdíjas	695	17,2	789	16,6	815	16,7	16	11,4
Aktív keresők ingázása	Ongára	318	-	95	-	na.	na.	na.	na.
	Ongáról	1299	76,8	1002	76,8	na.	na.	65	65,0
Lakások felszereltsége	összkomfort	534	43,4	753	52,9	957	60,8	109	77,9
	komfort	262	21,3	359	25,2	420	26,7		
	félkomfort	76	6,2	50	3,5	47	3,0	31	22,1
	komfort nélküli	357	29,1	261	18,3	150	9,5		

Forrás: Népszámlálási kötetek és a kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

Az is jól érzékelhető, hogy Onga társadalmának előregedése egy évtized alatt bekövetkezhet, a nyugdíjasok száma gyorsan emelkedni fog, a magas 50-60 év közötti lakosoknak köszönhetően. A kérdőívek segítségével jól kirajzolódnak Onga korstruktúrájának területi különbségei, egyértelmű, hogy az óvárosi részekben az időskorúak lennének dominánsak, azonban az itt elhelyezkedő romatelep miatt differenciáltabb a kép, a roma szegregáció markáns elemei is jól kirajzolódnak.

A népesség különböző korcsoportjainak településen belüli eloszlását tekintve (32. ábra) az Újvárosi rész fiatalabb korszerkezetét lehet megfigyelni. Ez elsősorban azzal magyarázható, hogy a korábban letelepültek mellé a szuburbanizációs népességiáramlás eredményeként fiatalabbak érkeztek, sajátos korstruktúrával.

eredményezve ebben városrészben is (32. ábra). Az Óvárosi rész egyik érdekes színfoltját alkotja a Gyöngyvirág utca és tágabb környéke, amelynek fiatalosabb korszerkezetét a roma lakosság okozza.

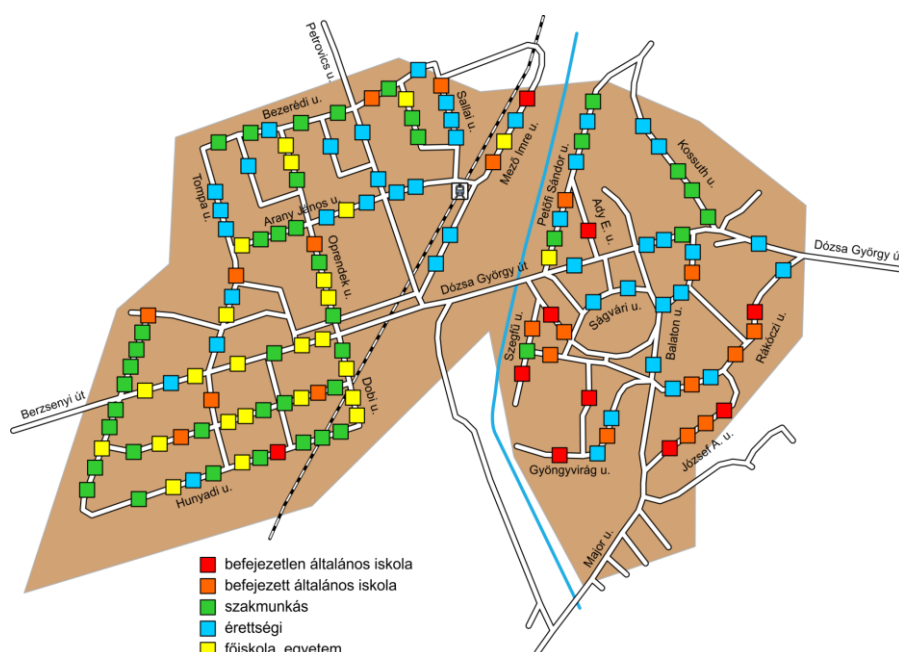
32. ábra: A válaszadók korszerkezetének területi különbségei
Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

IX.2.2.2 Onga népességének iskolázottsági viszonyai

Az iskolai végzettség, azaz a képzettség általában a tudás hasznosulása és érvényesülése, a munkaerőpiaci vizsgálatokban áttételesen megnyilvánul meg. A jövedelmek és a „jó munkahelyek” az iskolai végzettséggel szoros kapcsolatot mutatnak. Az alacsony iskolázottság napjainkra a társadalmi kirekesztettséget is magával hozza. (Nemes Nagy J. – Jakobi A. 2002, Obádovics Cs. – Kulcsár L. 2003).

A kérdőívek alapján készített 33. *ábra* a válaszadók iskolai végzettségének településen belüli területi differenciáit tükrözi, ahol az Onga-Óváros és Onga-Újváros közötti markáns különbségek szembetűnőek. Az Óvárosi részen alacsonyabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, míg az Újvárosi részen e csoportok felülreprezentáltsága figyelhető meg, igaz, igen sajátos területi elrendeződésben. Elsősorban az 1992-1996 között épült utcákban emelkedik az átlag fölé a diplomások aránya. Az Újvárosi részben az érettségivel rendelkezők nagyobb csoportja a II. világháború és a rendezerváltás között épült részekre koncentrálódik, míg az 1990-es

évek közepe után kiépült utcákban elsősorban a szakmunkás végzettségűek dominánsak.

33. ábra: A választók iskolai végzettség területi differenciái

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

IX.2.2.3 Onga népességének etnikai összetétele

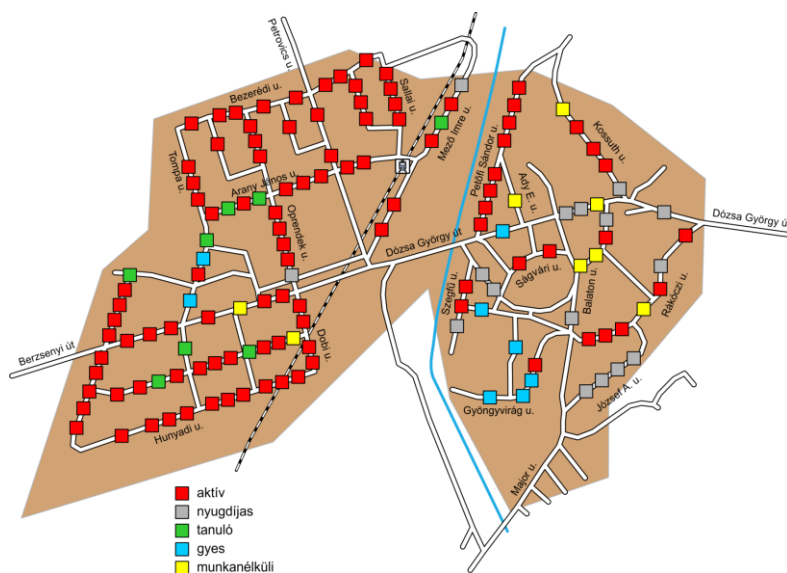
Ongán négy etnikai csoport található: roma (985 fő), szlovák (5 fő), német (12 fő), lengyel (2 fő). Az etnikai csoportok közül a romák alkotják a legnépesebb csoportot, az összlakosság 20,3%-át (32. táblázat). A romák jelentős része a népszámlálási adatbázis szerint kettős nemzetiségűnek vallja magát. A romák száma az 1960-as évektől kezdett emelkedni, amikor a cigánytelep építése elkezdődött, s a fiatalos korstruktúrát napjainkig megtartva a kisebbség több mint fele gyermekkorú. A legnagyobb problémát azonban a felnőtt roma lakosság jelenti, mert sokan nem végezték el még az általános iskolát sem, ezért ők gyakorlatilag funkcionális analfabéták, így munkát sem tudnak vállalni. A romák területi szegregációja (a település Óvárosi részének déli felében található Gyöngyvirág u. és környéke) a térképeken jól kirajzolódik és nyomon követhető (pl. alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkező fiatalok jelenléte, aktív keresők száma stb.).

IX.2.2.4 Onga népességének gazdasági aktivitása

A miskolci iparvállalatok közelsége a XX. század közepétől egyre erőteljesebb hatást gyakorolt Onga foglalkozási struktúrájára is. A hagyományos agrártársadalom (1941-ben az aktív keresők 65%-a még a mezőgazdaságban dolgozott) végleg felbomlott. Onga múltbeli agrárjellegű gazdasága a teljes foglalkoztatottság megvalósulásával az 1970-es évekre ipari-agrár jellegűvé vált. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya az aktív keresők egynegyedére csökkent. A rendszerváltozás óta a foglalkoztatottak száma - az országos tendenciákkal megegyezően - csökkent, ebből adódik, hogy a munkanélküliek száma megsokszorozódott (34. táblázat).

A foglalkoztatottak száma még 2011-ben sem érte el az 1990. évi értéket, miközben a munkanélküliek száma mintegy tízszeresére növekedett. Az abszolút számokat tekintve kedvezőtlenebb a helyzet, hiszen húsz év alatt a város népessége több mint nyolcszáz fővel emelkedett, így 2011-ben az összlakosság alig egyharmadának volt munkahelye. A munkanélküliek aktív keresőkhöz viszonyított aránya (24,5%) is magasabb, mint a megyei átlag (18,4%). Mindez súlyos problémát okoz e kisvárosban, jelentősen befolyásolja a közösség életét. A magas munkanélküliségi ráta rávilágít arra is, hogy a település lakosságának egy jelentős hányada kilátástalan helyzetben van.

A megkérdezettek (140 fő) közül 84 fő (60%) számított aktív keresőnek. A többség szellemi munkát végzett, és ez a nők körében mutatkozik markánsabban, míg a férfiaknál a szakmunkát végzők száma a legmagasabb. Az inaktív keresők között a nők aránya a magasabb, ez a társadalmi adottságokból adódik. A foglalkoztatottság településen belüli differenciái (34. ábra) ismét arról tájékoztatnak, hogy Ongán igen jelentős a társadalom területi szegregáltsága.

34. ábra: A foglalkoztatottság területi differenciái a válaszadók körében

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

Az Óvárosi részen az átlagosnál magasabb volt a munkanélküliek és a nyugdíjasok aránya. E tények minden bizonnyal azzal magyarázhatók, hogy a régebb óta a településen élők egy részének a képzettsége megnehezíti az új munkahely megtalálását, míg az utóbbi jelenség a korszerkezettel van összefüggésben. Az Óváros harmadik jellegzetessége a déli területen (Gyöngyvirág utca és környéke) a GYES-ben részesülők magasabb száma, amely a roma lakosság jelenlétével indokolható.

A foglalkoztatottság szempontjából az Újváros egyik jellegzetessége az aktív keresők dominanciája, valamint a tanulói státuszban lévők felülreprezentáltsága. Az előbbi mögött az állhat, hogy a relatíve mobilabb, és így a szuburbanizációban is jobban résztvevő rétegek munkahelyet is könnyen találnak maguknak, míg a tanulói magasabb jelenlét a kiköltözők gyermekeivel indokolható.

IX.2.2.5 Az aktív keresők ingázása

Fontos szempont volt a kérdőíves felmérés során, hogy az ingázási szokásokat megismerjük. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint Ongán az ingázók száma (1002 fő) relatíve magas, és ezt saját kutatásaink is megerősítették (35. ábra). Az aktív keresők alig 25%-a talált munkahelyet a településen (számukra a mezőgazdaság, a különböző szolgáltató intézmények és a helyi önkormányzat - általános iskola, óvoda, Polgármesteri Hivatal - tudott munkát biztosítani), míg a többiek más településeken voltak kénytelenek dolgozni (ezen belül dominált a Borsod-Abaúj-Zemplén megyén belüli ingázás).

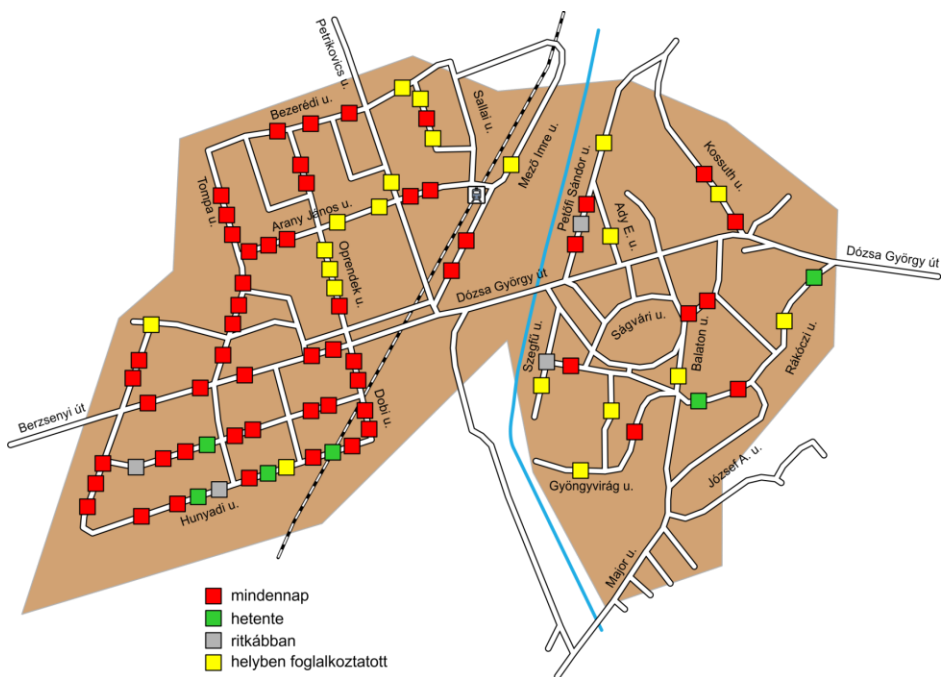
35. táblázat: Az aktív keresők munkavégzésének helye végzettségük szerint

Helység	Befejezett általános iskola	Szakiskola	Érettségi	Egyetem, Főiskola	Összesen (fő)
Ongán	4	4	4	8	20
B.-A.-Z. megyében	----	18	18	22	58
Megyén kívül	----	6	----	----	6
Összesen	4	28	22	30	84

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

Az Ongán és Borsod-Abaúj-Zemplén megye egyéb településein dolgozók iskolai végzettségét tekintve a felsőfokú végzettségük esetében nem volt lényeges különbség, ugyanakkor a szakiskolával és érettségivel rendelkezők a megye más településein dolgozók körében felülreprezentáltságot mutattak.

Az ingázók körében élesen kirajzolódik (35. ábra) Onga-Újváros dominanciája (48 fő), jelezve, hogy az itt élők kevésbé tudtak beilleszkedni a város társadalmába, azaz csak lakóhelyüknek érzik Ongát, különösen az „ongai Rózsadombon” élők.

35. ábra: A válaszadók aktív keresőinek ingázási viszonyai

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

IX.2.2.6 Onga népességének lakás- és jövedelemviszonyai

Az ongai lakosok jövedelemviszonyaira direkt módon a kérdőívekben sem kérdezhettünk rá, azonban a lakásállomány differenciái (36. táblázat, 36. ábra) közvetve jelzik az ott élők anyagi-pénzügyi erejét, lehetőségeit az életkörülmények változtatása tekintetében is. Az elmúlt két évtizedben több mint háromszáz lakás épült Ongán, ami a lakásállomány közel negyede, s ez mindenképpen kedvező, mint ahogy a lakások nagysága (a lakásállomány fele 100 m² feletti alapterületű), szobaszáma vagy éppen a közművekkel való ellátottságuk. Ugyanakkor a statisztikai adatsorok alapján az is jól kirajzolódik, hogy magas az egy lakásra jutó lakosok száma és a komfort nélküli, félkomfortos és szükség-lakások száma, melyek ismereteink szerint zömmel az 1960-as évek előtt épültek (*Népszámlálás 2001*).

A lakások felszereltsége a jövedelemviszonyokkal, a lakosság korstruktúrájával és iskolázottságával, sőt az etnikai megoszlással is szoros korrelációt mutatott felmérésben. A kérdőívek kiértékelésének eredményeiből megállapítható, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező csoportok a szabadidő eltöltésekor inkább a kábeltevé és az internet nyújtotta lehetőségeket preferálják, míg az alacsonyabb iskolai végzettségűek a parabola-antennát (egyszeri beruházás után ingyenes égi-csatornák műsoraival) használják. A nyolc osztályt el nem végzetteknek gyakorlatilag nincs semmi ilyen lehetőségük, de az azt elvégzőknek már több tulajdonuk van.

A kevésbé iskolázott lakosok szerényebb körülmények között élnek és nem várható a háztartásaik felszereltségének a bővítése, mivel a munkahelyükről származó jövedelemből nem lennének képesek megtenni ezt. Az egyes lakások felszerelési tárgyai között természetesen megjelennek az egykori (pl. videókamera) és jelenkori (pl. mobiltelefon, laptop stb.) státusz-szimbólumok is.

36. táblázat: Az ongai lakások felszereltségének különbségei

Eszközök	Befejezetlen általános iskola	Befejezett általános iskola	Szak- iskola	Érettségi	Egyetem, Főiskola	Összesen	
	(fő)	(fő)	(fő)	(fő)	(fő)	(140fő=100%)	
DVD	2	3	18	35	32	90 fő	64%
Videókamera	0	0	3	12	14	29 fő	21%
Parabola	6	4	29	10	4	53 fő	38%
Kábel-tv	2	8	15	34	28	87 fő	62%
Laptop, PC	1	5	5	25	30	66 fő	47%
Vez. telefon	3	10	19	20	28	80 fő	57%
Mobiltelefon	4	12	31	42	32	121 fő	87%
Internet	1	7	22	31	32	93 fő	68%
Mosógép	3	10	40	40	32	125 fő	89%
Mosogatógép	0	0	0	0	15	15 fő	11%

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

36. térkép: A választadók lakásai felszereltségének területi különbségei

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

A település előnyös földrajzi fekvése miatt Onga a vizsgált időszakban azon települések közé tartozott, melyek a miskolci agglomeráció adta lehetőségeket a maga javára fordította. A szocialista korszakban Onga társadalmának osztály-, illetve rétegstruktúrája leegyszerűsödött, társadalmi látszólag homogenizálódott. Az 1990-es évek elején megindult szuburbanizációs folyamat azonban e látszólag homogénebb ongai társadalmat alkotó elemeire bontotta, területi, mennyiségi és a minőségi elemeket tekintve egyaránt. 1990 után a társadalmi különbségek és a rendszerváltozás után beindult gazdasági folyamatok egy erősen rétegzett és területileg szegregált ongai társadalom létrejöttét segítették elő. A társadalmi szegregációnak vannak területi aspektusai, elkülönülnek a szegregált társadalmi csoportok és rétegek, ezek azonban csak gyenge szuburbanizációs hatást tükröznek. A kérdőíves mintavétel mindezek ellenére reprezentatívnak tekinthető, hiszen a felmérés és a népszámlálás adatai között szoros kapcsolat mutatható ki, és a demográfia szabályszerűségeivel is szoros a korreláció.

ÖSSZEGZÉS

A szuburbanizációs folyamat a miskolci agglomerációs tér átstrukturálódását, településeinek társadalmi, demográfiai, gazdasági és funkcionális differenciálódását eredményezte. A doktori disszertációm rövid összegzését a kutatás kezdetén megfogalmazott tézisek figyelembevételével adom meg, kiemelve azokat a specifikumokat, amelyek a miskolci agglomerációra és szuburbiára jellemzőek.

1. Hipotézis: Feltételeztem, hogy a Miskolcon élő, alacsony és magas társadalmi státuszú csoportok körében a költözés irányai markánsan különböztek, ami a szuburbán településeken belül és a települések között felerősítette a szegregációt.

Kutatási eredményeim szerint miskolci sajátosság, hogy az itt épült lakótelepek (pl. Avas) – a városi átlagtól korábban magasabb státuszú – népességének elköltözése, valamint a belső városrészek hanyatló társadalmi presztízse együttesen – minden korábbi időszaktól és hazai nagyvárosokban leírtaktól – jobban megbontotta a nagyváros korábban kialakult társadalmi modelljét. A folyamat eredményeként új városrészek váltak (pl. Avasalja, Egyetemváros, Berekalja stb.) az elit szegregációs szigetévé. Szintén a szuburbán migrációs trendek erősítették fel a Miskolcon belüli gettók (pl. számozott utcák, Lyukó-völgy stb.) kialakulását. A folyamat markánsan megváltoztatta és polarizálta a miskolci agglomeráció szuburbán településeit is.

Egyrészt megerősödött a Bükk hegység kistelepüléseink (pl. Kisgyőr, Bükkszentkereszt stb.) elit-koncentrálo szerepe. Másrészt megjelentek, elsősorban Miskolc közigazgatási határához közel fekvő – kedvező közlekedési és gazdasági potenciállal rendelkező – olyan települések is (pl. Mályi, Kistokaj, Szirmabesenyő stb.), amelyek szintén az új elit-koncentráció színtereivé váltak, magas-státuszú lakónegyedekkel és lakóparkokkal. Az alacsony státuszú népesség koncentrációja is erősödött, s e folyamatok egyik eredménye, hogy kialakult a miskolci agglomeráció összefüggő, – az etnikai kisebbség markánsabb jelenlétével is jellemezhető – „keleti slum övezete” (pl. Gesztely, Hernádkak, Alsózsolca, Újcsanálós stb.).

2. Hipotézis: Feltételeztem, hogy a szuburbia újonnan érkezett lakosainak domináns többsége a miskolci panellakásokból költözött ki.

A rendszerváltozáshoz kapcsolódó társadalmi-gazdasági változások markánsan érintették a társadalom ingatlanvagyonát, felértékelődtek a korábbi állami/tanácsi városi bérlakások. Ezek értékesítésével megeremődött az anyagi alap a tömb- és panellakásokban élő családok minőségi lakáscseréjéhez, a középosztálybeli álmom megvalósulásához: a kertes házba történő költözéshez. A kezdetben szórványos, majd tömegessé váló kiköltözők számára a legfontosabb motivációként számításba jövő, az urbánus lét negatívumait (pl. környezetszennyezés, zsúfoltság, elidegenedés stb.) megtestesítő elemeket általában nagyvárosaink nem, vagy csak ritkán mutatták. Miskolc azonban e tekintetben is kivételes helyzetben volt, a rendszerváltozás idején

lakosságának közel 60%-a lakótelepeken élt, jelentős környezetszennyező ipari üzemek (pl. Diósgyőri Kohászati Üzemek stb.) közvetlen szomszédságában.

A kérdőíveinkre válaszoló lakosok megerősítették hipotézisemet: a kiköltözők döntő hányada (58,6%) a panellakásokból települt ki. Ugyanakkor Bükkszentkereszt, Szirmabesenyő, Kistokaj és részben Kisgyőr adatai jelzik, hogy a miskolci szuburbán folyamatokra sem csak az volt jellemző, hogy az egyszerű panelből kertes házba költözés folyamata játszódott le. A környezetre igényesebb szuburbán generáció anyagilag tehetősebb rétege minőségi cserét is végrehajtott, azaz a miskolci kertes házat vagy sorházi lakását eladva költözött a magas presztízs értékű településekre: a nagyobb telek, lakás, komfortosság megvalósulásáért is vállalva a közlekedési és egyéb vonalas infrastruktúra kiépítetlenségéből származó hátrányokat.

3. Hipotézis: Feltételeztem, hogy a miskolci átlagtól magasabb iskolai végzettségű és magasabb jövedelmű lakosok vettek részt a szuburbanizációban.

E hipotézisem csak részben bizonyult helytállónak. A statisztikai adatok ténylegesen azt jelezték, hogy a szuburbán települések egy részén (pl. Felsőzsolca, Mályi, Kistokaj stb.) dinamikusán nőtt – a megyei és az agglomerációs átlagot meghaladóan – a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők száma. A statisztikai adatok és a kérdőívek alapján azonban az is egyértelművé vált, hogy a kiköltöző családok nem rendelkeztek kiugróan magas jövedelemmel és jelentősebb megtakarításokkal.

Az empirikus vizsgálatok alapján megállapíthatjuk, hogy elsősorban a települések környezeti állapota, a kedvező közlekedési kapcsolatok, az olcsóbb telkek és az önkormányzati kedvezmények csábították a kiköltözők jelentős részét.

E tények is megerősítik a miskolci szuburbia társadalmának egyik sajátosságát, mely szerint zömmel az alsó-középosztályhoz tartozók adták a szuburbán generációt, akik társadalmi (pl. beilleszkedés, lokális kötődés stb.) és gazdasági (pl. pénzügyi válság, deviza hitelek törlesztési problémái, munkanélküliség stb.) sérülékenysége a hazai átlagtól mind a mai napig fokozottabban jelentkezik. Különösen igaz mindez a társadalmilag hátrányos helyzetű csoportokra, akik között az alacsony iskolázottsággal és jövedelemmel rendelkezők, a munkanélküliek és a cigányok is megtalálhatóak.

4. Hipotézis: Feltételeztem, hogy a 2009-2013 közötti válság hatására a miskolci agglomerációban korábban zajló szuburbanizáció erőteljesen mérséklődött, a kiköltözések visszaestek, szörványossá váltak, s a szuburbanizáció kifulladásra fordult.

Az ország más nagyvárosi térségeiben lezajlott kutatások hasonló eredménnyel zárultak. A hazánkat is elérő pénzügyi és gazdasági recesszió, a hitelválság és a bedőlő lakáshitelek társadalmi vetületei (pl. eladósodás, munkanélküliség, elszegényedés stb.) megváltoztatták a mobilitási folyamatokat a hazai nagyvárosi agglomerációs térségekben is, amelyekről – a budapesti agglomeráció kivételével – alig rendelkezünk

információval. Tény, hogy a gazdasági-pénzügyi válsággal járó bizonytalanság egyszerre fékezheti és gyorsíthatja, illetve halasztja az egyének migrációs szándékait.

A miskolci agglomerációban azonban ilyen jellegű kutatások eddig nem zajlottak, így a folyamat mélysége és a társadalmi csoportokat érintő horizontális kiterjedése is ismeretlen volt. A kérdőíves felmérés alapján bebizonyosodott, hogy a szuburbán életformával együtt járó költségek jelentős növekedése, a szuburbán generáció fásultsága, az egykori „presztízs életterek” leromlása, valamint a válság kedvezőtlen hatásai együttesen járultak hozzá ahhoz, hogy a szuburbanizáció folyamata megrekedt. A dinamikáját veszített szuburbanizáció nyomán napjainkra egy dinamikáját és irányát veszített szuburbán társadalom és gazdaság képének lenyomata is kirajzolódik. A szuburbán települések további fejlődése nagyrészt Miskolc fejlődésének függvénye, elsősorban munkaerő-felhasználás, ingázás és akár a lakóterület vonatkozásban is.

5. Hipotézis: Feltételeztem, hogy Miskolc körül sajátos szuburbán zóna alakult ki, mert a miskolci agglomeráció egésze is folyamatosan veszít a népességéből, s a térkapcsolati rendszerek nem a policentrizmus irányába mozdultak el, hanem a hagyományos nagyváros-agglomeráció centralizált társadalmi-gazdasági kapcsolatrendszer elemei maradtak dominánsak.

A disszertáció eredményei egyértelműen alátámasztják e hipotézisem helyességét, a miskolci szuburbán települések az ország más nagyvárosi szuburbáitól jobban összekapcsolódtak a város gazdaságával, társadalmával és szolgáltatásaival, mintegy szimbiózist alkotva.

A Miskolchoz kapcsolódó települések egy része azonban túlzottan „távolinak” bizonyult (a földrajzi közelség ellenére) – különösen északnyugati és északi irányban – a szuburbanizációs folyamat hatásainak vonatkozásában, ezért a várostól északkeletre és délre alakult ki Miskolc szuburbája. A népesség térbeli átrendeződése mellett – helyismereti tapasztalataim szerint – egyre látványosabb formát öltött a termelő (ipari) és szolgáltató funkciók megtelepedése is a miskolci agglomerációban. A legfontosabb kérdés számomra e kontextusban az volt, hogy az itteni cégek megjelenése a miskolci vállalkozások „szuburbanizációs jellegű” kitelepüléséhez kötődik elsősorban vagy inkább kívülről ide irányuló beruházásokhoz.

A miskolci agglomeráció nyolc kisvárosának funkcionális gyarapodása, az ipari parkok teljesítménye, valamint az Opten Cégekódár adatai alapján megállapíthattam az agglomerációs gazdaság néhány jellemzőjét. Egyrészt azt, hogy a gazdasági fejlődés esetenként hagyományos ipari központokat is dinamizálni tudott. Másrészt a tradicionális kisközpontok többségénél nem történt ilyen mértékű átalakulás, ezek jórészt megőrizték, s tovább erősítették korábbi gazdasági profiljukat.

A kisvárosok dinamikusabb csoportjánál (Nyékládháza, Alsó- és Felsőzsolca, Emőd) egyértelműen Miskolc közvetlen és közvetett hatása bizonyult erősebbnek, ezek valóban lényegesen jobb helyzetben vannak, mint az őket körülvevő vagy a nagyvárostól távolabb eső települések. A mennyiségi növekedés mellett a minőségi elemek is gyarapodtak, s nem csak a népességet, hanem a gazdasági tevékenységet is

jobban koncentrálják. Funkcionális helyüket tekintve részben szolgáltató kisvárosokká tudtak válni, megfelelve e kisvárosokban és vonzáskörzeteikben élők elvárásainak. A népességgyarapodáson alapuló városodás mellett megjelentek a városiasodás elemei, s meg tudták tartani a korábban idetelepülteket. Ezek a kisvárosok a szuburbanizációs-agglomerációs folyamatok nagy nyertesei. A központi funkciókban gazdagabb, Miskolctól függetlenebb, korábban jelentős vonzáskörzettel (és iparral) is rendelkező kisvárosokban (Sajóbáony, Sajószentpéter, Szikszó) kedvezőtlen demográfiai folyamatok érvényesülnek. A szuburbanizáció kevésbé érintette meg e kisvárosok társadalmát és gazdaságát, a korábbi ipari tevékenységek vonzó tényezői napjainkra elhalványultak, dinamizmusuk kifulladásra jutott, így helyüket keresik az átstrukturálódó miskolci agglomerációban.

A miskolci agglomeráció nem vált policentrikussá, napjainkban is monocentrikus várostérség maradt, ahol a differenciálódás ellenére az agglomeráció településeinek csak töredéke mutat egyedi arculatot és specializálódást. Mindez leginkább a mezőgazdasági és ipari termelőtevékenységben domborodik ki. A miskolci agglomeráció gazdasága egyszerre mutatja a szocializmus évtizedeiből átöröklött és az elmúlt negyedszázad gazdasági folyamatainak eredményeként kialakult szelektív megújulás kettős képét.

SUMMARY

The suburbanizing process has resulted in the spatial restructuring of the Miskolc Agglomeration, as well as the social, demographic, economic and functional differentiation of its settlements. The short summary of my PhD thesis is based on the theses developed at the beginning of my research, highlighting specific features that are characteristic of the Miskolc Agglomeration and Suburbia.

Hypothesis No. 1. I presumed that the low and high socioeconomic groups of Miskolc have been significantly different regarding the directions of their movements, which augmented the segregation within and between the suburban settlements.

It is a peculiarity of Miskolc that, due to the residents moving out of microdistricts (e.g. Ávas, which used to be a higher status residential area) and to the declining prestige of inner city neighbourhoods, the social structure of Miskolc was disrupted on an unprecedented scale as compared to previous periods or other Hungarian cities. As a result of this process groups of the elite started to segregate into new neighbourhoods (e.g. Ávasalja, Egyetemváros, Berekalja, etc.). The emergence of ghettos within Miskolc (e.g. numbered streets, Lyukó valley, etc.) was also intensified by suburban migratory trends. The process markedly changed and polarized the suburban settlements of the Miskolc agglomeration as well.

On the one hand, the role of small settlements in the Bükk Mountains (e.g. Kisgyőr, Bükkszentkereszt, etc.) in concentrating the elite became stronger. On the other hand, there also emerged settlements especially near the administrative borders of Miskolc with favourable economic and transport conditions (e.g. Mályi, Kistokaj, Szirmabesenyő, etc.), which also became the focal points of the new elite with high status residential areas and gated communities. The concentration of low socioeconomic groups also became stronger, with one of the results of these processes being that a contiguous eastern slum region (e.g. Gesztely, Hernádkak, Alsózsolca, Újcsanálós, etc.) emerged within the Miskolc agglomeration characterized by the marked presence of ethnic minorities.

Hypothesis No. 2. I presumed that the dominant majority of the new inhabitants of the suburban region arrived from the crowded blocks of flats in Miskolc.

Social and economic transformations related to the regime change strongly affected property assets in Hungary, the prices of rented dwellings formerly owned by the state or city councils increased. By selling these dwellings families living in blocks of flats could create a financial basis for moving home and realizing the dream of the middle class: buying a detached house. The most important motivation for people moving out of cities (which started as a sporadic phenomenon, but later became widespread) is generally associated with the negative aspects of urban life (e.g.

environmental pollution, crowdedness, alienation, etc.), however, these negative elements were not or just scarcely present in Hungarian cities. However, the conditions of Miskolc were peculiar in this respect as well, since during the years of the regime change 60% of its residents lived in blocks of flats in the immediate neighbourhood of heavily polluting industrial plants (e.g. Ironworks of Diósgyőr).

The results of my questionnaire survey have supported my hypothesis: the significant majority of people leaving Miskolc formerly lived in blocks of flats.

Data on Bükkszentkereszt, Szirmabesenyő, Kistokaj and Kisgyőr indicate that the simple process of moving from blocks of flats to detached houses was not the only feature of suburbanization around Miskolc. For the more affluent generations, paying particular attention to environmental conditions, moving out of Miskolc was also a qualitative change, since they moved to settlements of high prestige, despite the fact that they had to accept the disadvantages of lack of transport and other infrastructure in favour of having a bigger house and garden.

Hypothesis No. 3. I presumed that the inhabitants participating in the suburbanization had higher than average level of education and income.

This hypothesis has proved to be only partially true. Statistical data indicated that in some suburban settlements (e.g. Felsőzsolca, Mályi, Kistokaj, etc.) the number of people with higher education level increased dynamically – surpassing the county and agglomeration means. Statistical data and questionnaires have revealed that families moving out of Miskolc did not have outstanding incomes or significant savings, therefore they did not have enough financial resources to move to a higher quality dwelling within Miskolc. Based on empirical research it can be concluded that a significant portion of out-movers was attracted by the favourable environmental and transport conditions of settlements, low property prices and by benefits offered by local governments.

These facts also underpin one of the peculiarities of the society of the Miskolc suburbia, namely that the majority of suburban generations belong to the lower middle class which is more vulnerable than other layers of the Hungarian society in terms of social (e.g. integration, local ties, etc.) and economic conditions (e.g. financial crisis, problems concerning the repayment of foreign currency loans, unemployment). This is particularly true of disadvantaged social groups including lower educated, low income and unemployed people as well as the Roma.

Hypothesis No. 4. I presumed that due to the economic crisis between 2009 and 2013 the intensity of suburbanization in the Miskolc agglomeration strongly decreased, relocations became less frequent then sporadic, until the suburbanization reached its end.

Different pieces of research conducted in other urban regions in Hungary led to similar conclusions. The financial and economic recession reaching Hungary too, the credit crisis and the social aspects of nonperforming loans (e.g. indebtedness,

unemployment, impoverishment, etc.) changed the processes of mobility in the agglomerations of Hungarian cities as well, of which we have hardly any information except for the Budapest agglomeration. In fact, the uncertainty caused by the financial and economic crisis may decelerate or accelerate migratory movements in the future.

However, such studies have not yet been carried out in the Miskolc agglomeration, therefore the degree to which the society is affected by this process both vertically and horizontally is unknown.

Based on the survey, it has been shown that the significant increase in the costs associated with the suburban way of life, the apathy of the suburban generation, the deterioration of the former "prestige living spaces", and the social effects of the financial-economic crisis all have contributed to the decline of the rate of social strata which prefer and are able to take the suburban way of life.

Due to the loss of dynamism of suburbanization, a suburban society and economy with lost dynamism and orientation can be observed today.

Further development of suburban settlements is chiefly determined by the development of Miskolc, primarily with respect to labour demand, commuting and residential areas.

Hypothesis No. 5. I presumed that the suburbanization around Miskolc is a peculiar phenomenon, because the population of the agglomeration is declining and its spatial structure has not become polycentric but remained monocentric instead dominated by centralized socio-economic relationships like in the case of a traditional city and its agglomeration.

The results of my PhD thesis clearly support this hypothesis, since the suburban settlements around Miskolc have developed organic links with the economy, society and services of Miskolc, establishing a symbiotic relationship.

Some settlements linked to Miskolc, however, have proved to be too 'far' (despite their geographical proximity) for suburbanization to occur (especially in northerly and northwesterly directions) therefore the suburbs of Miskolc have evolved northeast and south of the city.

Besides the changes in the geographical arrangement of the population (based on my personal experience) the suburbanization of industrial (manufacturing) and service functions became more and more intensive. The most important question for me in this context was whether the emergence of these firms was primarily related to the suburbanization of enterprises formerly located in Miskolc or it was rather the result of investments from other areas.

I have been able to identify some features of the economy of the suburbs on the basis of the improving functions of the eight towns of the Miskolc agglomeration, the output of industrial parks, and on the data from the Opten Company Database. On the one hand, it has been proved that economic development could sometimes dynamize traditional manufacturing centres as well. On the other hand, such change did not take place in the case of traditional small centres, thus they preserved and reinforced their former economic profile.

In the case of the more dynamic group of small towns (Nyékládháza, Alsó- and Felsőzsolca, Emőd), the direct and indirect impact of Miskolc is clearly detectable, the conditions of these towns are significantly better than that of settlements around them or further away. The growth of these towns had both quantitative and qualitative aspects, and they have become not only stronger centres of the population but of the economy as well. Regarding their functional role, they have partially become service towns, meeting the needs of local and nearby residents. Besides the quantitative aspects of urbanization reflected in population growth, the qualitative aspects also emerged, which helped to retain their population. These small towns are the greatest winners of suburbanization. Small towns (Sajóbábony, Sajószentpéter, Szikszó) which possess more central functions, and are less dependent on Miskolc and formerly had significant gravity zones (and industrial functions) are today characterized by unfavourable demographic processes. Suburbanization affected the society and the economy of these small towns to a lesser extent, factors that formerly attracted industrial activities have lost their significance, their development has stopped, thus they are now trying to re-orientate themselves within the restructuring agglomeration of Miskolc.

The Miskolc agglomeration has not become polycentric; it has remained a monocentric urban region up till now, where only a small fragment of settlements shows a unique character and specialization despite the differentiating processes. This specialization is primarily reflected in agricultural and industrial activities. The economy of the Miskolc agglomeration shows a mixed picture wherein the legacy of socialism and the selective renewal due to the economic processes of the past quarter-century are present at the same time.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. ANDORKA R. (2003): Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Budapest. 786 p.
2. BAJMÓCY P. (2000): A "vidéki" szuburbanizáció Magyarországon, Pécs példáján. *Tér és Társadalom* 2000/23, pp. 323-330.
3. BAJMÓCY P. (2002): Szuburbanizációt kiváltó okok a vidéki Magyarországon. Abonyiné Palotás J. – Becsei J. – Kovács Cs. : A magyar társadalomföldrajzi kutatás gondolatvilága. Ypszilon Kiadó, Szeged. pp. 247-255.
4. BAJMÓCY P. (2001): A szuburbanizáció két évtizede Magyarországon. In.: Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek. XI. évfolyam. 2. szám. pp. 6-17.
5. BAJMÓCY P. (1999): A szuburbanizáció sajátosságai Pécs környékén. *Földrajzi Ért.* 1–2. pp. 127–138.
6. BAJMÓCY P. (2003): Szuburbanizáció a budapesti agglomeráción kívüli Magyarországon. Doktori értekezés tézisei, Szegedi Tudományegyetem. 18. p.
7. BAJMÓCY P. (2006): A hazai szuburbanizációs folyamatok trendjei 2000 után. In: Csapó T.–Kocsis Zs. (szerk.) *Agglomerációk és szuburbanizálódás Magyarországon.* Szombathely, pp. 112–127.
8. BAJMÓCY P.—BALOGH A. (2002): Aprófalvas településállományunk differenciálódási folyamatai. *Földrajzi Értesítő.* 3-4. pp. 385-405.
9. BAJMÓCY P. – DUDÁS R. (2008): Új trendek Magyarország népességének belföldi migrációjában. Csapó Tamás – Kocsis Zsolt: A közép és nagyvárosok településföldrajza. Savaria University Press, Szombathely, pp. 208-218.
10. BARTA GY. (2005): Nemzetközi funkciók. Munkamegosztás a hét nagyváros között Magyarországon. *Falu-Város-Régió* 3-4. sz. pp. 35-43.
11. BARTA GY. - BELUSZKY P. (1999): Társadalmi-gazdasági átalakulás a Budapesti agglomerációban, *Regionális Kutatási Alapítvány.* p. 222.
12. BECSEI J. (2006). Az iskolázottság a társadalmi létszükségyszerűsége. (Néhány oktatásföldrajzi kérdés.) In: Kókai S. (szerk.). *Földrajz és turizmus.* NyFTFK Földrajzi Tanszék, Nyíregyháza. pp. 49-62.
13. BELUSZKY P. (1988): Az Alföld szindróma eredete. *Tér és Társadalom.* 2. pp. 3-28.
14. BELUSZKY P. (1999): Magyarország településföldrajza. Általános rész. *Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs.*
15. BELUSZKY P. – SIKOS T. T. (2007): Változó falvaink. A magyarországi falvak típusai a harmadik évezred kezdetén. – *Tér és Társadalom,* 21. 3. pp. 1–29.
16. BERG, L. VAN DEN, ET AL. (1982): *A Study of Growth and Decline. Urban Europe.* New York, Pergamon Press. pp. 25-48.; ill. pp. 77-104.
17. BERÉNYI I. (1992): Az alkalmazott szociálgeográfia elméleti és módszertani kérdései. *Földrajzi Tanulmányok.* 22. Akadémiai Kiadó. pp. 18-20.
18. BERÉNYI I. (1997): *A szociálgeográfia értelmezése.* ELTE Eötvös Kiadó, Bp. 21. p.
19. BERÉNYI I. (2003): *A funkcionális tér szociálgeográfiai elemzése.* Földrajzi Tanulmányok. 23. MTA FKI, Akadémiai Kiadó, Budapest.

20. BRAKE, K. (2001): Neue Akzente der Suburbanisierung. – Brake, K.–Dangschat, Jens, S.–Herfert, G. (Hrsg.) Suburbanisierung in Deutschland. Leske+Budrich, Opalden. pp. 15–26.
21. W. CHRISTALLER (1933): Die zentralen Orte in Süddeutschland. Jena.
22. CSANÁDI G.–CSIZMADY A. (2002): Szuburbanizáció és társadalom. Tér és Társadalom 3. pp. 27–55.
23. CSATÁRI B. (2002): Újabb kísérletek az 1990-es évek magyar városfejlődési folyamatainak áttekintő értelmezésére. In.: Abonyiné Palotás J. – Becsei J. – Kovács Cs. (szerk.): A magyar társadalomföldrajzi kutatás gondolatvilága. Ipszilon Kiadó, Szeged. pp. 229-246.
24. CSÉFALVAY Z. (2008): Kapuk, falak, sorompók - a lakóparkok világa. Bp. 299 p.
25. DOBÁK J: Miskolc ipari társadalmának kialakulása a befogadó települések tükrében (esettanulmány). p. 8. (Internetes elérés: 2015. XII. 20.)
26. DOBÁNY Z. (2010): Történeti földrajzi tanulmányok a Hernád-völgy területéről (18-20. század). Jósvafő. 87. p.
27. DOBÁNY Z. (2007): Társadalmi-gazdasági viszonyok a Hernád völgyében a 18-20.században. In. Zempléni Múzs. 7.évf. 3. szám. pp.47-58.
28. DÖVÉNYI Z. - KOVÁCS Z. (1999): A szuburbanizáció térbeni-társadalmi jellemzői Budapest környékén In: Földrajzi Értesítő XLVIII. évf. 1999. 1-2. sz. pp. 33-57.
29. DÖVÉNYI Z. (2007): A belföldi vándormozgalom strukturális és területi sajátosságai Magyarországon. Demográfia, L/4. pp. 335-359.
30. DÖVÉNYI Z.-KOC SIS K.-TÓTH J. (2011): Népesedési jellemzők. In: Kocsis K.-Schweizer F. (szerk.): Magyarország térképekben. MTA FKI, Budapest. pp. 88-99.
31. ENYEDI GY. (1984): Az urbanizációs ciklus és a magyar településhálózat átalakulása. Budapest, Akadémiai Kiadó.
32. ENYEDI GY. (1988): A városnövekedés szakaszai. Akadémiai Kiadó, Budapest.
33. ENYEDI GY. (1996): Regionális folyamatok Magyarországon az átmenet időszakában. Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület, Budapest. 138 p.
34. ENYEDI GY. (1999): A magyar településfejlődés integrációs kihívásai az ezredfordulón. In.: Csontos J. – Lukovich T. (szerk): Urbanisztika 2000 Akadémiai Kiadó, Budapest.
35. ENYEDI GY. (2007): A történelmi városközpontok átalakulásának társadalmi hatásai. Bp. MTA. Társadalomkutató központ.
36. ENYEDI GY. (2012): Városi világ. Akadémia Kiadó. Budapest. 186 p.
37. ERDEI F. (1974): Magyar város. - Budapest, p.342.
38. ERDEI F. (1977): Futóhomok. - Budapest, p. 279.
39. FEJES L.-SZABÓ ZS.(2003): A nagyvárosok belső tagozódása: Miskolc. KSH. Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatósága. p. 131.
40. R. Fishman (1987): Bourgeois Utopias: The Rise and Fall of Suburbia. 251 p.
41. FERGE ZS. (2002): Elszabaduló egyenlőtlenségek. Budapest, Sík Kiadó. 487 p.
42. FÓRIZS M. (1967): Városok körül kialakult településgyűttesek Magyarországon. In.: Demográfia, 1967/1. pp. 55-70.

43. *FRISNYÁK S. (2011/a): A Hernád-völgy környezettörténeti vázlata. In. A magyarországi Hernád-völgy (Frisnyák S. – Gál A. szerk.), Nyíregyháza-Szerencs, pp. 97-116.*
44. *FRISNYÁK S. (2011/b): Egy Hernád-völgyi kisváros (Szikszó) történeti földrajza. In. A magyarországi Hernád-völgy (Frisnyák S. – Gál A. szerk.), Nyíregyháza-Szerencs, pp. 131-150.*
45. *GNARR E.–KNEEBOONE E. (2010): The suburbanization of poverty. Trends in Metropolitan America In: Brooking Research Paper, 2010.
<http://www.brookings.edu/research/papers/2010/01/20-poverty-kneebone>*
46. *HARDI T. (2002): Szuburbanizációs jelenségek Győr környékén. Tér és Társadalom 2002/3. pp. 57-83.*
47. *HARDI T. (2012): Győr, Miskolc és Pécs agglomerációja a vidéki szuburbanizációban In: Somlyódy Péter (szerk.): Az agglomerációk intézményesítésének sajátos kérdései. Pécs, IDRResearch Kft. – Publikon Kiadó. pp. 15-41.*
48. *HERBERT J. GANS (1967): The Levittowners. New York, Columbia Univ. Press.*
49. *HONVÁRI P. (2014): Győri agglomeráció kutatása és eredményei az 1960-as évektől napjainkig, Győr, Universitas-Győr Nonprofit Kft. pp. 20-21.*
50. *IAN BENTLEY (1999): Urban Transformations - Power, people and urban design. Routledge*
51. *KEIL R.-YOUNG D. (2011): Post-suburbia and the city-region politics. In: Phelps, N. A., Wu, F. (ed.) International perspectives of suburbanization. A post-suburban world?, Palgrave-Macmillan. pp. 54-78.*
52. *KOCSIS J. B. (2000): A szuburbanizáció jelenségének főbb elméleti megközelítései a városszociológia és más rokon tudományterületek irodalmában. Tér és Társadalom. 14. évf. 2-3. sz. pp. 311-321.*
53. *KÓKAI S. (2006): Adalékok a nyíregyházi településeggyüttes szuburbanizációs folyamatainak vizsgálatához. In: Csapó T. – Kocsis Zs. (szerk.): Agglomerációk és szuburbanizálódás Magyarországon. Szombathely, pp. 168-188.*
54. *KÓKAI S. - DOBÁNY Z. (2011): A Hernád-völgyi települések demográfiai jellemzői és gazdasági fejlettségük néhány kölcsönhatása. In. A magyarországi Hernád-völgy (Frisnyák S. – Gál A. szerk.), Nyíregyháza-Szerencs, pp. 241-266.*
55. *KÓKAI S. (2012): A reurbanizációs tér kisvárosainak jellemzői Északkelet Magyarországon. Településföldrajzi Tanulmányok. 2012/1. pp. 63-75.*
56. *KONRÁD GY. - SZELÉNYI I. (2000): Urbanizáció és területi gazdálkodás. JGYTF. Kiadó, Szeged. p. 120.*
57. *KOÓS B. (2004): Adalékok a gazdasági szuburbanizáció kérdésköréhez. Tér és Társadalom, 1. pp. 59-71.*
58. *KOVÁCS Z. (2005): Budapest funkcionális átalakulásának főbb vonásai a rendszerváltozás után. Földrajzi Közlemények, 1-2. pp. 83-102.*
59. *KOVÁCS Z. - SZABÓ T. (2013): A policentrikus városfejlődés térfolyamatai Közép-Európában. Településtudományi Tanulmányok, 2/1. pp. 6-19.*
60. *KOVÁCS T.–TÓTH G. (2003): Agglomerációk, településeggyüttesek a magyar település-rendszerben. Területi Statisztika. 6. (43.) évf. 4. sz. pp. 387–391.*
61. *KOVÁCS T. (SZERK.) (2003): Miskolci agglomeráció. KSH, Miskolc. 82 p.*

62. KOVÁCS T. (2003): A területbeosztások statisztikai dilemmái. In. *Területi Statisztika*, 43. évf./3. sz. pp. 205-211.
63. KOZMA G. (1998): Városmarketing: eszköz a helyi gazdaság fejlesztésére. In: Süli-Zakar I. – Kozma G. 1998: *Terület és településfejlesztés alapjai*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen. pp. 92-115.
64. KŐSZEGFALVI GY. (1979): Az agglomerálódási folyamat kritériumai. Az agglomerációk szerkezetének néhány jellemző sajátossága. In. Pálné Kovács I.–Rechnitzer J. (szerk.): *Az agglomeráció-kutatás módszertani kérdései*. Pécs. MTA DTI, pp. 67-71.
65. KŐSZEGFALVI GY. (1985): *Településfejlesztés, településpolitika*. Kossuth Kiadó, Budapest, p. 231.
66. KŐSZEGFALVI GY. (1997): Településrendszerünk fejlődésének tendenciái. *Tér és Társadalom* 1997/4. pp. 118-130.
67. KŐSZEGFALVI GY. (1997): *Urbanisztika: Urbanizáció-városfejlődés*. JPTE, Pécs. p. 203.
68. KŐSZEGFALVI GY. – TÓTH J. (1998): Általános településföldrajz. In.: Tóth J. – Vuics T. (szerk.): *Általános társadalomföldrajz I. Dialóg-Campus*, Budapest-Pécs. 448 p.
69. KŐSZEGFALVI GY. (1999): Nagyvárosaink. *Területi Statisztika*. 2. (39.) évf. 1. sz. pp. 24-42.
70. KŐSZEGFALVI GY.–LOYDL T. (2001): *Településfejlesztés*. ELTE, Eötvös Kiadó, Budapest.
71. KŐSZEGFALVI GY. (2004): *Magyarország településrendszere*. Alexandra Kiadó, Pécs. p. 158.
72. KŐSZEGFALVI GY. (2008): Agglomerálódó térségnek jól jön az új város. *Területi Statisztika* 11. (48). évf. pp. 347-349.
73. KŐSZEGFALVI GY. (2009): Törekvések a magyarországi településrendszer tudatos fejlesztésére. *Területi Statisztika*. pp. 571-584.
74. KŐSZEGFALVI GY. (2010): Településrendszerünk strukturális változásának tendenciái. In. *Területi Statisztika* 2010/3. pp. 268-278.
75. KRISTÓF A. (2012): *Onga szociálgeográfiai vizsgálata*. Nyíregyházi Főiskola, Szakdolgozat. Nyíregyháza, 40.p. (Kézirat).
76. KRISTÓF A. (2013/a): *Adalékok Onga alaprajzi fejlődéséhez és változásához. – Településföldrajzi Tanulmányok* (szerk. Csapó T.-Kocsis Zs.) Szombathely, pp. 100-113.
77. KRISTÓF A. (2013/b): *A miskolci szuburbia néhány jellemzője. – Tanulmánykötet Dr. Dobány Zoltán főiskolai docens 60. születésnapjára.* (szerk. Dr. Kókai S.) Nyíregyháza, pp. 199-213.
78. KRISTÓF A. (2014/a): *A miskolci agglomeráció kisvárosai*. In. *Településföldrajzi Tanulmányok* 2014/1. szám (szerk.: Csapó T.-Kocsis Zs.), Szombathely, 2014. pp.81-96.
79. KRISTÓF A. (2014/b): *Onga népességének rétegződése és területi szegregációja*. In. *Településföldrajzi Tanulmányok* 2014/2. száma (szerk.: Csapó T., Kocsis Zs.), Szombathely, 2014. pp. 138-153.

80. KRISTÓF A. (2015): Adalékok a miskolci szuburbia lehatárolásához. In: Településföldrajzi Tanulmányok 2015/2. szám (szerk.: Csapó T., Kocsis Zs.), Szombathely, 2015. pp. 87-95.
81. KRISTÓF A. (2015): Adalékok Miskolc külterületeinek sajátosságaihoz (In Press)
82. KRISTÓF A. –KÓKAI S. (2015): Adalékok a miskolci szuburbia lehatárolásához. In: Településföldrajzi Tanulmányok. 2015. különszám. pp. 26-42.
83. KRISTÓF A. (2016): A miskolci agglomeráció kialakulás és fejlődése. In: A változó világ XXI. századi kihívásai (szerk.: Kókai S.) Nyíregyháza, 2016. pp. 337- 354.
84. KRISTÓF A. (2017): Adalékok a miskolci agglomeráció gazdaságának funkcionális, ágazati és területi átalakulásához. In.: Településföldrajzi tanulmányok. pp. 56–75.
85. KRISTÓF A. (2017): Functional, sectoral and regional transformation of the economy of the miskolc agglomeration revisited. In: Analele universitatii din oradea seria geografie XXVII:(1), Oradea, 2017. pp. 84-97.
86. KRISTÓF A (2017): The development path of the Miskolc agglomeration (1970-2015). In: Acta Universitatis Sapientiae European and Regional Studies (ed. M. Bakk), Kolozsvá-Cluj-Napoca, 2017. pp. 5-24.
87. LADÁNYI J-SZELÉNYI I. (1997): Szuburbanizáció és gettósodás. Kritika. 7. pp. 4-12.
88. LADÁNYI J. (2008): Lakóhelyi szegregáció Budapesten.
89. LAKATOS M.-VÁRADI R. (2009): A foglalkoztatottak napi ingázásának jelentősége a migrációs folyamatokban. Statisztikai Szemle 87. pp.763–794.
90. LETTRICH E. (1968): Az Alföld település- és gazdálkodási rendszere. Földrajzi Közlemények, pp. 21-39.
91. LETTRICH E.(2005): Tihany szociálgeográfiai képe. In.: Becsei J. – Dövényi Z. (szerk.): Portré és pályakép. Lettrich Edit köszöntése. Budapest, pp. 95–102.
92. LŐCSEI H. (2004): A vidéki városi agglomerációk fejlődési pályája. In.: Térségi és települési növekedési pályák Magyarországon. ELTE Regionális Tudományi Tanulmányok, Budapest. pp. 75-91.
93. LUKÁCS J.-NÉ - PERGER F.-NÉ (1975): Egy változat az agglomeráció jelenlétének és körének kimutatására Miskolc és környékének adatai alapján. Területi Statisztika. pp. 24- 31.
94. MAGYAR NÉPRAJZI LEXIKON (1977-82): Budapest, p. 386.
95. MÁRKUS I. (1986): Az „alföldi út” és elakadása. — Valóság 4. sz. pp. 30-58.
96. MÁRKUS M. (2015): Szuburbanizációs folyamatok a Miskolci kistérségben. Egyetemi szakdolgozat. Debrecen, 55 p.
97. MENDÖL T. (1938): Szarvas földrajza. Debrecen. (Hasonmás kiadás)
98. MERLIN P. (2009): L'exode urbain, La documentation Francaise, Paris, p. 169.
99. MICHALKÓ G. (1996): Erzsébetváros szociálgeográfiai vizsgálata. Földrajzi Értesítő. XLV. évf. 1-2. füzet, pp. 119-143.
100. NAGY Z. (2004/a): Miskolc és a városverseny. In: Süli-Zakar I. (szerk.): Határon átnyúló kapcsolatok, humán erőforrások, Debrecen, pp. 263-269.
101. NAGY Z. (2007): Miskolc város pozícióinak változásai a magyar városhálózatban a 19. század végétől napjainkig, Doktori értekezés. p. 236.

102. *NAGY G.-TÍMÁR J. (2010): Városrégiók a hazai térkutatásokban. p. 30. (Internet elérés: 2015. XII. 20.)*
103. *NÁRAI M. (2005): A megyei jogú városok innovációs potenciálja. In: Grosz A. – Rechnitzer J. (szerk.): Régiók és nagyvárosok innovációs potenciálja Magyarországon. MTA RKK, Pécs-Győr. pp. 181-221.*
104. *NEMES NAGY J. – JAKOBI Á. (2002): A Humán Fejlettségi Index (HDI) megyék közötti differenciáltsága 1999-ben. Kézirat. ELTE, Budapest.*
105. *NEMES NAGY J. (2005): Nemzetközi és hazai tendenciák a területi elemzésben. Területi Statisztika 1. sz., pp. 7–14.*
106. *NÉMETH ZS. (2011): Az urbanizáció és a térbeli társadalomszerkezet változása Magyarországon 1990 és 2001 között. Ph.D disszertáció, PTE, Pécs, 242 p.*
107. *OBÁDOVICS CS. – KULCSÁR L. (2003): A vidéki népesség humánindexének alakulása Magyarországon. Területi Statisztika, 6. (43.) évfolyam, 4. szám.*
108. *PACIONE M. (2001): Urban Geography. Routledge, London. p. 663.*
109. *PÁLNÉ KOVÁCS ILONA – RECHNITZER JÁNOS (1979): Az agglomeráció-kutatás módszertani kérdései. Nemzetközi konferencia, Pécs, 1978. október 8-11. MTA DTI.*
110. *PERCZEL GY. (2003): Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest*
111. *PERCZEL K. (1964): A regionális tervezés és városrendezés fejlődése Magyarországon 1945-től napjainkig. In: Városépítés, 1964/1. sz. pp. 4-7.*
112. *PERCZEL K. (1981): Az urbanizáció minőségi tényezői. In: Településfejlesztés, 1981/1-2. pp. 93-100.*
113. *RÓZSA Z. (2007): Lakóhelyem énekes népszokásai. Eger. pp. 13-14.*
114. *SAVAGE, M.—WARDE, A. (1993): Urban Sociology, Capitalism and Modernity. New York, Continuum Pub Group.*
115. *SCHUCHMANN J. (2008): Városiasodó községek és nagyközségek az agglomeráció peremén. In: Csapó T.–Kocsis Zs. Nagyközségek és kisvárosok a térben. IV. Településföldrajzi Konferencia. Savaria University Press Szombathely. pp. 293–305.*
116. *SCHUCHMANN J. (2013): Lakóhelyi szuburbanizációs folyamatok a Budapesti agglomerációban. PhD értekezés./Kézirat/. p. 204.*
117. *SÜLI-ZAKAR I. (1981): Demográfiai változások Borsod-Abaúj-Zemplén megye keleti részén 1970-1980 között. In: Borsodi Szemle 26/2. pp. 57-75.*
118. *SÜLI-ZAKAR I. (1985): Az agglomerálódás népességföldrajzi vonatkozásai a Borsodi Iparvidéken. In: Borsodi Földrajzi Évkönyv. Miskolc. pp. 47-66.*
119. *SÜLI-ZAKAR I. (1988): Az agglomerációs fejlődés iránya és sajátosságai a Borsodi Iparvidéken. In: Beluszky Pál (szerk.) Területi kutatások 8. MTA FKI, pp. 15-27.*
120. *SÜLI-ZAKAR I. (1989): Agglomerationsprozesse und ihre fragezeichen in demBorsoder Industriegebiet. In: Acta Geographica Debrecina. Tomus XXIV_XXV. Debrecen, pp. 199-211.*
121. *SÜLI-ZAKAR I. (1994): Debrecen és Kelet-Magyarország (Egy regionális központ és a regionalizmus országunk keleti felén). In.: Tanulmányok Debrecen városföldrajzából. Debrecen. pp. 7-73.*
122. *SÜLI-ZAKAR I. (1996/A): A régió: földrajzi integráció. Tér és Társadalom MTA FKI.*

123. SÜLI-ZAKAR I. (1996/b): Északkelet-Magyarország terület- és településfejlesztésének társadalomföldrajzi alapjai, Doktori értekezés, KLTE, Debrecen. (Kézirat)
124. SÜLI-ZAKAR I. (SZERK.): Északkelet-Magyarországi Régió társadalmi-gazdasági helyzete. Debreceni Egyetemi Kiadó, 1997.
125. SÜLI-ZAKAR I. (1999): Adalékok Északkelet-magyarország változó regionális állapotához. In: Regionális fejlesztés a jövőszolgálatában. Miskolc. pp. 51-95.
126. SÜLI-ZAKAR I. (2012): A roma integráció kérdőjelei társadalomföldrajzi megközelítésben. In: Győri Ferenc (szerk.) A tudás szolgálatában: földrajzi tanulmányok Pál Ágnes tiszteletére. 347 p. Szeged: Egyesület Közép-Európa Kutatására. pp. 163-178. (Közép-Európai Monográfiák; 5.)
127. SÜLI-ZAKAR I.–KOZMA G. (1998): A terület- és településfejlesztés alapjai, Debrecen.
128. SÜLI-ZAKAR I. – CSOMÓS GY. (2004): Nagyvárosaink a földrajzi térben. In: Süli-Zakar I. (szerk.): Határon átnyúló kapcsolatok, humán erőforrások, Debrecen, pp. 257-262.
129. SÜLI-ZAKAR I. – CSOMÓS GY. (2005): Debrecen helye a nagyvárosi hierarchiában. Debreceni Szemle 2. sz. pp. 280-289.
130. SZABÓ J. (2003): Települési stratégiák a budapesti agglomerációban – Tér és Társadalom. 4., pp. 101–116.
131. SZABÓ SZ.-VIDÉKI I. (2003): Dunaegyháza szociálgeográfiai képe. – II. Magyar Földrajzi Konferencia. Szeged – Absztrakt kötet (szerk.: Barton G. – Dormány G. – Rakonczai J.). SZTE TTK Természeti és Geoinformatikai Tanszéke. p. 204. (CD kiadvány. 26 p.)
132. SZABÓ T. - SZABÓ B. - KOVÁCS Z. (2014): Polycentric urban development in post-socialist context: the case of the Budapest Metropolitan Region. Hungarian Geographical Bulletin, 3. pp. 287-301.
133. SZABÓ Z. (1936): A tardi helyzet. Cserépfalvi Könyvkiadó, Bp. 1936. 239. p.
134. SZALKAI G. (2010): Várostérségek lehatárolása a közúti forgalom nagysága alapján a magyar határok mentén. Tér és Társadalom. XXIV. évf. 4. szám. pp.161-173.
135. SZÁNTÓ ZS. (1979): Funkcionálisan együttélő településcsoportok. In. Településtud. Közlemények. 1. pp. 41-60.
136. SZEBÉNYI A. (2006): A szuburbanizáció sajátosságainak vizsgálata Pécs környékén, 2005-ben. In: Csapó T.–Kocsis Zs. (szerk.) Agglomerációk és szuburbanizálódás Magyarországon. Berzsényi Dániel Főiskola, Szombathely. pp. 196–215.
137. SZIRMAI V. (2011): A nagyváros szélén: a városi terjeszkedés térbeli társadalmi problémái. Tér és Társadalom, 1. pp. 20-41.
138. TAKÁCS L. (1998): Onga története. Miskolc, p. 353.
139. TAKÁCS L. (2009): Honismereti tanösvény, Onga, p.89.
140. Társadalmi-gazdasági átalakulás a budapesti agglomerációban. Szerkesztette: Barta Györgyi - Beluszky Pál, Budapest, 1999.
141. TIMÁR J. (1999): Elméleti kérdések a szuburbanizációról. Földrajzi Értesítő, 1-2. pp. 7-32.
142. TIMÁR J. (2005): Az agglomerálódástól a szuburbanizációig: „Tértermelés” a posztiszocialista Magyarországon. In: Agglomerációk és szuburbanizálódás Magyarországon (szerk. Csapó T. - Kocsis Zs.), Szombathely. pp. 35-51.

143. *TÍMÁR J. – VÁRADI M. (2000):* A szuburbanizáció egyenlőtlen fejlődése az 1990-es évek Magyarországon. In: Horváth Gy. – Rechnitzer J. (szerk.) Magyarország területi szerkezete és folyamatai az ezredfordulón. MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs. pp. 153–175.
144. *TÓTH J. (1988):* Urbanizáció az Alföldön. Budapest. Akadémiai Kiadó, 200 p.
145. *VALÉR É. (1994):* A magyarországi agglomerálódás folyamatának alakulása. OTKA kutatási zárójelentés. 12 p. Online hozzáférés: 2015. aug. 14.
146. Vásárlói, fogyasztói magatartás és a kiskereskedelem fejlődése Borsod-Abaúj-Zemplén megyében nemzetközi és országos trendek tükrében. Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kereskedelmi és Iparkamara - Miskolci Egyetem - Regionális Gazdaságkutató és Marketing Központ, Miskolc, 1998.
147. *VIDA J. (szerk.) (2014):* Magyarország településhálózata 1. Agglomerációk, településegységek. KSH Budapest, p. 255.
148. *ZOLTÁN Z. (1980):* Az alföldi mezőváros-probléma — strukturális és rendszerszemléletű megközelítésben. — Alföldi Tanulmányok, IV. Békéscsaba, pp. 123-145

ADATTÁRAK

1. Agglomerációk, településegységek sorozat, KSH megyei igazgatóságai, 2003.
2. *FEJES L.-SZABÓ ZS.(2003):* A nagyvárosok belső tagozódása: Miskolc. KSH. Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Igazgatósága. p. 131.
3. *KAPROS TIBORNÉ (1999):* A miskolci agglomeráció. KSH Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Igazgatósága, ISBN:9630381699.
4. *KOCZISZKY GY. - BAKOS I.- BAKSA S. - NAGY Z. (2000):* Miskolc Megyei Jogú Város fejlesztési programja 2001–2003. Miskolc.
5. *KOCZISZKY GY. - BAKOS I.- BAKSA S. (1996):* Miskolc város középtávú városfejlesztési stratégiája (1996-2003).
6. *KOVÁCS T. (SZERK.) (2003):* Miskolci agglomeráció. KSH, Miskolc. p. 82.
7. A Magyar Szentkorona országainak 1910. évi népszámlálása. I. rész. Bp.,1912.
8. Magyarország művelési ágak szerinti terjedelme és földjövédelme. Buda, 1865.
9. Magyar korona országainak mezőgazdasági statisztikája. I-II. kötet. Bp.,1897
10. Magyarország földbirtokviszonyai az 1935. évben. I. Törvényhatóságok és községek (városok) szerint. Bp., 1936.
11. Magyarország A XX. században II.kötet. (főszerk. Kollega Tarsoly I.) p. 456.
12. Mexikó-völgyi Kőszál-oldal Természetvédelmi Kezelési Terve. Miskolc. 2006. p. 41.
13. Miskolc megyei jogú város integrált településfejlesztési stratégiája. Helyzetelemzés, Miskolc. p. 33.
14. Miskolc megyei jogú város 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó városfejlesztési stratégiája és operatív programjai. Miskolc.
15. Miskolc megyei jogú város Településfejlesztési Koncepciója és Integrált Településfejlesztési Stratégiája. 2014-2020.

16. Miskolc Megyei Jogú Város, Településfejlesztési Konceptió (2014-2030), Miskolc, 2014.
17. Miskolci ÖKO-KÖR (1999): Miskolc város környezeti állapota-ahogyan a lakosság látja. Miskolc.
18. *MISKOLC ITS* –III. Helyzetértékelés. Miskolc, 2013.
19. *MIHÁLYI H.-PAPP Z. A.-SZABÓ-TÓTH K.*: Miskolc Megyei Jogú Város Szociális Térképe, 2011. p. 179.
20. *Népszámlálás* 1941, 1949, 1960, 1970, 1980, 1990, 2001, 2011 évi B.-A.-Z. megyei kötetei.
21. Norda (Észak-Magyarországi Regionális Fejlesztési Ügynökség) 2006: Észak-magyarországi Régió Regionális Operatív Program (2007-2013). Miskolc. p. 113.
22. (*New Collegiate Dictionary* 1979)
23. Észak-magyarországi Operatív program (2007-2013), CCI szám: 2007HU161PO006.
24. Országos Területfejlesztési Konceptió 1998. Magyar Köztársaság Kormánya. Budapest p. 188.
25. Országos Területfejlesztési Konceptió 2005. Országos Területfejlesztési Hivatal. Budapest p. 127.
26. The Attractiveness of European Regions and Cities for Residents and Visitors, ESPON 2012
http://www.espon.eu/export/sites/default/Documents/Projects/AppliedResearch/ATTR EG/FR_20130123/01_Sci entific_report_REV.pdf
27. A PALLAS NAGY LEXIKONA 1900.
28. Történeti Statisztikai Kötetek. Az 1941. évi népszámlálás. I-V. kötet. Bp.,1982.
29. *VÁLYI A. (1797)*: Magyarország leírása. II. kötet. Buda, p. 324.
30. VÁTI KHT. (2001): Miskolc hipotetikus agglomerációjának lehatárolása. VÁTI Kht.

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

- 1. táblázat. A településképződmények lehatárolásának összehasonlítása, 22. oldal**
Forrás: <http://www.ksh.hu>. és Kőszegfalvi Gy. 2012 alapján saját szerkesztés
- 2. táblázat. Nagy-Miskolchoz kapcsolt települések népességszámának változása (1870-1949), 24. oldal**
Forrás: Népszámlálások (1870-1949) adatai alapján, saját szerkesztés
- 3. táblázat. Miskolchoz kapcsolódó települések népességszám változása (1870-1949), 25. oldal,**
Forrás: Népszámlálások (1870-1949) adatai alapján, saját szerkesztés
- 4. táblázat: Miskolcra ingázók az aktív keresők százalékában (1960) (az általam vizsgált 44 település adatai) (27. oldal)**
Forrás: Népszámlálás (1960) adatai alapján, saját szerkesztés
- 5. táblázat: A miskolci agglomeráció településeinek csoportosítása (45. oldal) (a különböző mutatók első és második csoportjába tartozó települések)**
Forrás: Statisztikai adatok (Melléklet I-X. táblázat) alapján saját szerkesztés
- 6. táblázat: A miskolci-agglomeráció településeinek népességszáma (1949-2015), (48. oldal)** Forrás: TeIR KSH-TSTAR adatok alapján saját szerkesztés
- 7. táblázat: A miskolci agglomeráció és szuburbia településeinek vándorlási egyenlege (1990–2011) (49. oldal)** Forrás: TeIR KSH-TSTAR adatok alapján saját sz.
- 8. táblázat: Miskolc és az agglomeráció lakosságának korstruktúrája (1990, 2011) (50. oldal)** Forrás: KSH Borsod-Abaúj-Zemplén megyei statisztikai évkönyvei
- 9. táblázat: A népességszám változása a miskolci agglomeráció kisvárosaiban (1990-2011) (51. oldal)** Forrás: KSH T-Star adatbázis alapján saját szerkesztés
- 10. táblázat: Miskolc és az agglomeráció kisvárosainak néhány demográfiai-gazdasági mutatója (1990-2011) (52. oldal)** Forrás: KSH T-Star adatbázis
- 11. táblázat: Az épített lakások száma 1985-2009 között (db) (55. oldal)**
Forrás: KSH T-Star adatbázis
- 12. táblázat: A kisvárosok szolgáltató funkcióinak differenciálódása (2013) (55. oldal)** Forrás: Önkormányzati honlapok, cégekatalógusok alapján saját szerk.
- 13. táblázat: Miskolc lakónépességének területi megoszlása (59. oldal)**
Forrás: A nagyvárosok belső tagolódása (Miskolc) alapján saját szerkesztés
- 14. táblázat: Miskolc külterületeinek népessége és lakásviszonyai (1970-2011) (60. oldal)** Forrás: Magyarország Helységnévtárai alapján saját szerkesztés
- 15. táblázat: A válaszadók nemek szerinti megoszlása és korstruktúrája (67. oldal)** Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 16. táblázat: Az aktív kereső válaszadók foglalkoztatottsága (68. oldal)**
Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 17. táblázat: A válaszadók iskolai végzettsége (69. oldal)**
Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 18. táblázat: A kiköltözés mozgatórugói a miskolci szuburbán településeken (70. oldal)** Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 19. táblázat: A válaszadók kapcsolata a lakóhellyel (72. oldal)**
Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

20. táblázat: A válaszadók kapcsolata Miskolccal (72. oldal)

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

21. táblázat: A szuburbán lakosok beilleszkedés az új környezetbe (74. oldal)

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

22. táblázat: A miskolci agglomeráció kisvárosaiban működő vállalkozások száma a nettó árbevétel alapján (81. oldal) Forrás: Opten Cégbkódtr (2016) adatai alapján saját szerkesztés

23. táblázat: A miskolci agglomeráció községeiben működő vállalkozások száma a nettó árbevétel alapján (81. oldal) Forrás: Opten Cégbkódtr (2016) adatai alapján saját szerkesztés

24. táblázat: A miskolci agglomeráció legnagyobb (1000 millió forint feletti) árbevétellel rendelkező cégei (2015) (82. oldal) Forrás: Top 100 Borsod-Abaúj-Zemplén megye (2010), ill. Opten Cégbkódtr (2016) alapján saját szerkesztés

25. táblázat: A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei TOP 10 – a nettó árbevétel alapján (85. oldal) Forrás: Top 100 Borsod-Abaúj-Zemplén megye (2010), ill. Opten Cégbkódtr (2016) alapján saját szerkesztés

26. táblázat: A miskolci agglomeráció ipari parkjainak és logisztikai raktárainak néhány jellemzője (2015) (86. oldal) Forrás: Az ipari parkok és logisztikai bázisok honlapjai alapján saját szerkesztés

27. táblázat: A miskolci agglomeráció kisvárosaiban vizsgált működő vállalkozások száma az egyes ágazatsokportokban (2015) (87. oldal) Forrás: Opten Cégbkódtr (2016) adatai alapján saját szerkesztés

28. táblázat: A miskolci agglomeráció községeiben vizsgált működő vállalkozások száma az egyes ágazatsokportokban (2015) (88. oldal) Forrás: Opten Cégbkódtr (2016) adatai alapján saját szerkesztés

29. táblázat: Onga népessége és lakóházainak száma (1787-2012) (94. oldal)

Forrás: Takács L. (1998, ill. KSH adatok alapján saját szerkesztés

30. táblázat: Onga népességváltozásának elemei 1949-2010 között (99. oldal)

Forrás: Népszámlálási kötetek alapján saját szerkesztés

31. táblázat: Onga népességszámának változása (1991-2012) (100. oldal)

Forrás: KSH, Népszámlálás (2001,201)1 alapján saját szerkesztés

32. táblázat: A népesség etnikai összetétele 2001-ben (100. oldal)

Forrás: (KSH, Népszámlálás 2001)

33. táblázat: A megkérdezett lakosok Ongán tartózkodásának kezdőidőpontja (104. oldal) Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

34. táblázat: Onga népességének néhány differenciáltsági tényezője a KSH adatok és a saját kérdőíves felmérés alapján (106. oldal)

Forrás: Népszámlálási kötetek és a kérdőíves felmérés alapján saját szerkesztés

35. táblázat: Az aktív keresők munkavégzésének helye végzettségük szerint (110. oldal) Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

36. táblázat: Az ongai lakások felszereltségének különbségei (112. oldal)

Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

ÁBRÁK JEGYZÉKE

- 1. ábra: A miskolci agglomeráció, járás és statisztikai kistérség települései (2003-2014) 12. oldal** Forrás: statisztikai-közigazgatási adatok alapján, saját szerkesztés
- 2. ábra: A miskolci agglomeráció és lehetséges bővülési irányai (13. oldal)**
Forrás: Népszámlálás (2011) és Tóth G. (2014) alapján saját szerkesztés
- 3. ábra: A miskolci szuburbia települései Bajmócy P. szerint (15. oldal)**
Forrás: Bajmócy P. 2003
- 4. ábra: Településképződmények Magyarországon (2014) (23. oldal)**
Forrás: <http://www.ksh.hu>
- 5. ábra: Miskolc térbeli növekedése, a beépített terület változása (1773-2015) (26. oldal)** Forrás: Korabeli térképek alapján saját szerkesztés
- 6. ábra: A népesség száma 2011. január 1-jén, a 2001. január 1-jei népesség százalékában (31. oldal)** Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 7. ábra: A miskolci agglomeráció és szuburbia településeinek vándorlási értékei (1990-2001) (32. oldal)** Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 8. ábra: A miskolci agglomeráció és szuburbia településeinek vándorlási értékei (2001-2011) (33. oldal)** Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 9. ábra: Az ingázók aránya az összes foglalkoztatott százalékában (2011) (34. oldal)** Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 10. ábra: A 18 év feletti lakosságból minimum érettségivel rendelkezők aránya (2011) (35. oldal)** Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 11. ábra: A 25 év feletti lakosságból diplomával rendelkezők aránya (2011) (36. oldal)** Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 12. ábra: A roma népesség aránya az össznépességből (2011) (37. oldal)**
Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 13. ábra: A foglalkoztatottság települési szintű differenciái (2011) (38. oldal)**
Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 14. ábra: A munkanélküliség települési szintű differenciái (2011) (39. oldal)**
Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 15. ábra: A nyolc általánost végzettek aránya az összes munkanélküliből (2011) (40. oldal)** Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 16. ábra: Az egy állandó lakosra jutó SZJA alapot képező jövedelem (2011) (41. oldal)** Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 17. ábra: Az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma (2011) (42. oldal)**
Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 18. ábra: A lakásállomány jellemzői (1990-2005) (43. oldal)**
Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 19. ábra: A négyszobás lakások arányának alakulása (1990-2005) (44. oldal)**
Forrás: KSH adatok alapján, saját szerkesztés
- 20. ábra: A miskolci agglomeráció területi változásai és a miskolci szuburbia települései (2003-2015) (47. oldal)**
Forrás: Népszámlálás 2001, ill. 2011. évi alapján, saját szerkesztés

- 21. ábra: Miskolc bel- és külterületeinek elhelyezkedése és népesség dinamizmusa (58. oldal)** Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés
- 22. ábra: A szuburbán lakosság elégedettségi indexe (2016) (66. oldal)**
Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 23. ábra: A szuburbán lakosság viszonya a tömegközlekedés és a személyautó használatához (73. oldal)** Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 24. ábra: Miskolc iparának területi elhelyezkedése és súlyponteltolódásai (1770-2015) (78. oldal)** Forrás: saját szerkesztés
- 25. ábra: Az 500 millió Ft-nál nagyobb éves árbevétellel rendelkező működő vállalkozások és főtevékenységük (84. oldal)** Forrás: Opten Cégbójtár (2016) alapján saját szerkesztés
- 26. ábra: A miskolci agglomeráció térszerkezete és funkcionális differenciálódása (90. oldal)** (saját szerkesztés)
- 27. ábra: Onga és környezetének területhasználata a II. katonai felmérés alapján (93. oldal)** Forrás: Dobány Z. (2010.) 57. oldal
- 28. ábra: Onga alaprajzi fejlődése (1784 – 2012) (95. oldal)**
Forrás: A katonai térképfelmérések alapján saját szerkesztés
- 29. ábra: Onga lakosságának korstruktúrája (2011) (102. oldal)**
Forrás: Népszámlálás (2011) adatai alapján saját szerkesztés
- 30. ábra: Onga megkérdezett lakóinak korösszetétele (103. oldal)**
Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 31. ábra: Onga korfái (1990,2001,2011) (105. oldal)**
Forrás: Népszámlálási kötetek alapján saját szerkesztés
- 32. ábra: A választadók korszerkezetének területi különbségei (107. oldal)**
Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 33. ábra: A választadók iskolai végzettség területi differenciái (108. oldal)**
Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 34. ábra: A foglalkoztatottság területi differenciái a választadók körében (109. oldal)** Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 35. ábra: A választadók aktív keresőinek ingázási viszonyai (111. oldal)**
Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés
- 36. ábra: A választadók lakásai felszereltségének területi különbségei (113. oldal)** Forrás: Kérdőívek alapján saját szerkesztés

FÜGGELÉK

Tartalomjegyzék

A függelék I-X. táblázatai.....	137
I. A NÉPESSÉG SZÁMÁNAK ALAKULÁSA, TERÜLET, NÉPSŰRŰSÉG	137
II. A NÉPESSÉGSZÁM VÁLTOZÁSÁT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK	139
III. A NÉPESSÉG KORCSOPORT ÉS NEMEK SZERINT ÖSSZESEN, 2011.....	141
IV. A NÉPESSÉG GAZDASÁGI AKTIVITÁS SZERINT, 2011	143
V. A NEMZETISÉG, AZ ANYANYELV, A CSALÁDI, BARÁTI KÖZÖSSÉGBEN HASZNÁLT NYELV VÁLASZOK LEGALÁBB EGYIKE SZERINT	1455
VI. A NÉPESSÉG ISKOLAI VÉGZETTSÉG ÉS NEMEK SZERINT, 2011	147
VII. A LAKÁSOK ÉS LAKOTT ÜDÜLŐK ÉPÍTÉSI ÉV SZERINT, 2011	148
VIII. A LAKÁSOK ÉS LAKOTT ÜDÜLŐK SZOBASZÁM, TULAJDONJELLEG ÉS HASZNÁLATI JOGCÍM SZERINT, 2011.....	150
IX. A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ TELEPÜLÉSEINEK DEMOGRÁFIAI SAJÁTOSságAI 1990-2011	151
X. 1000 FŐRE ESŐ VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA 1995-BEN.....	153
A MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSOK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE	154
ARNÓT MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSAINAK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE (A KÉRDŐÍVET KITÖLTŐK ÉLETKORA SZERINT)	154
ONGA MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSAINAK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE (A KÉRDŐÍVET KITÖLTŐK ÉLETKORA SZERINT)	155
FELSŐZSOLCA MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSAINAK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE (A KÉRDŐÍVET KITÖLTŐK ÉLETKORA SZERINT)	156
KISTOKAJ MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSAINAK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE (A KÉRDŐÍVET KITÖLTŐK ÉLETKORA SZERINT)	157
SZIRMABESENŐ MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSAINAK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE (A KÉRDŐÍVET KITÖLTŐK ÉLETKORA SZERINT)	158
MÁLYI MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSAINAK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE (A KÉRDŐÍVET KITÖLTŐK ÉLETKORA SZERINT)	159
BÜKKSZENTKERESZT MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSAINAK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE (A KÉRDŐÍVET KITÖLTŐK ÉLETKORA SZERINT)	160
KISGYŐR MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSAINAK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE (A KÉRDŐÍVET KITÖLTŐK ÉLETKORA SZERINT)	161
NYÉKLÁDHÁZA MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSAINAK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE (A KÉRDŐÍVET KITÖLTŐK ÉLETKORA SZERINT)	162
BÜKKARANYOS MEGKÉRDEZETT SZUBURBANIZÁCIÓS HÁZTARTÁSAINAK TERÜLETI ELHELYEZKEDÉSE (A KÉRDŐÍVET KITÖLTŐK ÉLETKORA SZERINT)	163
A MISKOLCI AGGLOMERÁCIÓ LEGNAGYOBB (1000 MILLIÓ FORINT FELETTI) ÁRBEVÉTELLEL RENDELKEZŐ CÉGEI (2015)	164
KÉRDŐÍV SZOCIÁLGEÓGRÁFIAI VIZSGÁLATOKHOZ.....	197
LAKOSSÁGI KÉRDŐÍV 2.	210

I. táblázat. A miskolci agglomeráció népességszámának és népsűrűségének változása (1941-2011)

Település	Jelenlévő összes népesség				Állandó népesség				2011. néps. km2/fő	Lakónépesség				
	1941	1949	1960	1970	1980	1990	2001	2011		1970	1980	1990	2001	2011
Miskolc	115 397	109 841	144 741	173 189	202 615	196 464	179 507	162 713	687,5	181 398	208 103	196 442	184 125	167754
Kisvárosok														
Alsózsolca	2 899	3 093	3 819	5 045	5 385	5 649	6 061	5 811	223,3	5 116	5 590	5 723	6 044	5 766
Emőd	3 843	4 343	5 233	5 670	5 820	5 643	5 509	5 134	104,0	5 624	5 635	5 422	5 414	5 007
Felsőzsolca	2 939	2 932	3 647	5 060	5 995	6 899	7 165	6 841	421	5 026	6 125	6 939	7 027	6 613
Onga	2 454	2 515	3 070	3 421	3 618	4 041	4 782	4 899	155,6	3 456	3 616	4 042	4 761	4 858
Nyékládháza	2 209	2 369	3 105	3 660	4 230	4 547	5 009	4 992	202,4	3 679	4 190	4 432	4 906	5 023
Sajóbábony	863	867	2 697	3 190	3 227	3 318	3 160	2 919	217,3	3 117	3 416	3 291	3 137	2 887
Sajószentpéter	7 321	7 455	11 224	13 992	14 500	13 763	13 342	12 364	354,8	14 126	14 341	13 370	13 157	12 012
Szikszo	5570	5589	6120	6419	6453	6243	6146	5699	157,3	6377	6422	6106	6007	5631
Összesen	28 098	29 163	38 915	46 457	49 228	50 103	51 174	48 659	1 836	46 521	49 335	49 325	50 453	47 797
Községek, nagyközségek														
Alacska	921	887	970	971	895	922	907	824	96,3	966	881	898	883	790
Arnót	940	894	962	1 145	1 542	2 134	2 582	2 616	149,1	1 143	1 560	2 082	2 557	2 597
Boldva	1495	1717	2202	2340	2307	2364	2476	2403	84,8	2308	2288	2301	2422	2357
Bükkaranyos	1 448	1 366	1 251	1 249	1 186	1 136	1 395	1 473	56,2	1 217	1 171	1 122	1 393	1 448
Bükkszentkereszt	1 685	1 154	1 436	1 453	1 400	1 407	1 304	1 245	46,2	1 349	1 375	1 374	1 274	1 206
Gesztey	2 035	2 075	2 322	2 410	2 696	2 713	2 930	2 809	97,5	2 369	2 660	2 693	2 901	2 758
Harsány	2 002	1 988	1 993	1 969	1 919	1 951	2 111	2 088	57,2	1 924	1 896	1 948	2 063	2 100
Hernádkak	729	725	772	776	817	1 109	1 468	1 779	163,2	779	828	1 080	1 431	1 723
Hernádnémeti	2 812	2 964	3 156	3 222	3 488	3 459	3 765	3 675	127,8	3 181	3 427	3 425	3 686	3 578
Kisgyőr	1 684	1 698	1 813	1 745	1 665	1 601	1 636	1 693	23,8	1 703	1 632	1 572	1 609	1 642
Kistokaj	887	839	1 044	1 174	1 243	1 530	1 895	2 091	214,2	1 157	1 245	1 489	1 868	2 078
Kondó	710	701	809	719	734	641	665	641	32,7	705	701	623	645	611
Mályi	1 117	1 138	1 690	2 094	2 462	3 455	4 227	4 131	366,2	2 080	2 500	3 353	4 152	4 124

Parasznya	1 005	1 069	1 356	1 446	1 337	1 262	1 299	1 232	73,5	1 435	1 285	<u>1 251</u>	<u>1 287</u>	1 180
Radostyán	709	738	667	668	701	654	667	634	78,3	649	662	<u>646</u>	<u>658</u>	631
Sajóecseg	714	689	943	1 142	1 239	1 132	1 094	1 089	137,2	1 148	1 201	<u>1 062</u>	<u>1 065</u>	1 051
Sajókápolna	536	529	563	549	542	512	457	391	37,2	551	546	487	438	383
Sajókeresztúr	832	818	1 285	1 375	1 454	1 501	1 570	1 553	94,7	1 462	1 520	<u>1 506</u>	<u>1 513</u>	<u>1 549</u>
Sajólád	1 840	1 982	2 326	2 489	2 525	2 677	2 979	3 005	237	2 452	2 523	<u>2 648</u>	<u>2 962</u>	2 936
Sajólászlófalva	509	525	508	523	497	490	483	434	65,6	516	499	476	473	430
Sajópálfala	664	605	626	650	719	786	801	774	108,9	646	725	<u>732</u>	<u>786</u>	744
Sajópetri	1 131	1 206	1 169	1 204	1 200	1 323	1 498	1 492	160,8	1 203	1 201	<u>1 318</u>	<u>1 486</u>	1 480
Sajósenye	240	278	316	363	338	394	437	437	51,6	347	334	<u>387</u>	<u>441</u>	437
Sajóvámos	1 909	1 856	1 944	2 073	2 226	2 172	2 277	2 209	70,8	2 084	2 201	<u>2 171</u>	<u>2 227</u>	2 185
Szirmabesenyő	2 671	2 589	3 210	4 379	4 729	4 864	4 818	4 403	279,6	4 347	4 769	4 836	4 729	4 438
Újcsanáros	969	1 027	918	845	803	762	895	889	73	837	807	<u>744</u>	<u>875</u>	867
Varbó	1 139	1 216	1 286	1 365	1 270	1 201	1 203	1 157	44,7	1 346	1 273	<u>1 170</u>	<u>1 174</u>	1 092
Összesen	33333	33273	37537	40338	41934	44152	47839	47167	3028,1	39904	41710	43394	46998	46415
Megye összesen	633105	630621	725330	779421	820074	782579	750822	698048	96,3	776750	809468	761963	744404	686266

II. táblázat. A miskolci agglomeráció településeinek népességszám változását befolyásoló tényezők (1980-2011)

Terület	Természetes szaporodás, ill. fogyás	Vándorlási különbözet	Lakónépesség 1990	Természetes szaporodás, ill. fogyás	Vándorlási különbözet	Lakónépesség 2001	Természetes szaporodás, ill. fogyás	Vándorlási különbözet	Lakónépesség 2011
	1980–1989			1990–2001			2001–2011		
Miskolc	1 487	-13 148	196 442	-6 785	-5 532	184 125	-8 425	-7 946	167 754
Kisvárosok									
Alsózsolca	308	-175	5 723	355	-34	6 044	161	-439	5 766
Emőd	59	-272	5 422	-157	149	5 414	-168	-239	5 007
Felsőzsolca	368	446	6 939	193	-105	7 027	58	-472	6 613
Onga	213	213	4 042	278	441	4 761	58	39	4 858
Nyékládháza	57	185	4 432	-67	541	4 906	-204	321	5 023
Sajóbábony	274	-399	3 291	111	-265	3 137	-160	-90	2 887
Sajószentpéter	661	-1 632	13 370	175	-388	13 157	-348	-797	12 012
Szikszo	35	-351	6 106	-100	1	6 007	-402	26	5 631
Összesen	1975	-1985	49 325	788	340	50 453	-1005	-1651	47 797
Községek, nagyközségek									
Alacska	-8	25	898	-20	5	883	-52	-41	790
Arnót	170	352	2 082	107	368	2 557	34	6	2 597
Boldva	121	-108	2 301	90	31	2 422	85	-150	2 357
Bükkaranyos	-39	-10	1 122	16	255	1 393	30	25	1 448
B.szentkereszt	21	-22	1 374	-96	-4	1 274	-85	17	1 206
Gesztely	126	-93	2 693	49	159	2 901	29	-172	2 758
Harsány	-19	71	1 948	-3	118	2 063	-58	95	2 100
Hernádkak	38	214	1 080	109	242	1 431	95	197	1 723
Hernádnémeti	102	-104	3 425	192	69	3 686	-5	-103	3 578
Kisgyőr	7	-67	1 572	-18	55	1 609	-39	72	1 642
Kistokaj	39	205	1 489	9	370	1 868	-27	237	2 078

Kondó	-11	-67	623	-13	35	645	-35	1	611
Mályi	168	685	3 353	4	795	4 152	-72	44	4 124
Parasznya	20	-54	1 251	2	34	1 287	-64	-43	1 180
Radostyán	-24	8	646	12	–	658	1	-28	631
Sajóecseg	-18	-121	1 062	-29	32	1 065	-88	74	1 051
Sajókápolna	-32	-27	487	-44	-5	438	-21	-34	383
Sajókeresztúr	12	-26	1 506	21	-14	1 513	-37	73	1 549
Sajólád	112	13	2 648	61	253	2 962	19	-45	2 936
Sajólászlófalva	10	-33	476	14	-17	473	-14	-29	430
Sajópálfala	16	-9	732	-31	85	786	-48	6	744
Sajópetri	32	85	1 318	82	86	1 486	63	-69	1 480
Sajósenye	7	46	387	-8	54	441	-18	14	437
Sajóvamos	50	-80	2 171	-73	137	2 227	-96	54	2 185
Szirmabesenyő	144	-77	4 836	-123	16	4 729	-238	-53	4 438
Újcsanáros	-28	-35	744	19	112	875	-39	31	867
Varbó	-64	-39	1 170	-59	63	1 174	-79	-3	1 092
Összesen	952	732	43394	270	3334	46998	-759	176	46415
Megye össz.	8 474	-55 979	761 963	-13 395	-4 164	744 404	-27 418	-30 720	686 266

Terület	III. táblázat. A miskolci agglomeráció településeinek népessége, korcsoportok szerint (2011)																								
	–4	5–9	10–14	0-14	%	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	15-59	%	60–64	65–69	70–74	75–79	80–84	85–	Össz.	60-x	%
Miskolc	7 605	7 546	7 680	22831	13,6	10 775	11 194	10 254	12 746	12 940	11 761	9 890	11 073	13 468	104 101	62,1	10 912	9 215	7 923	6 130	3 973	2 669	167 754	40 822	24,3
Kisvárosok																									
Alsószolca	354	369	481	1 204	20,9	463	403	312	373	418	413	358	347	404	3 491	60,5	312	242	212	158	83	64	5 766	1 071	18,6
Emőd	246	254	269	769	15,4	300	297	275	346	372	353	327	405	406	3 081	61,5	348	243	211	164	126	65	5 007	1 157	23,1
Felsőszolca	375	380	372	1 127	17,0	422	444	397	429	440	462	425	498	541	4 058	61,4	444	339	289	186	116	54	6 613	1 428	21,6
Onga	308	283	359	950	19,6	374	385	312	327	324	335	325	345	366	3 093	63,7	229	182	135	132	82	55	4 858	815	16,8
Nyékládháza	218	223	243	684	13,6	275	262	285	356	416	347	305	389	420	3 055	60,8	379	277	243	168	120	97	5 023	1 284	25,6
Sajóbábony	134	146	178	458	15,9	182	207	176	216	175	153	184	211	235	1 739	60,2	194	138	135	108	60	55	2 887	690	23,9
Sajószentpéter	549	654	723	1 926	16,0	827	783	726	812	876	857	755	895	950	7 481	62,3	672	634	552	385	232	130	12 012	2 605	21,7
Sziksó	241	317	332	890	15,8	382	369	338	335	396	388	355	429	421	3 413	60,6	384	291	226	197	131	99	5 631	1 328	23,6
Összesen	2425	2626	2957	8008	134,2	3225	3150	2821	3194	3417	3308	3034	3519	3743	29411	491	2962	2346	2003	1498	950	619	47 797	10 378	174,9
Községek, nagyközségek																									
Alacska	35	28	42	105	13,3	58	55	60	60	45	65	66	61	49	519	65,7	45	34	38	31	9	9	790	166	21,0
Arnót	153	149	141	443	17,1	199	178	170	166	185	216	180	208	191	1 693	65,2	182	95	86	49	24	25	2 597	461	17,8
Boldva	168	171	160	499	21,2	194	175	176	152	147	168	142	144	155	1 453	61,6	132	80	61	70	40	22	2 357	405	17,2
Bükkaranyos	83	83	100	266	18,4	101	103	79	97	138	120	88	91	104	921	63,6	76	72	42	27	24	20	1 448	261	18,0
Bükkszentkereszt	56	39	45	140	11,6	48	63	85	81	98	78	90	97	123	763	63,3	87	51	64	46	35	20	1 206	303	25,1
Gesztely	163	166	184	513	18,6	181	197	194	179	190	187	195	177	213	1 713	62,1	167	122	86	73	53	31	2 758	532	19,3
Harsány	119	105	122	346	16,5	163	141	130	137	172	161	122	164	157	1 347	64,1	115	77	74	71	43	27	2 100	407	19,4
Hernádkak	141	121	131	393	22,8	154	115	121	124	140	117	107	117	111	1 106	64,2	79	41	43	33	21	7	1 723	224	13,0
Hernádnémeti	213	237	281	731	20,4	297	230	205	228	272	246	198	216	275	2 167	60,6	245	145	118	93	46	33	3 578	680	19,0
Kisgyőr	91	101	106	298	18,1	122	99	93	103	135	130	116	124	96	1 018	62,0	100	70	53	45	31	27	1 642	326	19,9
Kistokaj	142	125	106	373	17,9	126	135	109	189	187	154	167	156	164	1 387	66,7	99	67	59	43	28	22	2 078	318	15,3
Kondó	20	28	49	97	15,9	47	46	34	33	56	41	44	34	42	377	61,7	40	28	27	16	14	12	611	137	22,4
Mályi	175	174	183	532	12,9	252	267	273	300	311	315	264	358	439	2 779	67,4	285	187	149	105	44	43	4 124	813	19,7
Parasznya	48	47	54	149	12,6	90	85	79	63	77	98	97	99	69	757	64,2	67	66	53	48	26	14	1 180	274	23,2

Radostyán	25	40	40	105	16,6	44	47	32	47	48	38	38	52	39	385	61,0	46	32	28	15	14	6	631	141	22,3
Sajóecseg	43	44	55	142	13,5	83	53	52	66	91	91	74	72	82	664	63,2	62	60	47	35	27	14	1 051	245	23,3
Sajókápolna	16	17	28	61	15,9	28	19	14	22	37	21	32	26	42	241	62,9	26	22	14	12	3	4	383	81	21,1
Sajókeresztúr	68	80	84	232	15,0	97	97	87	119	133	107	86	131	112	969	62,6	94	99	60	45	32	18	1 549	348	22,5
Sajólád	164	185	206	555	18,9	225	217	187	214	197	223	169	195	228	1 855	63,2	168	113	95	72	54	24	2 936	526	17,9
Sajólászlófalva	23	26	30	79	18,4	35	33	26	28	39	20	40	31	25	277	64,4	19	22	15	15	2	1	430	74	17,2
Sajópálfala	19	30	30	79	10,6	36	67	55	40	56	60	59	60	57	490	65,9	53	38	34	21	19	10	744	175	23,5
Sajópetri	96	112	119	327	22,1	103	106	113	105	99	109	98	85	106	924	62,4	77	51	39	37	13	12	1 480	229	15,5
Sajósenye	16	22	18	56	12,8	24	27	33	34	30	29	44	35	40	296	67,7	20	26	19	10	6	4	437	85	19,5
Sajóvamos	110	99	109	318	14,6	128	164	157	143	144	170	184	177	167	1 434	65,6	122	103	75	57	41	35	2 185	433	19,8
Szirmabesenyő	152	192	184	528	11,9	309	271	251	280	333	310	328	388	378	2 848	64,2	295	227	238	147	99	56	4 438	1 062	23,9
Újcsanáros	45	44	89	178	20,5	88	65	38	62	64	58	74	46	51	546	63,0	38	37	30	14	20	4	867	143	16,5
Varbó	44	45	46	135	12,4	81	61	46	65	82	100	80	87	88	690	63,2	64	71	57	37	21	17	1 092	267	24,5
Megye összesen	34 961	36 705	40 192	111 858	16,3	46 017	44 533	40 903	46 120	49 391	47 362	43 807	48 360	52 472	418 965	61,0	42 920	33 777	29 876	23 528	15 190	10 152	686 266	155 443	22

Terület	IV. táblázat. A miskolci agglomeráció településeinek népessége, gazdasági aktivitás szerint (2011)																	
	férfi					nő					összesen							
	foglalkoztatott	munkanélküli	inaktív ker.	eltartott	együtt	foglalkoztatott	munkanélküli	inaktív ker.	eltartott	együtt	foglalkoztatott	munkanélküli	inaktív ker.	eltartott	össz.	foglalkoztatott %	aktív	munkanélküli %
Miskolc	31741	6 357	18131	21926	78 155	31 116	5 169	32 894	20 420	89 599	62 857	11 526	51 025	42 346	167 754	37,4	74 383	15,50
Kisvárosok																		
Alsószolca	1 065	204	587	975	2 831	824	153	1 069	889	2 935	1 889	357	1 656	1 864	5 766	32,7	2 246	15,89
Emőd	1 030	194	563	638	2 425	753	133	1 016	680	2 582	1 783	327	1 579	1 318	5 007	35,6	2 110	15,50
Felsőszolca	1 255	243	765	912	3 175	1 133	144	1 263	898	3 438	2 388	387	2 028	1 810	6 613	36,1	2 775	13,95
Onga	1 055	153	612	576	2 396	881	157	992	597	2 627	1 936	310	1 604	1 173	5 023	38,5	2 246	13,80
Nyékládháza	879	282	442	725	2 328	731	210	822	767	2 530	1 610	492	1 264	1 492	4 858	33,1	2 102	23,41
Sajóbábony	504	148	322	396	1 370	429	96	608	384	1 517	933	244	930	780	2 887	32,3	1 177	20,73
Sajószentpéter	2 151	606	1 434	1 570	5 761	1 864	457	2 312	1 618	6 251	4 015	1 063	3 746	3 188	12 012	33,4	5 078	20,93
Szikszó	1039	229	615	764	2647	945	173	1111	755	2984	1984	402	1726	1519	5631	34,2	5102	18,04
Összesen	37529	7581	21422	26148	92680	35867	6062	38664	24635	105228	73396	13643	60086	50783	37529	7581	21422	26148
Községek, nagyközségek																		
Alacska	149	21	85	119	374	137	19	132	128	416	286	40	217	247	790	36,2	326	12,27
Arnót	572	110	225	347	1 254	488	68	395	392	1 343	1 060	178	620	739	2 597	40,8	1 238	14,38
Boldva	420	110	233	379	1142	327	55	464	369	1215	747	165	697	748	2357	31,7	912	18,1
Bükkaranyos	268	65	134	221	688	231	59	252	218	760	499	124	386	439	1 448	34,4	623	19,90
B.szentkereszt	251	45	158	140	594	232	35	249	96	612	483	80	407	236	1 206	40,0	563	14,21
Gesztely	526	130	290	399	1 345	399	108	511	395	1 413	925	238	801	794	2 758	33,5	1 163	20,46
Harsány	424	85	234	304	1 047	335	55	379	284	1 053	759	140	613	588	2 100	36,1	899	15,57
Hernádkak	329	70	142	317	858	258	55	244	308	865	587	125	386	625	1 723	34,0	712	17,56
Hernádnémeti	596	181	348	631	1756	524	121	626	551	1 822	1 120	302	974	1 182	3 578	31,	1 422	21,24
Kisgyőr	285	92	173	250	800	242	55	312	233	842	527	147	485	483	1 642	32,10	674	21,81
Kistokaj	478	76	163	292	1009	391	64	311	303	1 069	869	140	474	595	2 078	41,8	1 009	13,88
Kondó	92	29	80	94	295	92	20	120	84	316	184	49	200	178	611	30,1	233	21,03
Mályi	906	167	453	514	2040	778	137	711	458	2 084	1 684	304	1 164	972	4 124	40,8	1 988	15,29
Parasznia	198	45	169	151	563	184	41	241	151	617	382	86	410	302	1 180	32,3	468	18,38
Radostyán	100	35	70	95	300	92	25	133	81	331	192	60	203	176	631	30,4	252	23,81
Sajóecseg	222	32	110	146	510	199	24	200	118	541	421	56	310	264	1 051	40,0	477	11,74
Sajókápolna	64	22	47	48	181	46	17	80	59	202	110	39	127	107	383	28,7	149	26,17

Sajókeresztúr	313	59	195	173	740	267	38	289	215	809	580	97	484	388	1 549	37,4	677	14,33
Sajólád	521	147	300	448	1 416	417	105	520	478	1 520	938	252	820	926	2 936	31,9	1 190	21,18
Sajólászlófalva	88	20	40	68	216	69	10	75	60	214	157	30	115	128	430	36,5	187	16,04
Sajópálfa	157	32	87	90	366	142	20	137	79	378	299	52	224	169	744	40,1	351	14,81
Sajópetri	258	60	137	228	683	199	51	256	291	797	457	111	393	519	1 480	30,8	568	19,54
Sajósenye	88	15	89	51	243	65	13	67	49	194	153	28	156	100	437	35,0	181	15,47
Sajóvamos	486	65	207	261	1 019	388	60	412	306	1 166	874	125	619	567	2 185	40,0	999	12,51
Szirmabesenyő	1 005	121	503	596	2 225	825	105	814	469	2 213	1 830	226	1 317	1 065	4 438	41,2	2 056	10,99
Újcsanáros	160	41	73	164	438	117	22	149	141	429	277	63	222	305	867	31,9	340	18,53
Varbó	199	32	168	120	519	176	25	234	138	573	375	57	402	258	1 092	34,3	432	13,19
Összesen	8735	1797	4680	6267	21479	7293	1352	7849	6085	22579	16028	3149	12529	12352	44058	921,3	19177	444,29
Megye össz.	124 935	28 896	78 448	94 521	326 800	106 857	23 214	137 879	91 516	359 466	231 792	52 110	216 327	186 037	686 266	33,7	283 902	18,35

V. táblázat. A vizsgált települések népessége, nemzetiség, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben használt nyelv válaszok legalább egyike szerint (2011)

Település	magyar	cigány	német	szlovák	hazai nemzetiségek együtt	arab	kínai	oros	vietnami	egyéb	nemzet/iség összesen	népesség összesen	romák aránya
Miskolc	141 951	5 441	912	420	7 805	91	47	191	19	1 312	151 416	167 754	3,2
Kisvárosok													
Alsózsolca	4 945	716	19	...	750	–	...	...	–	20	5 717	5 766	12,4
Emőd	4 416	179	16	...	289	–	–	...	...	18	4 724	5 007	3,6
Felsőzsolca	5 804	781	20	3	861	–	–	3	–	45	6 713	6 613	11,8
Nyékládháza	4 468	12	24	6	71	4	...	...	–	38	4 584	5 023	0,2
Onga	4 563	985	12	...	1 007	–	–	...	...	11	5 582	4 858	20,3
Sajóbábony	2 419	225	...	75	311	–	–	...	...	9	2 742	2 887	7,8
S.szentpéter	10 528	945	112	3	1 136	8	...	...	–	54	11 728	12 012	7,9
Szikszó	5104	344	35	...	474	–	–	–	–	35	5617	5631	6,1
Összesen	42 247	4187	238	87	4899	12	--	3	--	230	47 407	47 797	70,1
Községek, nagyközségek													
Alacska	734	–	–	–	–	–	–	...	–	...	735	790	0,0
Arnót	2 340	22	13	...	49	...	–	–	...	6	2 397	2 597	0,8
Bükkaranyos	1 312	52	9	3	67	–	–	...	...	19	1 400	1 448	3,6
B.szentkereszt	980	–	5	267	278	...	...	–	–	6	1 265	1 206	12,7
Gesztely	2 407	366	3	...	374	–	–	–	–	5	2 786	2 758	13,3
Harsány	1 879	95	4	...	105	–	–	–	–	7	1 991	2 100	4,5
Hernádkak	1 626	334	...	–	344	...	...	–	–	6	1 977	1 723	19,4
Hernádnémeti	3 327	455	12	4	482	–	–	...	...	32	3 843	3 578	12,7
Kisgyőr	1 446	97	5	...	105	–	–	...	...	8	1 560	1 642	5,9
Kistokaj	1 718	3	16	...	41	...	...	3	–	9	1 772	2 078	0,1
Kondó	561	3	...	–	5	–	–	–	–	–	566	611	0,5
Köröm	1 304	589	...	–	591	–	–	–	–	5	1 900	1 357	43,4
Mályi	3 532	19	20	...	48	–	–	...	...	26	3 609	4 124	0,5

Muhi	435	–	4	...	7	–	–	–	–	–	442	500	0,0
Ónod	2 248	331	9	3	357	–	–	...	...	5	2 611	2 410	13,7
Parasznya	883	57	...	–	59	–	–	...	...	3	946	1 180	4,8
Radostyán	540	6	...	–	7	–	–	–	–	–	547	631	1,0
Répáshuta	425	...	...	214	216	–	–	–	–	–	641	445	0,0
Sajóecseg	968	...	...	4	8	–	–	–	–	–	976	1 051	0,0
Sajóhidvég	971	250	...	–	252	–	–	–	...	...	1 224	1 051	23,8
Sajókápolna	309	7	...	–	8	–	–	–	–	–	317	383	1,8
Sajókeresztúr	1 343	71	7	...	81	–	–	–	–	4	1 428	1 549	4,6
Sajólád	2 451	274	15	...	301	...	–	...	–	16	2 771	2 936	9,3
S.lászlófalva	318	...	...	–	3	–	–	...	...	–	322	430	0,0
Sajópálfala	659	...	...	–	59	–	–	–	...	...	720	744	0,0
Sajópetri	1 220	131	...	–	156	–	–	–	–	3	1 379	1 480	8,9
Sajósenye	395	9	...	–	11	–	–	–	–	–	406	437	2,1
Sajóvamos	2 033	18	15	–	34	–	–	–	–	13	2 080	2 185	0,8
Sóstófalva	231	7	–	–	8	–	–	–	–	–	239	240	2,9
Sz.besenyő	3 874	58	13	6	81	–	–	3	–	20	3 978	4 438	1,3
Újcsanáros	763	65	8	...	76	–	–	–	...	...	841	867	7,5
Varbó	951	7	...	...	14	–	–	–	–	–	965	1 092	0,6
Összesen	226 787	13 002	1 279	1 011	16 867	103	47	200	19	1 709	245 769	263 832	4,9
Megye össz.	599 650	58 376	4 210	2 306	68 959	160	100	422	42	3 151	672 484	686 266	8,5

VI. táblázat. A miskolci agglomeráció népessége, iskolai végzettség és nemek szerint (2011)												
Terület	10- éves			15- X éves			18- X éves			25- X éves		
	általános iskola első évfolyamát sem végezte el			legalább általános iskola 8. évfolyam			legalább érettségi			egyetem, főiskola stb. oklevéllel		
	férfi	nő	összesen	férfi	nő	összesen	férfi	nő	összesen	férfi	nő	összesen
a megfelelő korúak százalékában												
Miskolc	0,3	0,5	0,4	98,2	95,8	96,9	58,8	63,2	61,2	24,0	23,5	23,7
Miskolci járás	0,4	0,6	0,5	97,4	94,2	95,7	52,4	57,9	55,4	20,0	20,6	20,3
Miskolci statisztikai kistérség	0,4	0,6	0,5	97,4	94,1	95,6	51,6	57,2	54,6	19,4	20,2	19,8
Kisvárosok												
Alsózsolca	0,8	2,1	1,5	94,5	88,1	91,2	36,2	43,3	39,9	9,1	13,8	11,6
Emőd	0,4	0,6	0,5	95,2	88,8	91,9	35,1	42,0	38,7	8,8	9,8	9,3
Felsőzsolca	0,6	1,0	0,8	95,0	91,9	93,4	49,7	55,1	52,6	19,0	20,3	19,7
Onga	0,3	0,3	0,3	98,5	94,8	96,5	51,3	57,4	54,5	17,9	19,8	18,9
Nyékládháza	0,5	0,6	0,6	95,2	88,2	91,6	38,6	44,3	41,5	10,0	13,3	11,7
Sajóbábony	0,2	0,9	0,6	94,1	88,8	91,2	36,1	42,7	39,7	9,2	9,8	9,5
Sajószentpéter	0,4	0,8	0,6	96,7	92,4	94,4	34,5	41,8	38,4	8,2	10,7	9,5
Szikszo	0,5	0,8	0,6	97,4	94,7	93,4	49,6	54,6	52,8	19,1	20,4	19,8
Községek, nagyközségek												
Alacska	0,3	0,5	0,4	98,5	92,4	95,3	30,5	34,6	32,7	4,2	8,1	6,3
Arnót	0,1	–	0,0	97,7	93,9	95,7	52,8	56,5	54,7	20,1	19,0	19,5
Boldva	0,1	0,1	0,2	96,1	93,1	95,1	38,4	38,3	34,9	11,1	10,6	10,3
Bükkaranyos	0,2	0,1	0,2	96,7	94,0	95,3	38,2	45,1	41,9	11,2	17,1	14,4
Bükkszentkereszt	0,7	–	0,4	97,3	92,0	94,6	48,0	56,0	52,2	15,3	19,0	17,3
Gesztely	0,3	1,7	1,0	94,9	88,7	91,7	30,8	38,3	34,7	6,7	12,5	9,7
Harsány	0,3	0,1	0,2	97,1	92,6	94,9	38,7	44,0	41,4	12,0	13,6	12,8

Hernádkak	1,7	2,6	2,1	92,2	88,4	90,2	37,1	47,3	42,4	11,2	14,3	12,8
Hernádnémeti	0,5	0,8	0,6	92,9	89,7	91,3	33,4	42,3	38,1	8,3	12,3	10,4
Kisgyőr	0,4	0,9	0,7	97,0	90,6	93,7	34,5	39,1	36,9	10,8	12,0	11,4
Kistokaj	0,1	–	0,1	99,0	96,7	97,8	54,6	62,2	58,6	22,5	23,7	23,1
Kondó	–	0,7	0,4	98,3	92,1	94,9	33,9	32,4	33,1	4,2	4,8	4,5
Mályi	0,1	0,3	0,2	98,6	96,1	97,3	54,3	63,1	58,8	21,0	23,9	22,5
Parasznya	0,4	0,4	0,4	96,9	89,3	92,9	33,2	38,8	36,1	6,6	9,3	8,1
Radostyán	–	0,3	0,2	97,1	90,5	93,5	27,1	32,0	29,8	4,2	10,2	7,6
Sajóecseg	–	0,2	0,1	99,5	94,2	96,7	39,9	48,2	44,3	10,7	10,3	10,5
Sajókápolna	0,6	0,5	0,6	95,2	93,8	94,4	23,4	39,3	32,0	8,5	7,5	8,0
Sajókeresztúr	0,1	0,5	0,4	97,8	94,0	95,8	45,0	48,2	46,7	9,9	15,4	12,7
Sajólád	1,0	0,7	0,9	94,7	87,3	90,8	27,5	36,4	32,2	5,6	10,0	7,9
Sajólászlófalva	–	–	–	98,8	95,0	96,9	29,7	34,3	32,1	3,6	4,8	4,2
Sajópálfala	0,6	0,8	0,7	96,9	94,4	95,6	42,1	54,1	48,3	12,5	10,7	11,6
Sajópetri	0,8	1,9	1,4	92,9	86,7	89,6	24,8	36,3	30,9	3,4	7,0	5,3
Sajósenye	23,5	–	12,8	73,9	93,7	82,9	24,4	43,6	33,1	7,6	14,4	10,6
Sajóvamos	0,4	0,1	0,3	98,5	91,2	94,6	34,1	43,1	38,9	7,3	9,1	8,3
Szirmabesenyő	0,1	0,3	0,2	97,1	94,7	95,9	48,4	55,4	52,0	14,7	16,8	15,8
Újcsanáros	–	0,3	0,1	95,9	91,7	93,8	22,4	29,2	25,8	7,3	5,2	6,2
Varbó	–	–	–	97,3	89,7	93,3	42,2	48,5	45,5	13,6	16,7	15,2
Megye össz.	0,6	0,9	0,8	95,5	90,9	93,1	40,2	45,6	43,1	13,3	15,0	14,2

VII. táblázat. A miskolci agglomeráció települései, a lakások és lakott üdülők építési éve szerint (2011)													
Terület	1946 előtt	1946- 1960	1961- 1970	1971- 1980	1981- 1990	1991- 2000	2001- 2005	2006- 2011	Összesen	1991- 2005	%- ban	2005	%- ban
Miskolc	8 017	10 611	15 666	24 473	11 583	2 719	1 803	1 667	76 539	4 522	5,9	74 872	6,0
Miskolci járás	11 025	14 748	20 695	30 463	17 653	5 346	2 974	2 788	105 692	8 320	7,9	102 904	8,1
Miskolci statisztikai kistérség	11 344	15 936	21 707	31 410	18 514	5 486	3 041	2 862	110 300	8 527	7,7	107 438	7,9
Kisvárosok													
Alsózsolca	160	230	392	401	362	147	86	46	1 824	233	12,8	1 778	13,1
Emőd	266	439	352	389	328	103	42	34	1 953	145	7,4	1 919	7,6
Felsőzsolca	40	162	468	513	538	155	79	217	2 172	234	10,8	1 955	12,0
Onga	118	246	343	427	443	156	68	51	1 852	224	12,1	1 801	12,4
Nyékládháza	151	231	209	239	444	130	88	82	1 574	218	13,9	1 492	14,6
Sajóbábony	42	355	147	321	185	59	18	11	1 138	77	6,8	1 127	6,8
Sajószentpéter	372	1 163	968	922	822	167	73	78	4 565	240	5,3	4 487	5,3
Sziksó	524	249	290	465	351	122	92	48	2 141	214	9,9	2 093	10,1
Összesen	1673	3075	3169	3677	3473	1039	546	567	17 219	1 585	9,2	14 559	9,4
Községek, nagyközségek													
Alacska	78	51	51	35	52	10	2	1	280	12	4,3	279	4,3
Arnót	48	51	71	193	243	99	88	29	822	187	22,7	793	23,6
Boldva	87	167	11	164	144	71	15	31	790	86	10,9	759	11,3
Bükkaranyos	92	60	75	95	80	80	28	28	538	108	20,1	510	21,2
Bükkszentkereszt	90	123	85	102	77	24	10	6	517	34	6,6	511	6,7
Gesztely	54	148	158	238	197	96	30	28	949	126	13,3	921	13,7
Harsány	141	83	130	153	162	73	38	39	819	111	13,6	780	14,2
Hernádkak	22	49	52	112	146	93	37	40	551	130	23,6	511	25,4
Hernádnémeti	97	175	205	300	212	125	55	48	1 217	180	14,8	1 169	15,4

Kisgyőr	145	105	98	78	109	59	27	22	643	86	13,4	621	13,8
Kistokaj	32	65	94	110	198	96	52	99	746	148	19,8	647	22,9
Kondó	45	40	55	20	35	14	4	4	217	18	8,3	213	8,5
Mályi	44	173	199	297	479	230	47	39	1 508	277	18,4	1 469	18,9
Parasznya	56	105	86	68	90	22	5	5	437	27	6,2	432	6,3
Radostyán	43	54	28	31	32	20	5	8	221	25	11,3	213	11,7
Sajóecseg	78	75	84	91	37	29	16	17	427	45	10,5	410	11,0
Sajókápolna	27	25	41	31	14	12	6	1	157	18	11,5	156	11,5
Sajókeresztúr	56	72	149	109	103	45	21	13	568	66	11,6	555	11,9
Sajólád	100	137	171	192	213	94	46	29	982	140	14,3	953	14,7
Sajólászlófalva	20	28	41	23	27	9	6	3	157	15	9,6	154	9,7
Sajópálfala	31	27	59	77	51	27	7	4	283	34	12,0	279	12,2
Sajópetri	72	72	79	74	93	53	24	15	482	77	16,0	467	16,5
Sajósenye	20	20	24	20	31	13	4	10	142	17	12,0	132	12,9
Sajóvámos	119	103	122	167	162	59	28	16	776	87	11,2	760	11,4
Szirmabesenyő	126	211	412	360	346	96	35	85	1 671	131	7,8	1 586	8,3
Újcsanáros	111	37	27	47	44	47	13	8	334	60	18,0	326	18,4
Varbó	20	72	113	83	70	31	9	3	401	40	10,0	398	10,1
Összesen	1854	2328	2720	3270	3447	1627	658	631	16635	2285	13,7	14350	15,9
Megye összesen	3527	5403	5889	6947	6920	2666	1204	1198	33854	3870	22,9	28909	25,3

VIII. A lakások és lakott üdülők szobaszám, tulajdonjelleg és használati jogcím szerint, 2011					
Terület	Lakás és lakott üdülő együtt (db, %)				
	3 szoba	4 szoba	összesen	3 szoba	4 szoba
Miskolc	21 854	9 458	76 539	28,6	12,4
Miskolci járás	33 339	17 815	105 692	31,5	16,9
Miskolci statisztikai kistérség	34 640	18 635	110 300	31,4	16,9
Kisvárosok					
Alsózsolca	757	530	1 824	41,5	29,1
Emőd	762	435	1 953	39,0	22,3
Felsőzsolca	906	835	2 172	41,7	38,4
Nyékládháza	711	566	1 852	38,4	30,6
Onga	662	526	1 574	42,1	33,4
Sajóbábony	292	157	1 138	25,7	13,8
Sajószentpéter	1 326	754	4 565	29,0	16,5
Szikszó	805	500	2 141	37,6	23,3
Összesen	6221	4303	17 219	36,1	24,9
Községek, nagyközségek					
Alacska	87	66	280	31,1	23,6
Arnót	294	402	822	35,8	48,9
Boldva	318	175	790	40,2	22,1
Bükkaranyos	182	120	538	33,8	22,3
Bükkszentkereszt	196	142	517	37,9	27,5
Gesztely	442	211	949	46,6	22,2
Harsány	291	193	819	35,5	23,6
Hernádkak	192	199	551	34,8	36,1
Hernádnémeti	515	364	1 217	42,3	29,9
Kisgyőr	204	156	643	31,7	24,3
Kistokaj	248	328	746	33,2	44,0
Kondó	82	45	217	37,8	20,7
Mályi	474	602	1 508	31,4	39,9
Parasznya	166	87	437	38,0	19,9
Radostyán	85	51	221	38,5	23,1
Sajóecseg	187	91	427	43,8	21,3
Sajókápolna	47	27	157	29,9	17,2
Sajókeresztúr	238	181	568	41,9	31,9
Sajólád	412	247	982	42,0	25,2
Sajólászlófalva	51	42	157	32,5	26,8
Sajópálfala	152	69	283	53,7	24,4
Sajópetri	195	134	482	40,5	27,8
Sajósenye	57	34	142	40,1	23,9
Sajóvamos	356	208	776	45,9	26,8
Szirmabesenyő	752	567	1 671	45,0	33,9
Újcsanános	157	56	334	47,0	16,8
Varbó	137	143	401	34,2	35,7
Összesen	6517	4940	16635	39,1	29,6
Megye összesen	94 890	48 252	284 101	33,4	17,0

IX. A miskolci agglomeráció településeinek demográfiai sajátosságai 1990-2011												
Mutatók/ Települések	vándorlási különbözé- t értékei (1990- 2001) %	vándorlási különbözé- t értékei (2001- 2011) %	érettsé- givel rendelk- ezők aránya (2011) %	diplomá- val rendelk- ezők aránya (2011) %	roma népesség aránya (2011) %	foglalkoztat- ottak aránya (2011) %	munkanélküli ség alakulása (2011) %	munka- nélküliek iskolai végzettsé- ge (2011) %	személyi jövedelema- dó alapot képező jövedelem változása (2010) Eft	működő vállalkozás- ok száma 1000 főre (2010) db	épített lakások aránya (1990- 2005) %	nég- y vagy több szobás lakások aránya (2005) %
Miskolc	- 2,8	- 4,3	61,2	23,7	3,2	37,4	15,5	33,5	779	71,9	6,0	12,3
Kisvárosok												
Alsózsolca	- 0,6	- 7,3	39,9	11,6	12,4	32,7	15,9	60,9	547	37,6	13,1	29,5
Emőd	2,7	- 4,4	38,7	9,3	3,5	35,6	15,5	44,1	658	42,0	7,5	22,3
Felsőzsolca	- 1,5	- 6,7	52,6	19,7	11,8	36,1	13,9	57,1	747	67,2	11,7	38,4
Onga	12,2	6,5	54,5	18,9	0,2	38,5	13,8	24,6	850	59,0	12,4	30,6
Nyékkládháza	10,9	0,8	41,5	11,7	20,2	33,1	23,4	58,0	586	36,5	14,8	33,4
Sajóbábony	- 8,1	- 2,9	39,7	9,5	7,7	32,3	20,7	44,0	574	38,3	6,8	13,8
Sajószentpéter	- 2,9	- 6,1	38,4	9,5	7,8	33,4	20,9	41,7	557	37,7	5,3	16,5
Szikszó	0,0	0,5	52,8	19,8	6,1	34,2	18,0	32,4	589	36,7	10,1	23,3
Községek, nagyközségek												
Alacska	0,6	- 4,6	32,7	6,3	0,0	36,2	12,3	45,5	551	32,4	4,3	23,6
Arnót	17,7	0,2	54,7	19,5	0,8	40,8	14,4	39,9	857	70,7	23,6	48,9
Boldva	1,3	-6,3	34,9	10,3	14,7	31,7	18,1	51,2	412	21,7	11,3	22,1
Bükkaranyos	22,7	1,8	41,9	14,4	3,6	34,4	19,9	47	606	42,5	21,2	22,3
Bükkszentkereszt	- 0,3	1,3	52,2	17,3	0,0	40,0	14,2	14,5	755	60,7	6,6	27,5
Gesztely	5,9	- 5,9	34,7	9,7	13,2	33,5	20,5	54,9	505	35,8	13,7	22,2
Harsány	6,1	4,6	41,4	12,8	4,5	36,1	15,6	42	642	46,6	14,2	23,6
Hernádkak	22,4	13,8	42,4	12,8	19,3	34,0	17,6	50,8	581	39,6	25,4	36,1
Hernádnémeti	2,0	- 2,8	38,1	10,4	12,7	31,3	21,2	52	490	34,0	15,4	29,9
Kisgyőr	3,5	4,5	36,9	11,4	5,9	32,1	21,8	49	572	36,3	13,8	24,2
Kistokaj	24,8	12,7	58,6	23,1	0,1	41,8	13,9	26,3	1012	75,1	22,9	44,0
Kondó	5,6	0,2	33,1	4,5	0,5	30,1	21,0	30,4	528	21,3	8,4	20,7

Mályi	23,7	1,1	58,8	22,5	0,5	40,8	15,3	23,8	916	69,1	18,8	39,9
Parasznya	2,7	- 3,3	36,1	8,1	4,8	32,3	18,4	43	528	31,8	6,2	19,9
Radostyán	0,0	- 12,9	29,8	7,6	0,9	30,4	23,8	47,5	492	37,7	11,7	23,1
Sajóecseg	3,0	6,9	44,3	10,5	0,0	40,0	11,7	24,6	751	47,1	11,0	21,3
Sajókápolna	- 1,0	- 7,8	32,0	8,0	1,8	28,7	26,1	35,3	503	21,8	11,5	17,2
Sajókeresztúr	- 0,9	4,8	46,7	12,7	4,6	37,4	14,3	38,2	655	47,1	11,9	31,9
Sajólád	9,6	- 1,5	32,2	7,9	9,3	31,9	21,2	60,9	512	23,5	14,7	25,2
Sajólászlófalva	- 3,6	- 6,1	32,1	4,2	0,0	36,5	16,0	29,7	524	18,6	9,7	26,8
Sajópálfala	11,6	0,8	48,3	11,6	0,0	40,2	14,8	12,7	748	36,9	12,2	24,4
Sajópetri	6,5	- 4,6	30,9	5,3	8,8	30,9	19,5	61,8	425	28,3	16,5	27,8
Sajósenye	14,0	3,2	33,1	10,6	2,0	35,0	15,5	27,6	609	28,7	12,9	23,9
Sajóvámos	6,3	2,4	38,9	8,3	0,8	40,0	12,5	29,8	679	27,9	11,4	26,8
Szirmabesenyő	0,3	- 1,1	52,0	15,8	1,3	41,2	11,0	20,6	831	62,7	8,2	33,9
Újcsanáros	15,1	3,5	25,8	6,2	7,5	31,9	18,5	58,9	379	22,7	18,4	16,8
Varbó	5,4	- 0,2	45,5	15,2	0,6	34,3	13,2	11,3	656	43,1	10,1	35,6
Megye összesen	- 0,55	- 4,1	43,1	14,2	8,5	33,8	18,3	47,0	619	46,6	7,9	17,0

X. táblázat. Az 1000 állandó lakosra eső vállalkozások száma (1995)			
Települések	Állandó népesség (fő)	Vállalkozások száma	Vállalkozás/1000 fő
Miskolc	196442	13457	68,5
Alacska	922	14	15,2
Alsózsolca	5649	204	36,1
Újcsanáros	762	--	na.
Arnót	2134	130	60,9
Boldva	2364	52	22,0
Bükkaranyos	1136	32	28,2
Bükkszentkereszt	1407	67	47,6
Emőd	5643	178	31,5
Felsőzsolca	6899	424	61,5
Gesztely	2723	93	34,2
Harsány	1951	59	30,2
Hernádkak	355	57	160,6
Hernádnémeti	3459	116	33,5
Kisgyőr	1601	48	30,0
Kistokaj	1530	91	59,5
Kondó	641	12	18,7
Mályi	3455	257	74,4
Nyékládháza	4547	252	55,4
Onga	4014	159	39,6
Parasznya	1262	28	22,2
Radostyán	654	18	27,5
Sajóbábony	3318	99	29,8
Sajóecseg	1132	35	30,9
Sajókápolna	512	6	11,7
Sajókeresztúr	1501	82	54,6
Sajólád	2677	72	26,9
Sajólászlófalva	490	13	26,5
Sajópálfala	786	21	26,7
Sajópetri	1323	34	25,7
Sajósenye	387	8	20,7
Sajószentpéter	13763	492	35,7
Sajóvamos	2179	79	36,3
Szikszo	6243	259	41,5
Szirmabesenyő	4864	283	58,2
Varbó	1201	28	23,3
Összesen	289926	17259	59,5

A megkérdezett szuburbanizációs háztartások területi elhelyezkedése

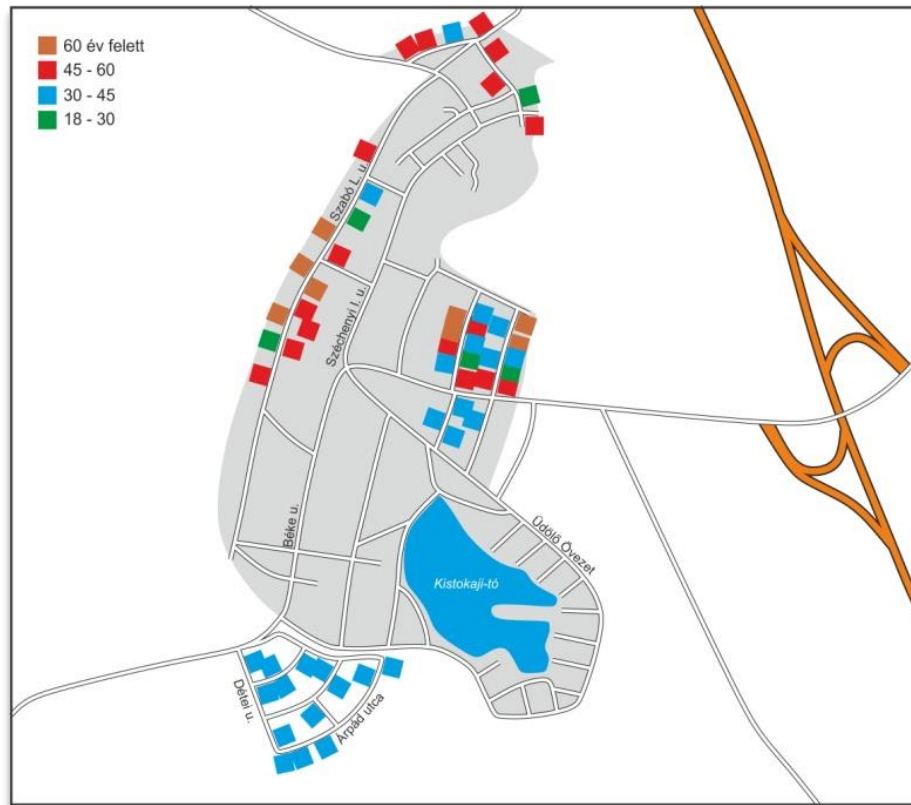
Arnót megkérdezett szuburbanizációs háztartásainak területi elhelyezkedése
(a kérdőívet kitöltők életkora szerint)

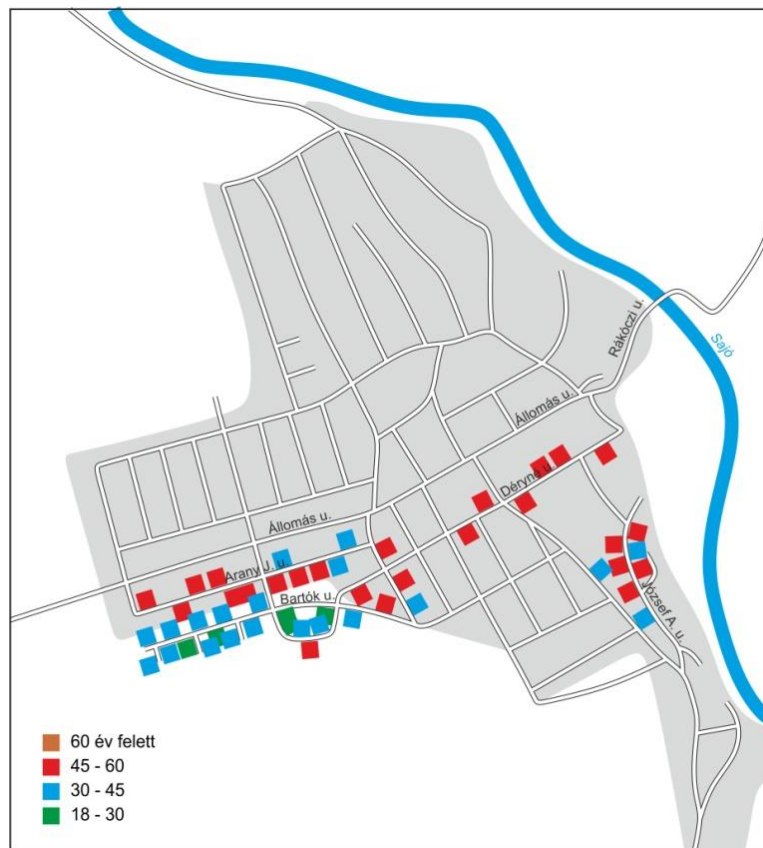
**Onga megkérdezett szuburbanizációs háztartásainak területi elhelyezkedése
(a kérdőívet kitöltők életkora szerint)**

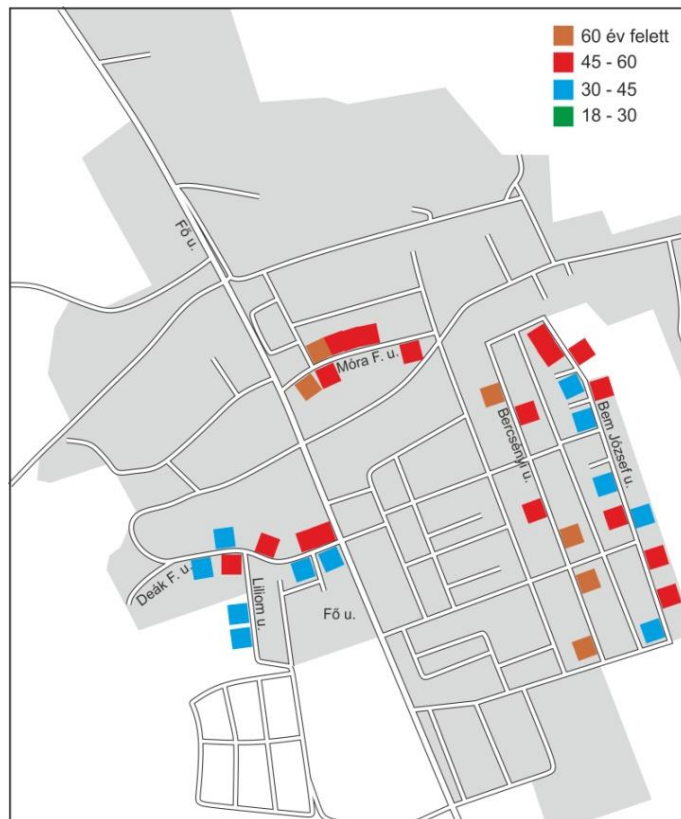
**Felsőzsolca megkérdezett szuburbanizációs háztartásainak területi elhelyezkedése
(a kérdőívet kitöltők életkora szerint)**

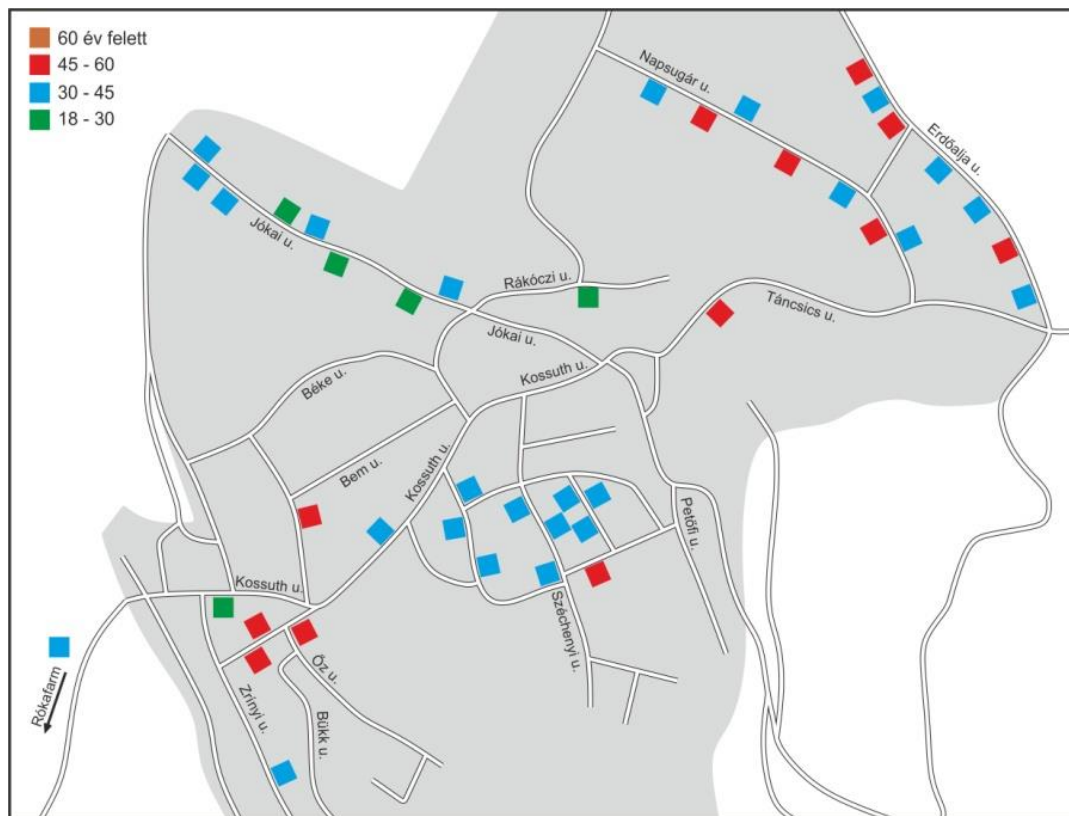
**Kistokaj megkérdezett szuburbanizációs háztartásainak területi elhelyezkedése
(a kérdőívet kitöltők életkora szerint)**

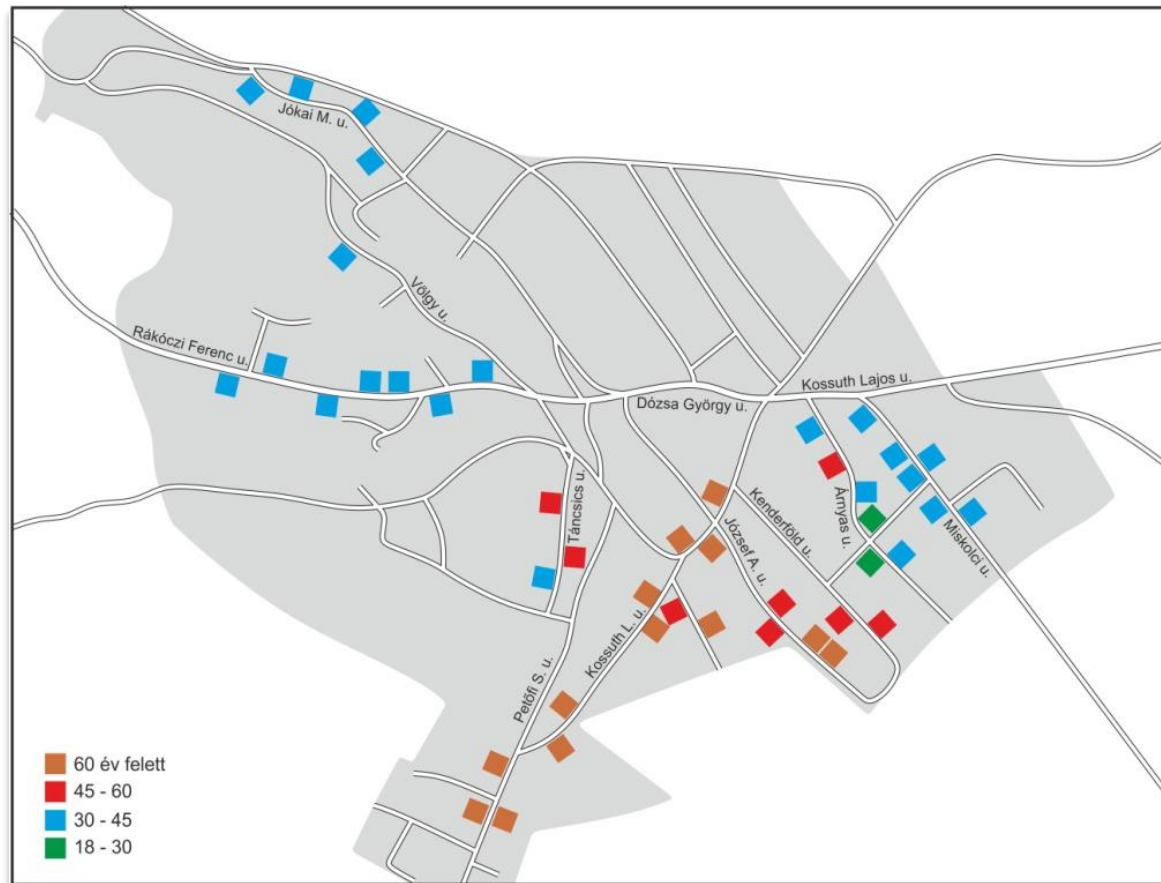
**Szirmabesenyő megkérdezett szuburbanizációs háztartásainak területi elhelyezkedése
(a kérdőívet kitöltők életkora szerint)**

**Mályi megkérdezett szuburbanizációs háztartásainak területi elhelyezkedése
(a kérdőívet kitöltők életkora szerint)**

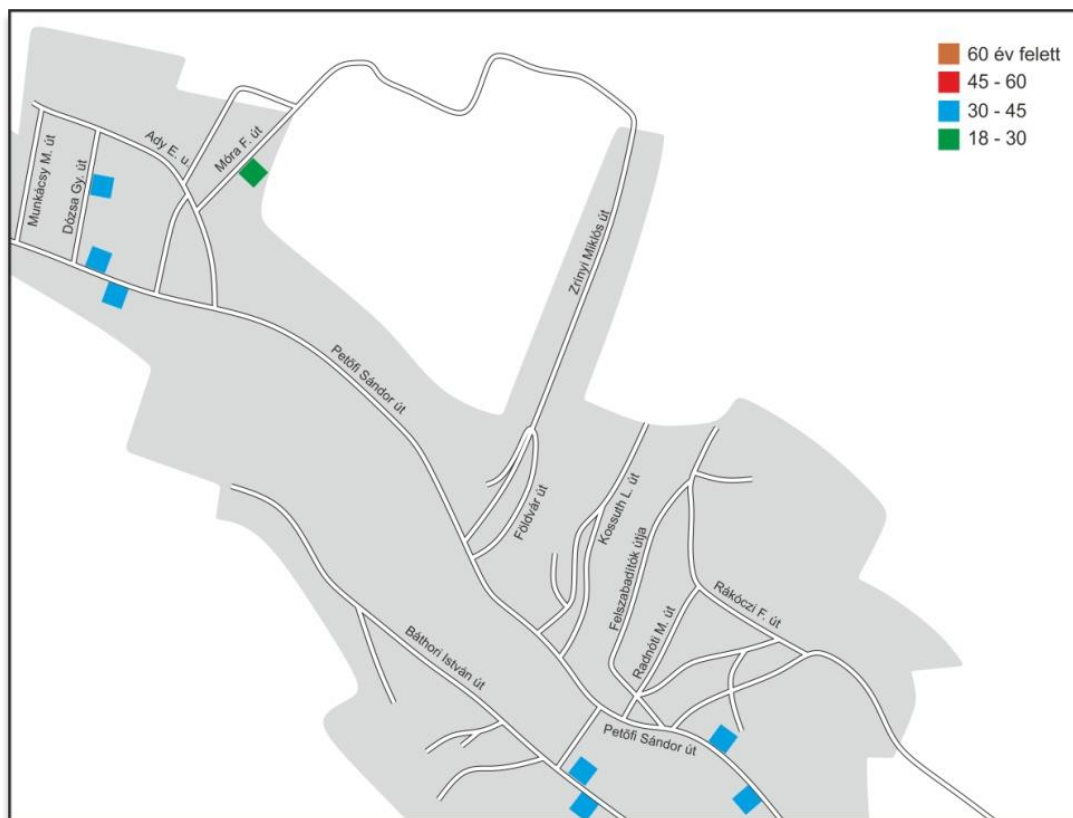
**Bükkszentkereszt megkérdezett szuburbanizációs háztartásainak területi elhelyezkedése
(a kérdőívet kitöltők életkora szerint)**

**Kisgyőr megkérdezett szuburbanizációs háztartásainak területi elhelyezkedése
(a kérdőívet kitöltők életkora szerint)**

**Nyékládháza megkérdezett szuburbanizációs háztartásainak területi elhelyezkedése
(a kérdőívet kitöltők életkora szerint)**

**Bükkaranyos megkérdezett szuburbanizációs háztartásainak területi elhelyezkedése
(a kérdőívet kitöltők életkora szerint)**

A miskolci agglomeráció településeinek 20 millió forint feletti árbevétellel rendelkező cégei (2015)

Kistokaj
Főtevékenység
4329 Egyéb épületgépészeti szerelés
GÜLMÁR KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG
Nettó árbevétel
51 419 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4939 M. n. s. egyéb szárazföldi személyszállítás
HAJTÓS Fuvarozó, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
89 177 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
HB TRUCK Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
410 935 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
Hegyik-Car Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
117 686 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
HEJŐ-KER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
100 539 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4752 Vasáru-, festék-, üveg-kiskereskedelem
Juhász Spec Transz Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
64 257 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
KÉKI Ipari Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
58 708 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4672 Fém-, érc-nagykereskedelem
KISTOKAJI AUTOCENTRUM Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
58 878 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem

NEOPROJEKT Üzleti Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
40 536 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
NORD LOGISTIC Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
43 620 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6832 Ingatlankezelés
NORTHBRIDGE Egészségügyi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
57 225 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
PATAKY Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
24 391 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6209 Egyéb információ-technológiai szolgáltatás
PEVI TRANS Szállítmányozási és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
39 344 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
PLEXPERT NRG Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 611 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
POLIFA Faipari Szolgáltató és Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
52 189 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
Sas Gyógyszertár Betéti Társaság
Nettó árbevétel
234 612 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
SZA-NI BEST Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
33 905 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4771 Ruházat kiskereskedelem
TRANSKER TST Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel

22 023 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7732 Építőipari gép kölcsönzése
VÉD-TECH Védelemtechnika Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
58 054 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4321 Villanyszerelés
30. DENIKER Tűzeléstechnikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
27 072 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1101 Desztillált szeszes ital gyártása
Mályi
AGR-GÉP Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
129 017 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4661 Mezőgazdasági gép, berendezés nagykereskedelme
ANTELEKTRO Villamosipari Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
93 262 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4321 Villanyszerelés
ARANYECSETEK Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
29 978 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
3291 Seprű-, kefégyártás
Auto Balogh Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
33 123 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
AUTÓTERASZ Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
45 265 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
AXON-SOFT Számítástechnikai és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
19 428 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4799 Egyéb nem bolti, piaci kiskereskedelem
BELL-VILL 2009. Ipari, tervező, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
146 513 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4321 Villanyszerelés

BORSOD AGROKER Mezőgazdasági Termelőeszköz Kereskedelmi Zártkörűen Működő Részvénytársaság
Nettó árbevétel
2 902 713 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4621 Gabona, dohány, vetőmag, takarmány nagykereskedelme
BORSOD BAROMFI-KER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
113 580 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1011 Húsfeldolgozás, -tartósítás
Bükkszentkereszt Trafik Betéti Társaság
Székhely cím
3434 Mályi, Kossuth Lajos utca 34.
Nettó árbevétel
36 813 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4726 Dohányáru-kiskereskedelem
DAJKABAJNOK Építőipari Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
60 534 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4332 Épületasztalos-szerkezet szerelése
DON Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
59 676 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4752 Vasáru-, festék-, üveg-kiskereskedelem
F-Drót Ipari és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
339 697 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2593 Huzaltermék gyártása
FORTECARS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
26 284 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
Gozsóvil Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
102 219 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4721 Zöldség, gyümölcs kiskereskedelme
GRESKER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 645 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6619 Egyéb pénzügyi kiegészítő tevékenység
HONTI Építőmester Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 432 ezer Ft (2015. évi adatok)

Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
INDURKA 2006 Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
135 167 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
Kőrösi és Társa Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
46 081 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1082 Édesség gyártása
LAMEGSZA Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 463 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
LH COM Kommunikációs Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
55 866 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6120 Vezeték nélküli távközlés
MARIANNA ÖTVÖS és Társa Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
19 585 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4777 Óra-, ékszer-kiskereskedelem
MÁLYI-GLASS Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
892 756 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2312 Síkúveg továbbfeldolgozása
Mályi Téglá Építőanyagipari és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
612 109 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2332 Égetett agyag építőanyag gyártása
MICROPRESS Digitális és Ofset Nyomda Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
330 371 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5819 Egyéb kiadói tevékenység
MIKROWATT-ELEKTRIC Villanszerelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt F. Társaság
Nettó árbevétel
54 334 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4321 Villanszerelés
NOVAHILL-PRÉMIUM Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 498 ezer Ft (2015. évi adatok)

Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
NOVÁK és Társa Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
40 158 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4211 Út, autópálya építése
OBO-FA Ipari és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
309 116 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4673 Fa-, építőanyag-, szaniteráru-nagykereskedelem
ORISZETT Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
36 261 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
ÓKO-TRANSZ Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
23 050 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
3811 Nem veszélyes hulladék gyűjtése
ÓRANGYAL-SANITAS Gyógyszert és Gyógyhatású termékeket Forgalmazó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
93 973 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
PATAKY Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
24 391 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6209 Egyéb információ-technológiai szolgáltatás
PED-MED Egészségügyi Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
23 927 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
PRIMUS PATIKA Gyógyszerészeti Korlátolt felelősségű társaság
Nettó árbevétel
424 840 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
Relax Mobil Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
104 238 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
REMIX BETON Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel

129 380 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4613 Fa-, építési anyag ügynöki nagykereskedelme
ROLIGENERGO Műszaki Fejlesztő és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
50 734 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7219 Egyéb természettudományi, műszaki kutatás, fejlesztés
SER-DOD HUNGARY Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
51 985 ezer Ft (2014. évi adatok)
Főtevékenység
4778 Egyéb m. n. s. új áru kiskereskedelme
SG-THERM Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
54 725 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
SUN-LIFE Stúdió Betéti Társaság
Nettó árbevétel
96 193 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4291 Víz létesítmény építése
Szabó és Vécsei Kereskedelmi, Szolgáltató és Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
71 430 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
SZABÓ FÖLDGÉP Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
50 969 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4312 Építési terület előkészítése
Tamás-Ablak Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
39 136 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4332 Épületasztalos-szerkezet szerelése
TEFU TRANSPORT Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
104 796 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
THERMO-MONT Szerelő és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
129 878 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
TIKONTROLL Befektetési és Pénzügyi Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel

23 335 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6920 Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység
TO-MI Műszaki és Alkatrészkereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
39 718 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4532 Gépjárműalkatrész-kiskereskedelem
TRANZIT COOP Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
89 942 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4672 Fém-, érc-nagykereskedelem
TREXA Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
50 974 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4532 Gépjárműalkatrész-kiskereskedelem
Üveg-Konstrukt Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
243 675 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4673 Fa-, építőanyag-, szaniteráru-nagykereskedelem
VOLDI PARTNER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 236 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4520 Gépjárműjavítás, -karbantartás
53. YLOZ Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
22 591 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
Nyékládháza
ALVIN-VET Állatgyógyászati Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 472 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7500 Állat-egészségügyi ellátás
AVT-TÖMÍTÉSTECHNIKA Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
273 515 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2822 Emelő-, anyagmozgató gép gyártása
Beadlock Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
96 419 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység

4520 Gépjárműjavítás, -karbantartás
BPR 2001 Baromfitenyésztő Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
936 496 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0147 Baromfitenyésztés
Cemgép 50' Ipari Zártkörűen Működő Részvénytársaság
Nettó árbevétel
926 933 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2511 Fémszerkezet gyártása
COMPECTOR Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
48 523 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4726 Dohányáru-kiskereskedelem
Dudás Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
86 386 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8559 M. n. s. egyéb oktatás
É&T SPRINT Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
95 060 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
ÉSZAKGÉP Építőipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
19 741 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4312 Építési terület előkészítése
FISER-LINE Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 157 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4399 Egyéb speciális szaképítés m. n. s
FÓKUSZ Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 938 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6201 Számítógépes programozás
GOLDY Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
109 992 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6492 Egyéb hitelnyújtás
HB Tank Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
228 216 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8299 M. n. s. egyéb kiegészítő üzleti szolgáltatás

Hi-Tech Műszertechnika Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
265 686 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2790 Egyéb villamos berendezés gyártása
IZSBA OIL Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
95 072 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4730 Gépjárműüzemanyag-kiskereskedelem
Kegyelet és Relikvia Temetkezési és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 824 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4673 Fa-, építőanyag-, szaniteráru-nagykereskedelem
KISS-PATRONA Oktató, Szervező és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
283 974 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0111 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése
LARIX Kertészeti Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
65 921 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4776 Disznóvénny, vetőmag, műtrágya, hobbiállat-eledel kiskereskedelme
LUFT-KOMPLEX Épületgépészeti Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
40 085 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
LUXOLUS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
161 684 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4631 Zöldség-, gyümölcs-nagykereskedelem
MA-JÁD OIL Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
587 928 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4730 Gépjárműüzemanyag-kiskereskedelem
MAESTER-TEAM Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
110 482 ezer Ft (2011. évi adatok)
Főtevékenység
6311 Adatfeldolgozás, web-hoztíng szolgáltatás
MAGYARI Kereskedelmi és Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
209 587 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8730 Idősek, fogyatékosok bentlakásos ellátása

MÉRNÖKBER Építőipari, Kivitelező, Tervező és, Bonyolító Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 495 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4221 Folyadék szállítására szolgáló közmű építése
MOBIL-MED Egészségügyi Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
64 348 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
MONIBER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 090 ezer Ft (2014. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
NÉMO-BAU Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
27 827 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
Nyéki Trafik Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
67 286 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4726 Dohányáru-kiskereskedelem
OJAMAX HUNGARY Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 770 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
ORBÁN Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
51 629 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4730 Gépjárműüzemanyag-kiskereskedelem
Parenta Ingatlanközvetítő Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
49 875 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5814 Folyóirat, időszaki kiadvány kiadása
Pál és Társa Vendéglátó, Kereskedelmi és Ipari Kft.
Nettó árbevétel
29 540 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5629 Egyéb vendéglátás
Plósz és Társa Fuvarozási, Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
146 839 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás

PREVI-MED '97 Egészségügyi Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
19 495 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
Remax Lux Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
26 353 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4724 Kenyér-, pékáru-, édesség-kiskereskedelem
RESTAURANT KER Kereskedelmi és Vendéglátó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
54 066 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5610 Éttermi, mozgó vendéglátás
SAJÓKÖRNYÉKI Termelői és Értékesítői Szövetkezet
Nettó árbevétel
1 851 600 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4623 Élőállat nagykereskedelme
SER Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
137 768 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4669 Egyéb m. n. s. gép, berendezés nagykereskedelme
SP & SD Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
125 610 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4719 Iparcikk jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
SPORT-BAU TRADE Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
234 408 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4110 Épületépítési projekt szervezése
T-BÁZIS 2004 Gépgyártó, Javító és Karbantartó Betéti Társaság
Nettó árbevétel
26 405 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2891 Kohászati gép gyártása
TEVJE-TANK Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
58 309 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4612 Alapanyag, üzemanyag ügynöki nagykereskedelme
TORKOS FABRIKA Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
19 489 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység

1623 Épületasztalos-ipari termék gyártása
Urbán Alternatív Épületgépészeti Betéti Társaság
Nettó árbevétel
25 943 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
Vadvilág Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
105 925 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1011 Húsfeldolgozás, -tartósítás
VARÁZS PATIKA Gyógyszerkereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
172 180 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
VAS-PACK Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
302 877 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4752 Vasáru-, festék-, üveg-kiskereskedelem
48. Zso-Sze Építőipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 333 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
Sajópetri
DTS DELIVERY SERVICE Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
68 211 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4532 Gépjárműalkatrész-kiskereskedelem
FAGISZER Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
136 985 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4332 Épületasztalos-szerkezet szerelése
Kozák és Társa Hús Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
155 894 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4722 Hús-, húсарu kiskereskedelem
Nyéki Kavics Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
129 940 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0812 Kavics-, homok-, agyagbányászat
OM LOGI Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
695 237 ezer Ft (2013. évi adatok)
Főtevékenység
4672 Fém-, érc-nagykereskedelem

ORBÁN - MORVAI Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
1 629 280 ezer Ft (2013. évi adatok)
Főtevékenység
4677 Hulladék-nagykereskedelem
PETRI-MED Házi orvosi Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 009 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
Kisgyőr
DÉL-BÜKKI Mezőgazdasági Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
27 781 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0146 Sertésenyésztés
É-D VASCENTRUM Ingatlanforgalmazó, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
727 856 ezer Ft (2014. évi adatok)
Főtevékenység
6810 Saját tulajdonú ingatlan adásvétele
HARTONG-BIER Kereskedelmi, Ipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 078 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5630 Italszolgáltatás
Horváth Építőipari és Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
31 329 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
IMPIANTO Ipari és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
48 000 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6820 Saját tulajdonú, bérelt ingatlan bérbeadása, üzemeltetése
ONIX GLOBAL Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
15 506 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
Szilszakai kert Táj- és Kertépítész Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
31 982 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
VENDEGIRODA BORSOD Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
36 462 ezer Ft (2015. évi adatok)

Főtevékenység
6820 Saját tulajdonú, bérelt ingatlan bérbeadása, üzemeltetése
Bükkszentkereszt
ALPIN FAVORIT Ipari, Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 237 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4399 Egyéb speciális szaképítés m. n. s.
Betulus Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 095 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4774 Gyógyászati termék kiskereskedelme
Bükki Energia Ipari és Turisztikai Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
34 970 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
9604 Fizikai közérzetet javító szolgáltatás
Diabess Gyógynövénytermék Gyártó és Forgalmazó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
63 659 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1083 Tea, kávé feldolgozása
Györgytea Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
251 373 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4791 Csomagküldő, internetes kiskereskedelem
OAKFOX Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
35 774 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6202 Információ-technológiai szaktanácsadás
RALLY-TRANS Fuvarozó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
96 742 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
8. Venczel és társa Kereskedelmi Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
20 561 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0811 Kőfejtés, gipsz, kréta bányászata
Bükkaranyos
BeWare Consulting Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
42 819 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6201 Számítógépes programozás
Bükkaranyosi Pálinka Korlátolt Felelősségű Társaság

Nettó árbevétel
25 165 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1101 Desztillált szeszes ital gyártása
FÜTSZERVIZ Épületgépész Szolgáltató és Szerviz Iroda Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
37 566 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
LA-VI METÁL Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
62 594 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
3831 Használt eszköz bontása
LIBRAUDIT Könyvvizsgáló és Adótanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
19 226 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6920 Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység
MOBIL-ESCO Holding Zártkörűen Működő Részvénytársaság
Nettó árbevétel
19 810 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7010 Üzletvezetés
OPTIMUM PLUSZ KERESKEDELMİ ÉS SZOLGÁLTATÓ KORLÁTOLT FELELŐSSÉGŰ TÁRSASÁG
Nettó árbevétel
209 247 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4321 Villanyszerelés
8. Szati-Zep Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
19 940 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4615 Bútor, háztartási áru, fémáru ügynöki nagykereskedelme
Hernádnémeti
AQUAGARDEN Ipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
32 965 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8110 Építményüzemeltetés
Atlantis Rendszerház Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
54 246 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7733 Irodagép kölcsönzése (beleértve: számítógép)
BIO-LIO Hobbiaállat-eledelel Gyártó és Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel

76 636 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1092 Hobbiallat-eledel gyártása
COMP-PRO Informatikai Tanácsadó Betéti Társaság
Nettó árbevétel
212 434 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6202 Információ-technológiai szaktanácsadás
G-Elektro Trade Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 293 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5629 Egyéb vendéglátás
GTO START GABONA-, TEJ-, OLAJOSMAG-TERMELO Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
561 549 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0141 Tejhasznú szarvasmarha tenyésztése
HARTONG-MALT Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
166 361 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4638 Egyéb élelmiszer nagykereskedelme
HERNÁD MAJOR Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 295 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
HERNÁDNÉMETI KENYÉRGYÁR Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
207 225 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1071 Kenyér; friss pékáru gyártása
Hernádnémeti Sütőüzem Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
40 061 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6820 Saját tulajdonú, bérlet ingatlan bérbeadása, üzemeltetése
HERNÁD TEAM Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
58 637 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
HERNÁD TRAFIK Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
367 439 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4726 Dohányáru-kiskereskedelem

Jakkel és Társa Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
68 265 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5629 Egyéb vendéglátás
Kázmárk Trafik Betéti Társaság
Nettó árbevétel
37 341 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4726 Dohányáru-kiskereskedelem
KELLER PLUSZ Építőmérnöki Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
408 851 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4213 Híd, alagút építése
Kocsis és Társa Temetkezési Szolgáltatás Korlátolt felelősségű társaság
Nettó árbevétel
23 778 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
9603 Temetkezés, temetkezést kiegészítő szolgáltatás
LARIN Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 147 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
Madzin és Társa Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
160 100 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5610 Éttermi, mozgó vendéglátás
MIGTON 2000 Ingatlanforgalmazási, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
123 566 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4110 Épületépítési projekt szervezése
PED-WELD Szerelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
145 568 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4399 Egyéb speciális szaképítés m. n. s.
PF TRANSPORT Árufuvarozó és Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
34 066 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
TOYOGA Emelőgép Javító, Garázsipari Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
22 433 ezer Ft (2015. évi adatok)

Főtevékenység
3312 Ipari gép, berendezés javítása
ZEA MANÓ Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
310 539 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4674 Fémáru, szerelvény, fűtési berendezés nagykereskedelme
ZSÓKA ÉS TÁRSA Gyógyszert és Gyógyhatású Termékeket Forgalmazó Betéti Társaság
Nettó árbevétel
165 583 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7311 Reklámügynöki tevékenység
Emód
Botexsped Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
38 654 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
CHAMPION & GRAPE '2008 Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
31 003 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5630 Italszolgáltatás
DLS-5 Környezetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
22 585 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
Dr. Virág és Társai Egészségügyi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 140 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
Emódi Mezőgazdasági Zártkörűen Működő Részvénytársaság
Nettó árbevétel
353 280 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0141 Tejhasznú szarvasmarha tenyésztés
Gazda Szövetkezet
Nettó árbevétel
85 349 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0111 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése
GUBERT TRANS Fuvarozó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 375 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
J+D TRANS Fuvarozó és Szolgáltató Betéti Társaság

Nettó árbevétel
41 919 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
KÁLLAI-KORR Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
50 902 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2561 Fémfelület-kezelés
KOKO EXPRESS Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
221 534 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5320 Egyéb postai, futárpostai tevékenység
Közlekedésbiztos Betéti Társaság
Nettó árbevétel
47 714 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4321 Villanyszerelés
Mechanical Engineering Solution Tervező, Műszaki Tanácsadó és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
50 721 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
STIBO-TRANS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
44 499 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
Tomanic Fuvarozó Építő Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
508 163 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
TÜFÉM Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
219 095 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4677 Hulladék-nagykereskedelem
UNIVERS-TOP Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
25 229 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1623 Épületasztalos-ipari termék gyártása
VEP-GLASS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 912 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
VOLONTE Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
26 286 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás

WAYSIDE Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
49 662 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5221 Szárazföldi szállítást kiegészítő szolgáltatás
WINNING ELEVEN Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
29 587 ezer Ft (2014. évi adatok)
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
Zsomi-Sped Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 342 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
Hernádkak
3 B SPECIÁL Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
204 262 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
Alfa R-Tech Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
63 983 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6190 Egyéb távközlés
BA-CSA Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Felvásárló Betéti Társaság
Nettó árbevétel
37 350 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4611 Mezőgazdasági termék ügynöki nagykereskedelme
BENZOL Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
1 258 013 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4730 Gépjárműüzemanyag-kiskereskedelem
ERAFA Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
188 987 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
Hernád Tabak Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
222 727 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4726 Dohányáru-kiskereskedelem
HEXAFAER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
58 064 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység

4674 Fémáru, szerelvény, fűtési berendezés nagykereskedelme
ONGA KAVICS Bányászati és Értékesítő Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
22 111 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0812 Kavics-, homok-, agyagbányászat
Radványi-Autószerelv Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
22 220 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4520 Gépjárműjavítás, -karbantartás
SARAFI Mezőgazdasági Ipari Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
48 152 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
SEFTA-KER Kereskedelmi és Építőipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
818 999 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4519 Egyéb gépjármű-kereskedelem
12. TRANS-SYSTEM Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.,
Nettó árbevétel
117 098 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4676 Egyéb termelési célú termék nagykereskedelme
Újcsanános
DÁVIDHÁZY és TÁRSAI Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
89 262 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4641 Textil-nagykereskedelem
Euro-tours Kereskedelmi, Szolgáltató és Utazásszervező Betéti Társaság
Nettó árbevétel
433 742 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0111 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése
FBGOLDEN-BAU Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
32 156 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4211 Út, autópálya építése
JUPE Juhász és Perge Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
56 206 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység

4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
Katona és Társa Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
69 177 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
TÖRÖK Ingatlanforgalmazó és Építőipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
55 397 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6810 Saját tulajdonú ingatlan adásvétele
Harsány
ALVIDA 2011 Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
107 612 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5520 Üdülési, egyéb átmeneti szálláshely-szolgáltatás
ARONEX-BAU Építőipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
74 904 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4334 Festés, üvegezés
CLEAR Magyarország Szolgáltató Zártkörű Részvénytársaság
Nettó árbevétel
209 434 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8121 Általános épülettakarítás
FRAMEST Kereskedelmi Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
1 004 895 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2830 Mezőgazdasági, erdészeti gép gyártása
JD Bau 2014 Kereskedelmi és Építőipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
171 763 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4673 Fa-, építőanyag-, szaniteráru-nagykereskedelem
KELEMEN-ICE Fémszerkezetgyártó és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 944 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2599 M. n. s. egyéb fémfeldolgozási termék gyártása
Kelemen és Társa Építőipari Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
31 598 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése

Miller Clean Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
32 022 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8121 Általános épülettakarítás
MSKB Alma Gyógyszertár Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
268 101 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
Nagykun-Logisztika Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
76 804 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0141 Tejhasznú szarvasmarha tenyésztése
OCSO-PEKSÉG Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
28 785 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1071 Kenyér; friss pékáru gyártása
SZIRMATERM Mezőgazdasági Kereskedelmi- és Szolgáltató KFT
Nettó árbevétel
645 958 ezer Ft (2014. évi adatok)
Főtevékenység
1051 Tejtermék gyártása
SZONI-SZER 2000 Ipari Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
127 109 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
14. ZAFÍR AUTÓ Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
87 318 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
Gesztely
AGROCOL-MONDE Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
245 559 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4621 Gabona, dohány, vetőmag, takarmány nagykereskedelme
AGRORISK Biztosítás-közvetítő és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
158 401 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6622 Biztosítási ügynöki, brókeri tevékenység
ANCSIBOG Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel

23 445 ezer Ft (2013. évi adatok)
Főtevékenység
4721 Zöldség, gyümölcs kiskereskedelme
Balla-Klíma Hűtő- és Klímatechnikai, Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
99 186 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
3320 Ipari gép, berendezés üzembe helyezése
DR. LENGYEL ÉS TÁRSAI Egészségügyi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 695 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
GESZTELYI PATIKA Gyógyszerészeti Betéti Társaság
Nettó árbevétel
123 223 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
HACIENDA-GASTRO Vendéglátóipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
106 578 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5610 Éttermi, mozgó vendéglátás
Hernád Plast Bau Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
53 188 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
INDU - NEX Termékgyártó és Vegyeskereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
77 079 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2562 Fémegymunkálás
IP Monitoring Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
32 832 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7490 M. n. s. egyéb szakmai, tudományos, műszaki tevékenység
KLLK Termelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
32 132 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0111 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése
MEZŐ-GESZT Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
45 810 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0111 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése

Sarki-Lottó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
63 410 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5610 Éttermi, mozgó vendéglátás
WEMON Kereskedő Szolgáltató Ipari Betéti Társaság
Nettó árbevétel
30 407 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7120 Műszaki vizsgálat, elemzés
WOLFSANMED Egészségügyi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
25 565 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
Alsózsolca
BEKE ÉS TÁRSA Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
40 372 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8299 M. n. s. egyéb kiegészítő üzleti szolgáltatás
Beton-Block Építőipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
83 969 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2361 Építési betontermék gyártása
Casa diNapoli Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
40 415 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5610 Éttermi, mozgó vendéglátás
Csavar- és Húzottáru Zártkörűen Működő Részvénytársaság
Nettó árbevétel
155 758 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2594 Kötőelem, csavar gyártása
DK-TRADE Fuvarozó, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
34 075 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
EG Trans Sped korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
58 368 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
GÁZ-HŐSZER Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
24 664 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés

GRANO 2004 Szántóföldi Növények Mezőgazdasági Termelői Csoport Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
782 233 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4621 Gabona, dohány, vetőmag, takarmány nagykereskedelme
H-FLEXON Építőipari és Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
22 989 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4399 Egyéb speciális szaképítés m. n. s. Infinity Gold Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 495 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4719 Iparcikk jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
LÉGVÁR Team Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
27 332 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6820 Saját tulajdonú, bérlet ingatlan bérbeadása, üzemeltetése
MAGICER Kereskedelmi, Vendéglátó és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság (Zöld Ász Söröző)
Nettó árbevétel
30 003 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5630 Italszolgáltatás
MAGOS ÉS TÁRSA Állategészségügyi Szolgáltató és Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
46 383 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7500 Állat-egészségügyi ellátás
Makrai és Társa Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
582 639 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4311 Bontás
MARTEK Kereskedelmi, Ipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
23 190 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4752 Vasáru-, festék-, üveg-kiskereskedelem
NOVO-MIX Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
34 586 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4649 Egyéb háztartási cikk nagykereskedelme m. n. s.
O.P.O. Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság

Nettó árbevétel
38 932 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4299 Egyéb m. n. s. építés
Ongai Csavargyártó Termelő és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
91 168 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4674 Fémáru, szerelvény, fűtési berendezés nagykereskedelme
Online Lapcsoport Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 470 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6391 Hírugynökségi tevékenység
ORLO-NEVADA 2010 Vendéglátó, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
75 276 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
9200 Szerencsejáték, fogadás
Országos Médiakezelő Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
38 762 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6391 Hírugynökségi tevékenység
Perfect Market Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
56 040 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4719 Iparcikk jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
RADI ÉS TÁRSA Kereskedelmi Szolgáltató és Szállítási Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
186 466 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4321 Villanszerelés
ROBETÁL Szakipari Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
23 075 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4399 Egyéb speciális szaképítés m. n. s.
Rögzítéstechnika Ipari és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
504 283 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2594 Kötőelem, csavar gyártása
Sanmina Magyarország Elektrotechnikai Részegységgyártó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
6 359 287 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2550 Fémalakítás, porkohászat

STEEL ROOF Építőipari Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
29 004 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4673 Fa-, építőanyag-, szaniteráru-nagykereskedelem
SZABÓ-KER 2004. Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
287 966 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
Szilvia Patika Gyógyszerkereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
209 740 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
UDVARI KOMPLEX BAU Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt felelősségű társaság
Nettó árbevétel
84 371 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4339 Egyéb befejező építés m. n. s.
VÉ - DA VILLARM Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 629 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4321 Villanyszerelés
VITA HOMINIS Egészségügyi Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
37 631 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
VIZUÁTOR Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
199 356 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1813 Nyomdai előkészítő tevékenység
XEVEX Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
23 568 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
ZSIROS-BAU Építőipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
70 937 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
36. ZSOLCAEP Ipari és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
72 623 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység

4221 Folyadék szállítására szolgáló közmű építése
Felsőzsolca
ABA-BREVIT Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
34 054 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2351 Cementgyártás
Adat-Ferro Könyvvezetési és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
19 557 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6920 Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység
AERO-KAKUK Légiszolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
70 229 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4531 Gépjárműalkatrész-nagykereskedelem
AGIL Víz-, Gázvezeték- és Építésszerelő Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
95 910 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4299 Egyéb m. n. s. építés
Aluinvent Zártkörűen Működő Részvénytársaság
Nettó árbevétel
43 769 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7219 Egyéb természettudományi, műszaki kutatás, fejlesztés
ARTASZ Pénzügyi és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
22 828 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6920 Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység
AUTOCHEM HUNGARY Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
109 519 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4675 Vegyi áru nagykereskedelme
AXL-Emelőkosár Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
72 333 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7732 Építőipari gép kölcsönzése
B-Therm Hungária Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
43 582 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4332 Épületasztalos-szerkezet szerelése

BATTERY 2008 Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 556 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4675 Vegyi áru nagykereskedelme
BELLINO Ruhaipari Gyártó és Tervező Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
102 929 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1419 Egyéb ruházat, kiegészítők gyártása
BONUS HUNGARY Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
90 206 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4690 Vegyestermékkörű nagykereskedelem
BORSOD POWER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 142 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4321 Villanyszerelés
CASON Innovation Fejlesztő és Gyártó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
436 602 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4669 Egyéb m. n. s. gép, berendezés nagykereskedelme
CROPS Mezőgazdasági Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
94 234 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0161 Növénytermesztési szolgáltatás
CSÖSZ TRANS Fuvarozó és Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
954 806 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5229 Egyéb szállítást kiegészítő szolgáltatás
DEVAL Építőipari és Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
85 519 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4321 Villanyszerelés
DUBLOREX Ipari és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
45 027 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2511 Fémszerkezet gyártása
EST Hungary Termelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
237 887 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2370 Kőmegmunkálás

EU-ARK Mérnökség Ipari Kereskedelmi Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
101 069 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
EUROLUX-TRANS Nemzetközi Fuvarozási, Szállítmányozási és Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
2 811 060 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
EUROPEAN STONE TRADE Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt felelősségű társaság
Nettó árbevétel
41 010 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2370 Kőmegmunkálás
ÉPÜLETGÉPÉSZ Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
33 369 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
F. V. K. Felsőzsolcai Vállalkozásfejlesztési Központ Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
25 558 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
Felsőzsolca és Vidéke Takarékszövetkezet
Nettó árbevétel
598 541 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6419 Egyéb monetáris közvetítés
Felsőzsolcai Agro Termelő és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
263 125 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0111 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése
FERROIPKER Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
38 868 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4752 Vasáru-, festék-, üveg-kiskereskedelem
FERTIUS Kereskedelmi és Vendéglátóipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
59 540 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5629 Egyéb vendéglátás
Füstölt áru Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
228 633 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység

4722 Hús-, húсарu kiskereskedelme
GAVEX Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
222 322 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4671 Üzem-, tüzelőanyag nagykereskedelme
GLADÉP Építőipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
34 794 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
GOBAL KERTRANSZ Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
640 279 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4399 Egyéb speciális szaképítés m. n. s.
H-Villszer-Építő Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
52 425 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4110 Épületépítési projekt szervezése
HARMONIAVITAL ÜDÍTŐ Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
163 740 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4639 Élelmiszer, ital, dohányáru vegyes nagykereskedelme
HUN-Therm Consulting Kereskedelmi, Szolgáltató és Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
1 197 405 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4673 Fa-, építőanyag-, szaniteráru-nagykereskedelem
IMHOTEP-BAU-KER Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
35 691 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4391 Tetőfedés, tetőszerkezet-építés
INDUSTAR Ipari Termelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
714 138 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2920 Gépjármű-karosszéria, pótkocsi gyártása
K.T.K Diamant Építőipari Szerelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt felelősségű társaság
Nettó árbevétel
450 801 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4311 Bontás
Kurmai Környezetvédelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
266 571 ezer Ft (2015. évi adatok)

Főtevékenység
3700 Szennyvíz gyűjtése, kezelése
L.B.M. GROUP Építőipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
62 597 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4299 Egyéb m. n. s. építés
Logicon Invest Magyarország Logisztikai Szolgáltató és Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság.
Nettó árbevétel
564 832 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
5210 Raktározás, tárolás
. MADRO-TEX Kereskedelmi és Szolg. Kft.
Nettó árbevétel
30 015 ezer Ft (2014. évi adatok)
Főtevékenység
4751 Textil-kiskereskedelem
M CITY Kereskedelmi Szolgáltató és Ipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 066 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
9511 Számítógép, -periféria javítása
METRÓSZER Kereskedelmi és Szerelőipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
199 694 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4221 Folyadék szállítására szolgáló közmű építése
MG Idea Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
60 309 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
MONOK-FRUCT Gyümölcstermesztő, Értékesítő és Szolgáltató Szövetkezet
Nettó árbevétel
21 891 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0124 Almatermesztés, csonthéjas termesztése
N-ZOLL BETON Termelő Korlátolt Felelősségű társaság
Nettó árbevétel
215 143 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0812 Kavics-, homok-, agyagbányászat
N-ZOLL TRANS Szállítási és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
104 447 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0812 Kavics-, homok-, agyagbányászat
Nagy-Berta Trade Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
23 418 ezer Ft (2015. évi adatok)

Főtevékenység
4719 Iparcikk jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
Platán Gyógyszerészeti Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
132 558 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
PROFI-IRODAHÁZ Kereskedelmi és Szolgáltató 2004 Kft.
Nettó árbevétel
850 072 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6820 Saját tulajdonú, bérlet ingatlan bérbeadása, üzemeltetése
PTN WELL Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
53 161 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
6810 Saját tulajdonú ingatlan adásvétele
ROBERTO-TRANS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
51 074 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4939 M. n. s. egyéb szárazföldi személyszállítás
RÖHR THERM Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
23 613 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4329 Egyéb épületgépészeti szerelés
SAJO-HUS vágó és feldolgozó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
856 906 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
1011 Húsfeldolgozás, -tartósítás
SASCAMION Fuvarozó, Szállítmányozó és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
68 311 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
SI-TI Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
135 245 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
0111 Gabonaféle (kivéve: rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése
SICTA Gyártó, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
7 314 483 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2562 Fémmegmunkálás
SMART-CONTACT Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
55 697 ezer Ft (2015. évi adatok)

Főtevékenység
4751 Textil-kiskereskedelem
SZAKOLCAI és TÁRSAI IPARI KERESKEDELMI SZOLGÁLTATÓ BT.
Nettó árbevétel
24 473 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4334 Festés, üvegezés
SZATAKKER Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
40 138 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
8121 Általános épületkarítás
SZIPKA TRAFIK Betéti Társaság
Nettó árbevétel
150 521 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4726 Dohányáru-kiskereskedelem
TECHNOPLAST GROUP Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
604 304 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
2229 Egyéb műanyag termék gyártása
TISZA LAGUNA Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
66 974 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
TRAKTOR-KER Ipari Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
97 907 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4532 Gépjárműalkatrész-kiskereskedelem
TRANZ-KER Fuvarozó, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
47 052 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
TRIÁSZ-TÖMLŐ Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
575 793 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4674 Fémáru, szerelvény, fűtési berendezés nagykereskedelme
TROPICAL METERÁRU Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
62 538 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4751 Textil-kiskereskedelem
VOICE-MEDIC Egészségügyi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 022 ezer Ft (2015. évi adatok)

Főtevékenység
8610 Fekvőbeteg-ellátás
Way-Com Forgalomtechnikai és Számítástechnikai Szolgáltató és Tanácsadó Kft
Nettó árbevétel
31 879 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4211 Út, autópálya építése
Wessels Hungary Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
253 313 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
ZD ÉPÍTŐ Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
83 922 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
Zemplén Pharma Gyógyszerészeti Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
203 248 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
ZOLGERTRANSZ Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
63 998 ezer Ft (2015. évi adatok)
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
Arnót
Főtevékenység
4621 Gabona, dohány, vetőmag, takarmány nagykereskedelme
AGROCOL-MONDE Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
245 559 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
B-ANDI SPED Szállítmányozási és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
58 114 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
BONANNO TRANSZ Fuvarozó Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
78 058 ezer Ft
Főtevékenység
2562 Fémmegmunkálás
CAR-REP Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
118 973 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
CSÉCSI-TRANSZ Fuvarozó és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság

Nettó árbevétel
459 634 ezer Ft
Főtevékenység
2790 Egyéb villamos berendezés gyártása
HUNEST-KER Kereskedelmi és Tanácsadó Betéti Társaság
Nettó árbevétel
69 458 ezer Ft
Főtevékenység
8010 Személybiztonsági tevékenység
KCS-HOLDING Vagyonvédelmi, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
75 981 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
KLA Trans Egyéni Cég
Nettó árbevétel
176 657 ezer Ft
Főtevékenység
KOMFORT-PARTNER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
59 579 ezer Ft
Főtevékenység
4329 Egyéb épület-gépészeti szerelés
MENETKÉSZ Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 895 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
NEW TECHNO HOME Építő és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
169 606 ezer Ft
Főtevékenység
8230 Konferencia, kereskedelmi bemutató szervezése
NOVICO Szervező és Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
25 723 ezer Ft
Főtevékenység
6110 Vezetékes távközlés
OLÁH & Társa Elektronikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
356 314 ezer Ft
Főtevékenység
4774 Gyógyászati termék kiskereskedelme
Orbán és társa Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
43 242 ezer Ft
Főtevékenység
4334 Festés, üvegezés
POPEX Építőipari Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
89 092 ezer Ft
Főtevékenység

4613 Fa-, építési anyag ügynöki nagykereskedelme
PORTA FINESTRA Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
43 259 ezer Ft
Főtevékenység
4613 Fa-, építési anyag ügynöki nagykereskedelme
PORTA FINESTRA Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
43 259 ezer Ft
Főtevékenység
6120 Vezeték nélküli távközlés
PORTONET Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
19 252 ezer Ft
Főtevékenység
5610 Éttermi, mozgó vendéglátás
Prince Family Vendéglátó, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 573 ezer Ft
Főtevékenység
4752 Vasár-, festék-, üveg-kiskereskedelem
RINO-TOOLS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
29 504 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
ROLSPED HUNGARY Fuvarozó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
65 194 ezer Ft
Főtevékenység
6209 Egyéb információ-technológiai szolgáltatás
SIMON IT INFORMATIKA Számítástechnikai Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
22 855 ezer Ft
Főtevékenység
4775 Illatszer-kiskereskedelem
TOM-HAIR Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
102 240 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
Zóna-Építő Mély-és Magasépítő Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
87 314 ezer Ft
Onga
Főtevékenység
5630 Italszolgáltatás
ANDIBERTŐ-2000 Kereskedelmi, Szolgáltató és Sport Betéti Társaság

Nettó árbevétel
21 356 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
Asien-Bau Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
32 565 ezer Ft
Főtevékenység
4776 Dísznövény, vetőmag, műtrágya, hobbiállat-eledelel kiskereskedelme
BARBA-VIV Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
33 538 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
BÁRSONYOS Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
63 518 ezer Ft
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
BONA FIDES Tanácsadó és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
25 250 ezer Ft
Főtevékenység
8299 M. n. s. egyéb kiegészítő üzleti szolgáltatás
CERILINE Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
117 671 ezer Ft
Főtevékenység
4778 Egyéb m. n. s. új áru kiskereskedelme
DIPLEX Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 295 ezer Ft
Főtevékenység
4642 Ruházat, lábbeli nagykereskedelme
EFEM-93 Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
64 361 ezer Ft
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
ElektroNord Mérnöki, Számítástechnikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
29 923 ezer Ft
Főtevékenység
0150 Vegyes gazdálkodás
Familie HUBER Mezőgazdasági- és Kereskedelmi Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
48 696 ezer Ft
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
FJ-ENERGO Szerelő és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság

Nettó árbevétel
31 849 ezer Ft
Főtevékenység
8020 Biztonsági rendszer szolgáltatás
FRIGO-SZERVIZ Hűtő- és Klimatechnikai Bt.
Nettó árbevétel
32 823 ezer Ft
Főtevékenység
3312 Ipari gép, berendezés javítása
GastroBorsod Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
80 867 ezer Ft
Főtevékenység
0150 Vegyes gazdálkodás
GEO-FRÍZ Mezőgazdasági Kereskedelmi Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
894 287 ezer Ft
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
GÉPÉSZ-GENERAL Épületgépészeti Kivitelező Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
97 451 ezer Ft
Főtevékenység
3700 Szennyvíz gyűjtése, kezelése
Hernád Közmű Beruházó és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
51 398 ezer Ft
Főtevékenység
4645 Illatszer nagykereskedelme
HUNGARO-DORO Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű
Nettó árbevétel
505 131 ezer Ft
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
Katona és Társa Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
69 177 ezer Ft
Főtevékenység
1399 Egyéb textiláru gyártása m. n. s.
KERT-PARNA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft
Nettó árbevétel
54 983 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
LED-COLOUR-KER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
27 940 ezer Ft
Főtevékenység
8010 Személybiztonsági tevékenység
LEN-VÉD Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
107 842 ezer Ft

Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
LILA-BLOCK Építőipari Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
27 000 ezer Ft
Főtevékenység
2511 Fémszerkezet gyártása
MICRO-KERFÉM Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
27 515 ezer Ft
Főtevékenység
5630 Italszolgáltatás
NORDHOSTING Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
65 927 ezer Ft
Főtevékenység
2229 Egyéb műanyag termék gyártása
ONGAPLAST Műanyag Termékeket Gyártó, Forgalmazó és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
23 401 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
OTM-FARBE Trans Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 542 ezer Ft
Főtevékenység
4334 Festés, üvegezés
P-KOLOR Építő és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
250 083 ezer Ft
Főtevékenység
4331 Vakolás
RETSEM TRIÓ Építőipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
35 708 ezer Ft
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
Sz-V Trans Kereskedelmi és Fuvarozó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
51 070 ezer Ft
Főtevékenység
4321 Villanszerelés
Telmet Elektronika Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
29 367 ezer Ft
Főtevékenység
4110 Épületépítési projekt szervezése
TERMARKET Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
77 025 ezer Ft

Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
ZSAVID Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
58 213 ezer Ft
Szirmabesenyő
Főtevékenység
4321 Villanyszerelés
ABM ELECTRIC Villamosipari Tervező és Kivitelező Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
57 487 ezer Ft
Főtevékenység
4519 Egyéb gépjármű-kereskedelem
ARTEP TRUCK Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
52 919 ezer Ft
Főtevékenység
8622 Szakorvosi járóbeteg-ellátás
ÁGNACSKA Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 628 ezer Ft
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
B.E.E. ART Kereskedelmi, Vendéglátó és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
34 719 ezer Ft
Főtevékenység
3811 Nem veszélyes hulladék gyűjtése
Bau-Konténer Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
19 972 ezer Ft
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
BESENYŐI FORINTOS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
41 350 ezer Ft
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
Besenyői Szervíz Ipari-Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
35 414 ezer Ft
Főtevékenység
4312 Építési terület előkészítése
BOBMAX Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
18 314 ezer Ft
Főtevékenység
4677 Hulladék-nagykereskedelem
DEXIKER-97 Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel

331 057 ezer Ft
Főtevékenység
8610 Fekvőbeteg-ellátás
Dr. Bajdik és Társa Egészségügyi Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
18 854 ezer Ft
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
DR. CSATLÓCKI ISTVÁN ÉS TÁRSA Egészségügyi Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
20 750 ezer Ft
Főtevékenység
3250 Orvosi eszköz gyártása
DUALVENT Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
80 913 ezer Ft
Főtevékenység
4730Gépjárműüzemanyag-kiskereskedelem
ETÁN '96 Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
1 022 118 ezer Ft
Főtevékenység
8299 M. n. s. egyéb kiegészítő üzleti szolgáltatás
EVIZA Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
32 336 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
F.F. TRANS Fuvarozó, Szállítmányozó és Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
68 462 ezer Ft
Főtevékenység
3811 Nem veszélyes hulladék gyűjtése
FERROFÉM 2005. Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
728 606 ezer Ft
Főtevékenység
4759 Bútor, világítási eszköz, egyéb háztartási cikk kiskereskedelme
Fény-Center Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
50 542 ezer Ft
Főtevékenység
4939 M. n. s. egyéb szárazföldi személyszállítás
FOOT-CAR Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
199 601 ezer Ft
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
FÓKUSZ PATIKA Gyógyszerészeti Bt.
Nettó árbevétel
65 225 ezer Ft

Főtevékenység
6202 Információ-technológiai szaktanácsadás
Gazda és Társa Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
120 202 ezer Ft
Főtevékenység
4520 Gépjárműjavítás, -karbantartás
GO-CAR "M" Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
23 826 ezer Ft
Főtevékenység
3320 Ipari gép, berendezés üzembe helyezése
HafiTools Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
47 504 ezer Ft
Főtevékenység
4762 Újság-, papíráru-kiskereskedelem
Hafi-Lottó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
98 644 ezer Ft
Főtevékenység
4771 Ruházat kiskereskedelem
Harisnya Centrum Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
37 799 ezer Ft
Főtevékenység
4312 Építési terület előkészítése
HIDER Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
26 440 ezer Ft
Főtevékenység
2813 Egyéb szivattyú, kompresszor gyártása
HIDRO-T Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
23 101 ezer Ft
Főtevékenység
4644 Porcelán-, üvegáru-, tisztítószer-nagykereskedelem
ICE & WOLF Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
50 584 ezer Ft
Főtevékenység
6810 Saját tulajdonú ingatlan adásvétele
Kraégt Capital Befektetési és Követeléskezelő Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
33 476 ezer Ft
Főtevékenység
2219 Egyéb gumitermék gyártása
Laczkógumi Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
39 074 ezer Ft
Főtevékenység
6920 Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység
M.G.AUDIT Könyvvizsgáló és Könyvelő Kft.

Nettó árbevétel
24 084 ezer Ft
Főtevékenység
4677 Hulladék-nagykereskedelem
MI-FÉM 2005 Kereskedelmi és Környezetvédelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
460 024 ezer Ft
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
MSE-MED Egészségügyi Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
44 221 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
Németh Építőműhely Tervező és Kivitelező Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
95 060 ezer Ft
Főtevékenység
4618 Egyéb termék ügynöki nagykereskedelme
NR-GYM 2004 Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
41 563 ezer Ft
Főtevékenység
4774 Gyógyászati termék kiskereskedelme
ORTO-EX Gyógyászati Segédeszköz Nagy-, és Kiskereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 971 ezer Ft
Főtevékenység
4519 Egyéb gépjármű-kereskedelem
REGITRUCK Járműipari Szolgáltató és Forgalmazó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
309 508 ezer Ft
Főtevékenység
1623 Épületasztalos-ipari termék gyártása
RO-PÁNT 95 Ipari és Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
201 019 ezer Ft
Főtevékenység
4724 Kenyér-, pékáru-, édesség-kiskereskedelem
SVM Plusz Kereskedelmi és Vendéglátó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
24 618 ezer Ft
Főtevékenység
4645 Illatszer nagykereskedelme
T.JÓ-KER Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
436 302 ezer Ft
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
TAKTA-MED Egészségügyi Betéti Társaság
Nettó árbevétel

21 266 ezer Ft
Főtevékenység
4329 Egyéb épületgépészeti szerelés
TASK International Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
195 551 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
TRANDERS Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
20 010 ezer Ft
Szikszó
Főtevékenység
6399 M. n. s. egyéb információs szolgáltatás
4 Profit Betéti Társaság
Nettó árbevétel
70 265 ezer Ft
Főtevékenység
2899 M. n. s. egyéb speciális gép gyártása
AGROSZEKORTIM Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
26 769 ezer Ft
Főtevékenység
4719 Iparcikk jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
ALEXANDREA 2001. Vegyes Iparcikk Kiskereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
26 769 ezer Ft
Főtevékenység
4719 Iparcikk jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
ALEXANDREA 2001. Vegyes Iparcikk Kiskereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
76 018 ezer Ft
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
AN & ZSO 2000 Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
32 908 ezer Ft
Főtevékenység
8230 Konferencia, kereskedelmi bemutató szervezése
ANIKAT-TRIO Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
22 047 ezer Ft
Főtevékenység
4721 Zöldség, gyümölcs kiskereskedelme
BELDER Zöldség Gyümölcs Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 642 ezer Ft
Főtevékenység
4321 Villanyszerelés
BETA-VILL Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel

23 638 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
BHS Trans Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
3 650 160 ezer Ft
Főtevékenység
1082 Édesség gyártása
BOMBASEI Decor Cukrászati Dekorációs Árukat Gyártó és Forgalmazó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
202 221 ezer Ft
Főtevékenység
4722 Hús-, húсарu kiskereskedelme
BORSOD-HÚS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
120 611 ezer Ft
Főtevékenység
4299 Egyéb m. n. s. építés
CPT BAU Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
48 667 ezer Ft
Főtevékenység
5610 Éttermi, mozgó vendéglátás
CUK-KER GARBÓCZI CUKRÁSZATI KERESKEDELMI, IPARI ÉS SZOLGÁLTATÓ korlátolt felelősségű társaság.
Nettó árbevétel
31 382 ezer Ft
Főtevékenység
4751 Textil-kiskereskedelem
DOBOTEX Kereskedelmi, Ipari és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
23 150 ezer Ft
Főtevékenység
8622 Szakorvosi járóbeteg-ellátás
Dr. Dobej és Társa Egészségügyi Szolgáltató Zeneoktató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
22 398 ezer Ft
Főtevékenység
4334 Festés, üvegezés
DRÓTÁR-ÉPKER Építőipari, Kereskedelmi és Vendéglátóipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
93 645 ezer Ft
Főtevékenység
8230 Konferencia, kereskedelmi bemutató szervezése
EUROADSHOW Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 650 ezer Ft
Főtevékenység
8020 Biztonsági rendszer szolgáltatás
FIGYELŐ-TREND Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel

31 386 ezer Ft
Főtevékenység
6920 Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység
GY & GY PERFEKT AUDIT Könyvvizsgáló, Számviteli, Pénzügyi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
58 088 ezer Ft
Főtevékenység
1412 Munkaruházat gyártása
INNOTEAM Innovációs Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 353 ezer Ft
Főtevékenység
4722 Hús-, húсарu kiskereskedelme
LAZSA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
142 928 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
LT-BAU 2003. Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
83 699 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
MAGÉP-2003. Építőipari és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
60 336 ezer Ft
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
MAP Mérnöki, Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
86 767 ezer Ft
Főtevékenység
8622 Szakorvosi járóbeteg-ellátás
MYLLA Háziiorvosi Gyógyító Megelőző Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
19 401 ezer Ft
Főtevékenység
7912 Utazásszervezés
NESZEBÁR- TRAVEL Utazási Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
195 193 ezer Ft
Főtevékenység
4649 Egyéb háztartási cikk nagykereskedelme m. n. s.
Otalum Trade Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 979 ezer Ft
Főtevékenység
1071 Kenyér; friss pékáru gyártása
Pék Mesterek Boltja Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
70 912 ezer Ft
Főtevékenység

8621 Általános járóbeteg-ellátás
PRAXIS FIVE Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
31 695 ezer Ft
Főtevékenység
8622 Szakorvosi járóbeteg-ellátás
PRAXIS TK Gyógyító és Betegségmegelőző Betéti Társaság
Nettó árbevétel
48 899 ezer Ft
Főtevékenység
4329 Egyéb épületgépészeti szerelés
PROFIXIG TEAM Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
32 836 ezer Ft
Főtevékenység
9603 Temetkezés, temetkezést kiegészítő szolgáltatás
PUSKÁS Kereskedelmi Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
20 559 ezer Ft
Főtevékenység
3600 Víztermelés, -kezelés, -ellátás
REDO WATER SYSTEMS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
58 873 ezer Ft
Főtevékenység
6910 Jogi tevékenység
RUSZ ATTILÁNÉ Végrehajtói Irodája
Nettó árbevétel
133 706 ezer Ft
Főtevékenység
8623 Fogorvosi járóbeteg-ellátás
SANÓ-DENTÁL Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
29 272 ezer Ft
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
SIXOPHARMA PATIKA Gyógyszerészeti Kft.
Nettó árbevétel
421 618 ezer Ft
Főtevékenység
2511 Fémszerkezet gyártása
Szatmári-Kalló-Bau Vasipari Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
164 588 ezer Ft
Főtevékenység
4674 Fémáru, szerelvény, fűtési berendezés nagykereskedelme
Szerszámbroker Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
244 173 ezer Ft
Főtevékenység
8110 Építményüzemeltetés

Szikszó Centrum Általános Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
83 773 ezer Ft
Főtevékenység
5629 Egyéb vendéglátás
Szikszó Menza Közétkeztetési és Vendéglátó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
110 481 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
SZKÍTA-HUNOR Építőipari és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
43 253 ezer Ft
Főtevékenység
4752 Vasáru-, festék-, üveg-kiskereskedelem
TOMASZ-FESTÉK Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
50 881 ezer Ft
Sajószentpéter
Főtevékenység
4322 Víz-, gáz-, fűtés-, légkondicionáló-szerelés
ALEXANDER 2001 Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
251 521 ezer Ft
Főtevékenység
4332 Épületasztalos-szerkezet szerelése
B-ROLAND Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
70 424 ezer Ft
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
BORSOD-TENDER Tanácsadó, Tervező és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
79 624 ezer Ft
Főtevékenység
4719 Iparcikk jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
Bódis és Bódis Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
23 920 ezer Ft
Főtevékenység
4636 Cukor, édesség nagykereskedelme
Brand Sales Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
53 119 ezer Ft
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
BÜKK-INTER Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 354 ezer Ft
Főtevékenység
2562 Fémmegmunkálás

BVMK Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
91 136 ezer Ft
Főtevékenység
8559 M. n. s. egyéb oktatás
CONSILIUM Humán Erőforrás Kutatási és Fejlesztési, Tanácsadó Kft.
Nettó árbevétel
67 983 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
DERENKÉP Építőipari Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
81 933 ezer Ft
Főtevékenység
4741 Számítógép, periféria, szoftver kiskereskedelme
DIVIDE - EXPO Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
18 708 ezer Ft
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
DOBE PATIKA Gyógyszerkiskereskedelmi Bt.
Nettó árbevétel
409 915 ezer Ft
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
Dr. Almási György és Társa Háziorvosi, Egészségügyi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
19 463 ezer Ft
Főtevékenység
8622 Szakorvosi járóbeteg-ellátás
Dr. Kiss Tamás Háziorvosi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
19 590 ezer Ft
Főtevékenység
8690 Egyéb humán-egészségügyi ellátás
Dr. Szvetits Zsuzsanna és Társa Háziorvosi, Egészségügyi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
19 806 ezer Ft
Főtevékenység
4722 Hús-, húсарu kiskereskedelme
DRÓTOS-HÚS Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
129 037 ezer Ft
Főtevékenység
2591 Acél tárolóeszköz gyártása
FERRO-PRODUCT TECH Gyártó és Karbantartó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
329 619 ezer Ft
Főtevékenység
2561 Fémfelület-kezelés

FT-TRIÁSZ KORROZÍÓVÉDELEM Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
356 074 ezer Ft
Főtevékenység
9603 Temetkezés, temetkezést kiegészítő szolgáltatás
GYERTYALÁNG-RÉSZVÉTELEZÉSI Temetkezési Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
42 221 ezer Ft
Főtevékenység
4511 Személygépjármű-, könnyűgépjármű kereskedelem
GYULA FARM MISKOLC Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
135 492 ezer Ft
Főtevékenység
4778 Egyéb m. n. s. új áru kiskereskedelme
Gyuró és társ Mezőgazdasági és Szakipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
104 993 ezer Ft
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
HONESTIOR Egészségügyi Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
25 347 ezer Ft
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
IDONEUS Egészségügyi Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
19 017 ezer Ft
Főtevékenység
4618 Egyéb termék ügynöki nagykereskedelme
K/S GLASS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
28 560 ezer Ft
Főtevékenység
4752 Vasár-, festék-, üveg-kiskereskedelem
Kazinc-Logger Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
84 476 ezer Ft
Főtevékenység
4312 Építési terület előkészítése
KONTGÉP-BAU Építőipari és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
26 029 ezer Ft
Főtevékenység
4754 Villamos háztartási készülék kiskereskedelme
Kulcsár-Coop Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
60 964 ezer Ft
Főtevékenység
4777 Óra-, ékszer-kiskereskedelem

L & E Center Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
61 032 ezer Ft
Főtevékenység
1071 Kenyér, friss pékáru gyártása
LABI-NOTI Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
48 320 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
LEBUSKA Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
49 610 ezer Ft
Főtevékenység
2511 Fémszerkezet gyártása
LUKÁCS Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
207 076 ezer Ft
Főtevékenység
2511 Fémszerkezet gyártása
LUXOS Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
161 534 ezer Ft
Főtevékenység
4719 Iparcikk jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
M.T.M. Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
425 826 ezer Ft
Főtevékenység
5320 Egyéb postai, futárpostai tevékenység
MAP-LOG Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 263 ezer Ft
Főtevékenység
6920 Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység
Metal-Book Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
62 898 ezer Ft
Főtevékenység
4677 Hulladék-nagykereskedelem
METÁLL vas és fémhulladékgyűjtő korlátolt felelősségű társaság
Nettó árbevétel
50 050 ezer Ft
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
OMNI-MED' 97 Egészségügyi Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
21 926 ezer Ft
Főtevékenység
4726 Dohányáru-kiskereskedelem
Péteri Dohány Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság

Nettó árbevétel
228 053 ezer Ft
Főtevékenység
2562 Fémmegmunkálás
PÉTERI FÉMMŰ Gyártó, Kereskedelmi, Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
39 422 ezer Ft
Főtevékenység
8121 Általános épülettakarítás
PORTSELÁT Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 662 ezer Ft
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
PRO FAMILIA PATIKA Gyógyszerkereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
305 829 ezer Ft
Főtevékenység
4520 Gépjárműjavítás, -karbantartás
REHA-AUTÓ Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 236 ezer Ft
Főtevékenység
7732 Építőipari gép kölcsönzése
SAJÓ-BÉRGÉP Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
355 187 ezer Ft
Főtevékenység
4520 Gépjárműjavítás, -karbantartás
Sajó-Pet Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
37 167 ezer Ft
Főtevékenység
4674 Fémáru, szerelvény, fűtési berendezés nagykereskedelme
SAJÓ-STAHl Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
69 552 ezer Ft
Főtevékenység
5629 Egyéb vendéglátás
Sajószentpéteri Közétkeztetési Nonprofit Kft.
Nettó árbevétel
117 803 ezer Ft
Főtevékenység
4520 Gépjárműjavítás, -karbantartás
Service Control - Tech Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
23 708 ezer Ft
Főtevékenység
4332 Épületasztalos-szerkezet szerelése
SO-PER Építőipari és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel

54 657 ezer Ft
Főtevékenység
4671 Üzem-, tüzelőanyag nagykereskedelme
SZABÓSZÉN Építő- és Tüzelőanyag-kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
20 032 ezer Ft
Főtevékenység
4110 Épületépítési projekt szervezése
SZAVA Építész és Épületgépész Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
77 410 ezer Ft
Főtevékenység
4618 Egyéb termék ügynöki nagykereskedelme
SZEVA-KELLY-KER Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű társaság
Nettó árbevétel
19 249 ezer Ft
Főtevékenység
8010 Személybiztonsági tevékenység
T & ÁGIS Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
217 765 ezer Ft
Főtevékenység
4771 Ruházat kiskereskedelem
TANG XIN HE Nemzetközi Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
46 724 ezer Ft
Főtevékenység
2562 Fémmegmunkálás
TIGNORD Technológiai Csőszerelő Kft.
Nettó árbevétel
67 648 ezer Ft
Főtevékenység
5811 Könyvkiadás
ÚJ-ALAPKŐ Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
209 893 ezer Ft
Főtevékenység
4646 Gyógyszer, gyógyászati termék nagykereskedelme
VEXAMEN HUNGÁRIA Kft.
Nettó árbevétel
19 561 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
VINO 2001 Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
117 042 ezer Ft
Főtevékenység
2812 Hidraulikus, pneumatikus berendezés gyártása
WEIMAR TRADE Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
152 143 ezer Ft
Sajólászlófalva

Főtevékenység
4690 Vegyestermékkörű nagykereskedelem
ELEMENTÁL Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
63 103 ezer Ft
Főtevékenység
0142 Egyéb szarvasmarha tenyésztése
LA GARONNAISE Mezőgazdasági, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
146 791 ezer Ft
Sajólad
Főtevékenység
5630 Italszolgáltatás
BE-ROLL Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
31 417 ezer Ft
Főtevékenység
4722 Hús-, húсарu kiskereskedelme
Főtéri Böllér Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
29 689 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
INTER-TEL-TRANSPORT Fuvarozó, Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
33 072 ezer Ft
Főtevékenység
4778 Egyéb m. n. s. új áru kiskereskedelme
INTERPRETOR UNO Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
23 712 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
LA-NA TECHNIK Építőipari Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
249 900 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
Lád-Transz Kereskedelmi és Szolg Kft.
Nettó árbevétel
95 975 ezer Ft
Főtevékenység
4633 Tejtermék, tojás, zsiradék nagykereskedelme
OVO Termeltető, Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
256 443 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
Pozbai és Neje Árufuvarozó és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság

Nettó árbevétel
821 184 ezer Ft
Főtevékenység
4633 Tejtermék, tojás, zsiradék nagykereskedelme
Sajt Kalmár Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
4 843 776 ezer Ft
Sajósenye
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
T & K ÉPKER Építőipari-, Kereskedelmi- és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
80 634 ezer Ft
Sajóbábony
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
BAU-ALEX Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
114 637 ezer Ft
Főtevékenység
2229 Egyéb műanyag termék gyártása
EUROFOAM HUNGARY Poliuretán Gyártó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
11 129 921 ezer Ft
Főtevékenység
3822 Veszélyes hulladék kezelése, ártalmatlanítása
EMK Észak-Magyarországi Környezetvédelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
2 521 613 ezer Ft
Főtevékenység
6820 Saját tulajdonú, bérelt ingatlan bérbeadása, üzemeltetése
GENERÁL-KÉMIA Vegyipari Termékgyártó és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
26 332 ezer Ft
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
Heltai Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
60 782 ezer Ft
Főtevékenység
8621 Általános járóbeteg-ellátás
Holisztika Egészségügyi és Szociális Bt.
Nettó árbevétel
24 235 ezer Ft
Főtevékenység
2562 Fémmegmunkálás
INTERSTOP Alkatrészgyártó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
111 779 ezer Ft
Főtevékenység

4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
KÁROLYI PATIKA Gyógyszerészeti Bt.
Nettó árbevétel
105 367 ezer Ft
Főtevékenység
2016 Műanyag-alapanyag gyártása
Keni-Cell Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
33 192 ezer Ft
Főtevékenység
7120 Műszaki vizsgálat, elemzés
KISANALITIKA Laboratóriumi Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
154 894 ezer Ft
Főtevékenység
2020 Mezőgazdasági vegyi termék gyártása
KISCHEMICALS Gyártó és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
5 784 924 ezer Ft
Főtevékenység
2829 M. n. s. egyéb általános rendeltetésű gép gyártása
KISCHEM Vegyipari
Nettó árbevétel
490 620 ezer Ft
Főtevékenység
3530 Gőzellátás, légkondicionálás
KISERŐ Energiaszolgáltató KFT.
Nettó árbevétel
1 459 424 ezer Ft
Főtevékenység
6820 Saját tulajdonú, bérlet ingatlan bérbeadása, üzemeltetés
KISINGATLAN Vagyonkezelő Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
72 469 ezer Ft
Főtevékenység
4329 Egyéb épületgépészeti szerelés
KIS Szerelő és Kereskedő Kft.
Nettó árbevétel
3 779 441 ezer Ft
Főtevékenység
7010 Üzletvezetés
KISVAGYON Vagyonkezelő Kft
Nettó árbevétel
370 868 ezer Ft
Főtevékenység
4754 Villamos háztartási készülék kiskereskedelme
MAR-COM 2000 Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
19 710 ezer Ft
Főtevékenység
1041 Olaj gyártása
ÓKOIL Alapanyag Előállító és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság

Nettó árbevétel
11 068 433 ezer Ft
Főtevékenység
8425 Tűzvédelem
PAJZS "94" Biztonságtechnikai Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
331 443 ezer Ft
Főtevékenység
6820 Saját tulajdonú, bérlet ingatlan bérbeadása, üzemeltetése
SAJO-HOR Szolgáltató és Ingatlanhasznosító Kft.
Nettó árbevétel
48 065 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
SILEX-94. Építőipari Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
85 362 ezer Ft
Főtevékenység
5221 Szárazföldi szállítást kiegészítő szolgáltatás
SVIP Sajóbábonyi Vegyipari Park nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
1 053 805 ezer Ft
Főtevékenység
4520 Gépjárműjavítás, -karbantartás
TATÁR ÉS TÁRSA Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
40 817 ezer Ft
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
Vikrizs Fruit Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
39 709 ezer Ft
Főtevékenység
4221 Folyadék szállítására szolgáló közmű építése
VOLUMEN BAU Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
63 054 ezer Ft
Sajókeresztúr
Főtevékenység
4674 Fémáru, szerelvény, fűtési berendezés nagykereskedelme
FERRST Ipari és Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
23 386 ezer Ft
Főtevékenység
4531 Gépjárműalkatrész-nagykereskedelem
REMENYIK ÉS TÁRSA Autóbontó és Kereskedő Betéti Társaság
Nettó árbevétel
21 978 ezer Ft
Főtevékenység
2511 Fémszerkezet gyártása

STAHL Acélszerkezet Gyártó és Szerelő Kft.
Nettó árbevétel
310 857 ezer Ft
Főtevékenység
4674 Fémáru, szerelvény, fűtési berendezés nagykereskedelme
SZINKRON-KER Kereskedelmi és Kivitelező Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
28 234 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
Jamniczki Ép-Ker Építőipari és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
51 356 ezer Ft
Főtevékenység
9499 M. n. s. egyéb közösségi, társadalmi tevékenység
PITYPALATTY Területfejlesztési és Egyéb Szolgáltató Nonprofit Kft.
Nettó árbevétel
31 455 ezer Ft
Boldva
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
Ablaut Consulting Kft.
Nettó árbevétel
83 040 ezer Ft
Főtevékenység
7712 Gépjárműköleszítés
AJ SPED Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
130 787 ezer Ft
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
ANDRA CONSULTING Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
18 803 ezer Ft
Főtevékenység
6419 Egyéb monetáris közvetítés
Boldva és Vidéke Takarékszövetkezet
Nettó árbevétel
752 121 ezer Ft
Főtevékenység
4773 Gyógyszer-kiskereskedelem
COR PATIKA Gyógyszerészeti Betéti Társaság
Nettó árbevétel
49 822 ezer Ft
Főtevékenység
4726 Dohányáru-kiskereskedelem
DLD Trafik Betéti Társaság
Nettó árbevétel
40 014 ezer Ft
Főtevékenység
4618 Egyéb termék ügynöki nagykereskedelme
SKY LINE OPTIKA Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
26 827 ezer Ft

Főtevékenység
4726 Dohányáru-kiskereskedelem
Takács Trafik Betéti Társaság
Nettó árbevétel
71 668 ezer Ft
Főtevékenység
2920 Gépjármű-karosszéria, pótkocsi gyártása
Techmocoop Szerelő és Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
491 720 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
TRANS-WHEEL Szállítmányozó, Fuvarozó és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
338 396 ezer Ft
Sajóvámos
Főtevékenység
0161 Növénytermesztési szolgáltatás
Agrinco-Sajó Mezőgazdasági Kft.
Nettó árbevétel
61 552 ezer Ft
Főtevékenység
4120 Lakó- és nem lakó épület építése
BALU HONEY Építőipari Kft.
Nettó árbevétel
22 737 ezer Ft
Főtevékenység
2399 M. n. s. egyéb nemfém ásványi termék gyártása
BENTONIT 94 Ipari Kereskedelmi és Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
115 495 ezer Ft
Nettó árbevétel
115 495 ezer Ft
Főtevékenység
4312 Építési terület előkészítése
HÉT TESTŐR Szolgáltató és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 330 ezer Ft
Sajóecseg
Főtevékenység
7022 Üzletviteli, egyéb vezetési tanácsadás
BALÁZS és MANS Magyar-Német Vendéglátó és Kereskedelmi Betéti Társaság
Nettó árbevétel
60 555 ezer Ft
Főtevékenység
2561 Fémfelület-kezelés
FREKVENCIA 2000 Ipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
377 722 ezer Ft
Főtevékenység
2433 Hidegen hajlított acélidom gyártása
Hőtechnika-Észak Építő és Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság

Nettó árbevétel
1 084 929 ezer Ft
Főtevékenység
6619 Egyéb pénzügyi kiegészítő tevékenység
PH - PH Elemző és Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
19 617 ezer Ft
Főtevékenység
0812 Kavics-, homok-, agyagbányászat
SA-HO-KA Ipari Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
30 901 ezer Ft
Sajókápolna
Főtevékenység
7112 Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
Green Team Mérnöki és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
185 833 ezer Ft
Főtevékenység
4711 Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
KEDVENC Coop Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
34 145 ezer Ft
Főtevékenység
2453 Könnyűfémöntés
METALU 93 Fémöntő és Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
38 641 ezer Ft
Sajópálfala
Főtevékenység
4621 Gabona, dohány, vetőmag, takarmány nagykereskedelme
BÓNUSZ AGRO Beszerző-, Értékesítő és Szolgáltató Szövetkezet
Nettó árbevétel
263 365 ezer Ft
Főtevékenység
4634 Ital nagykereskedelme
Mamas-Food Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
34 515 ezer Ft
Főtevékenység
5819 Egyéb kiadói tevékenység
PRINTER-PARTNER Nyomdaipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
44 621 ezer Ft
Radostyán
Főtevékenység
2562 Fémmegmunkálás
Balázs Fémtömegcikk Gyártó Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
40 067 ezer Ft
Főtevékenység

4520 Gépjárműjavítás, -karbantartás
FÉM-SZELL Fémipari és Épületgépezési Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
21 003 ezer Ft
Varbó
Főtevékenység
2562 Fémmegmunkálás
FEINWERK-TECHNIK Ipari és Kereskedelmi Kft.
Nettó árbevétel
199 551 ezer Ft
Főtevékenység
0240 Erdészeti szolgáltatás
FÉMFORSZ Ipari Formagyártó és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
23 275 ezer Ft
Főtevékenység
4520 Gépjárműjavítás, -karbantartás
J-Car Gépjárműjavító Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
70 542 ezer Ft
Főtevékenység
2829 M. n. s. egyéb általános rendeltetésű gépgyártása
KÁLLAI és TARSA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
Nettó árbevétel
23 290 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
LUCA TRANSZ Szolgáltató Betéti Társaság
Nettó árbevétel
43 984 ezer Ft
Alacska
Főtevékenység
4321 Villanszerelés
ALEX VILL Elektromos Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
52 811 ezer Ft
Főtevékenység
4333 Padló-, falburkolás
RIDISZI ÉPÍTŐ Építőipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság
Nettó árbevétel
56 660 ezer Ft
Főtevékenység
4639 Élelmiszer, ital, dohányáru vegyes nagykereskedelme
TUTI-PACK Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.
Nettó árbevétel
97 333 ezer Ft
Kondó
Főtevékenység
4332 Épületasztalos-szerkezet szerelése
Profenster Korlátolt Felelősségű Társaság

Nettó árbevétel
31 576 ezer Ft
Főtevékenység
4941 Közúti áruszállítás
SERENADE Fuvarozó Kft.
Nettó árbevétel
70 387 ezer Ft

Kérdőív szociálgeográfiai vizsgálatokhoz

A Nyíregyházi Főiskola Turizmus- és Földrajztudományi Intézet végzős hallgatója vagyok. E kérdőív kitöltésével nélkülözhetetlen segítséget nyújthat munkámhoz, ugyanis a beérkezett és kitöltött kérdőívek kiértékelésével kapott adatokból táblázatok, grafikonok, diagramok, ábrák elkészítésével adalékokat kaphatok szakdolgozatom, diplomamunkám elkészítéséhez.

A kérdőíves vizsgálat elsődleges célkitűzése: Onga jelenéről és jövőjéről alkotott különböző szempontú lakossági vélemények megismerése, azok kiértékelése, elemzése és következtetések levonása, valamint ezeknek, a véleményeknek és az Önkormányzat elképzeléseinek párhuzamba állítása.

Az alábbi kérdőívben található kérdések megválaszolása természetesen név nélkül történik, a közösség összesített véleményéből levont következtetések lényegesek számomra.

A kérdések jellegüknél fogva egyszerűen és gyorsan megválaszolhatók, csupán „X”-et kell tenniük az Ön által ideálisnak talált válaszlehetőség elé a kérdések többségében. Néhány kérdésre egy-kétszavas választ kell adni.

1. A kitöltő életkora:

- ☐ 18 év alatt
- ☐ 18-30 év
- ☐ 30-45 év
- ☐ 45-60 év
- ☐ 60 év felett

2. A kitöltő neme:

- ☐ férfi
- ☐ nő

3. A kitöltő családi állapota:

4. Hány fő él az Ön háztartásában?

Válaszát kérem az alábbi négyzetbe számmal jelölje!

5. **Utca neve (ahol lakik):**

6. **Hogyan ítéli meg a saját lakókörnyezetét?**

- átlagtól jobb
- átlagos
- átlag alatti

7. **Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?**

- ☐ befejezetlen általános iskola (elemi)
- ☐ befejezett általános iskola (polgári)
- ☐ szakmunkásképző, szakiskola
- ☐ érettségi (gimnázium, szakközépiskola)
- ☐ főiskola, egyetem
- ☐ egyéb:

8. **Mi (volt) az Ön édesapjának legmagasabb iskolai végzettsége?**

- ☐ befejezetlen általános iskola (elemi)
- ☐ befejezett általános iskola (polgári)
- ☐ szakmunkásképző, szakiskola
- ☐ érettségi (gimnázium, szakközépiskola)
- ☐ főiskola, egyetem
- ☐ egyéb:

9. **Mi (volt) az Ön édesanyjának legmagasabb iskolai végzettsége?**

- ☐ befejezetlen általános iskola (elemi)
- ☐ befejezett általános iskola (polgári)
- ☐ szakmunkásképző, szakiskola
- ☐ érettségi (gimnázium, szakközépiskola)
- ☐ főiskola, egyetem.
- ☐ egyéb:

10. Melyik felekezethez tartozik?

- ☐ katolikus
- ☐ református
- ☐ egyéb felekezet:

11. Milyen ingatlanokkal rendelkezik lakóházán kívül?

- ☐ lakás más településen /pl. Nyíregyháza, Debrecen stb./
- ☐ nyaraló
- ☐ építési telek
- ☐ termőföld
- ☐ egyéb:

12. Mikor épült az Ön lakása?

- ☐ 1960 előtt
- ☐ 1960-1980
- ☐ 1980-1990
- ☐ 1990-2000
- ☐ 2000-2010

13. Hány m²-es az Ön lakása?

- ☐ 50 m² alatt
- ☐ 50-100 m²
- ☐ 100-150 m²
- ☐ 150 m² felett

14. Milyen értékesebb ingóságokkal rendelkezik?

- ☐ személygépkocsi(k)
 - Típusa:
 - Gyártási éve:

- ☐ Van-e garázs? :
- ☐ egyéb:

15. Van-e az Önök háztartásában ...?

- ☐ DVD lejátszó
- ☐ videokamera
- ☐ parabolaantenna
- ☐ kábeltévé-csatlakozás
- ☐ személyi számítógép vagy laptop
- ☐ vezetékes telefon
- ☐ mobil telefon
- ☐ Internet csatlakozás
- ☐ automata mosógép
- ☐ mosogatógép

16. Ön jelenleg ...

- ☐ aktív kereső
- ☐ nyugdíjas (öregségi, rokkant, egyéb járadékos)
- ☐ egyéb (gyes-gyed, főállású anya, hivatásos nevelőszülő, munkanélküli, tanuló, polgári szolgálatos, egyéb eltartott):

17. Hol van az Ön munkahelye?

- ☐ lakóhelyén
- ☐ a megyében
- ☐ megyén kívül:
- ☐ egyéb:

18. Ön a munkahelyéről... *(azok körében, akik nem a lakóhelyükön dolgoznak)*

- ☐ mindennap hazajár
- ☐ hetente (hétvégén) jár haza
- ☐ ritkábban jár haza
- ☐ kétnaponta jár haza.
- ☐ egyéb:

.....
.....

19. Mi az Ön foglalkozása? *(a dolgozók körében)*

- ☐ tulajdonos, vállalkozása van
- ☐ szellemi munkát végez
- ☐ szakmunkás
- ☐ fizikai munkát végez (betanított munkás, segédmunkás, őstermelő, mezőgazdasági munkát végez).
- ☐ egyéb:

.....

20. Melyik gazdasági ágban dolgozik?

- ☐ Mezőgazdaság
- ☐ Ipar
- ☐ Szolgáltatások

21. Mennyi az Ön családjában az egy főre eső nettó havi jövedelem?

- ☐ 70 ezer Ft alatt
- ☐ 70-100 ezer Ft között
- ☐ 100-150 ezer Ft között
- ☐ 150 ezer Ft felett

22. Amennyiben Ön alkalmazott
Foglalkoztatója alapján milyen alkalmazotti csoportba sorolható?

(azok körében, akik dolgoznak és alkalmazottak)

- ☐ közalkalmazott
- ☐ köztisztviselő

- ☐ egyéb alkalmazott:

.....
...

23. Volt-e az elmúlt 10 évben munkanélküli?

- ☐ Igen, régebben.
☐ Igen, most is az.
☐ Nem.

24. Ha igen, akkor először mikor volt munkanélküli?

- ☐ 1990-1995
☐ 1996-2000
☐ 2000-2005
☐ 2006 után

25. Egyetért-e Ön a következő kijelentésekkel?

Kérem, ötfokú skálán értékelje az alábbi kijelentéseket! A mondatok elé írja az Ön által megfelelőnek tartott értékhez tartozó számot 1 és 5 között!

(1: egyáltalán nem, 5: teljes mértékben)

- ☐ Csökkenteni kell a jövedelmi különbségeket.
☐ Jobban kellene ösztönözni az egyéni erőfeszítéseket, még akkor is, ha ez növeli az egyenlőtlenségeket.
☐ A segélyezés rossz módszer, mert elősegíti, hogy a segélyezett ne vállaljon munkát.
☐ Aki képtelen magát és családját eltartani, azt sem hagyhatja magára a társadalom.

26. Mi a véleménye a kormány jelenlegi szociálpolitikájáról? (családi pótlék, adókedvezmény stb.)

.....
.....
.....

27. Mióta él(nek) a településen?

- ☐ 2006-2010
- ☐ 2000-2005
- ☐ 1990-1999
- ☐ 1970-1989
- ☐ 1950-1969
- ☐ 1950 előtt

28. Hol laktak az Ön szülei, amikor Ön született? Nevezze meg a települést!

- ☐ lakóhelyén
- ☐ a megyében
- ☐ megyén kívül

29. Honnan költözött Ön vagy a családja a településre?

.....
.....

30. Milyen okok játszottak szerepet az Ön(ök) településre való költözésében?

(Kérem jelölje be a legfontosabb három okot!)

- ☐ Megházasodott.
- ☐ Itt tudott önálló házat venni.
- ☐ Itt kevesebb pénzből is meg tudott élni.
- ☐ Itt volt/adódott munkalehetőség.
- ☐ Itt könnyebben tudták/ta fenntartani a házat.
- ☐ Itt talált megfelelő állapotú házat.
- ☐ Itt jobb a közbiztonság.
- ☐ Szimpatikusak voltak az itt lakók.
- ☐ Itt volt megfelelő iskola a környéken.
- ☐ Itt tisztább, egészségesebb volt a környezet.
- ☐ Itt volt megfelelő ellátás, vásárlási lehetőség, szórakozási lehetőség.

31. Véleménye szerint lakóhelye melyik (település)típusba sorolható?

- ☐ inkább hanyatló
- ☐ se nem fejlődő, se nem hanyatló
- ☐ inkább fejlődő
- ☐ egyéb:

.....
.....

32. Milyennek látja települése helyzetét a hasonló nagyságú környező településekhez képest?

Kérem, ötfokú skálán értékelje Onga helyzetét!

(1 sokkal rosszabb helyzetű, 5 sokkal jobb helyzetű)

33. Milyennek látja lakóhelye helyzetét az ország hasonló méretű településeihez képest?

(1 sokkal rosszabb helyzetű, 5 sokkal jobb helyzetű)

34. Összességében hogyan ítéli meg megyéje helyzetét a környező megyékhez képest?

Kérem, ötfokú skálán értékelje!

(1 sokkal rosszabb helyzetű, 5 sokkal jobb helyzetű)

35. Ön egyetért vagy nem azzal, hogy ... (igen/nem)

Írjon „I” (igen) vagy „N” (nem) betűt az alábbi kijelentések elé!

- ☐ Ez egy fejlődő település.
- ☐ Aki keményen dolgozik, itt is előre tud lépni.
- ☐ A település fejlődése elsősorban az itt élő emberek érdeme.
- ☐ A település fejlődése elsősorban külső okok miatt történik.

- ☐ A település gyarapodott (infrastruktúra), az emberek alig.
- ☐ A számomra fontos dolgokban alig változott valami.
- ☐ Van fejlődés, de azt elsősorban a gazdagabbak érzékelik.
- ☐ Szegények itt is az emberek, a megélhetés egyre nehezebb.

36. **Ön szerint jelenleg itt, a lakóhelyén milyenek a ...**

Kérem, ötfokú skálán értékelje a meghatározásokat! (1 – nagyon rossz, 5 – nagyon jó)

- ☐ munkalehetőségek
- ☐ megélhetés költségei
- ☐ távolsági közlekedés feltételei
- ☐ közbiztonság
- ☐ környezet állapota, tisztaság
- ☐ utak állapota
- ☐ közművel való ellátottság
- ☐ vásárlási lehetőségek
- ☐ szórakozási lehetőségek
- ☐ egészségügyi ellátás
- ☐ alapfokú oktatás

37. **Hol veszi igénybe a következő szolgáltatásokat? Hova jár ...**

Kérem, írja az alábbi betűk közül az Önre jellemzőt a meghatározások elé!

L – lakóhelyén; **M** - a megyében; **MK** – megyén kívül; **N** – nem jár

- ☐ élelmiszert vásárolni
- ☐ ruhát vásárolni
- ☐ elektronikai cikket vásárolni
- ☐ színházba
- ☐ moziba
- ☐ könyvtárba
- ☐ szórakozni
- ☐ bankba
- ☐ bölcsődébe
- ☐ óvodába

- ☐ általános iskolába
- ☐ középiskolába
- ☐ szakorvosi rendelőbe

38. Hol veszi igénybe a magasabb szintű szakorvosi ellátást /pl. kórház, szakrendelő, klinika/ ?

- ☐ Miskolc
- ☐ Kazincbarcika
- ☐ Szikszó
- ☐ egyéb:

39. Ön szerint hogyan dolgozik a település önkormányzata?

- ☐ jól
- ☐ átlagosan
- ☐ rosszul

40. Mit gondol, a települési önkormányzat képviselői munkájuk során elsősorban leginkább mi alapján döntenek?

- ☐ Egyéni érdekek szerint.
- ☐ Pártjuk érdeke szerint vagy a rivális pártokkal szemben.
- ☐ Úgy, ahogy a polgármester javasolja.
- ☐ Részt sem vesznek az ülésen.
- ☐ Úgy, ahogy egyes befolyásos képviselők javasolják.
- ☐ Szakértői vélemények alapján.
- ☐ Elsősorban családi, lakókörnyezeti tapasztalatok szerint.
- ☐ A lakosság elvárása szerint.
- ☐ egyéb:

41. A legtöbb szomszédjával Ön leginkább milyen viszonyban van?

- ☐ haragosak
- ☐ semmilyen viszonyban nincsenek

- ☐ csak köszönnek egymásnak
- ☐ kisebb szívességet is megtesznek egymásnak
- ☐ rendszeresen segítenek egymásnak

42. Kérem jelölje meg azokat, akiket semmiképp nem szeretne szomszédnak!

- ☐ büntetett előéletű
- ☐ iszákos, alkoholista
- ☐ AIDS-beteg
- ☐ roma
- ☐ pszichiátriai kezelésre járó / idegbeteg
- ☐ nagy, legalább ötgyermekes család
- ☐ egyéb

43. Milyen gyakran jár el (ön vagy) az Önök családja otthonról társaságba?

- ☐ naponta
- ☐ hetente többször
- ☐ hetente
- ☐ havonta többször
- ☐ havonta
- ☐ csak jelentősebb alkalmakkor
- ☐ csak a nagy ünnepeken

44. Milyen gyakran látogatják meg Önöket?

- ☐ naponta
- ☐ hetente többször
- ☐ hetente
- ☐ havonta többször
- ☐ havonta
- ☐ csak jelentősebb alkalmakkor
- ☐ csak a nagy ünnepeken

45. Lakóhelyén Ön szerint milyen fejlesztésekre kellene leginkább pénzt áldozni?

46. Ha anyagi lehetősége lenne arra, hogy 100 ezer Ft-ot a település fejlesztésére fordítson, akkor hogyan osztaná el ezt az összeget a következő területek között?

Írjon egy-egy sorszámot a meghatározások elé! Kezdje azzal, melyre a legtöbb pénzt áldozná!

- ☐ oktatás
- ☐ kultúra
- ☐ civil szervezetek, egyesületek, alapítványok
- ☐ egyházak
- ☐ sport és szabadidő
- ☐ út, járda, csatornázás
- ☐ játszótér, parkok
- ☐ bevásárlóközpont
- ☐ ipari park
- ☐ szociális ellátás
- ☐ egészségügy

47. Kérem jelölje meg az Ön által legfontosabbnak tartott fejlesztéseket!

- ☐ egészségügy
- ☐ oktatás
- ☐ szociális ellátás
- ☐ lakásellátás
- ☐ kultúra, szabadidő, sport
- ☐ út- és járdaépítés, parkosítás, településszépítés
- ☐ közlekedés, közvilágítás, telefonellátás
- ☐ gazdaságfejlesztés
- ☐ közszolgáltatások
- ☐ egyéb szolgáltatások

48. Mit tartana helyesnek? A következő szolgáltatások, ellátások működtetési költségeiből mekkora részt kellene vállalniuk az azt igénybe vevőknek és mekkorát a település önkormányzatának?

	Önkormányzat	Igénybe vevők
általános iskola	%	%
Óvoda	%	%
Bölcsőde	%	%
Könyvtár	%	%
Csatornaépítés	%	%
út- és járdaépítés	%	%
diáksport, utánpótlás-nevelés	%	%
Versenysport	%	%
játszóterek, parkok létesítése és fenntartása	%	%

Köszönöm, hogy időt fordított a kérdőív kitöltésére!

Lakossági kérdőív 2.

A Debreceni Egyetem, Földtudományi Doktori Iskola doktorjelölt hallgatója vagyok. E kérdőív kitöltésével nélkülözhetetlen segítséget nyújthat munkámhoz, ugyanis a beérkezett és kitöltött kérdőívek kiértékelésével kapott adatokból táblázatok, grafikonok, diagramok, ábrák elkészítésével adalékokat kaphatok PhD (doktori) disszertációm elkészítéséhez.

A kérdőíves vizsgálat elsődleges célkitűzése: a miskolci szuburbiában zajló társadalmi-gazdasági sajátosságok feltárása, az itt élő lakosok jelenének és jövőjének különböző szempontok szerinti megismerése, értékelése, elemzése és az aktuális problémák bemutatása, amelyhez az Ön véleménye számomra nélkülözhetetlen.

Az alábbi kérdőívben található kérdések megválaszolása természetesen név nélkül történik, a közösség összesített véleményéből levont következtetések lényegesek számomra.

A kérdések jellegüknél fogva egyszerűen és gyorsan megválaszolhatók, csupán karikát vagy „X”-et kell tennie az Ön által ideálisnak talált válaszlehetőség elé a kérdések többségében. Néhány kérdésre egy-kétszavas választ kell adni.

Sorszám:

A kitöltés időpontja: 2016hónap

A kérdezőbiztos neve:

1. **Település neve (ahol lakik):**

2. **A válaszadó életkora:**

- ☐ 18 év alatt
- ☐ 18-30 év
- ☐ 30-45 év
- ☐ 45-60 év
- ☐ 60 év felett

3. **A válaszadó neme:**

- ☐ férfi
- ☐ nő

4. **Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?**

- ☐ befejezetlen általános iskola (elemi)
- ☐ befejezett általános iskola (polgári)
- ☐ szakmunkásképző, szakiskola
- ☒ szakközépiskola
- ☐ technikum
- ☐ gimnázium

- ☐ főiskola
- ☐ egyetem
- ☐ egyéb:

5. Mi az Ön foglalkozása?

- ☐ tulajdonos, vállalkozása van
- ☐ szellemi munkát végez
- ☐ szakmunkás
- ☐ fizikai munkát végez (betanított munkás, segédmunkás, őstermelő, mezőgazdasági munkát végez).
- ☐ közmunkás
- ☐ egyéb (pl. GYES, GYED, nyugdíjas stb.)
.....

6. Hogyan történik az Ön foglalkoztatása?

- ☐ teljes munkaidőben
- ☐ részmunkaidőben
- ☐ távmunkában

7. Hol van az Ön jelenlegi munkahelye?

- ☐ lakóhelyén
- ☐ Miskolcon
- ☐ a megyében
- ☐ megyén kívül (település név):
.....
- ☐ egyéb (pl. Németország):
.....
.....

8. Melyik településen volt az Ön munkahelye a költözés előtt?

.....

9. Hány fő él az Ön háztartásában?

10. Ebből a 18 év alattiak száma?

11. Mióta él(nek) a településen?

12. Honnan költözött Ön vagy a családja a településre?

.....
.....

13. Amennyiben a közeli nagyváros (Miskolc) volt az előző lakóhelye, melyik városrészből költözött ide?

.....

14. Jelenlegi lakóhelyén belül elköltözött-e másik lakóházba?

☐ igen

☐ nem

15. Ha igen, akkor miért és mikor?

16. A korábbi és a jelenlegi lakás jellege: (Kérem, írjon egy X-et a megfelelő helyekre!)

A lakás jellege	Korábbi	Jelenlegi
Magánlakás		
Albérlet		
Önkormányzati		
Kertes családi ház		
Ikerház		
Sorház		
Panelház 5-nél kevesebb emelet		
Panelház 5-nél több emelet		
Több lakásos téglablokkos ház		

17. Milyennek látja lakóhelye környezetét az előző lakóhelyéhez képest?

Kérem, ötfokú skálán értékelje!

(1 sokkal rosszabb helyzetű, 5 sokkal jobb helyzetű)

18. A család hol veszi/vette igénybe az alábbi szolgáltatásokat (jelölje „X”-el)?

A szolgáltatások jellege	Lakóhelyén	Lakóhelyén kívül (Konkrét települést kell beírni!!)
Általános iskola alsó tagozat		
Általános iskola felső tagozat		
Középiskola		
Háziorvos		
Gyógyszertár		
Bank		
Takarékszövetkezet		
Benzinkút		
Autószerelő		
Fodrász		
Kozmetika		
Nagyobb bevásárlás		

19. Milyen mértékben játszottak szerepet a költözésben a következő szempontok? Értékelje 1-5-ig terjedő skálán!

(1=egyáltalán nem befolyásolt, 5=döntően befolyásolt)

- ☐ Saját ház iránti igény.....
- ☐ Nagyobb lakásméret szükségessége.....
- ☐ Az anyagi lehetőségek javulása.....
- ☐ Az anyagi lehetőségek romlása.....
- ☐ Kert/Gazdálkodási lehetőség.....
- ☐ Környezeti előnyök/hátrányok.....
- ☐ Olcsóbb telek / ház.....
- ☐ Munkahely megváltozása/nyugdíjba vonulás.....
- ☐ Egészségi állapot megváltozása.....
- ☐ Egyéb (pl. befektetés stb.).....

20. **Szerepet játszottak-e a költözésben a környezeti állapot megváltozása (pl. nyári hőség, árvíz, stb.)?** 1. igen 2. nem

21. **Honnan tudott erről a településről? Válassza ki azokat a tényezőket, amelyek befolyásolták a település kiválasztását!** Több tényezőt is megjelölhet!

- ☐ Hallott valakitől/valahonnan a településről
- ☐ Korábban itt laktak a Szülei
- ☐ Korábban itt lakott
- ☐ Ismerőstől, rokontól, aki itt lakik
- ☐ Könyvben, újságokban
- ☐ Korábban járt itt
- ☐ Ismerőstől, rokontól, aki máshol lakik
- ☐ Újságban hirdetésben
- ☐ Nyaralója/kiskertje volt itt
- ☐ Rádióból hallotta
- ☐ Apróhirdetésben
- ☐ Televízióból hallotta
- ☐ Szórólapon
- ☐ Interneten
- ☐ Ingatlanügynökségen keresztül
- ☐ Egyéb:

22. **Milyen pénzügyi lehetőségeket vett igénybe lakásvásárláskor?**

- ☐ készpénzért megvásároltam
- ☐ kedvezményes devizahitelt vettem fel
- ☐ kedvezményes forinthitelt vettem fel
- ☐ egyéb (pl. örökölttem a lakóingatlant stb.)

.....

23. **Át kellett e építeni a lakóingatlant?**

- ☐ Nem, csak festésre volt szükség
- ☐ Igen, de csak kisebb átalakítás (0,5 millió Ft alatt) volt szükség
- ☐ Igen, de csak kisebb átalakítás (0,5-2 millió Ft alatt) volt szükség
- ☐ Igen, teljes bővítésre volt szükség
- ☐ Igen, teljesen átalakítottuk
- ☐ egyéb (pl. csak a telket vettük és új ingatlant építettünk stb.)

24. **Megtartotta-e az előző lakását/házát?** 1. igen 2. nem

25. **Amennyiben igen, milyen gyakran keresi fel?**

.....

26. **Tervezi-e, hogy visszaköltözik előző lakóhelyére?** 1. igen 2. nem

27. **Amennyiben igen, miért?**

.....

.....
.....

28. Mit tudott a költözés előtt e településről?

.....
.....
.....

29. Soroljon fel olyan településeket, amelyek szintén szóba jöttek a költözéskor!

.....
.....

30. Kérem, értékelje jelenlegi lakóhelyét!

Elégedett vagyok:

.....
.....
.....

Nem vagyok elégedett vagy zavar:

.....
.....
.....

31. Milyen gyakorisággal keresi fel Miskolcot?

- ☐ naponta
- ☐ hetente
- ☐ ritkábban

32. Milyen közlekedési eszközt vesz ehhez igénybe?

- ☐ autóbusz
- ☐ vonat
- ☐ személygépkocsi
- ☐ egyéb.....

33. Vannak-e ismerősei a településen?

- ☐ Igen,fő
- ☐ Nincs

34. Milyen gyakran jár a települési rendezvényekre?

- ☐ Minden rendezvényen ott vagyok
- ☐ Alkalmanként (évente 2-3 db)
- ☐ Nem járok helyi rendezvényekre

Köszönöm, hogy időt fordított a kérdőív kitöltésére!